

PEYZAJ dergisi MİMARLIĞI

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ
PEYZAJ MİMARLARI ODASI
UCTEA CHAMBER OF LANDSCAPE ARCHITECTS

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Yayını- 2003/2

30 Yılın bitki ve fidancılık tecrübesini; büyük bir özen ve titizlik

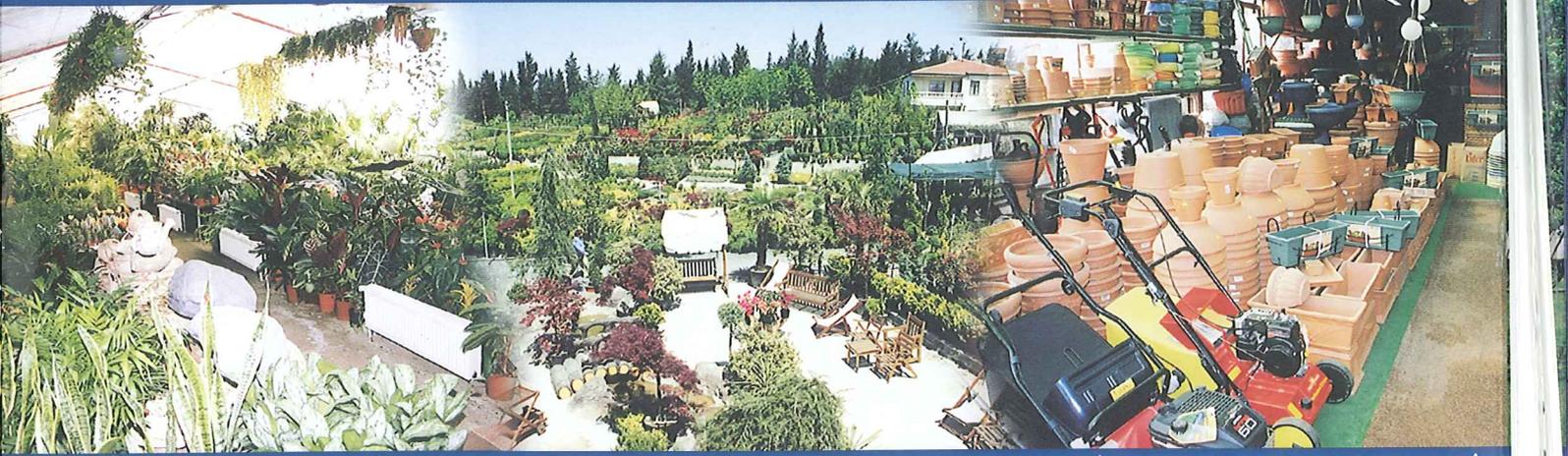
Bildiğimiz iş

İÇ MEKAN BİTKİLERİ

DIŞ MEKAN BİTKİLERİ

SAKSI ÇEŞİTLERİ

ÇİM TOHUMLARI

GÜBRE ÇEŞİTLERİ

TOPRAK ÇEŞİTLERİ

BAHÇE EKİPMAN VE ALETLERİ

 BÜYÜK ÇAMLICA FİDANCILIK
SERACILIK SANAYİ TİCARET LTD. ŞT.İ

Merkez: Alemdağ Caddesi No:57/C Çamlıca-İSTANBUL
Tel: 0216.328 31 22 - 412 35 70 Fax: 0216.316 86 63
www.bcf.com.tr e-posta:bcfmail@bcf.com.tr

Alemdağ Şube: Şile Yolu Üstü 4. Km Alemdağ - İSTANBUL
Tel: 0216.304 62 19 - 3 04 63 46 Fax: 0216. 304 63 89

Feneryolu Şube: Feneryolu Kadıköy-İSTANBUL Tel:0216.347 08 67

İhtiyaçlarınızı zevkinizi zevkimiz sayarak sanata dönüştürüyoruz, yani

İhtiyaçınızı yapıyoruz

PEYZAJ PLANI PROJE VE UYGULAMA İÇ MEKAN DÜZENLEMELERİ BAHÇE ELEKTRİFİKASYONU

MEYVE BAHÇELERİ VE KORULUKLARI SPOR TESİSİ ÇİMLENDİRME VERİMLENDİRME HİZMETLERİ

 Büyük Çamlıca Peyzaj
Tarım İnşaat San. ve Tic. Ltd. Şti.

Merkez Ofis: Alemdağ Caddesi No:57/C Çamlıca-İSTANBUL
Tel: 0216.443 24 44 Tel/Fax: 0216.316 58 50
www.bcf.com.tr e-posta:peyzaj@bcf.com.tr
Kasaba Ofis: Ayvalı Çiftliği Mevkii Ömerli-İSTANBUL

KUYUBAŞI PEYZAJ

Cumhuriyet Köyü'ndeki ve Kuyubaşı'ndaki şubelerimizle bitkisel peyzaj çalışması, periyodik bahçe bakımı, şelale ve gölet yapımı, bahçe drenajı ve tam otomatik sulama sistemi, bahçe aydınlatması, sert zemin uygulaması, projelendirme ve danışmanlık hizmetlerini teknik kadromuzla beraber müşterilerimize sunuyoruz...

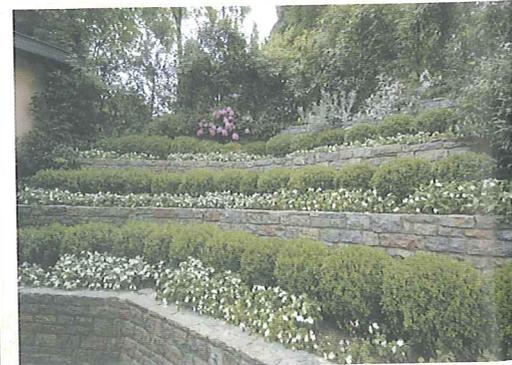
Cumhuriyet Köyü şubemiz 110.000 m²'lik bir alan olup bu alanda türçe zengin yerli ve ithal bitkilerin üretimi ve satışı yapılmaktadır. Ayrıca 450 m²'lik bir Showroom'a sahip olan Cumhuriyet Köyü'nde peyzaj ve planlama ofisi bulunmaktadır.

Referanslarımızdan bazıları

- Sabancı Müzesi
- Güler Sabancı Köşkü
- Çanakkale Şehitliği Hatıra Ormanı
- Metrik A.Ş. Çubuklu
- Gıda Toptancıları Kooperatifi (86 Villa Peyzajı)
- Temta Villaları (Hidiv)
- İbrahim Tatlıses Seyrantepe İş Merkezi
- Gemont Fabrika Bahçesi (Adapazarı)
- Tepe İnşaat Roza Residence (Kemerburgaz)
- Başbakanlık Toplu Konut Bahçesi Düzenlemeleri
- Beykoz Konakları Villa Bahçesi Düzenlemeleri
- Kemer Country Villa Bahçeleri

maxvizuz.net

KUYUBAŞI FİDANLIĞI

Merkez: Kuyubaşı, Feneryolu Sk. Tuğlacıbaşı Camii Arkası No: 11 Göztepe - İstanbul
Tel: (0216) 346 14 89 - 418 19 47 - 418 19 54 Faks: (0216) 348 96 92
Şube: Cumhuriyet Köyü, Beykoz - İstanbul Tel: (0216) 434 54 04

KUYUBAŞI FİDANLIĞI

“İsmimiz Güvencemizdir”

İleriye dönük yatırımlarımızla, doğaya olan saygımızla, iyi hizmet anlayışıyla yola çıktık.

50 yıllık geçmişimiz bize güveni; teknik kadromuz prensibi;

güler yüzlü çalışanlarımız samimiyeti; kaliteli bitkilerimiz seçiciliği; yaptığımız işlerin

arkasında oluşumuz sorumluluğu;

amaçladığımız yol kalitemizi simgeliyor.

KARTAS

Aydınlatma

ARMATÜRLER

GLOPLAR

- Vidalı Gloplar
- Tırnaklı Gloplar
- İthal Gloplar ve Dipler
- Set Üstü Gloplar
- Direk Tipi Gloplar
- Aplik Kollu Gloplar
- Çim Direkli Gloplar

MERİDYENLER-APLİKLER

- Set Üstü Meridyenler (düz-papatya)
- Çim Direkli Meridyenler (düz-aptıya)
- Çim Direkli Yarım Meridyenler
- Döküm Set Üstü Meridyenler
- Aplik Meridyenler
- Döküm (plastik aplikler)

"Kayaları aşındıran dalgaların gücü değil, sürekliliğidir..."

www.kartasplastik.com
www.kartasaydinlatma.com

info@kartasplastik.com
info@kartasaydinlatma.com

FENERLER

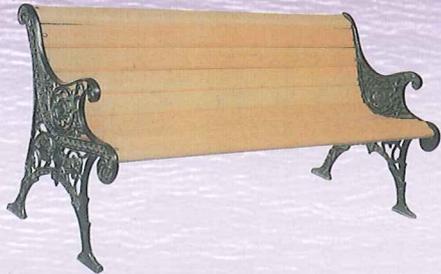
Çim Direkli Fenerler
Çim Direkli Plastik Fenerler
Komple Plastik Çim Modeller
Döküm Modeller Çim Modeller
Plastik Aplik Fenerler
Plastik Askı Tipi Fenerler
Plastik Set Üstü Fenerler
Plastik Dİrek Tipi Fenerler
Döküm Aplik Fenerler
Döküm Set Üstü-Askı Fenerler

DİREKLER

Park Bahçe Direkleri (plastik kaplı-desenli)
Park Bahçe Aydınlatma Direkleri
Döküm (plastik) Modelli Dekoratif Çim Direkleri
Dekoratif Park Bahçe Aydınlatma Direkleri

DEKORATİF AKSESUARLAR

Döküm Dekoratif Posta Kutusu ve Çeşmeler
Döküm-Ahşap Banklar
Döküm Oturma Grupları

KARTAS
Aydınlatma

KARTAS PLASTİK AYDINLATMA TURİZM OTOMOTİV GIDA ve DAY. TÜKETİM. MALZ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Gençosman Mah. Uzay Sok. No: 9/1 Güngören - Serinyayla / İSTANBUL
Tel: 0212 646 40 15 - 508 98 17 Faks: 0212 508 80 79

Peyzaj Mimarlığı Dergisi
Sayı: 2003/2

Yayınlayan
TMMOB Peyzaj Mimamları Odası

TMMOB Peyzaj Mimamları Odası
Adına Sahibi
Rahime Tunçtan AKBAŞ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Oya AKKAN

Yayın Kurulu
Oya AKKAN
Şükran ŞAHİN
Songül TOP
Nedim KEMER
Halim PERÇİN

Yayın Yönetim ve İletişim Adresi
Şehit Adem Yavuz Sokak 14/17
Kızılay/ANKARA
Tel : 0 (312) 419 64 27
Faks : 0 (312) 418 15 06
www.peyzajmimoda.org.tr
peyzaj@peyzajmimoda.org.tr

Grafik Uygulama
Liman Tanıtım

Ofset Hazırlık ve Yapım
Liman Tanıtım Danışmanlık Ltd. Şti.

Renk Ayrım
Bay Grafik/İstanbul

Baskı/Tarih
Esen Ofset/30.07.2003

Dağıtım
TMMOB Peyzaj Mimamları Odası

Reklam
Liman Tanıtım
Asmalı Mescit Sofyalı Sokak No. 32/4
Tünel - Beyoğlu - İSTANBUL
Tel. : 0 (212) 252 73 05
Faks : 0 (212) 252 09 93
liman@peyzajweb.com

Peyzaj Mimarlığı Dergisi;
3 ayda bir yayınlanır.
Ücretsizdir.

*Gönderilen yazılar Yayın Kurulu'na değerlendirilir.

*Yayın Kurulu gönderilen yazıları basmakta ya da basmamakta serbesttir.

*Yazılardaki görüşler ile çeviriler için kaynak gösterilmesi gerekir.

*Yayınlanan yazılarda ileri sürülen görüşlerin sorumluluğu yazara aittir ve PMO Yayın Kurulu'nu bağlamaz.

*Gönderilen yazılar iade edilmez.

*Tüm yayın hakları PEYZAJ MİMARLIĞI DERGİSİ'ne aittir.

*Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

DOSYA

(Yaşanabilir mekanların
örgütlenmesinde bir araç;
Yarışmalar mı?)

5-52

FELSEFE PLATFORMU

54-61

Sunuş

Biliyorsunuz, her sayıda bir "Dosya Konumuz" var. Bu sayımızın dosya konusu "Kentsel Mekânda Yaşanabilirliği Örgütleyen Araç: Yarışmalar (mı?)". Bu bölümde; bazı yarışmaların birincilerinden, projelerini anlatan ve yorumlayan yazıları ve tasarımları bulacaksınız. Ayrıca konu ile ilgili genel değerlendirme yapan bir makalemiz de var.

Felsefe Platformu'nda "Ekolojik Söylem" üzerine bir yazı bulunmaktadır. Pratik bize "Nasıl" ı öğretirken kuram "Niçin"i yanıtlamakta ve dolayısıyla ekolojik plânlama ve tasarımda niçinleri ifade edebilmemiz, mesleki uygulamada yöntem geliştirme ve/veya teknik çözümler üretme aşamasına gelmeden önce, daha politika üretme aşamasında rol almamıza destek olacaktır. Bu durum ise ekolojik söylemin neresinde bulunduğumuzu bilmemizle ilişkilidir. Yine Felsefe platformunda, "Mekânın Dili" başlıklı ve mekânın insanlara ait olaylardaki rolüne ilişkin özet bir yazımız var. Mekân, sadece nesnelere birincil özelliklerinin bir uzantısı olmayıp, sosyal ve kültürel dünyalarımızı da tanımlayan bir anahtar sözcük. Bir cümlede sözcüklerin dizilişinin biçimi ve böylece ortaya çıkan anlamda ki farklılaşmalar gibi, mekânı oluşturan elemanların dizilişi de farklı mekânsal düzeni yaratıyor.

Eleştirel düşünme platformunda, son günlerde gündemde olan birinci derecede doğal sitlerde yapılaşmaya izin verilmesini içeren yasa tasarısı üzerine iki yazı bulunmaktadır.

Hukuk bölümümüzde, yürürlüğe girdiği tarihten bu yana iki kez revize edilmiş ÇED Yönetmeliği'nin, günümüzde aldığı son durumun önceki içerikleriyle karşılaştırmalı olarak ele alındığı bir yazı bulacaksınız. ÇED uygulamaları, işin tamamının koordinasyonundan, danışmanlık, değerlendirme ve denetlemeye kadar meslektaşlarımızın rol alabilecekleri temel çalışma alanlarındandır. Bu nedenle, ÇED yönetmeliği ile ilgili entellektüel birikim sağlayacak bir çalışmayı sizlere sunuyoruz. Benzer şekilde, diğer bir çevre yönetim aracı olan ve henüz ülkemizde yasallaşmamış Stratejik Çevresel Değerlendirme (SÇD) konusunda da bir yazıyı Hukuk bölümümüzde yer verdik. SÇD'nin ülkemizdeki durumuna ışık tutan bir yazı.

ETKİNLİKLER

YAYINLAR

PEMÖT 2. Ulusal
Peyzaj Mimarlığı
Öğrenci Sempozyumu

88-96

Peyzaj Mimarlığı
Dergi, Katalog

102-103

Dergimizin bu sayısında, yine Odamız merkez ve bölge temsilciliklerinin etkinliklerini bilgilerinize sunuyoruz. Ayrıca öğrenci topluluğumuzun gerçekleştirdiği kapsamlı bir çalışmayı da bu sayıda bulacaksınız.

Odamızın çeşitli konulardaki görüşlerini açıklamasını hedeflediğimiz "Görüş" bölümümüzde, dosya konusunun yarışmalar olmasını dikkate alarak iki görüşe yer verdik. Bunlardan biri, yarışmalar yönetmeliğinin hikayesi hakkında. Diğeri ise TBMM Bahçesi'nde Metro istasyonu projesi hakkında. Bu sayımızın dosya konusunun başlığı ile vurgulamak istediğimiz, yarışmalarla ilgili endişeli ve sorgulayan tavrımızın nedenlerinden birini açıkça ortaya koyan bir konu olması dolayısıyla önemli bir yazı.

Dergimizin bundan sonraki sayısının dosya konusu "Gelişen Dünya Vizyonunda ve Avrupa Birliği Sürecinde Peyzaj Mimarlığı" dir. Hızla gelişen ve değişen dünya vizyonu çerçevesinde varolan tüm eğitim politika ve uygulamalarının kendini yenilemesi ve bir anlamda yeniden yapılanması kaçınılmazdır. Avrupa Birliği'ne aday ülke olma konumuz dolayısıyla zaten her alanda yeniden yapılanma çalışmaları sürdürülmektedir. Bu bağlamda peyzaj mimarlığı mesleği de bu çalışmalarda yerini almalıdır. Dergimizin bu sayısında peyzaj mimarlığı eğitimi konusu ele alınmıştır.

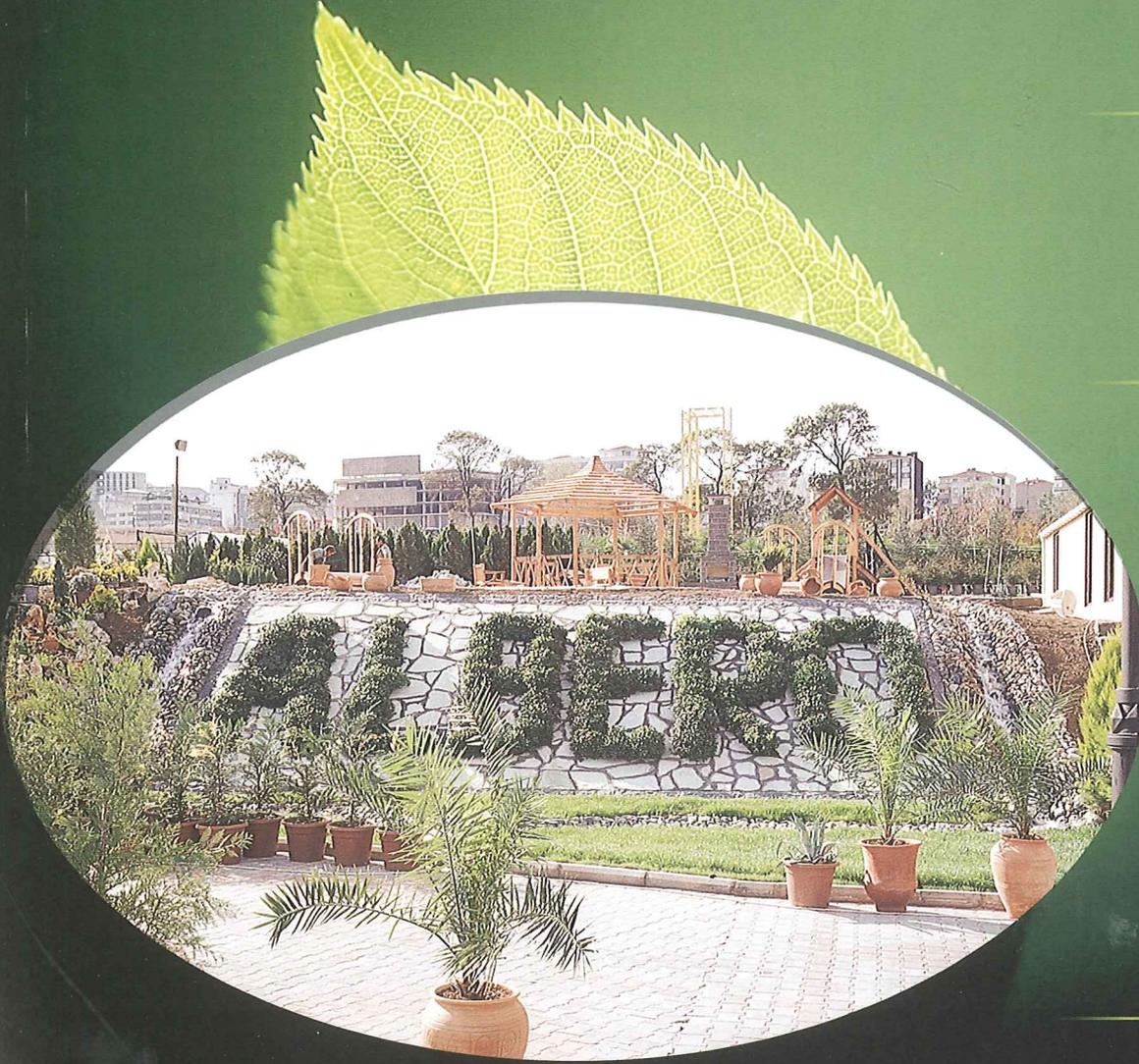
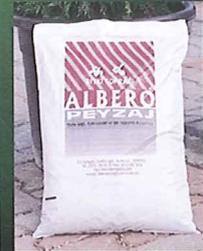
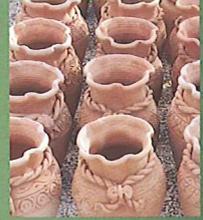
"Felsefe Platformu" ve "Eleştirel Düşünme Platformu"muz için yazılarınızı bekliyoruz. Katkılarınız olmadığı sürece bu bölümler boş kalacak. Gelecek sayımızda buluşmak üzere saygılar sunarız.

YAYIN KURULU

1	SUNUŞ (Yönetim Kurulu)
5-52	DOSYA
	<ul style="list-style-type: none"> • Gaye ÇULCUOĞLU • Yüksel ÖZTAN • Can KUBİN • Selami DEMİRALP • Zeki K. ÜLKENLİ • Oytun DELİKTAŞ • Şuayip ÇAVUŞLAR
	<ul style="list-style-type: none"> • B. Haldun ERDOĞAN • A. Oktan NALBANTOĞLU
	<ul style="list-style-type: none"> • Nimet AYDIN • Nalan ÖZKADİF • Sevinç GÜNDOĞDU • Dilek TOPUZ DERMAN • Yılmaz ERDOĞAN • Mustafa DEMİRAL • Pınar YILDIRIM
54-61	FELSEFE PLATFORMU
62-66	ELEŞTİREL DÜŞÜNME PLATFORMU
68-86	HUKUK
88-96	ETKİNLİKLER
	<ul style="list-style-type: none"> • TMMOB PMO Merkez ve Bölge Kuruluşları Etkinlikleri • PEMÖT 2. Ulusal Peyzaj Mimarlığı Öğrenci Sempozyumu
97-99	GÖRÜŞ
	<ul style="list-style-type: none"> • Yarışmalar Yönetmeliği • TBMM Bahçesi'nde Metro İstasyonu Olur mu?
100-101	TMMOB'DEN HABERLER
102-103	YAYINLAR
104	YAZARLARA NOT
105-106	ÜYE KAYIT FORMU
107	ODA MERKEZ-ŞUBE VE TEMSİLCİLİKLERİ
108	2003 ASGARI ÜCRET BİRİM FİYATLARI

ALBERO®

PEYZAJ

*peyzaj dünyasındaki tüm ürün
ve hizmetler...*

Carrefour-SA Arkası Gençlik Cad. No:2 34900 Beylikdüzü / İSTANBUL
Tel: (0212) 852 92 51 (pbx) Faks: (0212) 852 92 52
e-mail: alberopeyzaj@superonline.com

Sunuş

Stockholm'de 05 Haziran 1972 tarihinde yapılan "Birleşmiş Milletler Çevre ve İnsan Konferansı"nda, çevre sorunları her boyutu ile tartışılmış, "temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşamın temel bir insan hakkı olduğu" karar altına alınmış ve o gün "DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ" olarak ilan edilmiştir.

1992'deki Rio Konferansı'nda adı "Çevre ve Kalkınma" olarak değişmiştir.

2002'deki Johannesburg Konferansı'nda ise "Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma" şeklini almıştır.

Dünya Çevre Günü, geçen 31 yıllık süreçte içeriği ve hedefleri açısından pek çok değişime uğramıştır. Görünen odur ki; az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin doğal varlıklarını, kendi doğal kaynağıymış gibi yorumlayan ve sömüren bir anlayışla yoluna devam etmektedir. Küresel ölçekteki bu gelişmeler, ülkesel ölçekte de yansımalarını bulmaktadır.

Söz gelimi; orman alanlarımızın satışı ve işletme devri ile özelleştirilmesini yasallaştıracak olan Anayasa'nın 169. ve 170. maddelerinde değişiklik yapılması ile kamusal alanlar, toplum yararı dışında kullanılarak, "talan" için uygun bir ortam yaratılmaktadır.

Maden yasa tasarısı ile "Bor" madeninin, devletin işletmesinden alınarak gelişmiş ve zengin ülkelerin kendi çıkarları için doğal kaynak olmasına zemin hazırlanmaktadır.

I. Derecede Doğal Sit Alanları'nın yapılaşmaya açılması ve imar affı ile toplumsal değerlerimizin, geri dönüşü olmayan kayıplara uğrayacağı ortadadır. Ekolojik değeri olan endemik türler ile evrensel değeri olan doğal, kültürel ve tarihi mirasımız tehlike altındadır.

Anayasa'nın 43.maddesinde değişiklikle, kıyıların kamusal düzenlemesi sınırlandırılarak, bakir kalan son kıyılarımız da yok edilmektedir.

Tüm bu olumsuz gelişmeler, Peyzaj Mimarları'nın meslek alanlarına ve meslek ilkelerine de saldırı olarak algılanmalıdır. Mekan planlamayı doğrudan etkileyen bu ve benzeri gelişmelerin, peyzaj mimarları olarak, daima aktif sorgulayıcısı ve izleyicisiyiz. Mekan planlamanın en önemli araçlarından olan ilgili **yasal düzenlemeler ve yönetmelikler**, peyzaj mimarlarının rollerini etkin duruma getirecek kapsamdan zaten yoksunken, giderek, çerçeve politikadan da yoksun ve günlük sorunların çözümüne göre biçim değiştirebilen bir özellik göstermektedir.

Yaşanabilir mekan yaratmada bir diğer araç ise yarışmalardır. Kent ve yakın çevresi mekan planlama ve tasarım yarışmalarında yaşanabilir, sağlıklı ve görsel değeri yüksek mekan yaratabilmede, peyzaj mimarlarının "**olmazsa olmaz**" katılımları da sürekli zorlaştırılmakta ve birçok durumda engellenmektedir. Oysa gaye ortaktır: yaşanabilir **mekan yaratmak**.

Özette, mekan planlama ve tasarımda bilgi-koordinasyon temeline dayalı mesleğimize dayanarak ve haklarımızın bilincinde olarak daima doğrularımızın peşinde olacağımız açıktır. Peyzaj Mimarları Odası olarak üstlenmiş olduğumuz sorumluluk gereği her zaman toplumsal yararı ön planda tutan, doğal varlıkların çoğaltılması ve çeşitlendirilmesi yolunda emek koyan meslektaşlarımızı, daha etkin ve daha katılımcı bir süreçte birlikte mücadeleye çağırıyoruz.

Saygılarımızla.

TMMOB
Peyzaj Mimarları Odası
Yönetim Kurulu

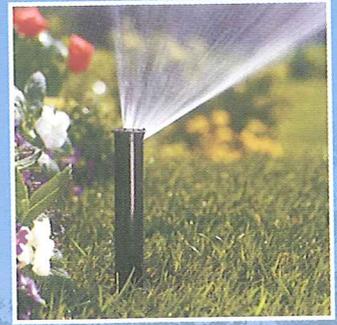

Sulama Sistemleri Otomasyonu Rekreasyon Alanlarının Sulanması Park ve Bahçe Düzenlemeleri

Bahçeler, çim alanlar, futbol sahaları, golf sahaları ve her türlü yerleşim alanlarında kullanılan spreyer, rotorlar.

Sulama sistemlerinde kullanılan solenoid vanalar ve vana kutuları
Bilgisayar destekli sulama sistemleri programları, yağmur sensörleri, rüzgar sensörleri.

Her türlü bahçelerde kullanılan profesyonel kontrol üniteleri ve uzaktan kumandasistemleri.

SARITAŞ
YAPI MALZEMELERİ
İNŞ. SAN. TAAHH. LTD. ŞTİ.

İstiklal Mahallesi, Alemdağ Caddesi, No: 346/A, (NETAS Spor Tesisleri Karşısı SSK Yolu) Ümraniye - İstanbul
Telefon: 0216 481 27 38 - 481 27 39 - 481 27 40 Faks: 0216 316 57 42
info@saritasyapi.com - saritas@saritasyapi.com

SARITAŞ Yapı Malzemeleri İnş. San. Taah Ltd. Şti,

FİRMA YETKİLİSİ : Ali SARITAŞ

ADRES : İstiklal Mahallesi Alemdağ Cad. No. 346/A Ümraniye/İSTANBUL

NETAŞ Spor Tesisleri Karşısı SSK Yanı

TEL. : (0216) 481 27 38 (3hat)

FAKS : (0216) 316 57 42

e-mail : saritasyapi@saritasyapi.com

Web : www.saritasyapi.com

HİZMETLER : ● Proje ● Satış ● Uygulama ● Danışmanlık

Sulama sektöründe yıllardır hizmet veren firmamız, geniş ürün çeşitlerini, peyzaj, bahçe sulama, proje ve danışmanlık hizmetlerini müşterilerine en iyi şekilde sunmaktadır.

Ayrıca sulama springleri, selenoid vanalar, zamanlayıcılar, vana kutuları, pprc, pvc, pe,pvc drenaj malzemeleri, boru ve fittinglerinin satış ve pazarlamasını yapmaktadır.

www.saritasyapi.com

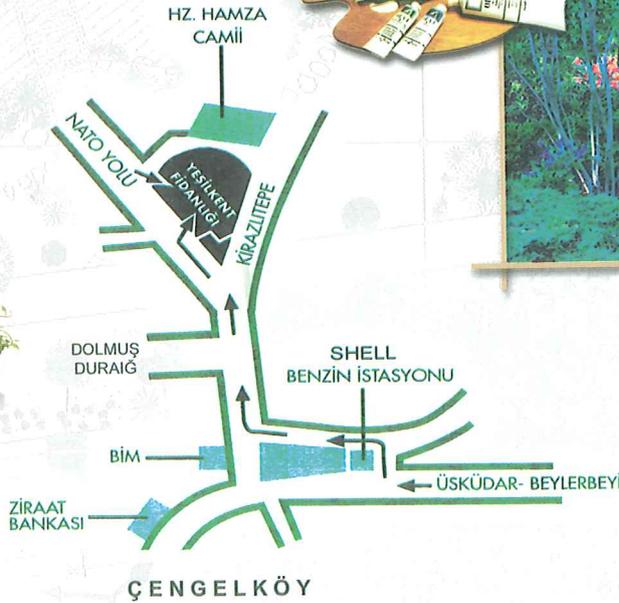
YEŞİLKENT FİDANLIĞI

YEŞİLKENT PEYZAJ İNŞ. TAH. SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

S
P
P
U
A
E
R
Y
T
I
Ş
Z
A
J
E
V
E
L
A
M
A
L
A
R
I

Peyzaj Tasarım

Bahçe tasarımının iki tarafı vardır. Kullanıcı ve peyzaj mimarı. Bu ikisi arasındaki iletişim ve dialog tasarımın temelini oluşturur. Kullanıcının istekleri doğrultusunda, ekolojik gereklilikler, alt yapı durumu, bilimsel ve teknik zorunluluklar gözardı edilmeden akıl süzgecinden geçirilerek tasarımın kurgusu yapılır. Düşler sanal dünyada oluşturulup kullanıcıya sunulduktan sonra gerçek alanlara uygulanacaktır.

NATO YOLU CAD. NO : 6 ÇENGELKÖY - ÜSKÜDAR / İSTANBUL
TEL: (216) 4223349 FAX: 3213658 e-mail: yesilkent@superonline.com
* İnternet: <http://www.yesilkent.com>

Kentsel Mekanda Yaşanabilirliği Örgütleyen Araç: Yarışmalar (mı?)

DOSYA

- Yaşanabilir mekanların örgütlenmesinde bir araç: yarışmalar mı?
Gaye ÇULCUOĞLU
- TBMM Park ve Bahçeleri Proje Yarışması 1. Ödülü
Yüksel ÖZTAN
- Kadıköy Meydanı - Haydarpaşa - Harem Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması 1. Ödülü
Can KUBİN, Selami DEMİRALP, Zeki K. ÜLKENLİ, Oytun DELİKTAŞ, Şuayip ÇAVUŞLAR
- Ankara-Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi Bölge Parkı ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Proje Yarışması 1. Ödülü
B. Haldun ERDOĞAN, A.Oktan NALBANTOĞLU
- Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı Bursa Kültürpark ve Çevresi Planlama ve Tasarım Yarışması 1. Ödülü
Nimet AYDIN, Nalan ÖZKADİF, Sevinç GÜNDOĞDU
- Kuşulu Park ve Yakın Çevresi Proje Yarışması 1. Ödülü
Dilek TOPUZ DERMAN, Yılmaz ERDOĞAN
- Ankara-Güvenpark ve Yakın Çevresi Kentsel Peyzaj Tasarımı Öğrenci Proje Yarışması 1. Ödülü
Mustafa DEMİRAL, Pinar YILDIRIM

Dosya yazılarının sıralanmasında;
- genel değerlendirmeye yönelik yazı başa alınmıştır.
- ödüllü yarışmalara ilişkin yazılarda tarih sıralaması dikkate alınmıştır.

Yaşanabilir Mekanların Örgütlenmesinde Bir araç: Yarışmalar Mı?

Yapı ve Tasarım Portalı Arkitera.com, "Türkiye'de yapılan mimari proje yarışmaları amacına ulaşıyor mu?" sorusu ile düzenlediği yarışmalar anketi sonuçlarını açıkladı. Kullanıcılara yöneltilen "Türkiye'de yapılan mimari proje yarışmaları amacına ulaşıyor mu?" sorusuna ankete katılanların %13'ü "evet ulaşıyor", %33'ü "bazen" ve %54'ü de "hayır ulaşıyor" yanıtını verdiler.

Dr. Gaye ÇULCUOĞLU
Bilkent Üniversitesi
Peyzaj Mimarisi ve
Kentsel Tasarım Bölümü

Yarışmaların sorunlarını irdeleyen onlarca tez, makale ve azı... 144 mimarın katıldığı anketin sonuçları... Jüri ortamına ve sonuçlarına duyulan güvensizlik... Bilgisayar ortamı gösterişli sunuş olanaklarının ortaya koyduğu acımasız rekabet... Yarışma kollojyumlarında ortaya konan tartışmanın niteliği... Kuğulu Park ve Yakın Çevresi Yarışması'nın kollojyumunda Prof. Dr. Yüksel Öztan'ın "Kavaklıdere'nin simgesi ve tarihi tanıkları olan kavak ağaçlarının dikkate alınmamasıyla" ilgili eleştirisi ve paylaştığım öfkesi... Osmanlı İmparatorluğu'nun 700. Kuruluş Yıldönümü Anıt Kompleksi ve Parkı Proje Yarışması sergisini gezerken gördüğüm onlarca metrelük savaşçı heykellerine ve çağdaş Ankara için Osmanlı kültürünün nasıl biçimsel ele alındığını görünce bazı meslektaşlarımla duyduğumuz umutsuzluk... Öyleyse, niye yarışıyoruz?

Yarışmalar, tasarımcıları özgürleştiren, heyecan veren, eğiten, sıradanlaşmaya karşı, sıradanlaşanı ters yüz eden ortamlardır yada böyle olmaya adaydırlar. Yeni fikirlerin ve yeni yaklaşımların tartışılması ve meslek ortamıyla paylaşılmasının bir aracıdır. Bu yönüyle yarışmalar, meslek içi eğitim açığını belli bir ölçüde üstlenirler. Genç tasarımcılar için ise yarışmalar, tanınma ve düşüncelerini ortaya koyma olanağını sağlayan arenalardır.

TBMM bahçesinin, ODTÜ yerleşkesinin, Altınpark v.b. olumlu örneklerin yarışmalar yoluyla gerçekleştirildiğini düşününce, yarışmaların böylesi zengin potansiyelini kolayca göz ardı etmemiz zor gözüküyor Bir çok tasarımcının da ifade ettiği gibi, yarışmaların sunduğu bu çekicilik zamanla tiryakiliğe dönüşüyor ise

yarışmalardan vazgeçemeyiz. Yarışma ortamını yaşatmalı ve geliştirmeliyiz.

Başlığımızda yer alan yaşanabilir mekanların örgütlenmesinde yarışmalar bir araç olabilir mi sorusuna hemen yanıt verebilmek o kadar kolay değil.. Geçen sayının dosya konusu olan yaşanabilir mekanlar üzerine yazılan yazılar ortaya koyuyor ki, yaşanabilir mekan kavramı çok boyutlu...Yaşanabilir mekanların tasarımı çok boyutlu düşünmemizi gerektiren bir eylem ise, mekana ait ve onu çevreleyen doğal, kültürel, tarihi, sosyal değerlere saygılı, dolayısıyla yaşamı kucakladığımız ve geleceğe dönük senaryolarımızda da bu değerlerle nasıl geliştireceğimizi kurgulamamız gerekiyor. O zaman işimiz oldukça zor... Yaşanabilir mekan örgütlenmesini kurallar dizisiyle ortaya koymamız ve öyle de anlamamız mümkün değil.. Yaşanabilir mekanın tasarlanmasında ve örgütlenmesindeki yaklaşımlarımızı, hedeflerimizi ve stratejilerimizi daha çok bir araya gelerek tartışmamız gerekiyor. Bu tartışma ortamlarından bazılarını yarışmalar oluşturabilir.

Yaşanabilirlik mekanların örgütlenmesinde, yarışmaya açılan alanın niteliği "yaşanabilirlik" kavramı içerisinde hangi değerleriyle korunup geliştirileceğine ilişkin ana çerçevenin yanı sıra jüri üyelerinin konuyla ilgili özel yorumlarının şartnameye yansımaları önemlidir. Jüri üyelerinin şartname yoluyla yarışmacılara ve meslek ortamına sundukları bilginin niteliği ve yaklaşımın özelliği, yarışma ortamının eğitici özelliğini zenginleştirici olmalıdır.

Kollojyumlar da, yeni yönetmelikte tarif edilen bilimsel toplantı niteliğiyle, bu yönde

ele alınmalıdır. Yaşanabilir mekanların örgütlenmesindeki önemli rolleri gereği sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin danışman yada asli jüri üyesi olarak aktif rol almaları sağlanmalıdır. Jüri ortamına güvensizliğin ve jüri değerlendirmelerinin "mütevazı sunulmuş iyi bir fikri bulup ortaya çıkarma yeteneği hemen hemen yok gibi" biçiminde ortaya konulması giderek paylaşılan bir durumdur (Çinici 2002). Paylaşılan bu kaygılar yarışma ortamını olumsuz yönde etkilemektedir. Şartnameden başlayarak soru-cevaplar, jüri raporları ve kollegyuma uzayan süreçte jüri üyelerinin sergileyecekleri tavır ve etkinlik önem kazanmaktadır.

"Yarışma bir ülkedeki mimari hizmetin kalite ortalamasını hem yansıtır, hem de kararlı bir politika çerçevesinde uygulanırsa bu kaliteyi zamanla yükseltir. Buysa yarışmaya devasa bir önem atfetmemizi sağlar. Ama, mimarlık devrimleri yarışmalarda yapılmaz. Yarışmanın gündemi ve tarihsel değişim süreçlerini tanımladığı zamanlar tabii ki vardır; ama bunlar istisnadır. Bu gerçek ne şaşırtıcı, ne de incitici" diyor Uğur Tanyeli.

Öyleyse yarışmalar düzenlemeye, yarışmalara katılmaya, daha da çok tartışmaya devam etmeli ve meslek örgütlerinin katkılarıyla yarışma ortamını geliştirmeli, zenginleştirmeliyiz. Böylece yarışmalar yaşanabilir mekanların örgütlenmesinde bir araç olma özeliğini kazanır.

Kaynaklar

Çinici, C. 2002, Türkiye'de Yarışmaların Genel Niteliği. *Arredamento* 2002/4, Sayfa 58-59, İstanbul.

Çulcuoğlu, G. 1990, Son yıllarda Ülkemizde Düzenlenen Bazı Çevre Düzenleme Yarışmalarının Şartnamelerinin Peyzaj mimarlığı Açısından İrdelenmesi ve Bazı Öneriler. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Derman, B. 2002, Avrupa Birliği Yolundaki Türk Mimarlığı ve Yarışmalar. *Arredamento* 2002/4, Sayfa 59-60, İstanbul.

Karabey, H. 2002, Yarış(ma). *Arredamento* 2002/4, Sayfa 60-61, İstanbul.

Tanyeli, U. 2002, Türkiye'de Mimarlık Yarışmaları. *Arredamento* 2002/4, Sayfa 56, İstanbul.

Yarışmalar Yönetmeliği. *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*, Sayfa 71-80, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Yayını 2003/1, Ankara.

TBMM Park ve Bahçeleri için Proje yarışması -1965 ve Uygulamaları

1. ÖDÜL

PROJE EKİBİ

Yüksel ÖZTAN

(Prof. Dr., Peyzaj Mimarı,
Ziraat Yüksek Mühendisi)
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Emekli Öğretim Üyesi

YARIŞMA JÜRİ ÜYELERİ

DANIŞMAN JÜRİ ÜYELERİ

Zühtü PEHLİVANLI, Ankara
Milletvekili

Orhan DENİZ, Yüksek Mimar
Bilâl ERON, Ziraat Yüksek
Mühendisi

ASIL JÜRİ ÜYELERİ

Ziya PAYZİN, Yüksek Mimar
Dündar Elbruz, Landscape Mimarı
Neriman BİRCE, Yüksek Mimar
Günel AKDOĞAN Dr., Ziraat
Mühendisi
Şeref GÜNSUR, Orman Y. Mühendisi

YEDEK JÜRİ ÜYELERİ

Aytekin ÜLGER, Ziraat Yüksek
Mühendisi

"TBMM Park ve Bahçeleri için 1965 yılında düzenlenmiş olan proje yarışması, ülkemizde peyzaj mimarlığı konularında bazı girişim ve sonuçların ilk örneklerini sergilemekte; bu durumuyla meslek tarihinde bir kilometre taşı niteliğini kazanmış olmaktadır. Çünkü, ülkemizde peyzaj mimarlığı anlayışına göre yapılmış ilk yarışma olması ile yarışma projesine göre müellif tarafından hazırlanan projelerin uygulama açısından sonuçlandırılmasının ülkemiz için peyzaj mimarlığı açısından kuşkusuz önemli bir yeri vardır. Buna ilâveten, yarışmayı takiben 1966 yılında TBMM bünyesinde "TBMM Park ve Bahçeler Müdürlüğü" biriminin kurulması, gerekli teknik elemanlarla kısa sürede etkin duruma getirilmesi de anlamlıdır.

Bu nedenlerle, bu yazımızda TBMM'nin 1965 yılından bu yana peyzaj mimarlığı açısından desteklerini belirtmeyi ve söz konusu yarışmada 1.ÖDÜL'ü kazanmış olan projemizi meslektaşlarımızın bilgilerine sunmayı mesleki bir görev sayıyorum."

Giriş

29 Ekim 1923 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olan Ankara, o tarihlerde 40.000 nüfusu ile tipik bir Anadolu kenti iken, Atatürk ve çalışma arkadaşlarının çabalarıyla çağdaş duruma getirilmeye başlandı. Bu amaçla, önce 1927'de Prof.Brix ve sonra bugünkü Ankara'nın temel düzenini oluşturmuş olan Prof.Herman Jansen'e şehrin imar plânları hazırlatıldı.

Kentin bu tarihlerde hızlı gelişmesi önceleri kamu kuruluşlarına ilişkin binaların yapımında etkisini gösterdi. Nitekim, Ziraat Bankası, İş Bankası ve Halkevi gibi binalar tipik örneklerdir. Ancak, genellikle bu binalara ilişkin İslâm mimarî karakteri, batılılaşmayı arzulayan Atatürk ve arkadaşları tarafından benimsenmedi. Bu nedenle, şimdiki Milli Savunma Bakanlığı ve Genel Kurmay Başkanlığı yapımı için Avusturya Hükümeti'nden bir mimar istenmiş, buna yanıt olarak Prof. C. Holzmeister önerilmiştir.

Prof. Jansen hazırladığı nazım plânda, kentin iç yerlerini, pazar ve çarşılarını, yeşil alanlarını ve yollarını saptadığı gibi, Çankaya yolu ile Dikmen yolu arasında kalan üçgen alanı Devlet Mahallesi (Bakanlıklar)

olarak belirlemiştir. Bu mahalle, Kızılay'da Güven Anıtı ile başlayarak, geniş bir alle ve iki meydan üzerine sıralanan Bakanlık binaları ile devam ediyor, en yüksek yerde ise en büyük otoriteyi temsil eden TBMM binası ile sona eriyordu.

Bu mahallenin önemli binaları olan TBMM binası ile Başbakanlık ve Dışişleri Bakanlığı binalarının projeleri için uluslararası bir proje yarışması açılmasına karar verildi. Ancak, sadece Meclis binası için açılan yarışma 28 Ocak 1938 tarihinde sonuçlanarak, jüri birinci ödüle 3 projeyi layık görmüştü. Atatürk ve kabine arkadaşları tarafından incelenen bu projelerden Prof. C. Holzmeister'inki uygun görülmüştü.

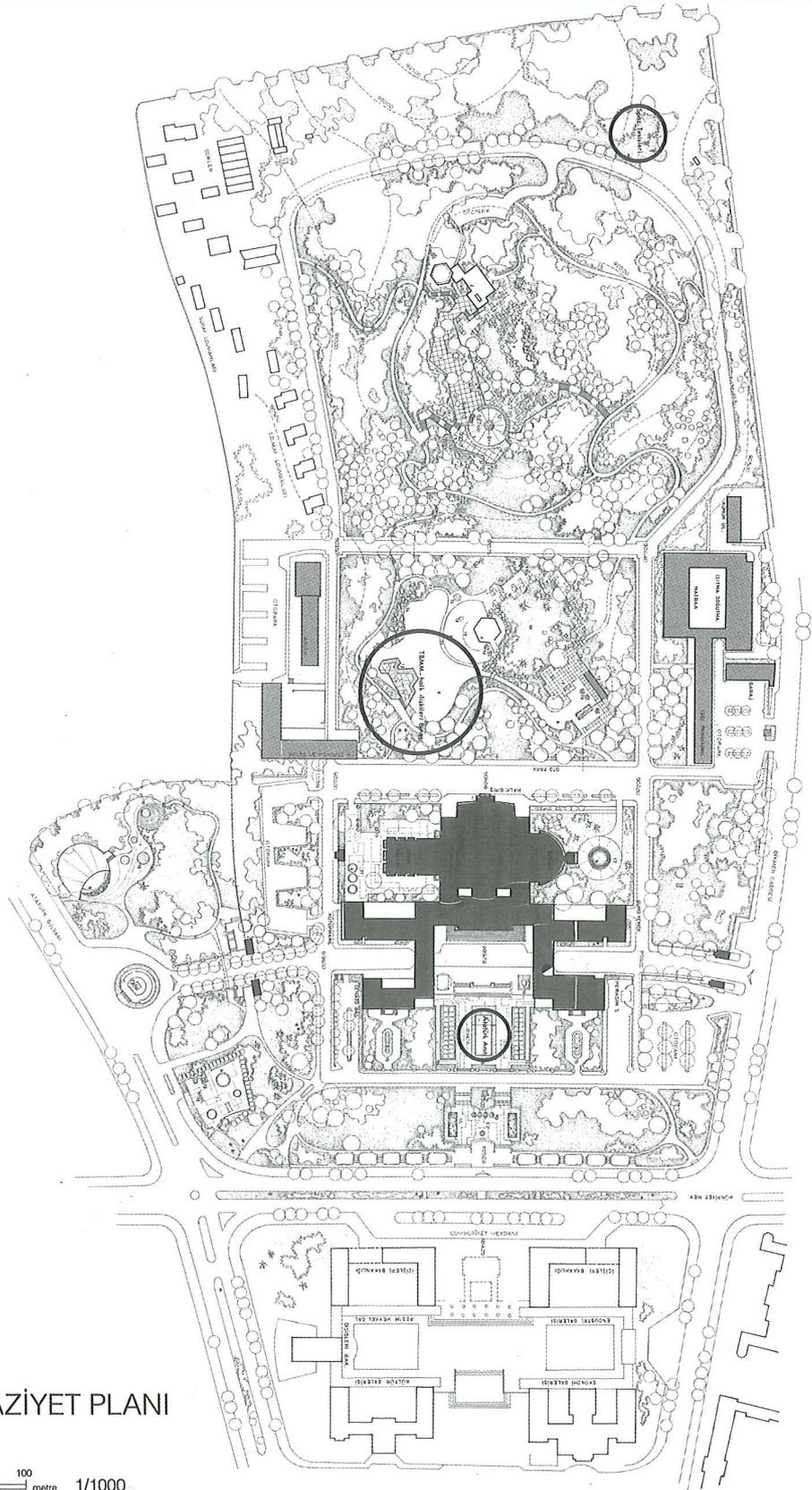
29 Ekim 1939 tarihinde temeli atılan binasının yapımı II.Dünya Savaşı nedeniyle oldukça uzun sürerek blok blok bitirilmeye çalışılmış, 6 Ocak 1961 tarihinde yapılan görkemli bir merasimle bütünüyle hizmete girmiştir.

Bakanlıklar Mahallesi'nin Çankaya'ya doğru kademelenen sırtların en yüksek noktasına yerleştirilen yeni Meclis binası, Bakanlık binalarını adeta kucaklar biçiminde tasarlanmıştır. Dış görünüş bakımından Meclis binası, 2 boyutlu dış yüzeylerden ziyade, 3 boyutlu hacim yaratan yapı kitleleri biçiminde

YARIŞMA PROJESİ, 1965 (1.Ödül)

Prof. Dr. Yüksel Öztan

- 1 Dekoratif Oturma Yeri
- 2 Pavyon
- 3 Teras
- 4 Orkestra Yeri
- 5 Pergolalı Oturma Yeri
- 6 Dekoratif Göl
- 7 Tabii Formlu Havuz
- 8 Kaskatlı ve Fıskiyeli Havuz
- 9 Fıskiyeli Havuz
- 10 Fıskiyeli Perde
- 11 Köprü
- 12 Pergola
- 13 Plastik Unsur (Heykel. Pano, Seramit Vazo Vs.)
- 14 Kaya Bahçesi
- 15 Çiçek Parterleri
- 16 Kademeli Dairesel Çiçek Parteri
- 17 Çimenden Desen Çizgisi
- 18 Garden Parti Yeri
- 19 Bitki Tüpleri
- 20 Çakıldan Desen Çizgisi
- 21 W.C.

T.B.M.M. BAĞÇESİ VAZİYET PLANI

0 10 20 30 100 metre 1/1000

ele alınmıştır. Başka bir anlatımla üniteler arasında mekân oluşumuna gidilmiştir.

TBMM binasının; göze çarpan yapısal hacmi bakımından, günümüzdeki diğer parlâmento binaları ile karşılaştırma yapıldığında önemli bir sırada konumlandığı görülür:

- Londra .....32 600 m²
- Budapeşte .....17 750 m²
- Ankara .....15 101 m²
- Washington .....13 000 m²
- Viyana .....12 000 m²
- Berlin .....11 000 m²

TBMM Park ve Bahçeleri İçin Tasarım İlkeleri

Parlâmentoya ait park ve bahçe alanları (yaklaşık 350 000 m²) için açılan ulusal yarışmanın (1965) müellifi Prof. Dr. Yüksel ÖZTAN tarafından hazırlanan peyzaj projelerinin uygulanmasına 1968 yılından itibaren başlanmıştır. Büyük bir kesimi düzenlenmiş olan Meclis park ve bahçelerinin arka kısmı 23 Nisan 1985 tarihinde halkın kullanımına açılmıştır.

Proje hazırlığı ve uygulamasına 1985 yılında başlanılan ve 28 Ekim 1986 tarihinde TBMM Başkanı Sayın Necmettin KARADUMAN tarafından açılışı yapılan TBMM MİLLÎ EGEMENLİK PARKI ise Meclis park ve bahçeleri kompleksinin son uygulama kesimidir.

TBMM Bahçesi için düzenlenen proje yarışması, ülkemizde peyzaj mimarlığı açısından ilk yarışma örneğidir. Bu yarışmanın şartnamesi (Ek 1) incelendiğinde, verilen donelerin yalnızca proje çizimine ilişkin teknik konuları belirtmekte olduğu; buna karşın, alan kullanımını ve geresinmeler gibi önemli hususlara yer verilmediği, bu gibi konularda ise yarışmaların bütünüyle serbest bırakıldığı görülür. Örneğin, park alanının toplum yararlanması yönünden durumunun ne olacağı şartnamede belirtilmediği gibi, yarışmanların sorularına da açıklık getirilmemiştir.

İnönü Bulvarı'ndan ön bahçe

İlk uygulamalar ve TBMM arka bahçesinin önceki durumu

Bu itibarla, yarışma koşulları proje önerilerini tasarım açısından hiçbir yönde etkilememekte; yalnızca vaziyet plânı, kesit, görünüş, perspektif gibi belirli ölçeklere bağlı teknik ayrıntılar üzerinde durmaktadır.

Yarışma, İç Anadolu Bölgesi'nin tipik kontinental step iklim koşullarının etkilediği, kuzey-güney ve doğu-batı yönleri arasında yükselme gösteren; alan sınırları içinde ortalama 45 m kot farkına sahip, dikdörtgen biçimde ve yer yer dolgu toprakla örtülü, içinde üç bina grubunun konumlandığı yaklaşık 400 dekarlık bahçe alanıyla ilgilidir.

Topoğrafyanın oluşturduğu **Arazi Biçimi**'nin değişik kot ve yönlere oluşu, tasarımda kendini güçlü olarak algılatan plastik bir formu oluşturmakta; alan bütününde silüet için çeşitli konumlarda olanaklar yaratmaktadır. Ayrıca, park alanı, özellikle Meclis binası arkasındaki kesimden Ankara'nın kentsel ve kırsal peyzajına doğru geniş bir perspektifi kavrayan panoromik görüşlere olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda, arazi formunun oldukça dalgalı olması dolaşım hatlarının belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır.

İklim Koşulları'nın yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve az yağışlı step iklim karakterinde olması da tasarımı çok fazla etkileyen doğal bir etmendir. Nitekim, bu durum düzenlemede kullanılacak bitki materyalinin cins ve türünü, suyun kullanım biçimi ve miktarını, alanın bütününe ilişkin kitle-boşluk ile ışık-gölge oranlarını etkilemiştir.

Bu itibarla, proje alanını etkisi altında bulunduran İç Anadolu'nun tipik step iklim koşulları, estetik anlayışla birlikte, özellikle işlevsel etmenlerin de üzerinde durulması gereğini zorunlu duruma getirmiştir.

Proje alanında varolan **Yapılar ve Parselasyon durumu** ve konumları da, plân kararlarını etkilemiştir. Nitekim, mevcut Meclis Binası, Muhafız Kışlası ile Personel, Santral ve Matbaa Bina Üniteleri parkın ana parselasyonunu belirten mimari eleman durumundadırlardır. Nitekim, park alanının bütünü, bu binaların konumları nedeniyle, ön, yan ve arka kesim olarak değerlendirmemiz gerekli olmuştur.

Varolan binaların işlevleri açısından statüleri ile nitelikleri ve öncelikleri de kuşkusuz proje alanındaki görsel sunumlarını etkileyen önemli ölçütler olmuştur.

Yarışma alanının sahip olduğu yukarıda belirtilen doğal ve kültürel özellikler ve elemanlara ilişkin sörvey sonuçlarına dayalı olarak benimsediğimiz temel tasarım ilkeleri ve yöntemimiz aşağıda belirtilmiştir.

- İklim koşullarına uygunluk
- Park alanını kullanım durumu
- Meclis binasının park alanıyla bütün olarak kent içinde görsel takdimi
- Parkın rekreasyon tipinin belirlenmesi
- Park tasarımının yapı karakterine uygunluğu ve uyumu
- Tasarımın yer alacak canlı-cansız materyalin seçimi
- Dolaşım hatlarının işlevselliği
- Uygulama için ekonomik çözüm
- Uygulama kolaylığı ve esneklik

Bu ölçütlere dayalı olarak, Meclis binasının mimarî özelliği ve manevî değeri ile yapının kullanım biçimi, park alanının bütününe ilişkin tasarımı etkileyen ve onu yönlendiren ana etmen olarak benimsenmiştir.

Bakanlıklar'dan itibaren başlayan aksın odak özelliğini bünyesinde toplamış olan Meclis binasının cephe görünüşleri üzerinde önemle durulmuştur. Şöyle ki, İnönü Bulvarı'ndan itibaren kuzey yönden binaya doğru kademeli olarak uzanan aksı daha da güçlendirmek ve daha etkili bir perspektif sağlamak amacıyla, mevcut aksın her iki tarafındaki eğimli alanlar üzerindeki yollar kaldırılarak engin görünüşlü çim mekânlara yer verilmiş; bina köşelerine konumlanan büyük ağaç kitleleri ile güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda, Meclis binasının çevresinde yer alan büyük binaların etkilerinin azaltılması ya da ikinci plânda olması için kamuflej amacıyla hacimli yeşilliklere yer verilmiştir.

Ön bahçe kesimi, yalnızca yapıyı takım ve girişleri sağlama işlevinde bir alan olarak değerlendirilmiştir.

Arka bahçe kesiminin tasarımında aksın sürekliliği düşünülmüştür. Bununla beraber, aksı burada da algılamak için binanın arka cephesindeki halk girişinin hemen karşısındaki yerde doğal tasarımlı yeşil bir mekân, dekoratif gölün içinde orkestra yeri, tepenin kuzey yamacındaki informal çim alan ve 927 kotundaki dairesel teras, güçlü olmayan, fakat aksı bir dere-

TBMM Park ve Bahçeleri'nin havadan görünüşleri

ceye kadar devam ettiren peyzaj elemanları olarak konumlandırılmıştır. (Not: Meclis arkasında yarışma projesinde yer verilen göl kesiminde günümüzde Halkla İlişkiler Binası bulunmaktadır).

Arka bahçe kesiminin işlevi, gezinti, oturma ve çevreyi izleme ile kent içinden yeşil bir tepe algılanması gibi amaçlarda düşünülmüştür.

Genel olarak, parkın bütün olarak tasarımında, Meclis binasının prestijine uygun, sakin görünüşüyle uyumlu, informal düzende olması esas tutulmuştur.

Bitki materyali seçiminde, Ankara'nın step karakterli ekolojik koşullarına dayanıklılığı denenmiş türlerine öncelik tanınmıştır. Ayrıca, İç Anadolu Bölgesi'nin yerli bitki örtüsünde peyzaj mimarlığı yönünden kullanılmaya değer olanlar üzerinde durulmuş; yabancı yurtlu olanlardan ise ekolojik yönden uygun olanlarla birlikte oldukça zengin bir koleksiyon çeşidi bir araya getirilmiştir. Materyal seçiminde, biçim, renk ve doku özellikleri yönünden değerli türlerle yer verilmiştir.

Ön bahçenin tasarımında bina ile bitki formları arasındaki görsel ilişkilerin dikkat çekici duruma getirilmesi özellikle düşünülmüştür. Örneğin, bu kesimin ağaçlamasında halkın tanıdığı ve benimsediği piramit formu Kara Kavak, Salkım Söğüt, Erguvan, Japon Kirazı gibi türlere yer verilmiştir. Piramit Kavak'ın, Meclis binasının horizontal çizgileri ve kütlesiyle olan ilginç

kontrastına karşın, salkım söğüdün yumuşak görünüşüyle Meclis binasının güçlü statik kütlesinin daha da etkili duruma gelmesi düşünülmüştür.

Ön bahçe kesimi, bitki materyali seçimi ve tasarımı açısından, bütünüyle dört mevsimin algılanması düşüncesi içinde plânlanmıştır.

Arka bahçenin bitkisel tasarımında, yarışma projesinde önerilen göl çevresinde dekoratif bitkiler kullanılmasına karşın, tepede genellikle doğal özellikte ve görünüşde bitki türlerine yer verilmiştir. Bu kesimde ilkbahar çiçeklenmesi ile sonbahar renklenmesi yönünden ilgi çekici ve uzaktan algılanabilen ağaç ve çalı türleri kullanılmıştır.

Proje Yarışmasının Sonucu ve Jürinin Proje Hakkında Değerlendirme Raporu

26 Haziran 1965 Cumartesi günü toplanan jüri, yarışmaya katılan 11 projenin değerlendirilmesini, aşağıda maddeler halinde belirtilmiş olan kriterlere göre yapmıştır (bu kriterler jürinin proje yarışmasına ilişkin seçim gerekçesi raporundan ayrı alınmıştır).

"TBMM bahçesi tanzim projesi bir peyzaj plânlamasının bütün niteliklerine sahip bir kâlitelerde olmalıdır.

Bu kalite için:

Binanın mimari karakterine ve hüviyetine uygun, bina çevresinin gerek iç ve gerekse dıştan görünüşüne müsbet tesir edecek estetik bir tertip özelliğine sahip olması,

- Bahçenin yarışman tarafından teklif edilen kullanım gayesine uygun bir sirkülasyon, yerleşme, tesis ve plantasyonun plânda yer alması,

- Bitki materyalinin seçiminde birinci derecede ekolojik şartlara uygunluğu denenmiş türlerden estetik bir kaliteye sahip olanların seçilmesi ve bunların gerek kendi aralarında, gerekse bina kitleleri ile renk, form ve tekstür özellikleri bakımından münasebetlendirilmesi,

- Şehir estetiği bakımından her mevsim sinyal tesirine sahip olacak bir yeşillik tesis fikri,

- Milletvekilleri ve senatörlerin dinlenme ve eğlence (rekreasyon) ihtiyacını temin gayesi için senato ve grup toplantı salonları çevrelerinde ve mutasevver senato binası sahası arka bahçede istirahat ve gardenparti sahalarının tertip ve tanzim fikri,

- Bilhassa arka bahçenin yüksek hudut duvarlarıyla çevrelenmiş ve sınırlı bir mekân olmasına rağmen, bugünkü parlamenter anlayışına uyarak muayyen ölçülerde ve kontrol edilebilir şekilde istifadesine imkan sağlayacak bir tertibe yer verilmesi,

- Parkın inşa, bakım ve idamesi için yapılacak masrafların nazar-ı dikkate alınması"

Jürinin bu kriterlere göre yaptığı değerlendirme ve elemeler sonucunda:

- Dr. Yüksel ÖZTAN
Ziraat Y.Mühendisi
I.ÖDÜL

- Prof. Dr. Orhan BOZKURT
Y. Müh. Mimar
Noyan İLMEN
Y.Müh.Mimar
Yalçın EMİROĞLU
Y.Müh.Mimar
II.ÖDÜL

- Niyazi DURANAY
Y.Mimar
Orhan ŞAHİNLER
Y.Müh.Mimar
III.ÖDÜL

- Doç.Dr.Gündüz ÖZDEŞ
Y.Müh.Mimar
Orhan GÖÇER
Y.Müh.Mimar
Birinci Mansiyon

- Dr.İsmet GÜRSES
Ziraat Y.Mühendisi
İkinci Mansiyon
- Özdoğan AKTAR
Ziraat Y.Mühendisi
Üçüncü Mansiyon

kazanmışlardır.

Birinci Ödül'ü kazanan projemiz için jürinin kritikleri aynen şöyledir:

"Bütünü ile TBMM'nin taşıdığı manevi değer ve vekar ile mütenasip olmakla beraber, fonksiyonel ve estetik yönlerden birbirlerini tamamlayan olgun bir peyzaj plânlama tekniği ile işlenmiş bulunduğu; yarışma sahasının tümünün ele alınıp, her parçasının ayrı ayrı ve münasip şekillerde etüd edilip tertiplendiği; Ankara'nın ve özellikle bölgenin su ve yeşillik ihtiyacını ifrata kaçmadan giderecek bir tertibe sahip olduğu; diğer projelerde imal edilen ön bahçenin sade, fakat bilgi ve ifadeli bir tarzda değerlendirildiği; bitkilerin renk, form ve tekstür özelliklerinden mahirane bir şekilde istifade edilerek binaya güzel bir perspektif kazandırıldığı; ön bahçenin ikinci kademesindeki Betula (Huş) alleleri ile çok güzel hacim ve istikamet imkanları ve bunların gerilerdeki yeşilliklerle de yan havuzlara güzel intikal şekilleri getirdiği; doğu girişinin iki yanındaki parkların, mevcut elemanların da kısmen muhafaza suretiyle en iyi şekilde düzenlendiği, Meclis binasının iki yanındaki bahçelerin fonksiyonel tertiplerinin en iyi şekilde düşünüldüğü, yan bahçelerin realist bir görüşle kıymetlendirildiği, arka bahçenin tertibinde ise örtülü bir ağaçlandırmaya yer verildiği; koniferlerle yapraklı ağaçlar ve yer örtüsü, arasından renk ve form bakımından olduğu kadar, kitle-boşluk münasebetleri yönünden de iyi bir muvazene kurulduğu; özet olarak, genel tertip ve plantasyonun en iyi şekilde halledildiği görülen 2 sıra numaralı proje I ÖDÜL'e OY BİRLİĞİ'yle layık görülmüştür."

TBMM Park ve Bahçeleri'nin havadan görünüşleri

TBMM Millî Egemenlik Parkı

28 Ekim 1986 tarihinde açılışı yapılan "TBMM Millî Egemenlik Parkı" Meclis park ve bahçeleri kompleksinin son uygulama kesimidir.

Proje hazırlığı ve uygulamasına 1985 yılında başlanılan park plânlama alanının yüksek kalitede, çok amaçlı ve simgesel bir kullanıma dayalı olarak değerlendirilmesini gerektiren önemli birçok nedenler ve etmenlere sahip olduğu temel veri olarak benimsenmiştir.

Çünkü:

- Plânlama alanı konum itibarıyla Ankara kentinin en önemli bir yerindedir. Arsa değeri ise çok yüksektir.

- Alan konum itibarıyla TBMM yapılarını Atatürk Bulvarı'ndan ilginç bir perspektif içinde takdim etmektedir.

- Park alanı Atatürk Bulvarı'nda gezinen

İnönü Bulvarı'ndan ön bahçe

yayalar ile çevrede ikamet eden ve çalışanlar için kolaylıkla ve yılboyu kullanılacak bir yeşil alan uygunluğu göstermektedir.

- Alanı özel bir konuya dayalı olarak plânlamak suretiyle TBMM ile bütünleştirmek mümkündür.

Bu nedenlerle, yukarıda özet olarak belirtilen etmenler, sözkonusu alanın yüksek kaliteli, çok amaçlı ve etkili bir yeşil alan olarak değerlendirilmesini gerekli ve zorunlu duruma getirmiştir.

Bu amaçla, yaklaşık 15.000 m² lik bir alanda düzenlenmiş olan TBMM EGEMENLİK PARKI'nın tasarımında:

- "Millî Egemenlik" konusunun anıt ve rölyeflerle anlatımı
- "Barış" konusunun sembolleştirilmesi
- Halkın kullanımına açık bir yeşil alan katkısı
- Yılboyu kültürel ve rekreasyonel

eylemler için uygun bir ortam

- Kente ve bulvara estetik bir katkı
- İlginç bitki türlerinin halka tanıtımı

gibi çok yönlü bir plânlama ve kullanım düşünülmüştür.

Park ana girişten itibaren basamaklarla kademelenmiş anıt yolu, Güven-Birlik-Coşku havuzları ve rölyef duvarlı dizisi ile birlikte "Millî Egemenlik Anıtı"na doğru uzanmaktadır.

Rölyef duvarları üzerinde Atatürk'ün Millî Egemenlik konusu ile ilgili üç sözüne yer verilmiştir.

- Anıt, 1985 yılında açılan "Millî Egemenlik Anıtı" yarışmasını kazanan Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Rahmi AKSUNGUR tarafından hazırlanmıştır.

- Anıt, sembolik bir çınar gövdesi üzerinde yer verilen Atatürk-Gençlik-Bayrak kompozisyonundan oluşturulmuştur. Anıtın yapımında bronz kullanılmıştır.

- TBMM Başkanlığı, Dünya Barış Yılı olan 1986 yılının anısını parkın açılışına maletmek ve bu anıtın sürekliliğini sağlamak amacıyla, Parlamentolararası Birlik de dahil ve ülkemizde temsilcileri bulunan yabancı ülkelere bir çağrıda bulunarak, Ankara iklimine uyabilen ağaç ve çalı türleri isteminde bulunmuştur. Gönderilen bitkiler 10 Nisan 1987 tarihinde parka dikilmiştir.

"Barış" konusu ayrıca Atatürk'ün "Yurtta Barış, Dünyada Barış" görüşü ve özdeyişini simgeleştirmek üzere, dünyayı temsil eden yuvarlak bir çim tepe ve bu tepeli çevreleyen gül bahçesi ile ifade edilmiştir.

Park içinde, çok amaçlı 350 kişilik bir amfiye yer verilmiştir. Ortasında fıskiye ve

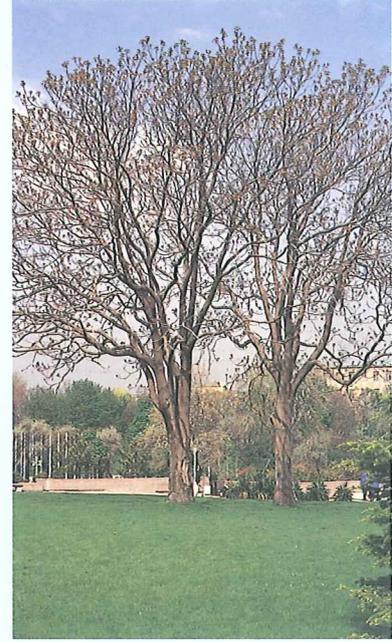
beş çanakdan oluşan bir havuzun bulunduğu bu alan çeşitli sosyal ve kültürel kullanışlarla birlikte, park gündüz ve gece halka açık bir plaza olarak düşünülmüştür.

23 Nisan Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda gelenekselleştirilen uluslararası çocuk şenliği bu alanda başlatılmaktadır.

"TBMM Millî Egemenlik Parkı" TBMM'nin halkımıza bir armağanı olarak düşünülmüştür.

TBMM Başkanı Sayın Necmettin KARADUMAN 28 Ekim 1986 tarihinde parkın açılışında yaptığı konuşmada şu cümlelere yer vermişti:

"...Bugün halkımızın hizmetine, istifadesine açacağımız Millî Egemenlik Parkı, *Millî Egemenlik* ve *Barış* gibi iki yüce kavramı yansıtan bir simge olacaktır. Milletimizin çok değer verdiği bu yüce kavramların, hemen

Meclis yeşil alanlarının devamında kurulan bu park üzerinde sembolleştirilmesinin anlamlı olacağı düşünülerek burada "Millî Egemenlik" adını taşıyan bir park kurulması ve bu parkta aynı adı taşıyan bir "Anıt" yapılması kararlaştırılmıştır."

1.Ödül'ü kazanan yarışma projemize göre hazırlanan TBMM Park ve Bahçeleri ile TBMM Millî Egemenlik Parkı detay projelerinin 1967 yılından itibaren başlatılan uygulaması, hemen hemen bütünüyle tamamlanmıştır.

Kuşkusuz, 35 yıllık bir süreç içinde gerekli olan eksikliklerin giderilmesi, yenileme ve onarım gibi çalışmalarla zaman zaman katkılarda bulunulmuştur.

TBMM Park ve Bahçeleri, yarışma-uygulama projeleri-örgüt kuruluğu ve uygulama gibi önemli girişimlerin bütün halinde ve kısa zamanda gerçekleşmesi yönünden ülkemizde ender rastlanan örneklerden biridir. Sonuç, mucizevi denebilecek bir çabanın ürünü olarak değerlendirilebilir.

Kuşkusuz böyle bir sonuçta, yetkililerin özendirici katkılarıyla birlikte, bu konuda fiili çabalarını başından beri izlediğim değerli meslekdaşım Sayın Ekrem GÜRENLİ (TBMM eski Park ve Bahçeler Müdürü, TBMM eski Teknik İşler Genel Sekreter Yardımcısı) ile çalışın arkadaşlarının sürekli katkılarını bu yazının satırları arasında belirtmeyi özellikle bir borç biliyorum.

002

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bahçesinin Düzenlenmesine Ait Proje Yarışma Şartlaşması

1. — **Konu** : Türkiye Büyük Millet Meclisi bahçesinin (Landscape) Peyzaj Mimarisi projelerinin hazırlanması işi, Millet Meclisi Başkanlığına, aşağıdaki esaslar dâhilinde, Türk Mühendis ve Mimar Odalarına kayıtlı üyeler arasında yarışmaya çıkarılmıştır.

2. — **Yarışmanın amacı** : Güzel sanatların gelişmesini sağlamak, Türk milletinin temsil edildiği binaya ve çevresine yakışır bir bahçeyi kazandıracak en güzel fikirleri bulmaktır.

3. — **Jüri üyeleri** : Danışma üyeleri :

Zühtü Pehlivanlı	Ankara Milletvekili
Orhan Deniz	Yüksek Mimar
Bilâl Eron	Ziraat Yüksek Mühendisi

Asıl üyeler :

Ziya Payzin	Yüksek Mimar
Dündar Elbruz	Landscape Mimar
Neriman Birce	Yüksek Mimar
Dr. Günel Akdoğan	Ziraat Yüksek Mühendisi
Şeref Günsur	Orman Yüksek Mühendisi

Yedek üyeler :

İlhan Ersoy	Yüksek Mühendis
-------------	-----------------

Raportör :

Aytekin Ülger	Ziraat Yüksek Mühendisi
---------------	-------------------------

den kuruludur.

4. — **Ödüller** : Yarışmada kazananlar arasında :

Birinciye	15 000 T.L.
İkinciye	12 500 T.L.
Üçüncüye	10 000 T.L.

Ayrıca 3 adet mansiyon (Behçerine) 5 000 T.L. verilecektir.

Bunun dışında, Millet Meclisi Başkanlığı isterse, Jüri raporunda tavsiye olunan projeleri de satın alabilir.

5. — **Yarışma süresi** : Yarışma, 14 Haziran 1965 Pazartesi günü saat 17.00 de sona erecek ve hiçbir şekilde uzatılmıyacaktır.

Projeler, bu sürenin sonuna kadar (Millet Meclisi İdare Amirliği Ankara) adresine makbuz karşılığında teslim edilecek veya postalanacaktır.

Ancak, posta ile gönderilmesi halinde, gerek proje ve eklerinin, gerekse bunların zamanında postalandığını belirten posta makbuzunun iadeli taahhütlü olarak gönderilmesi ve her ikisinin de en geç 21 Haziran 1965 Pazartesi günü saat 17.00 ye kadar Millet Meclisi İdare Amirliğine ulaşmış olması şarttır. Postadaki gecikmeler kabul edilmez.

Kadıköy Meydanı, Haydarpaşa Harem Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması 2001¹

1. ÖDÜL

PROJE EKİBİ²

Can KUBİN (Y. Şehir Plancısı)
Selami DEMİRALP (Peyzaj Mimarı)
Zeki K. ÜLKENLİ
(Dr., Şehir ve Y. Bölge Plancısı)
Oytun DELİKTAŞ
(Dr., Y. Şehir ve Bölge Plancısı)
Şuayip ÇAVUŞLAR (Mimar)

YARDIMCILAR

Derya DUMAN (Peyzaj Mimarı)
Cem H. TÜRKEL (Peyzaj Mimarı)
Seda ÜNLÜ (Peyzaj Mimarı)

YARIŞMA JÜRİ ÜYELERİ

DANIŞMAN JÜRİ ÜYELERİ
Ali Müfit GÜRTUNA, İstanbul Büyükşehir
Belediye Başkanı
Selami ÖZTÜRK, Kadıköy Belediye Başkanı
Adem BAŞTÜRK, Prof. Dr., Genel Sekreter
Basri MÊTE, Mimar, İmar ve Planlamadan
Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı
Ali Yılmaz ÖRNEK, Mimar, Başkanlık Da-
nışmanı
Lütfi ALTUN, Y. Mimar, Projeler Daire Baş-
kanı
Bülent SEÇKİN, Prof. Dr., Orman Yüksek
Mühendisi

ASIL JÜRİ ÜYELERİ

Vedia DÖKMECİ, Prof. Dr., Y. Müh. Mimar,
Şehir Plancısı, İTÜ
Uğur ERKMAN, Prof. Dr., Y. Müh. Mimar,
İTÜ
Cengiz GİRİTLİOĞLU, Prof. Dr., Y. Müh.
Mimar, Şehir Plancısı, İTÜ
Fatih GORBON, Prof. Dr., Y. Mimar, MSÜ
Zekai GÖRGÜLÜ, Prof. Dr., Y. Mimar, Şe-
hir Plancısı, YTÜ
Aykut KARAMAN, Prof. Dr., Y. Mimar,
Kent Tasarımcısı, MSÜ
Muammer ONAT, Prof. Dr., Y. Mimar, MSÜ
Mete ÜNAL, Prof. Dr., Y. Mimar, MSÜ
Nadir YAYLA, Prof. Dr. İnşaat Yüksek
Müh. (Ulaşım) İTÜ

YEDEK JÜRİ ÜYELERİ

Bülent TARIM, Doç. Dr. Y. Mimar, YTÜ
Güzin KONUK, Prof. Dr. Y. Mimar,

İstanbul açısından oldukça önemli olan projenin oluşturulması aşamasında metro-
politen kent parçalarının ve alt merkezleri-
nin tanımlanmasından yola çıkmıştır. Hali-
hazırda karmaşık ve kendiliğinden oluşmuş
olan kullanımların ortaya çıkardığı probleml-
li bir mekansal yapıda olan proje alanında
kıyı sürekliliğinin de kaybolduğu gözlen-
mektedir. İstanbul kent makroformu ile tu-
tarlı fiziksel ve sosyal bütünlüğün sağlan-
ması esas olarak alındığı kentsel tasarım
projesinde alışılmış fiziksel planlama kaygı-
larının ötesinde **stratejik bir Kentsel Tasarım yaklaşımı** sergilenmektedir.

Bu anlamda gerek Anadolu yakası, ge-
rekse tüm İstanbul açısından son derece
önemli olan ve yoğun kullanım altında bulu-
nan alana yapılan müdahalelerin yalnızca
görsel kaygılarla değil, aynı zamanda ger-
çekçi, ekonomik ve uygulanabilir olmalarına
dikkat edilmiştir.

Proje kapsamında uygulama aşamala-
rında mevcut kentsel yaşamın sekteye uğ-
ratılmaması doğrultusunda İstanbul Büyük-
şehir Belediyesi ve ilgili kurumlar arasında
eşgüdüm sağlanarak, hemen hemen tümü
kamu elinde bulunan Harem – Haydarpaşa
– Kadıköy dinamik gelişme koridoruna İst-
anbul'a yakışan bir kimlik, belirginlik, sü-
reklilik ve deniz açılımı kazandırılması tem-
mel hedef olarak belirlenmiştir.

Genel Planlama ve Tasarım Politikaları

Planlama alanı yapılaşma düzeni ve
mevcut metropoliten yaşama alanları ilişkisi
kurulması açısından Kamu Proje Alanlarına
(KPA) ayrılmıştır. Anadolu yakasında deniz
ile ilişkisi kurulmuş, aktif ve pasif rekreasyon
koridorlarıyla desteklenen odaklar

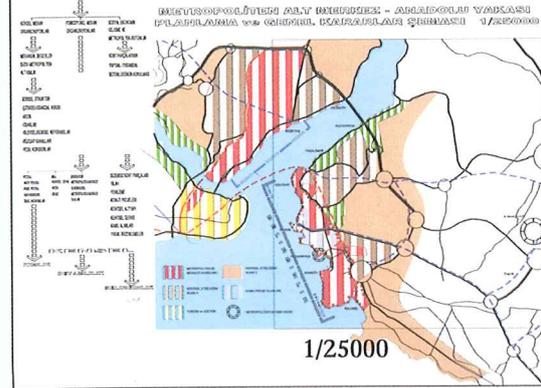
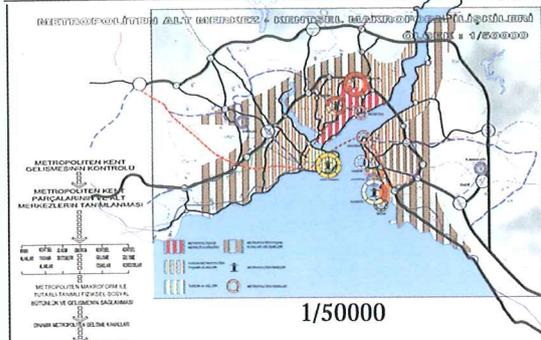
öngörülmektedir. Bunlar, Kadıköy Meydanı
düzenlenmesini de içeren **Kadıköy Metro-
politen Alt Odağı**, TCDD Triyaj tesisleri
alanının yeniden değerlendirilmesi ve gerek
belediyelere gerekse İstanbul Tüp geçit pro-
jesine destek sağlayacak olan Kamu – Rant
tesislerini içeren **Haydarpaşa Ulaşım ve
Transfer Odağı**, gümrük limanının yeniden
ele alınması ile oluşturulacak ve deniz ak-
varyumu ile müze – sanat galerileri – turistik
kullanımları içeren **Haydarpaşa Deniz Bi-
limleri, Tarihi ve Teknolojisi Kompleksi**
ile alanın Üsküdar yönüne devamlılığını
destekleyecek olan **Harem Ulaşım Alt
Odağı**'dır.

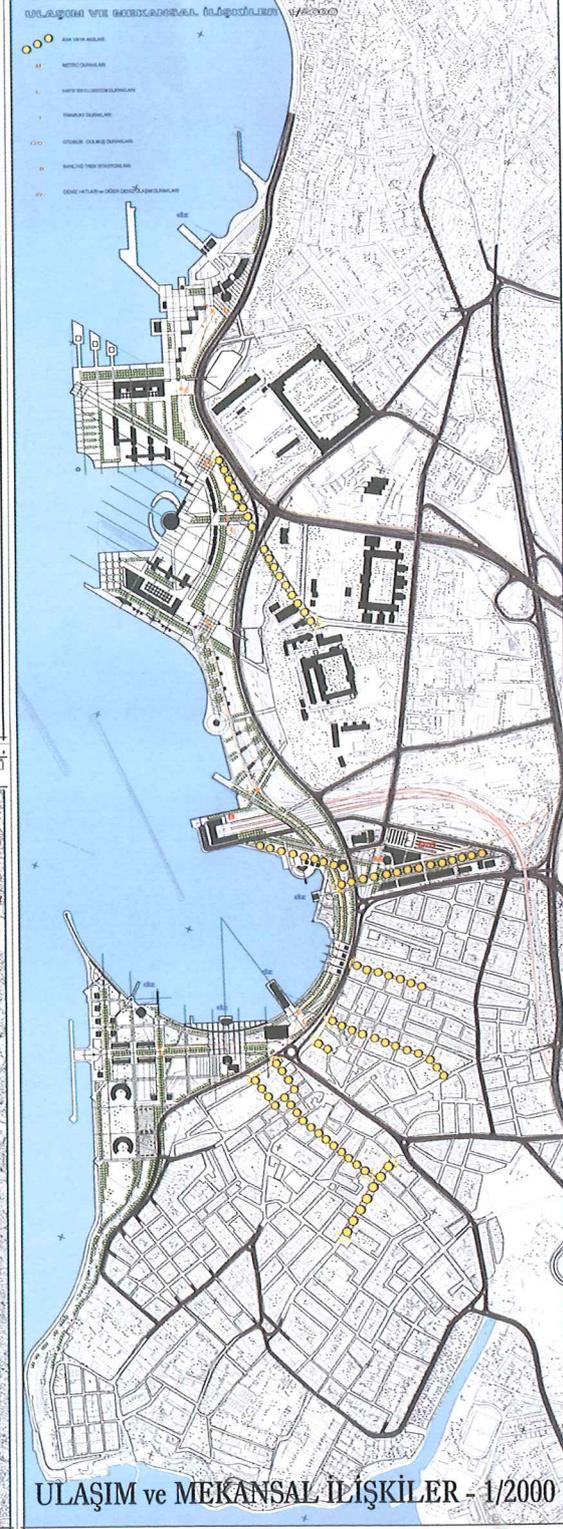
Dönüşüm Stratejileri ve Genel Senaryolar

Alanın en önemli özelliklerinden birisi
bünyesinde farklı birçok ulaşım modunun
bir araya geldiği bir odak noktası olmasıdır.
Ancak, bu farklı ulaşım modları birbirinden
fiziksel ve mekansal olarak kopuktur ve iliş-
kileri zayıftır. Bu nedenle, bunların toplulaş-
tırılması, birbirleri ile ilişkilerin güçlendiril-
mesi ve diğer ulaşım modları ile bütünleşti-
rilmesini sağlayacak bir **metropoliten ula-
şım odağı** önerilmektedir.

Ulaşım odağından sahile doğru uzanan
yaya yolu ise, deniz ve Kadıköy – Harem
arası işlemesi öngörülen **tramvay hattı** ile
bağlantılı olacaktır. Ayrıca Harem'de turistik
amaçlı kullanıma dönüştürülmesi hedefle-
nen liman uluslararası ve şehirlerearası yol-
cu taşımacılığına hizmet edecektir. Bu, böl-
geye yeni bir canlılık getirecek ve alanın da-
ha üst ölçeklerde İstanbul, Türkiye ve dün-
ya ile bağlantısını güçlendirecektir.

Üsküdar yönünden gelişen Harem'de
başlayan **yeşil sistemi**, hafif raylı sistem

**KADIKÖY MEYDANI HAYDARPAŞA-KAREM YAKINI ÇEVRESİ
KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI**

**KADIKÖY MEYDANI HAYDARPAŞA-KAREM YAKINI ÇEVRESİ
KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI**

**KADIKÖY MEYDANI HAYDARPAŞA-KAREM YAKINI ÇEVRESİ
KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI**

- 1/50000, Metropoliten Alt Merkez-Kentsel Makroform İlişkileri
1/25000, Metropoliten Alt Merkez - Anadolu Yakası Planlama ve Genel İlişkiler
1/5000, Genel Kararlar
1/2000 Ulaşım ve Mekansal İlişkiler Projeleri.

durağı, Kadıköy – Harem arası işleme öngörülen tramvay hattı ve Harem’de turistik amaçlı kullanıma dönüştürülmesi öngörülen liman ile desteklenecektir. Yeşil kuşağın Haydarpaşa Garı’ndan Kadıköy’e kadar olan bölümünde bağlantıyı “yeşil köprü” sağlayacaktır. Bu “**yeşil köprü**” hem sahil yolu, hem öneri tramvay yolu, hem de yeşil sisteminin devamlılığını sağlamayı amaçlamaktadır. Böylece Haydarpaşa Garı’nın yattığı fiziksel kopukluk ortadan kalkacak, mekansal devamlılık sağlanacaktır. Alanın tarihi yarımadaı en iyi gören yerlerden biri olduğu unutulmayarak; meydanlar, yeşil ve yaya sistemleri, buna asılan iç bağlantılar ile güçlü bir görsel ilişki tasarlanmıştır.

“Yaya için kent” gittikçe önem kazanan bir kavramdır. Bu kavramın temel ve ilginç yönlerinden biri de artan karmaşıklık ve üç boyutluluktur. İstanbul kenti geleneksel yaya yolu ağları, tarihi yapıları, çarşıları, meydanları, parkları ile “kentsel geçirgenlik” kavramının önemli örneklerinden biridir. Alandaki öneri ulaşım sistemi tek bir ulaşım moduna öncelik verecek bir şekilde tasarlanmamıştır. Farklılıkları vurgulayan, çeşitliliği içinde

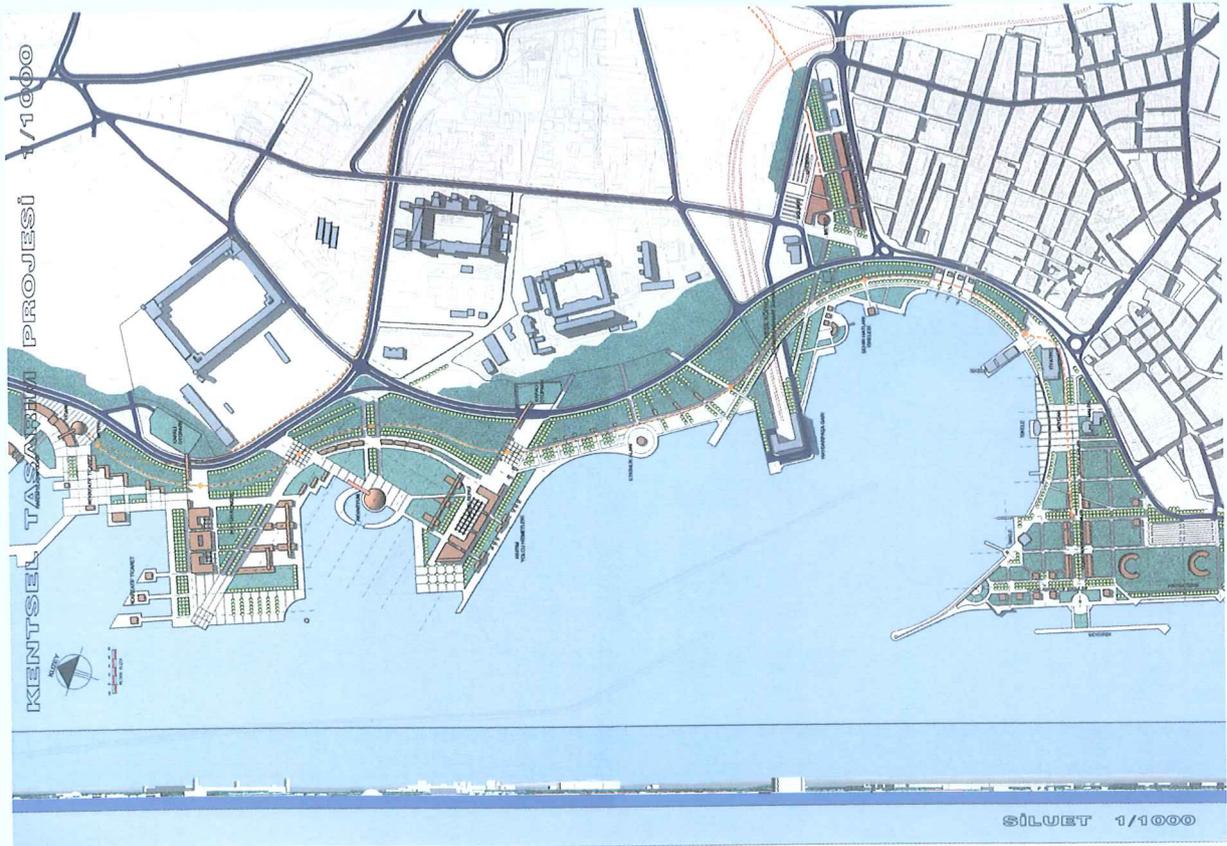
barındıran ve insan ölçeğini kaybetmeyen bir tasarım ilkesi benimsenmiştir. Bu nedenle, yaya ve farklı taşıt (şehir içi-dışı deniz, otobüs, dolmuş, demiryolu, metro, hafif raylı sistem, tramvay) modlarının birlikteliği esas alınmıştır.

Bu bağlamda yaya sistemi, yukarıda açıklanan ulaşım modlarını birbirine bağlamakla birlikte, bundan bağımsız bir sistemde de işlemektedir. Sahil yolu boyunca uzanan ana yaya-yeşil aksına aslı bağlantı yaya-yeşil sistemleri, alanın iç bölgeleri ve sahil arasındaki mekansal ve fiziksel bağlantıyı sağlamaktadır. Bunun için mevcut taşıt yollarının bir bölümünün yaya yoluna dönüştürülmesi önerilmektedir. Bu taşıt – yaya dönüşümü kıyı ve diğer müdahale alanları ile bütünlüğü sağlayacak, mekansal bütünleşmeyi sağlayacak ve fiziksel kopukluğu önleyecektir.

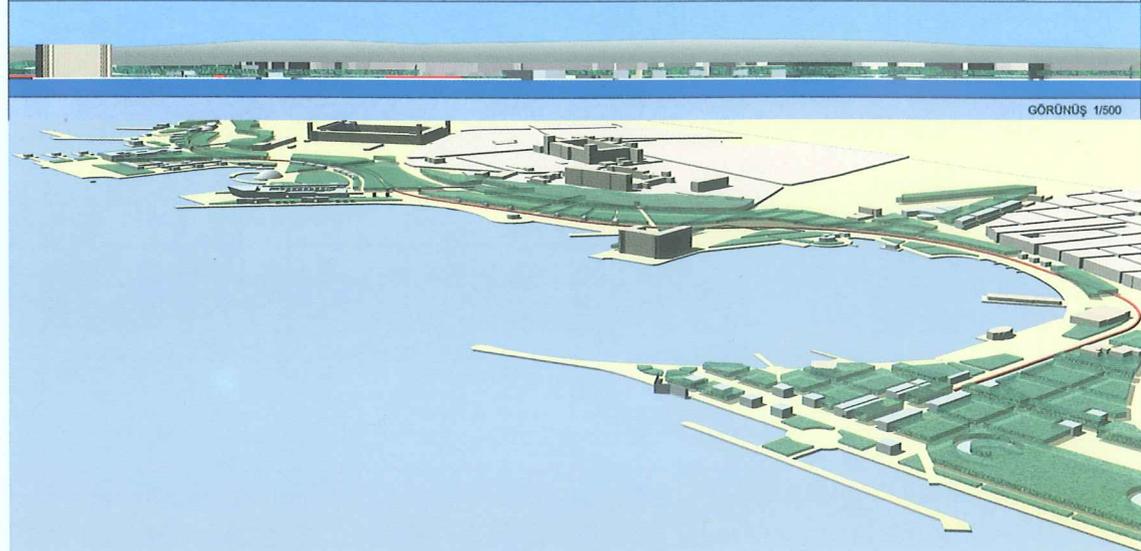
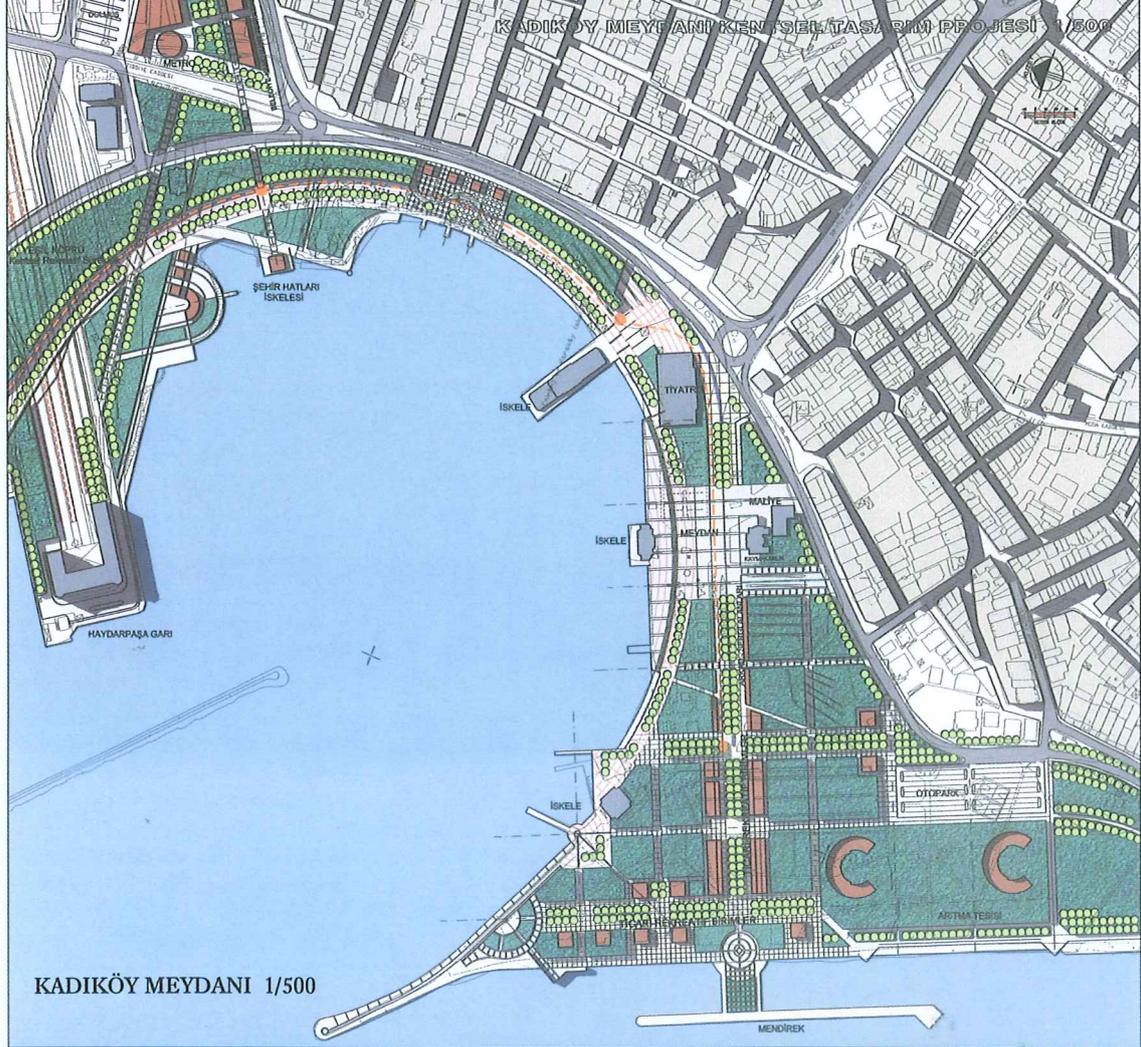
Üsküdar yönünden gelişen Harem’de başlayan **yeşil sistemi**, hafif raylı sistem durağı, Kadıköy – Harem arası işleme öngörülen tramvay hattı ve Harem’de turistik amaçlı kullanıma dönüştürülmesi öngörülen

liman ile desteklenecektir. Bu ulaşım noktaları, yaya jeneratörü işlevi görecektir ve yaşayan bir metropoliten alt-yeşil sistemi için gerekli insan akımını alana sağlayacaktır. Yeşil sisteminin önemli kriterlerinden birini öneri **botanik bahçesi** oluşturmaktadır. Botanik bahçesi İngiliz mezarlığının kapsayacak bir şekilde tasarlanmıştır. Üsküdar - Harem - Haydarpaşa Garı boyunca uzanan mevcut yeşil kuşak korunacaktır. Bu kuşağın cephesine öneri bir yeşil kuşak eklenmiştir. Sahil yolu bu öneri yeşil kuşağın içinden geçecek ve Botanik parkı ile bütünleşecektir. Bu **yeşil kuşak**, servis ve durak noktalarında açılarak alana giriş ve servis sağlanmasına olanak tanıyacaktır.

Kadıköy – Mühürdar dolgu alanı odağı **kültürel park** olarak tasarlanmıştır. Bu alan olabildiğince pasif ve az yoğun kullanımlı işlevlere ayrılmıştır. Alanda kısıtlı bir ticaret kullanımı önerilmiştir. **Rekreatif ağırlıklı kültürel etkinlik alanlarının** herbiri farklı bir kullanıma ayrılacaktır. Yaya yolları sergi amacı için de kullanılabilir olacaktır. Moda’dan gelen bir yeşil aks, öneri yeşil sistemi ile bütünleşecektir.

1/1000, Kadıköy-Harem Arası, Kentsel Tasarım Projesi ve Silüet.

KADIKÖY MEYDANI HAYDARPAŞA-HAREM YAKIN ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

1/500, Kadıköy Meydanı Kentsel Tasarım Projesi, Silüet ve Perspektif

Güneyden Proje alanına genel bakış.

Harem'den başlayan yeşil sistemi **liman meydanı** ile bütünleşmektedir. Meydan, öne-ri bir **Denizcilik Tarihi ve Teknolojisi - Deniz Bilimleri müze kompleksi** ile tanımlanmaktadır. Liman meydanı ve kültür alanına hizmet edecek **otoparklar** alana yakın bir konumdadır. Haydarpaşa yönünde devam ettikçe, kültür merkezi ile bütünleşen bir **Deniz Akvaryumu** önerilmektedir. Bu akvaryum, açık ve kapalı bölümlerden oluşacak, dolayısı ile yılın her ayı kullanıma açık olacaktır. Amaç çevre duyarlılığını geliştirmenin yanı

sıra burada küçük bir tema parkı yaratmaktır. Günlük kullanıma yönelik kafe, lokanta, kitapçı gibi küçük üniteleri de içinde barındıracak olan alan, aynı zamanda İstanbul'un turistik özelliklerine katkıda bulunacaktır.

Akvaryumun hemen arkasında **kültürel alan** önerilmiştir. Bu alan **müze ve sanat galerilerini** içinde barındıracaktır. Deniz-kara-demiryolu müzelerinin yanı sıra, farklı büyüklükte sergi ve sanat galerileri burada bulunacaktır. Açık, yarı açık ve

kapalı mekanlar kompozisyonu ile yılın her ayı, her günü ve her saati yaşayan bir bölge olması amaçlanmıştır. Müzenin bulunduğu alanda önerilen liman, büyük gemilerin yanaşabileceği niteliktedir ve buraya turist getirebilecektir. Ayrıca burada birçok yeme-içme üniteleri önerilmektedir. Bunlar bütün alana hizmet verebilecek büyüklük ve sayıdadır. Güneşli aktivite ve gezme için ideal özellikler bu alanda yoğunlaştırılmıştır.

Kuzeyden Proje alanına genel bakış.

Sonuç

Yeni kentsel çözümler birbirinden farklılaşmadan kullanıldıkça, **kimlik** sorunu ortak bir kentsel problem olarak karşımıza çıkacaktır. **Tarihi devamlılık** ise genel anlamda kenti çevreleyen mevcut yapılara ve fiziksel elemanlara saygı gösterilmesi olarak tanımlanabilir. Tasarımcı çağdaşıktan uzaklaşmamalı, fakat aynı zamanda tarihin değerlerine bağlı kalmalı ve bu değerleri gelecek kuşaklara aktarmalıdır. Aktarılabilecek bu miras yalnızca günümüzün kazanımları değil, aynı zamanda geçmişin birikimleri olmalıdır. Tarihi devamlılık, gelişmenin yönü ve sürdürülebilirliği için bir temel oluşturmaktadır.

İstanbul tarih boyunca bir dünya kenti olmuş, dünyanın en büyük imparatorluklarına başkentlik yapmış bir kenttir. Gerek Roma/Bizans, gerekse Osmanlı imparatorluğu döneminde yüzyıllar boyunca geniş bir coğrafyanın yönetimi ve denetimi bu kentten yapılmıştır. Yarışma alanı dahil İstanbul için ortaya konulan ve konulacak her türlü çözüm önerisi ve planlama müdahalesi, bu kaygılarla İstanbul'un kimliğine ve tarihi devamlılığına özel önem göstermelidir.

Kuzeyden Kültürel Odağa bakış.

Güneydoğudan Kadıköye bakış.

¹Makaleyi yayına hazırlayan: Selami Demiralp

²1989 yılından bu yana mesleki deneyim sürecinde aralarında Ankara Ulus Tarihi Kent Merkezi Planlama Projesi ve Ankara Dikmen Vadisi gibi dönüşüm projelerinin de bulunduğu bir çok çalışmada yer alan proje grubu üyeleri bu güne kadar Kentsel Tasarım Yarışmalarında 5 birincilik, 2 ikincilik, 1 üçüncülük, mansiyonlar ve satınalma ödülleri almıştır.

Selami Demiralp ve Can Kubin tarafından kurulan Promim Ltd. Şti., 10 yılı aşkın sürede 200 ün üzerinde proje çalışmaları yapmış, aralarında "Göreme Açık hava Müzesi", "Ankara Hergelen Meydanı", "İhlara Vadisi", "Mersin Cumhuriyet Meydanı", "TED Ankara Koleji Yerleşkesi", "Ankara Atatürk Meydanı (akay kavşağı)", "Ankara Aşkaabat Caddesi", "Ankara İzmir Caddesi", "Antalya Lara Kent Parkı", "çeşitli Konut ve Toplu Konut Alanları" gibi Çevre Düzenleme Projelerinin yanısıra, "Beytepe Toplu Konut Alanı (angora evleri)", "Bahçeşehir T2 Ticaret Merkezi", "Oyak Eryaman Toplu Konut Alanı", "Ankara Kuzeybatı Alt Merkezi", "Eskişehir Sıcaksular ve Eski Otogar Bölgesi", "Ankara Uluslararası Ticaret Merkezi", "İstanbul Ordu Caddesi (Aksaray-Sultanahmet arası)", "Ankara Temelli-Yenihisar Villa Kent Projesi", gibi Kentsel Tasarım, Dönüşüm ve Planlama çalışmalarında bulunmuştur.

Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi Bölge Parkı-Yakın Çevresi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Proje Yarışması 2001¹

1. ÖDÜL

PROJE EKİBİ

B. Haldun ERDOĞAN (Mimar)
A. Oktan NALBANTOĞLU
(Dr., Peyzaj Mimarı)

YARIŞMA JÜRİ ÜYELERİ

DANIŞMAN JÜRİ ÜYELERİ

Köksal KILIÇLI, *Y.Şehir Plancısı,*
Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanı

Cevdet KARA, Dr., *Gölbaşı Belediye Başkanı*
İsmail Hakkı SAYIN, Y.Mimar,
Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar
Daire Başkan Yrd.

Fusun ERKAKAN, Prof.Dr.,
Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Bölümü
Cengiz BEKTAŞ, Y.Mimar Mühendis
Ömer GÜLKAL, Dr., *Peyzaj Mimarı,*
Özel Çevre Koruma Kurumu Uzmanı
Başak TAŞELİ, Dr., *Çevre Mühendisi,*
Özel Çevre Koruma Kurumu Uzmanı

ASIL JÜRİ ÜYELERİ

Yalçın MEMLÜK, Prof. Dr., *Peyzaj Mimarı,*
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Halim PERÇİN, Prof. Dr., *Peyzaj Mimarı,*
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Baykan GÜNAY, Doç.Dr., *Şehir Plancısı,*
ODTÜ
Öner TOKCAN, Y.Mimar
Ahmet UZEL, Dr., Y.Mimar
Gültekin GÜNAY,
Prof.Dr., Hidrojeoloji Mühendisi,
Hacettepe Üniversitesi, UKAM
Nuray TOKYAY, Doç.Dr., *İnşaat Mühendisi,*
ODTÜ

YEDEK JÜRİ ÜYELERİ

Zühtü BAYER, Y.Mimar
Ekrem KURUM, Yrd.Doç.Dr., *Peyzaj Mimarı,*
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Burçin ÇETİN, İnşaat Y.Mühendisi

Yarışmalar Hakkında

Yarışma kurumu, mimarlığın da, kültürün de çok küçük bir alanı olduğu halde, hem önemli sayıda plançı ve tasarımcıyı (genel anlamda şehir planlama, mimarlık, peyzaj mimarlığı, endüstriyel tasarım, plastik sanatlar alanından) bir araya getiren, yapıtlarıyla yetenek, vizyon ve meslek ilkelerine bağlılığını ortaya koyan, planlama ve tasarım yoluyla insanlığa ve yapılı çevreye önemli ve tutarlı katkılar sağlayan, çeşitli deneyim ve birikimlerin yer aldığı, hem de genel anlamda mimarlığa ait araştırma ve tartışma yapılabilen, hayal kurulabilen tek ortamdır. Doğası gereği tasarım sanatı yoluyla insanlığa, yapılı ve yapısız çevreye önemli ve tutarlı katkılar sağlar.

Yarışma projeleri grafik anlatımlardan ibaret kağıt parçaları değildir. Yarışma projeleri uzun süreli fikir savaşlarının planları olmak durumundadır.

Buna karşılık ülkemiz genelinde mimarlık ve diğer plastik sanat yarışmaları (resim ve heykel dahil) genel olarak; ne iç dünyalarında, ne de toplumsal düzeyde ciddi bir etki ve değişim yaratmamışlardır. Yeni bir bakış getirmemişlerdir (Atabaş 2002). Bugüne kadar yarışmalar Bayındırlık Bakanlığı'nca hazırlanan şartnameler temel alınarak çıkartılmış, Bakanlığın dikte ettirdiği mimari kurallar, mühendislik kuralları, detaya ilişkin kurallar proje yarışmalarının olmazsa olmaz koşulları olmuşlardır. Bu anlamda tasarım çeşitliliği, düşünce özgürlüğü gibi değerler göz ardı edilerek projeler "tek"leştirilmiştir. İşverenin tek olduğu yapının mimarisi de tektir. Zaman zaman bu yapıyı zorlamaya çalışan tasarımcılar olsa da bunlar da sistem dışına itilmişlerdir.

Sorunlar

Bugüne kadar özellikle kamu tarafından ulusal ve uluslararası düzeyde açılıp sonuçlandırılan yarışmaların sayısı umulanın çok altındadır. Sonuçları itibariyle gözlemediğimizde ödül alan projelerin uygulama şansı bulduğunu söylemek oldukça zordur.

Bunun çeşitli nedenleri vardır;

- Karar verme süreçlerinin planlanması aşamasında sorunlar vardır.

- Kamuoyu yeterince bilgilendirilememektedir. Kamuoyu desteği (bazen de basıncı) bulmayan projelerin uygulanma şansı azalmaktadır.

- Yarışmayı açan kurum ya da kuruluşlar yarışmayı kamuoyuna lanse ederken taşıdıkları heyecanı daha sonra nedense kaybetmektedirler.

- Jüri yarışma şartnamesi hazırlığı ve projelerin değerlendirilmesi konusunda aldığı sorumluluğu, uygulama projelerinin hazırlanması, uygulama etaplarının saptanması ve geleceğe yönelik perspektiflerin belirlenmesi sürecinde sürdürmemektedir. Yarışmayı açan kurum ile jüri arasında yeterli eşgüdüm sağlanamamaktadır.

- Çeşitli bürokratik engeller, yatırım maliyetlerinin doğru tespit edilememesi, bu konuda jürinin ve yarışmanların yeterince bilgilendirilmemesi.

- Bürokraside yaşanan görev değişimleri projelerin geleceğini de olumsuz etkilemektedir.

Çözüm Önerileri

- Herşeye karşın kentlerimizi, doğal yaşam alanlarımızı yakından ilgilendiren, yaşadığımız çevreyi şekillendirecek tasarımların seçiminde en iyi alternatif yarışmalardır.

- Yarışmaların yaygınlaştırılması ve ülke

genelinde uygulama şansı bulabilmesi için yatırımcı, "tek"leştirici proje elde etme biçiminin değiştirilmesi gerekir.

• Daha esnek modellerle yarışmalarda, teknik ve çizim gösterileri olmaktan çok fikrin ön plana çıkarılacağı projelerinin elde edilmesine olanak tanınmalıdır (iki aşamalı yarışmalar gibi).

• Yatırımcı projeyi yarışma sonucu elde etmiş ise çeşitli vergi muafiyetleri, kredi öncelikleri gibi teşvik uygulamaları getirilmelidir.

Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi (Doğa) Parkı

Calvino'nun söylediği sözü doğaya uyarlısak; "Bir kentte (doğada) hayran kaldığın şey onun yedi ya da yetmişyedi harikası değil, senin ona sorduğun soruya verdiği yanıtıdır". İşte biz bütün çabamızı doğaya kurmaya çalıştığımız bu diyalogun kalitesinin yükseltilmesi yönünde yoğunlaşmaya çalıştık. Doğanın bize ilettiği her türlü mirası korumaya çalıştık.

Bu bağlamda projenin temel ilkesi; "coğrafyaya, peyzaja, iklime yanıt verebilen, bulunduğu yere bağlı uygun çözümler üretilebilir".

Ülkemizde bugüne kadar yapılan park tasarımı yarışmalarında işlevci bir yaklaşım hakim olmuş, bunun sonucunda üretilen mekanlarda doğanın kent içindeki uzantı ya da benzeşimleri olması gereken park anlayışı yerine, daha çok eğlenceye yönelik piknik yapma, yeme içme, fuar lunapark gibi hizmetlerle özdeşleşen, sürekli olarak binalar ve parkı tamamlayıcı yapılarla (açık tiyatrolar, meydanlar çadırlar, oturma grupları, kentsel mobilya, vb.) bezenen tasarımlar hakim olmuş, peyzajın kır manzarası ve doğanın benzeşimi olduğu gerçeği göz ardı edilmiştir (Anonim 2001). Bu noktada mevcut planlama yaklaşımının ötesinde, ekolojik yapıyı baz alan ve kentin gelişimini ekosistem çerçevesinde yönlendiren farklı bir yaklaşım ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşım, kentsel doğal yaşam ortamlarının korunması ve geliştirilmesi esasına dayanmaktadır.

Yarışma alanı ve çevresi bu açıdan ilginç özellikler sunmaktadır. Orta Anadolu kırının özellikleri bu peyzajı oluşturmakta, iki göl arasındaki sulak, sazlık alan bu doğayı yansıtmakta, fonu oluşturan yer yer ağaçlandırılmış boz tepeler gerçeküstü bir

görünüm sunmaktadırlar. Bu yarışmanın konusu temelde fuar, piknik ya da ticari alan yaratmak değildir. Öncelikle alanın iyileştirilmesi, sonra da yukarıda tanımlanan doğal yapıyı güçlendiren, yer yer karşıtlıklar oluşturan bir peyzaj anlayışının geliştirilmesi söz konusudur (Anonim 2001). Bu yaklaşım Avrupa ülkelerinde 1970'li yıllarda başlamıştır. Kent içinde doğal yaşamı ve buna ait elemanları barındırabilecek yaşam ortamlarının belirlenmesi, korunması, bozulan alanların onarımı ve bakımını kapsayan çalışmalar ülkemizde henüz uygulamaya aktarılamamıştır. Bu nedenle yarışmanın konusu ve amacı tarafımızdan önemli bir örnek ve fırsat olarak algılanmaktadır.

Kent içerisinde ya da kente yakın doğal ekosistem unsurlarının korunması ve sürdürülebilmesi, öncelikle kentsel gelişim planlarında doğal yeşilin yeterli ölçüde korunmasına bağlıdır. Ancak doğal bitki örtüsünün tamamen ortadan kalktığı yerleşim merkezleri yakın çevresinde bu dengeyi yeniden sağlanması amacıyla geniş bitkilendirme alanları olarak ayrılması doğru bir yaklaşım olacaktır. Kentsel doku içerisinde kalmış bağ-bahçe alanları, karayolu çevresindeki ağaçlıklar, kent parkları, mezarlıklar, göller ve doğal alanlarla bağlantı sağlayabilecek açık koridorlar ile bütünlük içinde planlanmalıdır.

Yapısal olarak birbirinden farklı sulak alanlar gerek floristik çeşitlilik, gerekse zengin fauna açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Bu nedenle, habitatların yönetimi ve korunması yoluyla kente yakın ya da kent içerisinde yaban hayatının oluşmasını sağlamak mümkün olabilmektedir. Nitekim belirli bazı bitki türlerinin ve suyun memeliler, kuşlar ve diğer yaban hayvanları için beslenme, barınma ve üreme açısından son derece önemli olduğu bilinmektedir.

Ankara Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi gibi Kentsel alanlarda doğanın korunması, çözümü güç bir sorun oluşturmaktadır. Bu noktada hedef açısından paralel ancak kapsam olarak ayrılan iki konu önem kazanmaktadır. Bunlardan birincisi kentsel açık yeşil alan sisteminin doğal potansiyeli barındırarak şekilde planlanması, diğeri ise doğallık düzeyi ne olursa olsun farklı özelliğe sahip tüm kentsel yaşam ortamlarının tür ve yaşam ortamı çeşitliliği açısından ele alınarak korunmasıdır. Yeşil kuşak olarak da adlandırılabilen bu sistemin tesisinde yeşil alanların büyüklüğü ve özellikle bitkisel çalışmaların yörenin doğal bitki örtüsüne uygunluğu önem taşımaktadır. Bu

yaklaşımın ötesinde, doğallık kaygısı taşımaksızın kentsel mekanlarda oluşmuş ekstrem yaşam ortamlarının habitat ve tür kompozisyonu yönünden farklı oluşu itibarı ile ekolojik ve biyolojik çeşitliliğin desteklenmesi amacıyla korunması, günümüzde bilimsel çevrelerce de kabul gören bir anlayıştır. Bu bakış açısına göre doğa korumanın temeli; tehdit altında olan tür ve habitatlara öncelik verilerek tüm türler için koruma alanlarının ayrılması olarak değerlendirilmelidir.

Kırsal yaşam ortamları ve tür çeşitliliğinin kent ile birlikte korunabilmesi için kent ve yakın çevresinde mevcut tarımsal alanların bitkisel ve yaban hayatı rezervleri ile birlikte bir bütün olarak sürdürülebilmesi sağlanmalıdır. Bu alanların kentlerde tesis edilecek koruluk, kent parkları ve ana ulaşım aksları boyunca oluşturulacak geniş yeşil refüjiler ile entegrasyonu kent ekosisteminin sağlıklı gelişmesi ve doğanın kentte yaşatılması hedefine ulaşmada gerçekçi bir yaklaşım olarak benimsenmelidir. Doğal ekosistemlerden geleneksel tarım ve bahçe unsurlarının korunmasına ve son olarak günümüz modern kent sistemine kadar, insan kültürü tarafından yaratılan eski vejetasyon formları ve yaban hayatının tür çeşitliliğinin korunması anlayışı, kültür peyzajında türlerin ve yaşam ortamlarının korunması için esas temel olmalıdır.

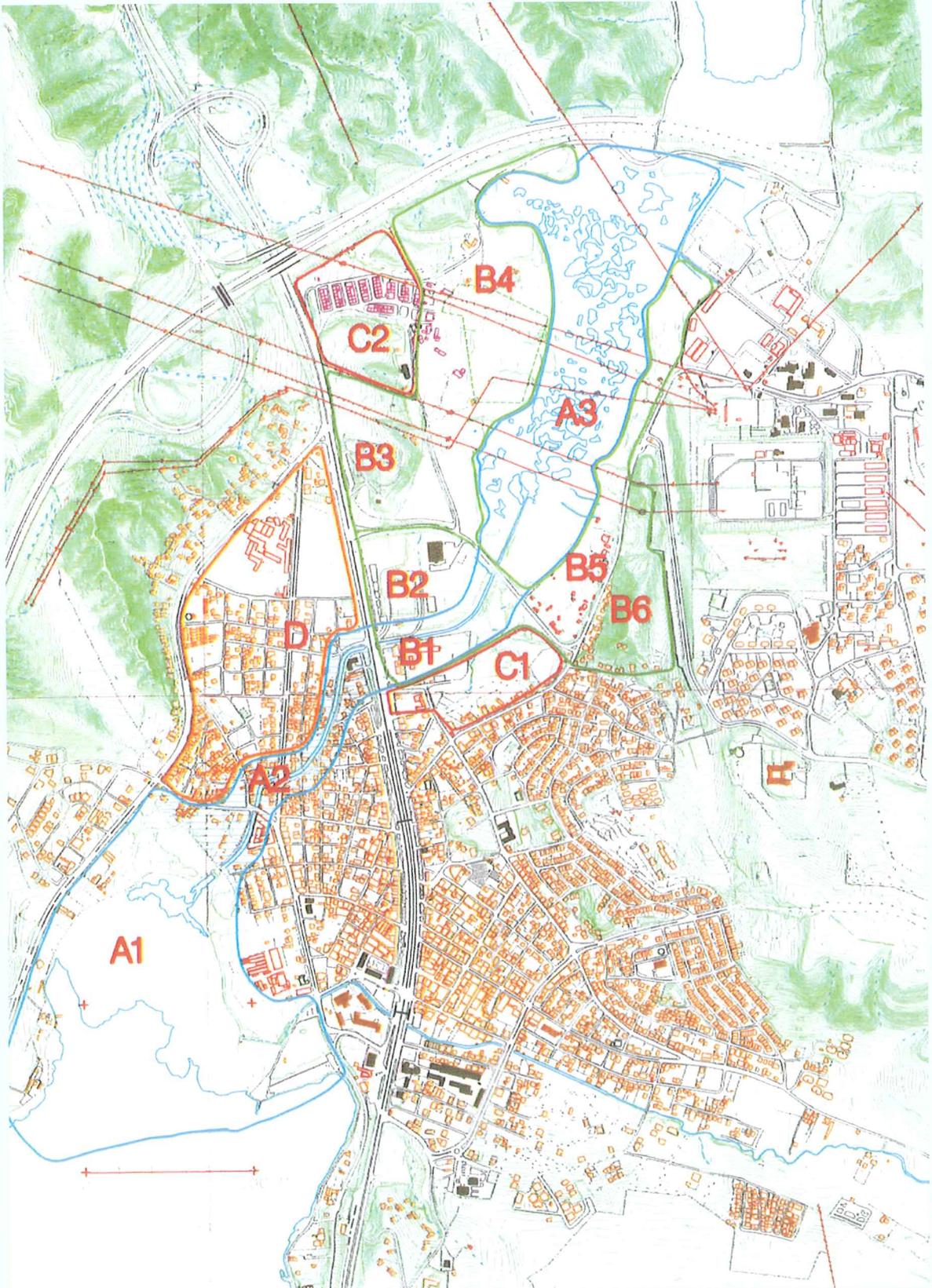
Mogan ve Eymir Gölleri arasında yer alan mutlak koruma zonu düzgün topografyaya sahip alüvyoner yapıdadır. Ayrıca yüksek yeraltı su potansiyeline sahiptir. Mogan Eymir Gölleri arasındaki yaklaşık 4 m'lik kot farkı nedeniyle Mogan Gölü'nden çıkan ve su yer altı ve yer üstünden geçerek A3 alanından Eymir Gölü'ne boşalmaktadır. Bölgenin jeolojik yapısının bir sonucu olarak A3 alanında yeraltı suları yüzeyde izlenmektedir. Sulak ve bataklık alan özelliğindeki bu A3 alanı bitki ve hayvan türlerinin yaşam ortamı niteliğindedir.

Bir çok kuş, memeli, sürüngen, amfibi, balık türleri ve omurgasız canlıları barındıran bu ekolojik bağlantı koridoru bitki gen kaynakları açısından da son derece önemlidir.

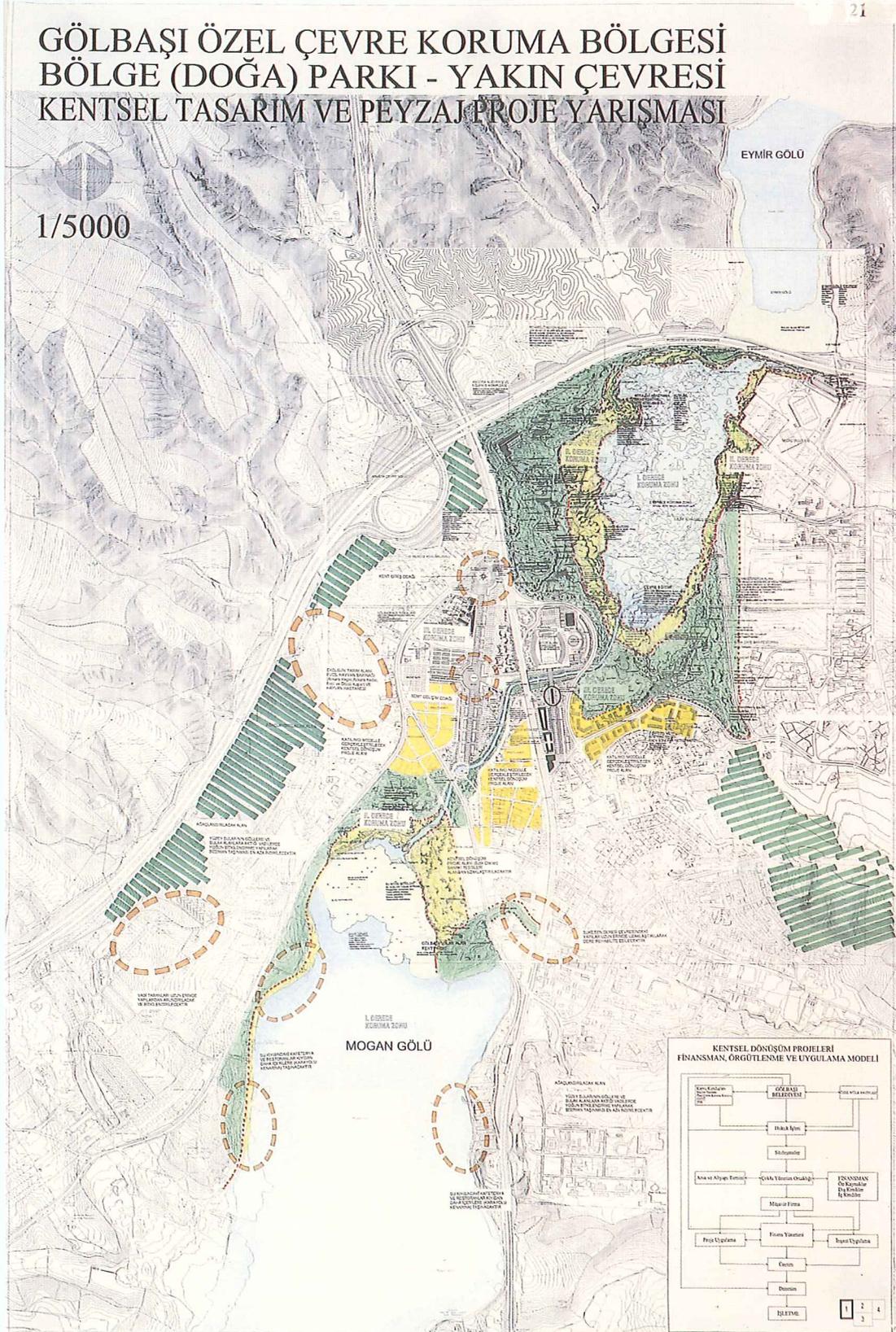
A3 alanı;

Yer altı ve yerüstü su rejimini düzenlemesi

- Erozyon kontrolü
- Biyoklimatik konfor
- Alana gelen suyun siltasyon ve kirlenmelerden doğal bir filtre olarak arıtarak su kalitesini artırması gibi çok önemli doğal işlevleri bulunmaktadır.

Planlama ve Tasarım Kararlarının Geliştirildiği Bölgeler (Kaynak: Yarışma Şartnamesi)

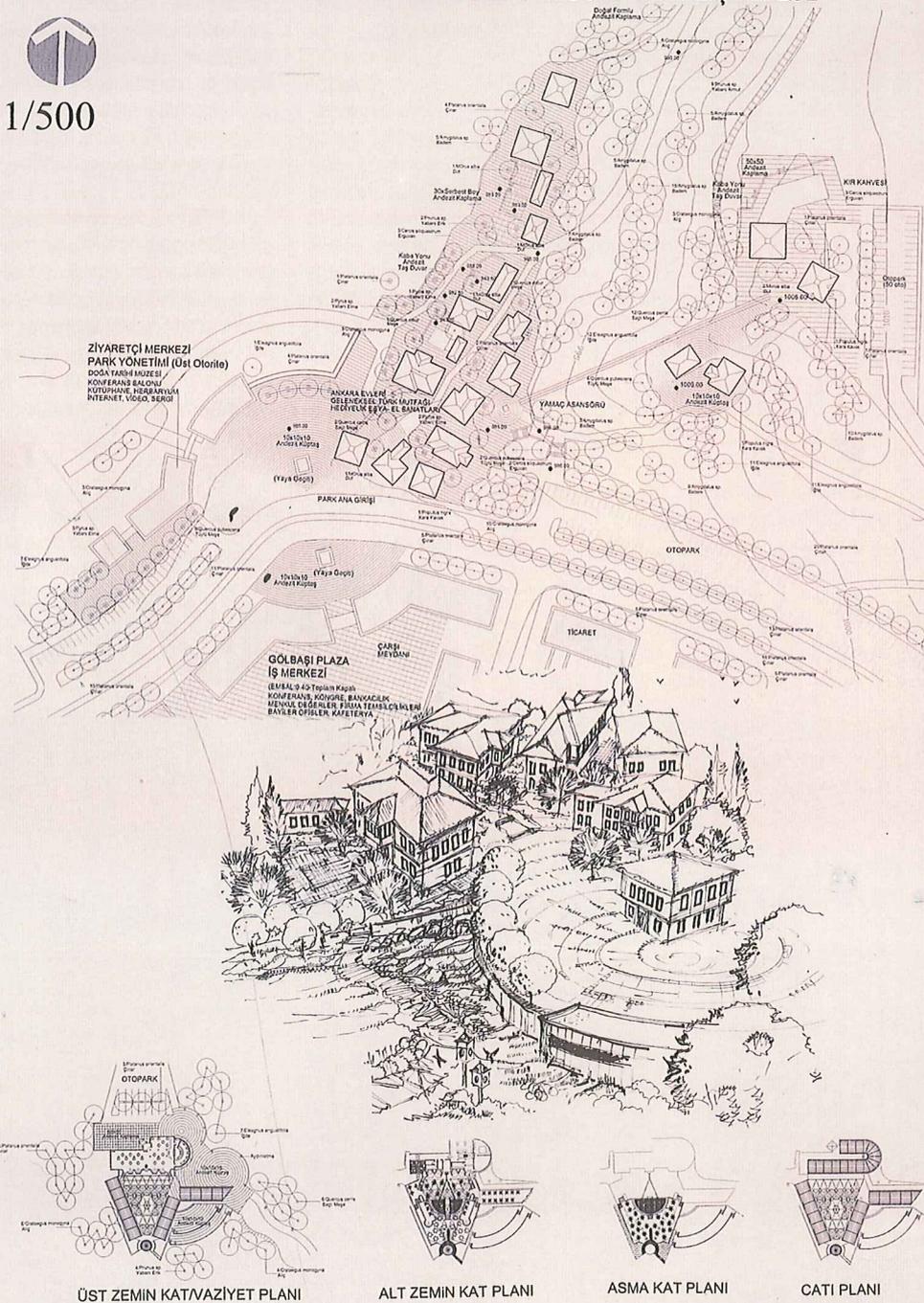

1/5000 Ölçekli Plan

GÖLBAŞI ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ BÖLGE (DOĞA) PARKI - YAKIN ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM VE PEYZAJ PROJE YARIŞMASI

1/500

SERA-PUB YAPISI VE ÇEVRESİ

Bu nedenlerle A3 alanında yer alan doğal ekosistemin korunarak tahrip edilen ve bozulan alanlarında ekolojik restorasyon çalışmalarının yapılması ön görülmüştür. Söz konusu alanın su rejimini bozacak Mogan - Eymir Gölleri arasındaki su bağlantısını, gölün beslenmesini ve boşalmasını engelleyecek hiç bir kullanıma ve kirlenmeye yer verilmemiştir.

Planlama ve Tasarım Kararları

Alanda genel ilke olarak yarışma alanının bir Özel Çevre Koruma Bölgesi içerisinde olması üzerinde önemle durulan bir olgudur. Bu noktadan hareketle plan ve tasarım kararlarında Koruma - Kullanma dengesi belirleyici ve sınırlayıcı bir faktör olarak benimsenmiştir. Alan içerisindeki planlama, tasarım ilkeleri ve unsurlar ekolojik koşullar açısından ele alınarak geliştirilmiş ve kullanımlar arasında fiziksel ilişkiler bu çerçevede ele alınmıştır. Alan kullanımında ; koruma, ekolojik restorasyon, sosyo-ekonomik fayda, çevre ve doğa eğitimi, kültürel çalışma, biyolojik onarım, rekreasyon gibi bir birinden farklı ancak birbirini tamamlayan ekolojik ve bütüncül bir tasarım yaklaşımı öngörülmüştür.

A3 alanı yarışma alanının odağını oluşturmaktadır. Doğal yapısı gereği hayati önem taşıyan bu alan tarafımızdan mutlak koruma zonu olarak ayrılmıştır.

a) Sulak alan içerisindeki taşıt trafiği engellenerek mevcut taşıt yolu kaldırılmıştır.

b) Alan içerisinde yer alan organize sanayi sitesi ve siteyle ilişkili yapılar kaldırılmış, kentsel dönüşüm modeli çerçevesinde yapılacak ANGORA Alışveriş ve Eğlence Kompleksi tasarlanmıştır. Burada çalışan hak sahiplerinin alışveriş merkezine ortak olmaları sağlanacaktır. Alışveriş ve eğlence kompleksi parkın cazibesini arttıran önemli bir yapı, yöre ekonomisine ve iş potansiyeline katkı sağlayan ve canlılık getiren önemli bir merkez olacaktır. Ayrıca itfaiye, mezbaha yapılarının bu bölgeden kaldırılması ve belediye hizmet alanına taşınması alanın geleceği ve korunması yönünden kaçınılmaz bir zorunluluktur.

c) A3 alanının uzun yıllar boyunca taş kesme atölyelerinden çıkan artıklar ve çevre yerleşimlerinin çöpleriyle doldurulması en önemli çevre sorunu olarak tespit edilmiştir.

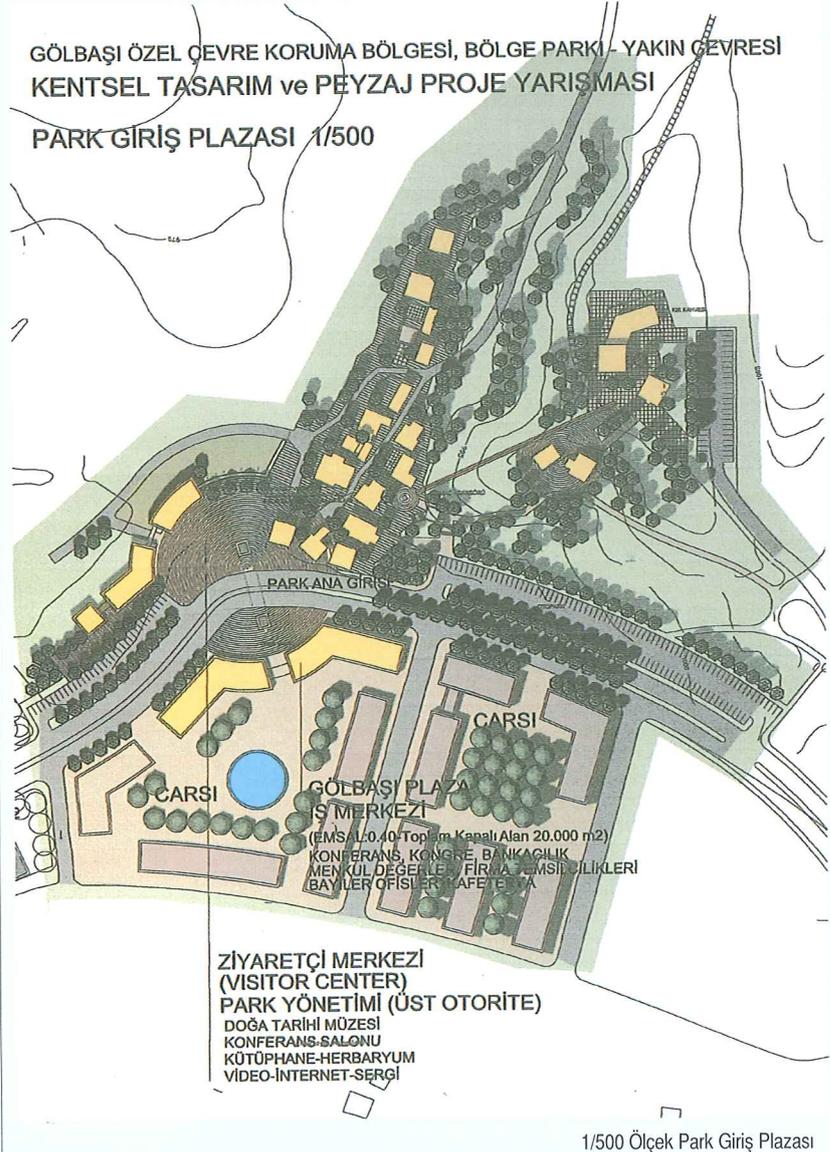
Bu nedenle alanın Kuzeybatısı ve Güneyinde yer alan taş kesme atölyelerinin bulunduğu kısımların ekolojik onarımı sağlanacaktır. Öncelikle alandan moloz ve çöplerin taşınması gerekmektedir. Temizlik işlemi tamamlandıktan sonra bu alanların Ekolojik Restorasyon çalışmalarına başlanacaktır.

d) Yapılan tasarımla alanın Güneyinden mevcut spor salonunun yanından geçen kara yolu daha güneye çekilmiştir. Ayrıca Eymir Gölü'ne ve TEAŞ'a giden yol kaldırılarak sulak alanın genişlemesi sağlanmış ve bu sayede doğal yapının ve sulak alanın, genişletilerek gerek biyolojik gerekse estetik yönden değeri artırılmıştır. Karayolu bağlantısı geleneksel Ankara bağ evinin yer aldığı Başkent Tepesi'nin doğusundan geçen

yol ile gerçekleştirilecektir.

e) Sulak alanın Gölbaşı Mezarlığının bulunduğu Mogan Tepesi olarak isimlendirilen batı tarafı ile alanın doğusunda yer alan TEAŞ Tesisleri arasında yer alması her iki yönde de bir sulak alan geçiş zonu (Ekoton) varlığını ve tasarımını oluşturmuştur. 1/2000 ölçekli planda görüleceği gibi bu Ekotonların biyolojik onarım teknikleriyle restorasyonu sağlanmıştır. Planda bu alanlar ikinci derece koruma zonu olarak verilmiştir.

f) Birinci derece koruma zonu içinde bir biyoloji araştırma istasyonu ve kuş gözlem evi tasarlanmıştır. Bu ahşap yapı içerisinde 1/2000 ölçekli planda yer alan işlevler ve çevre eğitimi konuları uygulanacaktır.

g) A3 alanı içerisinde planlanan yollar, bisiklet ve yaya sirkülasyonuna göre tasarlanmıştır. Sulak alan geçiş zonu içerisindeki sınırlı yolların tamamı ahşap ve zeminden yüksekte ve doğal ortama zarar vermeyecek oradadır. Bisiklet yolu, alanın batısından kuzeyine doğru uzanarak ve Ankara çevre yoluna paralel devam etmektedir. Bu yol aynı zamanda yarışma alanı ile Eymir Gölü'nü de birbirine bağlamaktadır.

h) A3 alanından geçen mevcut yüksek gerilim hatlarının kaldırılması ülkemizin ekonomik koşulları nedeniyle şimdilik bırakılmıştır. Ancak gelecekte bu yüksek gerilim hatlarının TEAŞ'da yapılacak bir çalışma ile ve direklerin yerlerinin değiştirilmesi suretiyle kuzeyden geçirilmesi alana olan olumsuz etkilerinin azaltılmasını sağlayacaktır. Ancak yarışma alanı içerisinde kalan ve küçük direklerle birbirine bağlı olan elektrik hatları tamamen kaldırılmalı, arazi morfolojisine ve doğal yapıya zarar vermeyecek bir şekilde yerin altından geçirilmelidir.

i) B3 alanı içerisinde Mogan Tepesi olarak isimlendirilen alan üzerinde mevcut Gölbaşı Mezarlığının yapısal ve bitkisel yönden restore edilmek suretiyle parka kazandırılması hedeflenmiştir. Defin işleminin tamamen

yasaklanması ön görülen bu alanın doğa parkı ile bütünleşmesi ve bir park karakteri kazanması sağlanmıştır. Mogan Tepesi jeomorfolojik yapısıyla Ankara-Konya yolunu hassas sulak alandan ayıran doğal bir koruyucu engel olarak yer almaktadır. Ancak bitkisel açıdan son derece fakir olan bu tepe Gölbaşının doğal türleri kullanılarak bitkilendirilmiştir. Mogan Tepesi ile alanın doğusunda yer alan Başkent Tepesi yarışma alanına hareket kazandıran en önemli yükseltilerdir. Panoramik seyir, fotoğraf çekme, dinleme, gezinti ve sosyal ihtiyaçların değerlendirildiği bu noktalara alanın cazibesini arttıran işlevler tasarlanmıştır.

j) Yarışma alanında hava, su, toprak, gürültü ve görsel kirliliğin mevcut olduğu görülmektedir. Yapılan plan ve tasarımlarla olumsuz koşulların ortadan kaldırılması ve bozulan doğanın yeniden onarımı tasarımımızın ana hedefidir. Kentsel doku içerisinde yer alan yarışma alanının korunarak kullanılmasını sağlayacak temel tasarım modeli geliştirilmeye çalışılmıştır.

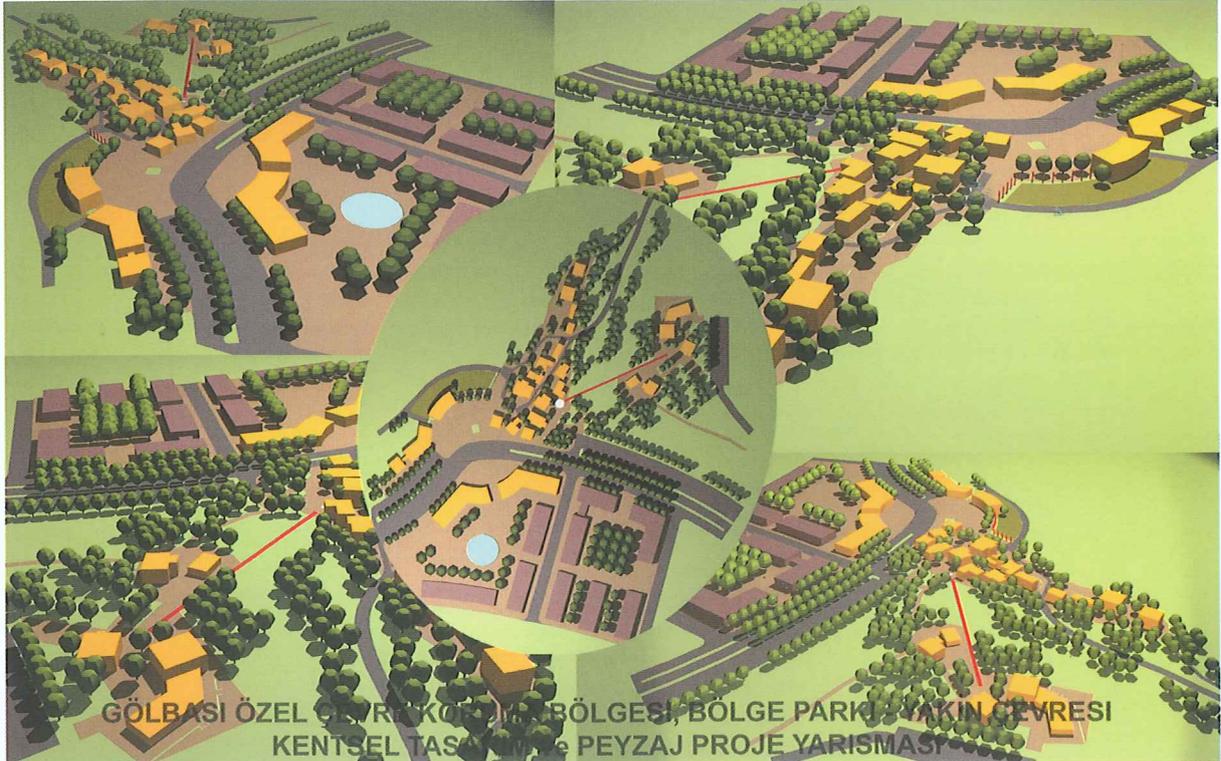
k) Taş kesme atölyeleri, katı ve sıvı atıkların gelişigüzel bırakılması gibi kirlilik yaratan unsurların bertaraf edilmesinden sonra yapılacak doğa onarımı çalışmalarının başarılı olması Mogan Gölü Havzasının

yani Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi'nin kirlenmesi unsurlarının önlenmesini gerektirmektedir. Bu nedenle altyapı ve kanalizasyon çalışmalarının özellikle Mogan Gölü'nün Haymana ve Konya Yolu güzergahlarından geçecek kollektör hatlarının süratle tamamlanması hayati önem taşımaktadır.

l) Yarışma alanı içerisindeki tesislerin kanalizasyon sistemleri bu kollektör hatta bağlanacaktır. Ayrıca alanın doğusunda yer alan TEAŞ Tesislerinin Eymir Gölü'ne bağlanan atık su kanalının kaldırılarak kanalizasyon sistemine bağlantısı gerçekleştirilecektir.

m) Yarışma alanı içerisinde Mogan ve Eymir Göllerini birbirine bağlayan kanalın restorasyonu gerekmektedir. Bu bağlantı aksının bir sulama ya da drenaj kanalı görünümünden kurtararak doğal bir ırmak özelliğine dönüştürülmesi tasarlanmıştır. Ayrıca bu su yolunda görülebilecek katı atıkların (nylon, pet şişe vb.) belirli noktalarda toplanmalarını sağlayan ve sulak alana girmesini engelleyen katı atık toplama ızgaraları belirli noktalara yerleştirilmiştir.

n) Yarışma alanının D Bölgesi Ankara yönünden gelen ziyaretçiler için bir bellek noktası ve giriş kapısı gibi düşünülmüştür.

Proje Alanından Perspektif

Proje alanından perspektif

Bu nedenle bu noktaya metal ağırlıklı simgesel bir eleman yerleştirilmiştir. Haymana yol ayrımının Konya Yolu ile birlikte oluşturduğu deltada kesişen yollar yeniden düzenlenmiştir. Spor alanı ile D Bölgesini bağlayan ve Konya-Adana yolunun altından geçen tünel uzatılarak üst kotta giriş kapısı olarak önerilen alanın hemen hemen tümü yeşil alan olarak teklif edilmiştir. Kavşağa bağlanan ve halen çift yol olarak kullanılan yol ise geniş bir yaya arteri olarak teklif edilmektedir.

Kaynaklar

Atabaş, K. 2002, "Mimarlık Yarışmaları ve Ödüllendirme" Yapı Dergisi - Sayı:253, Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul Anonim 2001, "Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi Bölge Parkı-Yakın Çevresi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Proje Yarışması Şartnamesi", TC Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, Ankara.

¹Makaleyi yayına hazırlayan: A. Oktan Nalbantoğlu

Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı Bursa Kültürpark ve Çevresi Planlama ve Tasarım Yarışması - 2001

1. ÖDÜL

PROJE EKİBİ

Nimet AYDIN (Mimar)
Nalan ÖZKADİF (Mimar)
Sevinç GÜNDOĞDU (Peyzaj Mimarı)

YARIŞMA JÜRİ ÜYELERİ

DANIŞMAN JÜRİ ÜYELERİ

Erdoğan BİLENSER, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı
Hilmi ŞENSOY Osmangazi, Belediye Başkanı
Ramazan ALTUNÖZ, Yıldırım Belediye Başkanı
Mustafa BOZBEY, Nilüfer Belediye Başkanı
İsmet Vildan ALPTEKİN, Prof. Dr., Peyzaj Mimarı, M.S.Ü. Rektörü
Turgay ERDEM, Mimar, İ.T.Ü. Mimarlar Odası Bursa Şube Başkanı
Cemil YILDIRIR, BURFAŞ Genel Müdürü
Erkan UÇKAN, Yrd.Doç.Dr., Mimar, Anadolu Üniv. Öğretim Üyesi B.B.B. Başkan Danışmanı
ASLİ JÜRİ ÜYELERİ

Raci BADEMLİ, Prof. Dr., Şehir Plancısı, O.D.T.Ü. Mim. Fak. Öğretim Üyesi
Defne BENOL ACAR, Mimar, Osmangazi Bel. İmar Kom. Üyesi, Mimarlar Odası Bursa Şb. İl. Bşk.
Mehmet ÇUBUK, Prof. Dr., Mimar-Şehir Plancısı M.S.Ü. Mim. Fak. Şeh. Bölge. Pl. Bölüm Başkanı
Cengiz GİRİTLİOĞLU, Prof. Dr., Mimar-Şehir Plancısı, İ.T.Ü.
Mithat KIRAYOĞLU, Mimar, B.B.B. Başkan Danışmanı İ.T.Ü. Mim. Fak. Öğretim Üyesi
Mete TAPAN, Prof. Dr., Mimar, İ.T.Ü. Mim. Fak. Öğretim Üyesi, B.K.T.V.K.K. Başkanı
Mete ÜNÜGÜR, Prof. Dr., Mimar, -İ.T.Ü. Mim. Fak. Öğretim Üyesi.

YEDEK JÜRİ ÜYELERİ

Şaziye SEZGİNER, Mimar, G.Ü., Osmangazi Bel. Teknik Başkan Yardımcısı
Zeynep TOYRANLI, Ziraat Yük. Müh., A.Ü. B.B.B. Park Bahçeler Şb. Müdürü

Genel

Bursa'nın Tarihsel Kent Gelişimi

Bursa ilk varlığını Osmanlı'nın başkenti olmasıyla ortaya koymuş, daha sonraki dönemlerde de ekonomik canlılığıyla varlığını sürdürmüştür. İpek yolunun son noktalarından birinde kurulduğu için, ekonomisi her zaman canlı kalmıştır. Bursa'ya tarih boyunca Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar egemen olmuştur. Kent duvarları ve saraylar Romalılar döneminde, Çekirge Bölgesi de Bizanslılar döneminde oluşmuştur. 1326 yılında Osmanlı istilası ile birlikte kale içinde yaşayan Yunanlılar kentin kuzeyine, Osmanlılar ise kale içinde yerleşmişlerdir. Bursa 17. yy'ın sonlarına doğru, Anadolu'dan büyük bir göç almaya başlamıştır. 1877 Rus savaşından sonra Balkanlardan gelen göçmenlerle artan nüfusla birlikte, yeni yerleşim bölgeleri oluşmaya başlamıştır. Artan nüfusla bir zaman sonra kale dışında, Uludağ'ın eteklerine yerleşmeler oluşmuştur. 1880 yılında kuzey-güney ve doğu-batı yönlerinde açılan iki önemli arter yerleşmeleri bu yöne çekmiştir. 19. yy da ipek üretimi önem kazanınca Kalenin doğu ve batısında yeni fabrikalar açılmış, bunların etrafında da yeni yerleşim yerleri oluşmuştur. 1930'lu yıllara kadar kent makroformunda fazla bir değişiklik olmamıştır. Balkan savaşı ve Kurtuluş savaşı ile birlikte Bursa büyük oranda nüfus çekmiştir. Göçmenler önceleri etnik grupların çoğunlukta olduğu Setbaşı ve Muradiye semtlerinde yerleşmişlerdir.

Bursa devlet tarafından ilk sanayi yatırımlarının yapıldığı şehirlerimizden biridir. Bu onun metropolleşmesinde en önemli etken olmuştur. Merinos ve İpekiş fabrikaları bu dönemde açılmış üretim yerleridir. Bu fabrikaların yer aldığı kuzeydeki alan, sanayi, konut ve

servis ilişkilerinden dolayı konut alanları için gelişmeye elverişli bir durum göstermiştir. Fabrikaların çekim gücü ile 1950'li yıllardan sonra Merinos lojmanları ile diğer konut yerleşimleri bu çalışma alanları çevresinde yer almışlardır. Bununla birlikte kent kuzeye doğru gelişme eğilimi göstermiştir. 1960-70 ulusal planlama döneminde Marmara'nın güneyinde yer alan, içinde Bursa'nın da bulunduğu bir aks üzerinde sanayi gelişimi önerilmiştir. Sanayinin gelmesi ile kırsal alandan işgücü akımı başlamıştır. Artan yoğunluk ve arsa spekülasyonları sonucu kent Ankara, Mudanya ve Yalova yolları üzerinde gelişmeye başlamıştır. Eski konut dokusunun etrafındaki yeni yapılaşma sonucu, tarihsel doku yüksek yoğunluk arasında sıkışmıştır.

Merkez gelişimine bakacak olursak; şu anda Hanlar Bölgesindeki çekirdek merkezin 14.yy'a dek uzanan bir geçmişi vardır. Cumhuriyet'in kuruluş döneminde açılan Atatürk, İnönü, Cumhuriyet ve Cemal Nadir caddeleri geleneksel merkeze yeni bir yön vermiş ve şu anki formun ana omurgasını oluşturmuştur. 1958 yılında Hanlar bölgesinde çıkan yangın buradaki işlevlerin bir süre duraklamasına sebep olmuştur. Bu nedenle Bursa Belediyesi 1960'da Piccinato'dan bir plan yapmasını istemiştir. Bu plana göre tarihi Hanlar bölgesi ve buna komşu tarihi konut bölgesi korunarak, yeni merkez gelişim alanı Garaj Bölgesi olarak önerilmiştir. Yeni merkezle eski merkezi birbirine bağlayan Fevzi Çakmak caddesinde de iş olanakları oluşturularak bir merkez bütünlüğü sağlanılmasına çalışılmıştır. Plana uygun gelişmeler olduğu gibi, plan dışı gelişmeler de merkezin şekillenmesine sebep olmuştur. Özellikle Altıparmak caddesi boyunca ve Setbaşı deresine doğru merkez uzantıları olmuştur. Garaj bölgesi istenildiği gibi bir merkez olamamıştır. Bu gelişmeler ışığında 1976 yılında yeni bir plana ihtiyaç duyulmuştur.

1/100 Ölçekli Plan

Yeni planla birlikte Garaj bölgesinde bazı hareketlenmeler görülmüş ancak bunlar daha çok küçük sanayi birimleri ile sınırlı kalmıştır. Yönetici merkez ve birçok ticari aktivite geleneksel merkezde kalmaya devam etmiştir.

1980 yılından itibaren tarihi, arkeolojik ve doğal sitlerin de belirlenmesiyle ova koruma politikaları geliştirilmiştir. 1984 yılında yeni bir gelişme imar planı yapılmış ve onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Bu plana göre tarihi merkezin kuzeyinde, Reyhan mahallesine komşu bir bölgede yeni bir MIA önerilmiştir. Bu yer Fevzi Çakmak, Haşim İşcan ve Gazıcılar caddeleriyle sınırlanan üçgen alandır. Alanın planı yapılmış ve 1992 yılında onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Bunun dışında doğu ve batı gelişmelerine hizmet vermek üzere alt merkezler önerilmiştir. Plan uyarınca merkezin kuzeye doğru gelişmesi hedeflenmiştir. En son yapılan 1/25000 ölçekli çevre düzeni planında merkez planlama bölgesinde sanayinin desentralizasyonu ana karar olarak verilmiştir. Boş parsellerde yer seçecek sanayi kuruluşlarının ileri teknoloji kullanarak üretim yapmaları beklenmektedir. Gürsu-Kestel de bulunan sanayi alanlarının mevcut durumu dışında genişletilmemesi esastır. Gelişme alanlarının, koruma alanlarını yok etmemesi için tampon yeşil alanlar oluşturulacaktır. Bursa kent merkezinin desentralizasyonu amacıyla önerilen ikinci kademe merkezlerin oluşturulmasına yönelik eylem projeleri geliştirecektir. Kentin lineer doğrultuda doğu-batı aksının ulaşım sisteminin

toplu taşımacılığa yönelik sistemlerin geliştirilmesi amacıyla yeni projeler üretilmesi kararları alınmıştır.

1/100 000 ölçekli çevre düzeni plan kararlarında belirtildiği gibi Merkez Planlama Bölgesinde hizmet sektörü ağırlıklı projeler desteklenecektir.

Proje Alanının Metropol İçindeki Konumu

Bursa Türkiye'nin en gelişmiş metropolle-rindendir. Güneyde uzanan Uludağ ve topografik oluşumlar, kuzeyde ise ova alanları doğal sınırlayıcılar olmuştur, kent doğu-batı aksında lineer (doğrusal) biçimde gelişme göstermiştir. Kentin gelişim sürecince doğal eşikler aşılarak dağ eteklerine ve ova alanlarına da yerleşim olmuştur. Bursa Ovası tüm planlarda koruma alanı olarak belirlenmesine rağmen, ovaya doğru gelişme engellenemmiştir. Yerleşim dokusu yaygın bir nitelik gösterse de Bursa hala tek merkezli bir kenttir. Merkez kompakt bir yapıda kuzeye doğru şişerek büyümektedir. Bu gelişim hem ova alanları için, hem de tarihsel niteliği olan yerleşimler için tehlike yaratmaktadır. Bugünkü arazi kullanımına bakacak olursak doğu-batı akslarında kullanım alanları, kuzey yönünde ticaret-sanayi alanları bulunmaktadır. Tarımsal üretim ve sanayi sektöründe gelişmişliği, Bursa'nın kentleşme sürecini hızlandıran faktörler olmuştur. Bunların dışında Uludağ'ın varlığı ve termal zenginlikleri ile birlikte son yıllarda

Bursa'da turizm sektörü de ön plana çıkmaya başlamıştır. Bursa metropolünün ekonomik anlamdaki bu gelişmişliği, sosyal ve kültürel açıdan gelişmişliğini zorunlu kılmaktadır. Bu noktada proje alanı geleneksel merkezin uzantısında ve yeni merkez gelişiminin ortasında bulunduğu için metropoliten kentin kültürel ve rekreasyon anlamında en cazip bölge olmaya aday bir yer konumundadır.

Proje alanı aralarından önemli kent arterlerinin geçtiği; Kültürpark, Tübitak Mam, Merinos Fabrika alanı ve Merinos lojmanları olmak üzere dört önemli kent kullanımının oluşturduğu alandır. Bu kullanımlardan Kültürpark doğuda geleneksel merkezin uzantısında gelişmekte olan prestij merkezi ve batısında termal turizm alanlarının arasında kent içinde kalan önemli bir nefes alma alanıdır. Merinos fabrikası Cumhuriyet döneminde ilk sanayi yatırımlarının yapıldığı dönemden kalma ancak şu anda kullanımının devlete büyük zararlar getirmesi yüzünden, kapatılma ve dönüşüm sürecine girmiş bir bölgedir. Merinos lojmanları içinde önemli bir yeşil alan barındıran ancak yapı niteliği anlamında çok iyi olmayan, devamında bulunan konut dokusu ile bütünleşme olasılığı olan bir konut dokusudur. Tübitak ise içinde önemli araştırmaların yapıldığı bilimsel bir merkezdir. Alanı bütünüyle düşündüğümüz zaman kentin merkez bölgesi ve yeni gelişmekte olan turizm-merkez bölgeleri arasında kalmış bir bölgedir. Bu bölge "kent parkı" işleviyle birlikte merkezi kuzeye gelişmekten

kurtarıp, batıya doğru yönelmesini sağlayacak önemli bir işlevi üstlenmektedir.

Tespit Edilen Problemler

En önemli sanayi kentlerimizden biri olan Bursa önemli ekonomik işlevler yüklenmiş, buna karşın sanayileşme ve hızlı kentleşmenin sonucu doğal ve tarihi dokusu ile tarım arazilerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Uludağ eteklerinde kurulmuş yerleşmenin, tarihi kentsel sit alanlarında aşırı yoğunlaşması ile verimli tarım topraklarında kaçak yapılaşmanın oluşturduğu kullanım değişikliği son 30-40 yılın önemli olgularındır. Kentleşme ile birlikte yaşanan değişim süreçleri içerisinde kentin eski tarihlerinden beri "yeşil bursa" olarak bilinen imajı kaybolmaya başlamıştır. Kente yeşil Bursa imajını kazandıran Bursa evleri bir zamanlar bahçeli ve avlulu yapılarıyla, ayrı nizamda her biri yeşil bir çerçeveye kaplı düzende, kentin önemli yeşil alanlarını oluşturmaktaydı. Bugün kentin lüks konutlarının bulunduğu Çekirge, Beşevler gibi semtler tamamen şeftali bahçeleriyle kaplı yeşil alanlar konumunda idi. Bursa zamanla bu kent dokusunu koruyamamış, içiçe geçmiş binalardan oluşan gri bir kütle konumuna gelmiştir. Bursa'nın yeşil kimliğini oluşturan tarihi mesire alanlarının da çoğu günümüzde özelliğini koruyamamış, yerleşim alanı haline dönüşmüştür. Şu anda Bursa yeşil kimliği üzerinde en etkili olan eleman Bursa Ovasıdır. Kuzeye doğru gelişim engellenemedikçe ova sınırları küçülmeye mahkumdur. 1940'lardan itibaren başlayan planlama çalışmalarında yeşil alan terimlerinin pek kullanılmadığı görülmektedir. Yapılan nazım imar planları ve revizyonlarında önerilen yeşil alanların hemen hepsi özel mülkiyetteki alanlardır.

Uygulama aşamasında bu alanlar konut alanına açılırken, bu kullanımlar için herhangi başka bir yer önerilmemiş, kent yoğunlaşırken, kişi başında düşen yeşil alan miktarı azalmıştır. Bunun dışında batıdaki sıcak su kaynakları da en yoğun konut kullanımı içinde kaldığı için dönüşüm tehlikesi altındadır. Bursa kenti, kendine özgü tamamlayıcı değerlerini yitirmiş, günümüzün metropoliten olma yolundaki kentlerin içinde bulunduğu toplumsal ve mekansal sıradanlık sürecini yaşamaktadır. Sanayileşmenin getirdiği zenginlik ve kaliteden yararlanılamamış ve bu değişime uygun kentsel mekanlar yaratılamamıştır. En önemli eksikliklerden biri de metropoliten bir kent olarak bu kadar yeşil alan potansiyeline rağmen kentlinin ihtiyacını karşılayacak rekreatif alanların ve sosyal altyapının olmayışdır.

Bursa hala tek merkezli olma özelliğini korumaktadır. Ticaret kullanımları eski merkezin uzantısında ana arterler çevresinde gelişmesine rağmen eski kent merkezi fonksiyonunu baskın olarak devam ettirmektedir. Kent merkezi arterlerinden özellikle Altıparmak caddesi ve Stadyum caddesi çok yoğun trafik hacmine sahiptir. Merkezin kuzeye doğru yayılarak gelişmesi tarım topraklarına doğru gelişme eğilimini daha da artırmaktadır. Bu gelişim aynı zamanda, geleneksel mahalleler üzerinde baskı yaratmakta ve buranın ticarete dönüşerek kimliğini kaybetmesi tehlikesini yaratmaktadır. Bu nedenle merkez gelişmesinin mevcut merkezden kopuk bir biçimde gelişmesi daha uygun görülmektedir. Merkezin sıçraması batıdaki yerleşim birimleri düşünüldüğünde, batıya doğru olabilir. Bu noktada proje alanı geleneksel merkezin batıya doğru geçişinde önemli bir işlev üstlenmektedir.

Proje alanının kendi içindeki problemlere bakacak olursak Kültürpark, Merinos Fabrika Alanı, Merinos Lojmanları ve Tübitak Mam olmak üzere dört ana bölgenin arasından kent merkezinin uzantısında önemli kent arterlerinin geçmesi alanın bütün olarak düşünülmesinde önemli bir engel teşkil etmektedir. Merinos Fabrikası Cumhuriyet döneminde kurulan en önemli fabrikalardan biri

olmasına rağmen, şu anda kardan çok zarar getirir durumdadır. Özelleştirilmesi gündeme gelmişse de gerçekleştirilememiştir. Bunun dışında merkez ve konut alanlarının gelişimiyle birlikte kent içinde baskı altına alınmış bir sanayi bölgesidir. Bu noktada alanın kamuya yönelik bir işleve dönüştürülmesi kaçınılmaz olmuştur. İkinci problemi alan olan Kültürpark'ın kendi içinde tanımsızlıkları bulunmaktadır. Eskiden fazlasıyla ilgi gören mekan değişen yaşam koşulları ve rekreasyon anlayışıyla birlikte günümüzün ihtiyaçlarına cevap veremez olmuştur. İçindeki muazzam yeşil alan potansiyeline rağmen, alan kentsel mobilyaların ve işlevlerin ezdiği karışık mekanların oluşturduğu bir parka dönüşmüştür. Bunun dışında alan kent içi park olmasına rağmen duvarlarıyla ve kaplılarıyla kentten soyutlanmış yani kentle bütünleşmemiştir. Kültürpark'ın modern kent yaşamıyla bütünleşen yeni bir rekreasyon tanımıyla ele alınması gerekmektedir.

Değerlendirmeye Alınacak Potansiyeller

Bursa'nın Türkiye'nin en önemli metropollerinden birisi olması, buraya çok ciddi sorumluluklar getirmektedir. Merkez fonksiyonlarının çeşitliliği ve uzmanlaşması dışında, kentliye maksimum sosyal hizmeti vermesi gerekmektedir.

1/500 Ölçekli Plan

BURSA KÜLTÜRPARK VE ÇEVRESİ PLANLAMA VE TASARIM YARIŞMASI
KÜLTÜRPARK KÜLTÜR VE SANAT EVİ MİMARİ PROJESİ

BURSA KÜLTÜRPARK VE ÇEVRESİ PLANLAMA VE TASARIM YARIŞMASI
KÜLTÜRPARK KÜLTÜR VE SANAT EVİ MİMARİ PROJESİ

Sosyal hizmetin artırılması aynı zamanda yaşam kalitesinin yükselmesi demektir. Yaşam kalitesi çok boyutlu bir kavramdır. Yaşam kalitesinin geliştirilmesi, toplumun sadece üst kademelerinin daha renkli yaşam kalibine olanak verecek bir gelişme olarak algılanmamak gerekir. Bu ancak toplumun her kesimini kapsayan yaşanabilir kent mekanları ile mümkündür. Bizim kentlerimiz pek çok konuda olduğu gibi sosyal donatılar konusunda da Avrupa kentlerinin gerisinde kalmaktadır. Bursa'nın bir dünya kenti olabilmesi, ekonomik işlevlerini geliştirilmesi dışında, kent içinde sosyal servis kalitesini yükseltmesiyle mümkün olabilir. Bu toplu taşıma sisteminden başlayıp, yeşil alan kullanımına kadar uzayan geniş bir kullanımlar sistemini

gerektirmektedir. Modern bir kentte yaşadığımızı bize hissettirecek, Bursa'da ve proje alanında olması gereken bazı merkez kullanımlarını şöyle sıralayabiliriz;

- İyi kurgulanmış toplu taşıma sistemleri ve istasyonları,
- İstasyonlarda her türlü sosyal aktivitelerin bulunacağı açık ve kapalı alan kullanımları,
- İçinde kültürel aktivitelerin de bulunduğu uzmanlaşmış merkez kullanımları,
- İnsanın hayal gücünü artıracak, görsel deneyimleri ile zenginleştirilmiş rekreasyon kullanımları,
- İçinde gezi, koşu ve bisiklet yollarının bulunduğu yaya sistemleri,

- Çok amaçlı kentsel meydan kullanımları,
- Kültür merkezi,
- Sergi alanları,
- Açık fuar alanları,
- Özel amaçlı turistik tesisler.

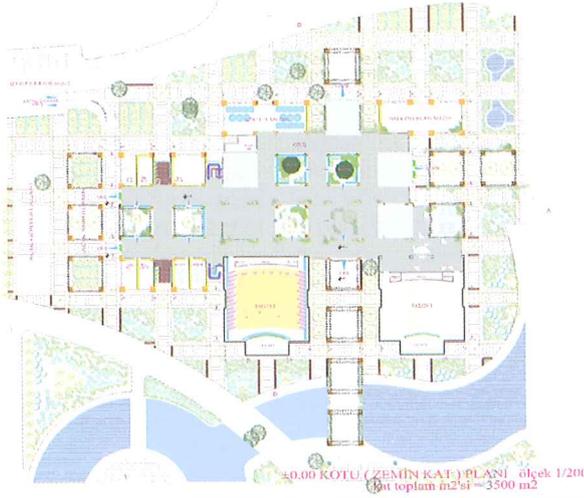
Günümüzde ortaya çıkan yaşam biçimi ve buna adapte olmaya çalışan bireyin bedensel ve ruhsal baskılarının ortadan kaldırılması, bireyin psikolojik ve bireysel dengesinin kurulması, bireyin ancak yeterli bir dinlenme faaliyetine girmesiyle sağlanabilir. Kentlerimizde bunu karşılayabilecek mekanların sayısı çok azdır. Bursa bu konuda çok büyük yeşil potansiyele sahip kentlerimizden biridir. Doğuda ve kuzeyde bulunan geniş ova alanları, güneyde de ormanlık alanlar kent için en önemli açık alanlardır. Bu alanlar daha çok kent çeperinde kalmış, insanların hafta sonları faydalanabildikleri kullanımlardır. Kültürpark kent çeperinden gelen bu yeşil açılımların ince kılcallarla kent içine süzülüp, bu noktada genişlediği bir alandır. Kent içinde en yoğun merkez ve konut kullanımının içinde bulunan Kültürpark, burası için en önemli nefes alma (breathing space) alanıdır. Bunun dışında Merinos Fabrika alanı ve lojmanları da önemli bir yeşil kapasitesine sahiptir. Bursa bir sanayi kenti olduğundan, Merinos alanında üretimle ve teknolojiyle alakalı aktivitelerin yer alması uygundur. Genel olarak proje alanı kuzeyde ova alanlarından gelen yeşili kent içine ulaştıran önemli bir "kent parkı" ve içinde üretim birimleri, araştırma merkezleri olan bir teknopol kullanımlarıyla özdeşleşebilecek potansiyele sahiptir.

Kentsel Planlama Tasarım Kararları

Genel Planlama Politikaları

Öncelikli olarak alanın bütüncül planlama yaklaşımı ile tüm Bursa düşünülerek tasarlanması söz konusudur. Kentsel gelişim senaryoları içinde alanın yeni rolünün tanımlanması, bölgesel yeni bir yaşam biçimi oluşturulması gerekmektedir. Kentin tüm ekonomik ve fiziksel gelişimine destek olacak üst ölçek kararlarına uyularak plan üretilmelidir. Alınan üst ölçek kararlarının, kademe kademe küçük ölçeklere aktarılması ve son olarak uygulamaya yönelik planların yapılması gereklidir. Alanın yeni kullanımlarıyla birlikte, tüm kent için ciddi bir rant hareketliliğine neden olması kaçınılmaz bir sonuçtur. Kentin gelişimine olumlu katkıda bulunabilmesi için elde edilecek kentsel

BURSA KÜLTÜRPARK VE ÇEVRESİ PLANLAMA VE TASARIM YARIşMASI KÜLTÜRPARK KÜLTÜR VE SANAT EVİ MİMARİ PROJESİ

rantın, oluşacak sistemin kendi ihtiyaçlarına ve kamu kullanımına yönlendirilmesi gereklidir.

Proje alanının kentin tarihi değerlerine ve ekolojik sistemine saygılı, korumacı bir yaklaşımla ele alınması önemli bir planlama prensibidir. Kentlerin tarihsel değerleriyle varolabildiklerini söylemeye gerek yoktur. Bunun dışında kentlerin ekolojik sistemine saygı duyan ve kendini sürdürülebilir biçimde gelişebilmeleri için, doğaya saygılı müdahalelerin yapılması şarttır. Doğa bizim sıklıkla yaptığımız gibi kentin ayrı bir parçası olarak algılanmamalıdır, aksine çevresiyle birlikte ele alınmalı ve kentle bütünleşmelidir. Doğaya duyulan saygı, insana verilen önemi ve insan öncelikli planlama prensiplerini beraberinde getirir. Kentlerin yürüyerek algılamaya yoluyla öğrenildiği ve bu bilgilerin eylemler bütününü olarak yeniden kente yansıdığı göz önünde bulundurularak "yaya merkezli" ulaşım sistemini ön planda tutmak gereklidir. Bununla birlikte kentin nefes alabilmesi için toplu taşıma öncelik verilip raylı sistemi destekleyici karar alınması gerekmektedir.

Koruma Politikaları

Ülkemizde "koruma" olgusu hala oturmamış bir kavramdır. Bir alanın koruma alanı veya sit bölgesi olarak ayrılması koruma için yeterli bir araç olmamaktadır. Korumadan anlaşılana hiçbir müdahale yapmadan kaderine terk etmek olmamalıdır. Korumanın özünde kullanım ile bütünleşmiş bir anlamı vardır. Bu anlamın toplumsal ve kültürel yapıya bağlı olarak gelişip

gelişemeyeceği doğaldır. Korumacılık temelinde iki şekilde ele alınabilir:

- Tarihi değerlerin korunması
- Doğal çevrenin korunması

Kentsel değişim süreci içerisinde kentsel alanlarda uzun zaman dilimlerinde oluşmuş tarihsel mekansal, modern konforu sağlamak amacıyla yıkımcı-genişlemeci yaklaşımlarla yok edilmektedir. Bunun dışında korunma uygulamalarında yeterli ve hızlı örgütlenememeden ötürü tarihi binaların korunması bireylerin inisiyatifine bırakılmıştır. Toplumumuzdaki bilinçsizlik ve rant-sal gelir elde etme nedenleriyle tarihi değerler bu şekilde ortadan kaldırılmaktadır. Halbuki kentin özel karakterinin, mekansal ve sosyal kimliğinin korunması için mevcut kentsel dokunun sürekliliğinin sağlanması ve yeni yaşam tarzının taleplerine adapte edilmesi gerekmektedir. Korumacılık yaklaşımlarında verilerin örgütlenememesi, mülkiyet sorunlarının çözülememesi ve korumanın maliyetine yönelik alternatiflerin geliştirilememesi en önemli sorunlardır. Ayrıca koruma planları kentsel tasarım prensibinden yoksun, seçilmiş proje paketleri ve parçacı yaklaşımlarla ele alınmaktadır. Tarihsel değerleri kendi kaderine terketmek korumak anlamına gelmez. Bu konuda yapılabilecek en iyi şey, tarihsel varlığın çevresi ile ilişkilendirilip, kamuya yönelik bir fonksiyon ile, kendi giderlerini karşılayabilecek bir sistemde ele alınmasıdır. Proje alanı içindeki tarihsel yapılar, metropoliten kentin yeni işlevlerine dönüştürölüp, farklı bir kimlikle yeniden ele alınacaklardır.

İnsanlar için bir çevrenin yaşam değeri,

o çevrenin kendilerine öncelikle temel gereksinimlerini karşıladığı ölçüde mümkündür. Bu günün büyük yerleşme merkezlerinde ekolojik dengeler bozulmuş, yaşam değeri çok alt düzeylere inmiştir. Kentlerimizin karşı karşıya bulunduğu hava kirliliği, gürültü kirliliği, niteliği bozulmuş su-toprak, bilinçsizce yapılaşmanın bozduğu mikro klima, insana gereksinim duyduğu yaşam kalitesini verememektedir. Doğadan uzaklaşan kent gelişimleriyle birlikte insanlar da yavaş yavaş yaşadıkları ortamlara ve doğaya yabancılaşmaya başlamışlardır. Kent içinde nefes alma alanlarına (breathing space) ihtiyaç vardır. Bu da ancak varolan yeşil alanların uygun politikalarla korunması ve yeni ekolojik çevreler yaratmakla mümkün olabilir. Proje alanı Kültürpark, Merinos fabrika alanındaki ve lojmanlardaki yeşil kullanımlarıyla birlikte kent içinde kalmış önemli açık alanlardır. Buranın en uygun kullanımla birlikte kente kazandırılması, bu alanları korumanın en iyi yoludur.

Rekreasyon Alan Kullanımı

Kentleşme olgusunun dünyada yaşamaya başlamasından sonra, özellikle gelişmekte olan ya da az gelişmiş ülkelerde ekonomik veya sosyal kalkınmaya paralel bir biçimde, düzensiz ve çarpık bir yapılaşma ortaya çıkmıştır. Kentteki yeşil alan sistemleri 19. yy'da sanayileşme sonrası aşırı nüfus yığılması ve sağlıksızlaşan kent mekanlarında önem kazanmıştır. Özellikle batılı kentlerde bu dönemin yarattığı sağlıksız kent koşullarına karşı adeta birer panzehir olarak kullanılmıştır. Endüstri devriminin etkileri planlama kuramları ve ilkeleri üzerinde çok etkili olmuştur, yeni kent modellerinin çıkmasını sağlamıştır. Fransa ve İngiltere'de pekçok ütöpik sosyalist, Fransız devrimi ilkelerini, sosyal eşitliği, sanayileşmenin ve kentleşmenin oluşturduğu çevre sorunlarını temel kriter olarak alan modeller üretmişlerdir. Ütopistler olarak adlandırılan bu kişilerin ortaya attıkları düşüncelerin temelinde doğaya özlem ve buna bağlı olarak doğaya dönüş teması yer almıştır. Yapılmaya çalışılan insan ve doğa arasında anlamlı bir ilgi kurulması ve kentsel yaşamın olumsuz etkilerinden kurtarmak olmuştur. Kenti kirlilettiği etkisi olan sanayi vb kullanımlarla kent dokusu arasına önerilen "yeşil kuşak" kavramı bu dönemlerde ortaya çıkmıştır. Yeşil kuşaklar tampon görevi görmesi dışında kentin büyümesini kontrol eden, insana pasif ve aktif rekreasyon alanları sağlama birimleridir. Kentsel mekanların önemli açılımları olan bilinen yeşil alan tanımlarına

bakacak olursak (Kaynak 1);

- Kentsel yerleşim içindeki "park alanı" olarak düzenlenmiş alanlar, kentli tarafından kolaylıkla ulaşılabilen, trafik arterleri ile çevrilmiş, yoğun kent dokusu arasında kalmış ve mikroklima etkileri olan yeşil alanlardır.

- "Yeşil ringler" genellikle surların ortadan kalkmasıyla oluşmuş, her zaman sürekliliği olmayan ve etrafında kentleşme ile yoğun yapılaşmış, büyüülmesi sınırlı olan yeşil alanlardır.

- "Radyal Yeşil Alanlar (kama sistem)"

ryıla ilişki kurulduğu takdirde bir hava akımı sağlayabilir.

- "Doğrusal yeşil alanlar" belirli sektörlerin, örneğin konut alanları ile sanayi alanları, arasında oluşturulan yeşil alan kanalları olarak düşünülebilir. Sanayi alanlarında oluşan kirliliği havanın filtrasyonu için yararlıdır.

Kent kültürümüzün en büyük eksiklerinden biri yeşil alan kullanımını daha doğrusu yeşil alan kültüründen yoksun bir toplum oluşumuzdur. Park kavramına bakış açımız da-

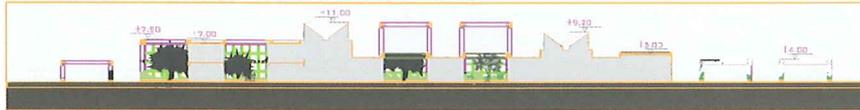
lenmiştir. Daha sonraları ise fuar ve eğlence gibi pek çok işlevi barındıran, tasarım anlamında kaos alanlarına dönüşmüştür. Çünkü parklar gereğinden fazla kentsel mobilyaların yeşili ezdiği mekanlar olmuşlardır. Hatta bu alanlar çoğu zaman kentlerin gelişim sürecinde terk edilmeye yüz tutmuştur.

Günümüzde yeşil alanlar sıkışık kent dokuları içinde önemini korumaya devam ettirmektedir. Kentin monotonluğunu kıran ve insanın doğayla olan bağlantısını kuran en

BURSA KÜLTÜRPARK VE ÇEVRESİ PLANLAMA VE TASARIM YARIŞMASI

69382

KÜLTÜRPARK KÜLTÜR VE SANAT EVİ MİMARİ PROJESİ

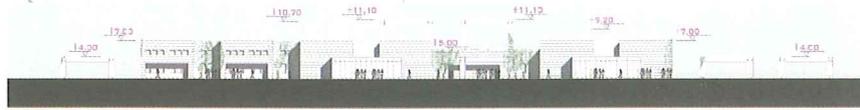
A-A KESİTİ ölçek:1/200

B-B KESİTİ ölçek:1/200

ÖN GÖRÜNÜŞ ölçek:1/200

ARKA GÖRÜNÜŞ ölçek:1/200

SAG YAN GÖRÜNÜŞ ölçek:1/200

SOL YAN GÖRÜNÜŞ ölçek:1/200

yerleşme alanı içerisinde radyal akslar boyu oluşmuş yeşil alanlar olarak kabul edilir. Mikroklimayı etkileyen yeşil alanlardır.

- "Yeşil ringler" sektörler arasında sağlıklı bir bağlantının gerçekleştirilmesi ve doğal çevre ile kentsel yeşil alanlar arasındaki ilişkinin kurulmasında ve rüzgar yönü dikkate alınarak gerçekleştirildiğinde, kirliliği havanın filtrasyonunda yararlı olan yeşil ringlerdir.

- "Saçaklanmış yeşil alanlar" yerleşme alanını belli bir doğrultudan başlayarak, bir veya birden fazla doğrultuya doğru bölen yeşil alanlardır. Kent dışındaki orman alanla-

ha çok eğlenceye yönelik piknik yapma, yeme-içme, fuar, lunapark gibi kullanımlarla özdeşleşmiştir. Batı toplumunda kentsel yeşil alan kavramı çeşitli dönemlerde farklı anlamlara karşılık gelmiştir. Onlar için park kimi zaman uçsuz bucaksız yeşil içinde tek başına dolaşma, hayvan gezdirme, doğayla içiçe olmak iken, kimi zaman dinlencenin merkezi olmuştur. Ancak her durumda doğayla bütünleşme ön planda olmuştur. Ülkemizde Cumhuriyetin ilanı ile birlikte kent parkı kavramıyla tanıştırılmış, bu anlamda toplumuna bu batılı kullanım tanıtılması hedef-

önemli nefes alma (breathing space) alanlarıdır. Yeşil alan kullanımı denilince 21.yy'ın kentini ifade edecek doğa kavramı ile içiçe olan yeşil alan kullanımı anlaşılmalıdır. Bu noktada batılı kent gelişimlerinde park kavramına kısa bir göz atmamız gerekmektedir. 1983 yılında Bernard Tschumi tarafından tasarlanan Parc De La Vilette, son zamanların peyzaj anlayışındaki değişimi çok açık bir biçimde ortaya koymaktadır. Vilette parkında bilinen park kullanımını yani yeşillikler içinde gezinmek dışında, insanlar eğitici oyunlar, pop konserleri, bilim müzesi gibi

pek çok aktiviteye katılma olanağına sahiptirler. Bu proje yeşil alan kullanımında bir dönüm noktası olmuş ve dinlence işlevi artık dinlence deneyimine dönüşmeye başlamıştır. Türkçe'ye "dinlence" olarak çevirdiğimiz "recreation" sözcüğü, "bireyin kendini düşünsel olarak yeniden yaratması" anlamına gelir. Bu noktada yeşil mekan kullanımının bize verdiği deneyim zenginlikleri önem kazanmaktadır. Kent merkezlerinin yeniden önem kazandığı bir dönemde, merkez kullanımları ile bütünleşmiş salt dinlence işlevi değil, insanın hayal gücünü genişleten soyut mekanları, görsel öğreticilik ve deneyimleri ön plana çıkan yeşil alan kullanımları önem kazanmaktadır.

Daha önce de vurguladığımız gibi Bursa'da kentleşme ile birlikte yaşanan değişim süreçleri içerisinde eski tarihlerinden beri gelen "Yeşil Bursa" olarak bilinen imajı kaybolmaya başlamıştır. Son zamanlarda yeşil kuşak projeleri adı altında bir dizi planlı aktif yeşil alan yaratma çalışmaları yapılmaktadır. Amaç Bursa'yı yeşil kimliğine tekrar kavuşturabilmektir. Bizim bu projede hedeflediğimiz ise bilinen rekreasyon kullanımından farklı olarak insana çevre bilincini aşılacak bir rekreasyon anlayışı getirmektir. Yeşil alan kullanımından anladığımız şey "experience"(deneyim) yani insanın doğayı deneyim etmesidir. İçinde doğal yaşamın varlığını sürdürdüğü, insanların da bu doğanın bir parçası olarak doğayı yaşaması fikridir.

Alanın yeni kimliğinin belirlenmesi

Bir üst bölümde bahsettiğimiz gibi "kent parkı" derken alışlagelmiş rekreasyon anlayışının dışında doğayla içiçe, insanın doğayı deneyim edebileceği kentçi yeşil alanları kasetlemektir. Bursa bir sanayi şehri olması ve Merinos Fabrikası, Tübitak Mam gibi işlevlerin varlığı bu alana kent parkı dışında üretimle alakalı yeni bir tanım getirmektedir, o da "teknopol" kavramıdır. Teknopol en basit anlamda "yüksek teknoloji çalışma mekanları"dır. 19. yy da sanayi devrimi ile başlayan değişimler, gelişmeler ve ilerlemeler 20.yy kentlerinin biçimlenmesinde önemli rol oynamışlardır. Bu dönemin bir devamı olarak son dönemlerdeki teknolojik gelişmeler ve üretim biçimlerinde oluşan yeni konseptler, "teknopol" kavramını ve fiziksel biçimini oluşturmuştur. Teknopol esasında teknolojiyi işaret eden ve fiziksel mekandan fazlasını ifade eden bir terimdir. Teknolojik devrim sonucu ortaya çıkmış ekonomik ve mekansal

bir örgütlenmedir. Ekonomik, sosyal ve bölgesel faktörlerle birlikte planlı gelişmiş mekanlardır. Özel ve kamu sektörlerinin ortak çalışmalarının bir ürünüdür. Yani tesadüfi oluşmuş ve geçmişi olan mekanlar değildir. Bilgi üretimindeki hızlı teknolojik gelişmeler teknopolü biçimlendirmektedir. Şehirler, bölgeler ve ülkeler ekonomik canlılık için, bu bölgedeki yerlerini almak zorundadırlar. Bu ancak ekonomik yenilenme ve teknolojik üretim biçimleriyle ancak mümkün olabilir. Teknopoller bilgiye dayalı sanayi kuruluşlarından oluşmaktadır. Yeni teknolojik gelişmeye açık ve bunu körükleyen kurumlardır. Geleneksel müdür-işgücü hiyerarşisini ortadan kaldıran ve uzmanlaşmış eleman (mühendis, bilimadamı, teknik eleman) çalıştıran bir sistemdir. Sanayi ile birlikte konut kullanımının da artırıcı bir etkisi vardır. Mekansal yer seçiminde akademik kurumlara yakın bir yerde olmalı çünkü sanayi ile ileri teknoloji okullarının birlikte çalışması gerekmektedir. Üniversite, Kamu Araştırma Kurumları, Özel Araştırma Birimleri bir teknopolde yer alabilecek kurumlardır. Firma olarak ise küçük sanayi birimleri, yüksek teknoloji üretim merkezleri bulunabilir. Teknopolde yer alabilecek aktiviteler ve birimler şunlardır;

- Araştırma-geliştirme merkezi, laboratuvar, ofis, prototip geliştirme alanları, hafif-sanayi üretim birimleri, yönetim mekanları, dağıtım mekanları
- Yönetim aktivitelerinin yer aldığı ofisler
- Servis binaları olarak; ptt binası, bankalar, hotel, restoran, cafe bar, spor salonları, iş merkezi, konut
- Kurum servisleri olarak, konferans salonları, toplantı merkezleri, toplantı salonu, kütüphane
- Özel kurum servisleri olarak ise post-ofis, banka, restoran, cafe.

Bursa'nın gelişmiş sanayisi ve kentleşmesi teknopol kullanımını için çok uygundur. Proje alanı hem içinde bulundurduğu yeşil potansiyeli, hem de üretim ve teknolojik birimlerin varlığıyla, içinde teknopol birimlerinin de yer aldığı bir kent parkına dönüşecektir. Kent parkı ve teknopol bunlar birbirinden bağımsız birimler değil aksine birlikte çalışan iki kullanımdır. Kültürpark alanında önerdiğimiz kent parkı, alışlagelmiş haftasonu rekreasyonundan farklı olarak, Bursa metropolüne yakışır modern bir kent parkı olacaktır. Kültürpark'ın gelişmekte olan merkez akslarında bulunması, insanların hem görsel, hem de günlük kullanımlarla bağlantılı bir alan olma zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. 1/100 000 ölçekli çevre düzeni plan kararlarında belirtildiği gibi Merkez Planlama

Bölgesinde hizmet sektörü ağırlıklı projeler desteklenecektir. (Okul alanları, meslek okulları, uluslar arası kongre-fuar merkezi, moda merkezleri, uluslar arası spor alanları, turizm tesisleri) Görüldüğü gibi proje alanında önerdiğimiz park ve teknopol alınan bu plan kararlarına uyan işlevleri içermektedir.

Makro Ölçek Kararları

Projenin etkili olabilmesi için, kentin bütününde bazı planlama kararlarının alınması ve yürürlüğe konması gerekmektedir. Şu andaki merkez gelişiminin sakıncaları göz önünde bulundurularak, merkez gelişiminin yönlendirilmesi şarttır. Kentin yerleşim baskısı altında bulunan ova alanlarının ve tarihi yerleşim dokusunun korunması için, sadece bu alanları koruma bölgesi ilan etmek dışında, yerleşimi başka noktaya çekecek kararların desteklenmesi gerekmektedir. Biz üst ölçek kararı olarak kuzeye doğru merkez gelişimini değil, batı aksına doğru gelişmeyi destekliyoruz. Bunun için kentin batı kısmındaki yerleşim bölgeleri ve beraberinde alt merkezlerin gelişimi için yapılan planların biran önce hayata geçirilmesi gerekmektedir. Kentin doğu-batı aksındaki gelişimini destekleyen ulaşım kararlarının hayata geçirilmesi, yeni yerleşim bölgelerinin oluşumunu hızlandıracak en önemli planlama aracıdır. Merkezin batıya doğru yönlendirilmesinde Kültürpark Proje Alanı çok önemli bir geçiş bölgesidir.(Şema 1) Kültürpark'ın ve çevresinin yeniden düzenlenmesiyle bu alanda bir cazibe merkezi oluşturulacak, böylece geleneksel merkezin üzerindeki yapılaşma baskısı ortadan kaldırılacaktır. Tarihi merkez; geleneksel ticaret ağırlıklı olup tarihi ve kültürel öğelerini korumalı, burası için gereken sağlıklaştırma yapılmalıdır. Merkez üzerindeki baskıları kaldırmak amacıyla tükeciyle ilişkisi olmayan, üretim yaptığı için büyük alan kaplayan üretim birimlerine yakın olması gereken çeşitli fonksiyonlar ve iş yerleri desantralize edilmelidir. Yeni merkez, tarihsel merkezin tersine regular olması, sirkülasyon kolay ve düzenli sağlanmalı, fonksiyonları hızlı metropolitenleşmeye girmiş olan kentin ihtiyaçlarına cevap verebilecek ticaret ve iş kollarını içermelidir.

Proje alanının etrafındaki gelişimlerden bağımsız olarak ele alınması mümkün değildir. Öncelikli olarak Bursa'nın en önemli doğal değeri olan Uludağ'a yönelmemek imkansızdır. Bunun dışına alanın yakın çevresindeki tarihsel konut alanlarında ve turizm bölgelerinde yapılan yeni projeler

ferans alınarak, bu projelerle bütünleşebilmesi esastır. Dericiler alanı, termal turizm alanı ve Kültürpark'ın yeni kullanımı ile bir alt merkez oluşturulacaktır. Kültürpark'ın kuzeyinde bulunan Kükürtlü proje alanında tasarlanan orta alle, bizim referans noktalarımızdan biridir. Önerilen bu merkez aksı Kültürpark alanındaki ana aksla birleşerek, Stadyum caddesine başlangıç oluşturan kentsel meydana bağlanmıştır. Kültürpark'ın batısında uygulanacak olan Kükürtlü turizm planında önerilen turistik tesis alanları, gününbirlik tesisler, pansiyon alanları Kültürpark'ın rekreasyon işlevi ile bütünleşecektir. Bursa için önerilen en önemli projelerden bir de Santral Garaj Planıdır çünkü geleneksel merkez Fevzi Çakmak uzantısıyla birlikte, bu alanda önemli bir merkez gelişimi önerilmiştir. Biz buradaki merkez gelişimin daha kuzeye uzanmaması için, önerilen yeni fonksiyonların da çekiciliğiyle merkez gelişimini batı tarafa yönlendirmektediriz.

Proje alanındaki Merinos fabrika alanı, Merinos lojmanları, Tübitak, Kültürpark'tan oluşan dört farklı işlev, "kent parkı ve teknopol" konseptleriyle biraraya getirilmiştir. Şu anda Kültürpark ile konut alanları arasında ciddi bir ayırıcı niteliğinde olan Stadyum Caddesi yaya alanına dönüştürülmüştür. Burada Kültürpark alanı ile Stadyum, lise, ve yeni kullanımların bütünleşmesini kolaylaştıracak gezinme mekanları önerilmiş, Kültürpark alanı için ön bir yeşil alan yaratılmıştır. Yayalaştırma ile rant yapan ticari işletmelerin servisi kesilmemektedir. Stadyum caddesinin yayalaştırılması ile birlikte Mudanya Caddesi ile Çekirge caddesi arasındaki taşıt bağlantısı, Kültürpark'ın batısında önerilen yeni yoldan sağlanacaktır. (Şema 2) Stadyum caddesi ile Altıparmak caddesinin kesiştiği noktada trafik yeraltına alınmıştır. Bu nokta hem Kültürpark'a olan aksıyla hem de Stadyum yaya mekanına başlangıç olması sebebiyle kentsel park olarak düzenlenmiştir. Bu meydan türlü aktivitelere açık olup, yayalaştırılmış bölgenin başlangıcı olmuştur.

Mimari Tasarım Kararları

Arazi Kullanım Kararları

Proje alanı başından sonuna dek tek bir yaprak, tek bir fide ve tek bir ağaç riske edilmeden tasarlanmıştır. Kültürpark'taki yeşil alanın maksimum kullanılması için alanın içindeki dağınık fonksiyonlar kaldırılmış, yapılar Mudanya Caddesi ve Stadyum Cad-

desi yönünde şerit halinde tasarlanmıştır. Kültürpark yaya üretim merkezine yeni yaya aksıyla bağlanıp, ulaşım güçlendirilmiştir (Şema 3). Metroyla bağlantılı ticari birimlerle yapı stokunun bir kısmı yeraltına alınmıştır. Ayrıca metro hattıyla Kültürpark'ın ulaşımı kolaylaştırılmıştır. Korunması zorlu olan yapılar korunmuş, ancak oluşturulan dil ve biçim birliği açısından ilerleyen zamanlarda mevcut planlama kararlarıyla güncel yapılaşma aynı dil bütünlüğünde devam ettirilecektir. Stadyum, Spor tesisleri ve Atatürk lisesi alanları ile Kültürpark alanı ile arasında kalımsız mantarlaşmış mekanlar temizlenerek, iki bölgenin bütünleşmesini sağlayacak yeni düzenlemeler yapılmıştır. Lisenin devamında İpekiş Fabrika alanında ise, bütünlüğün devamı olarak kültür aktiviteleri ve özgün alışveriş birimleri yer almıştır.

Kültürpark alanında yapılan en önemli şey alanın yapılardan arındırılmasıdır. Verilen ihtiyaç programı doğrultusunda Kültürpark alanındaki tüm yapılar (açık hava tiyatrosu, nikah dairesi, arkeoloji müzesi, Büsiad, Cumurcul restoran'ın harici) kaldırılmış, fonksiyonlar yeni önerilen yapılaşma alanına alınmıştır. Yeni yapılaşma alanında yeme içme birimleri, özgün alışveriş yapıları, sanat eviyle kültür kullanımları, açık ve kapalı spor alanları bulunmaktadır. Sanat evinin aktif rekreasyon olarak kullanımı düşünülen yeme-içme bölümüne organik bağının yanında, alışveriş birimlerine yaya aksıyla bağlanmıştır. Bu hafif yapılardan oluşan alanın dışındaki alan, içinde yaya alanlarının ve su öğelerinin bulunduğu geniş yeşil alanlara terkedilmiştir. Mevcut gölet korunarak yeni park konseptiyle bütünlüğü sağlanmıştır. Yeni önerilen su öğeleri Kültürpark içindeki yapılaşma ile yeşil alan arasında sınır teşkil eden bir şekilde tasarlanmıştır.

Merinos fabrika alanı özelleştirme programı içinde bulunmakta olup, günümüz ekonomik kaynaklarıyla ayakta durmamaktadır. Bu nedenle alanda işlev değişikliği önerilmiştir. Hem üniversite hem de halka açık niteliğinde teknopol kullanımına dönüştürülmüştür. Merinos fabrika alanındaki binalar ve yeşil alanlar korunmuş, Tübitak Mam ile birlikte teknopol işlevine dönüştürülmüştür. Bu alan üretim yapıldığı yer değil, daha çok üretim geliştirme için kurulan tesisler sunlardır;

- Tekstil Araştırma Merkezi
- Üniversite Araştırma Merkezi
- Özel Araştırma Kurumları

• Laboratuvarlar, ofisler, prototip geliştirme alanları ve bunların organizasyon mekanları

Tübitak Mam Tekstil Enstitüsü alanı yapı ve işlev olarak korunarak, teknopolle bütünleşik yapıda işlevsel ve fiziksel bağlantıları kurulmuştur. Merinos lojmanları ise etrafındaki konut kullanımıyla bütünleşerek, içinde yeşil alanıyla birlikte modern konut alanlarına dönüştürülmüştür. Böylece hem rantsal gelir getiren hem Kültürpark'a yönelen açılımı ile yeni bir konut niteliği sağlanmıştır. Bu konut alanı Tedaş bölgesi ve İpekiş alanına önerilen yeni kullanımlarla Kültürpark alanına bağlanmıştır. İpekiş fabrika alanındaki tescilli bina müze haline getirilmiştir. Tedaş alanındaki binalar korunmuş, üniversitenin yönetim binaları olarak işlevlendirilmiştir. Ayrıca diğer yapılanmaya entegre edilmesi için yeni çevre düzenlemeleri yapılmıştır.

Tasarım Kriterleri

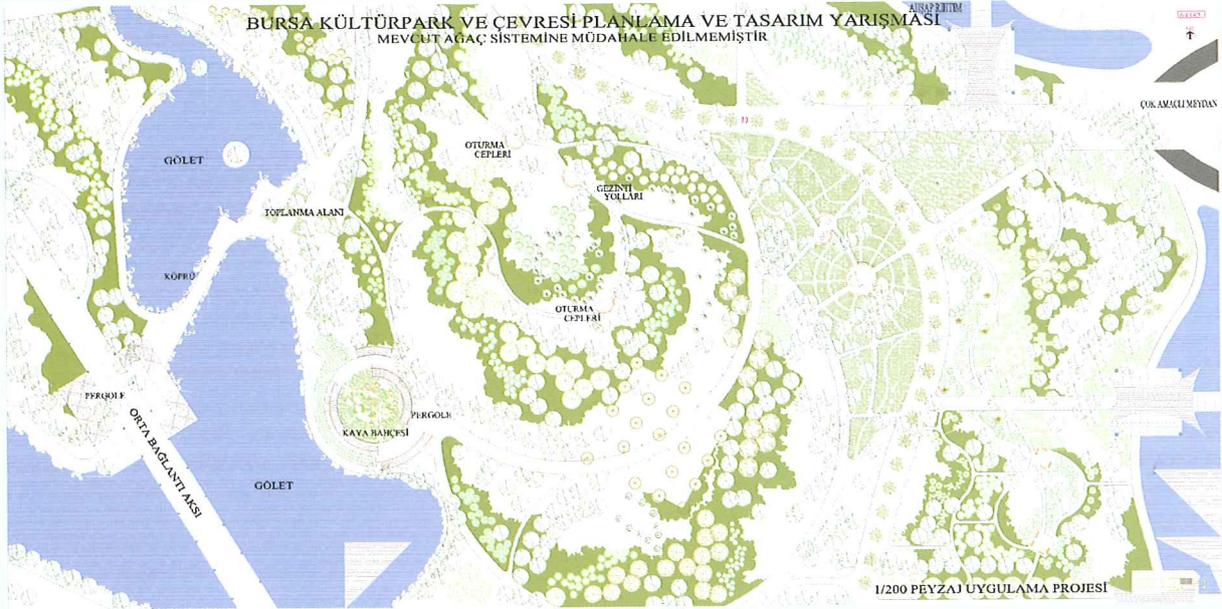
Elde edilen alanlar, hiçbir yeşile dokunmamak kaydıyla peyzaj ve yapısal anlamda yeniden tasarlanmıştır. Bu tasarımda Kültür ve sanat evi verilen ihtiyaç programında alan yaya karakterine tema olarak uyan mimari dil bütünlüğü içerisinde, hafif yeşile açık, açık-kapalı mekan anlayışında dengeli, içmekan-dışmekan sorgulamaları yapılmış, masif olmayan bir yapı önerilmiştir. Bu yapı serüven bahçesi, düşünsel oyunlar ve su gibi öğelerle direkt ilişkili olup, sudan geçen bir alle ile yeme-içme-alışveriş alanına bağlanacaktır. Kültür yapısının en önemli özelliği her açıdan parka açılımların olmasıdır.

Mimari Dil Oluşturma Çabaları

Seçilen küçük ve hafif bir modelle bütün yapılar oluşturulmuş, dilin devamlılığı ve yeni imgeleriyle cazip bir imaj yaratılmaya çalışılmıştır. Dil arayışındaki çalışma özünde düşük yoğunluklu yapıları etkin kılınmaya çalışılmış, yeşille bütünleşen insan ölçeğinde, kentsel odaklar oluşturulmuştur.

Etaplama

Atatürk Spor Sarayı, okul ve stadyum zamanla alan dışına taşınacak, Kültürpark in rekreatif alanına hizmet edecek açık alan kullanımlarına dönüşecektir. Merinos Fabrikası ve Tübitak Mam in ilerde geliştirilebilir esnek kullanımlarda olması, farklı zamanlarda farklı işlevlere yanıt verebilme olanağını

1/100 Ölçekli Plan

sağlamaktadır. MIA ya yakınlığı ile mevcut yeşil doku kaçınılmaz olarak önem kazanmakta ve kentparkı olarak dönüşmektedir.

Peyzaj Tasarım Kararları

Mevcut plantasyon sistemine hiçbir müdahale yapılmamıştır. Varolan bitki sistemini korurken salt olduğu gibi korumak yerine budama, bitki kompozisyonları ile karakteristik özelliklerinin daha fazla ön plana çıkartılması amaçlanmıştır. Peyzaj kalitesini yükseltmek amacıyla pekçok kültürel formun uyumluluğu ve çeşitliliği sağlanmıştır. Bursa'nın iklim ve bitki zenginliği gözönünde bulundurularak alan açık bir arbertum haline getirilmiştir. Bu doğal yapı yollar, su ve toplanma alanlarıyla desteklenmiştir. Giriş-çıkış aksları renkli yapraklı ağaçlarla, ara yollar da palmiye aksıyla tanımlanmıştır. Su öğeleri Kültürpark içindeki yapılaşma ile yeşil alan arasında sınır teşkil eden yer yer geçiş imkanı sağlayan bir şekilde tasarlanmıştır. Yapılaşmalardan parka girişlerde, bitki tanım alanları oluşturulmuştur.

Proje alanı; Kültürpark, Merinos Fabrika alanındaki ve lojmanlardaki yeşil kullanımlarıyla birlikte kent içinde kalmış önemli açık alanlardır. Buranın en uygun kullanım-la birlikte kente kazandırılması bu alanları korumanın en iyi yoludur.

Bursa'nın son yıllarda geçirmekte oldu-

ğu hızlı değişiklikler Osmangazi ilçesi sınırları içinde yer alan Kültürparkta da yeşil potansiyelinin hızla azalmasına sebep olmuştur. Geniş insan yığınlarının daha fazla kullanılabileceği yeşil alan miktarının artırılması ve Kültürpark içinde daha sağlıklı bir çevre yaratılması amacı ile alan bütününde ivedi bir çalışmanın yapılması şarttır.

2. Derece Doğal Sit alanı olan Kültürpark'ta, Kültürpark kavramıyla çelişen bilinçsiz yapılaşma park mikroklimasını bozmakta, hava kirliliği, gürültü kirliliği, niteliği bozulmuş su, toprak gibi faktörlerle kentliyi karşı karşıya getirmektedir. Bu da yeşil örtünün yoğunluğunu, yayılım alanını azaltmakta, yeşil kalitesini-canlılığını bozmakta, uzun vadede düşündüğümüzde yeşil dokunun devamlılığını tehlikeye sokmaktadır. Batıdaki sıcak su kaynaklarında en yoğun konut kullanımı içinde kaldığı için dönüşüm tehlikesi altındadır.

Park alanının yapıardan izole edilmesi mimari bir karar olmaktan öte yeşil dokunun sağlıklı yaşayabilmesi için peyzaj disiplini açısından bir önceliktir.

Doğaya duyulan saygı, insana verilen önemi ve insan ölçekli planlama prensiplerini beraberinde getirir. Doğadan uzaklaşan kent gelişimleriyle birlikte, insanlarda yavaş yavaş yaşadıkları ortamlara ve doğaya yabancılaşmaya başlamışlardır. Kültürpark ölçeğinde ba-

karsak; alan kent içinde önemli bir nefes alma alanıdır. Mevcut yeşil alanların devamlılığı ancak uygun politikalarla korumak ve yeni ekolojik çevreler yaratmakta mümkün olabilir.

Bursa'nın iklim verileri, coğrafi konumu, Uludağ bitki örtüsü gözönüne alındığında büyük bir bitkisel zenginliğe sahip olduğu göze çarpmaktadır. Bursa kentinin bitkisel üretim, seracılık, süs bitkileri yetiştiriciliği, meyve ağaçları ve ithal bitki stoğuyla Türkiye'ye hitap ettiği bilinmektedir. Kültürpark bu bitkisel zenginliklerden ve görsel değerlerden mahrum bırakılamaz.

Kültürpark kent için önemli bir rekreasyon alanıdır. Varolan yeşil yapının, ant ağaçların, endemik bitkilerin hiç bir mazeret kabuletmeksizin **korunması**, budama, gençleştirme, bitki türlerinin zenginleştirilmesi, bitkisel kompozisyonların form, renk, koku, iklimsel çeşitlilik, ağaç-çalı-yerörtücü-çiçek-sarıcı dengesi, aksların görsel etkili ağaçlarla vurgulanması, palmiye aksları gibi düzenlemelerle **yenilenmesi** temel kriterlerdir.

Kuğulu ve Yakın Çevresi Proje Yarışması - 2002

1. ÖDÜL

PROJE EKİBİ

Dilek TOPUZ DERMAN (Mimar)
Yılmaz ERDOĞAN (Mimar)

YARIŞMA JÜRİ ÜYELERİ

DANIŞMAN JÜRİ ÜYELERİ

Haydar YILMAZ, Çankaya Belediye Başkanı
Ali AKÇAY, Çankaya Belediyesi Başkan Yardımcısı
Mansur Ziya KOÇ, Çankaya Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürü
Hüseyin G.ÇANKAYA, Çankaya Belediyesi İmar Müdürü
İsa ÇAPANOĞLU, Kavaklıderem Derneği Çevre Komisyonu Başkanı

ASIL JÜRİ ÜYELERİ

Gönül TANKUT, Prof. Dr., Şehir Plancısı, Ankara KTVK Kurulu Bşk.
Metin BAŞAL, Prof.Dr., Peyzaj Mimarı, Ankara Üniversitesi Başkan
GÜNAY, Doç.Dr., Şehir Plancısı, ODTÜ
Oktan NALBANTOĞLU, Dr., Peyzaj Mimarı, Bilkent Üniversitesi
Semra UYGUR, Y. Mimar, ODTÜ

YEDEK JÜRİ ÜYELERİ

Adnan BARLAS, Yrd. Doç.Dr., Şehir Plancısı, ODTÜ
Ali Osman ÖZTÜRK, Y.Mimar, ODTÜ

*Öyle kısaydı ki zaman
Sabahla akşam arasında
Öğle yoktu
Ve daha şimdiden o eski bildik toprakta
Yükselmşti beton dağlar
Brecht, 1920*

Hiç yazılmamış olanı okumak, görünümünün sunduğu bilmeceyi çözmekle başlar. Bir anlamda herşeyin bir dili vardır ve dil konuşur. Tarih üzerine, kültür, ekoloji üzerine, geleceğe ilişkin düşünceler üzerine... Dilin konuşması gibi kent de bakmasını bilene anlatır kendini ve kentin dili belki de en çok peyzaj üzerine konuşur.

Kent peyzajı bir mimari mekandır ve ait olduğu kentin ruhunu taşır. Onun zemini ve duvarları yeşil, tavanı mavidir. Kimi zaman su olur zemin, tüm mekansal objeler gölgeler içinde yansır onda. Bir köprü geçer üzerinden bağlar bir yakayı diğerine. Kimbilir belki de aslında insanın ruhudur bağlanan

doğaya. İnsanı içine alan doğa ağaçlarıyla dam olur ona. Derken hepsi birden şiir olur, oyun olur, rüya olur, oyun olur, yaşam olur ve yaşam akar.

İşte tam o noktada, Platon'un geçen ana ilişkin, artık orada olmayan, fakat bir şekilde de varlığını hissettiren için kullandığı 'iz' kuramı, insanın kendisi, geçmişi ve geleceğini bir çizgide buluşturan tek şey olarak karşımıza çıkar.

Ankara'da Çankaya sirtlarından güne doğru iki vadi uzanır. Bir zamanlar bu vadilerden akıp giden ve adını çevresindeki kavak ağaçlarından alan Kavaklıdere ve yeşil kent koridoru, bugün varlığını kimi yapı adalarının bahçelerinde, sokaklarında ya da Botanik, Seğmenler ve Kuğulu Park gibi kent parklarında hissettirmektedir. Bu alanlar, yapı kütleleri ve yollar arasına sıkışıp kalmış yeşil boşluklar olmanın çok ötesinde, kentin coğrafi ve

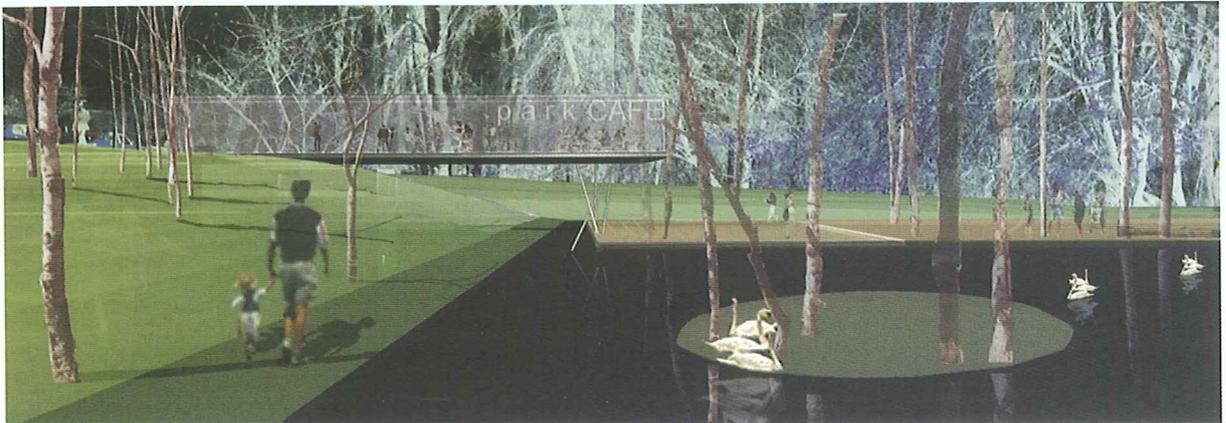
Kentsel Perspektif

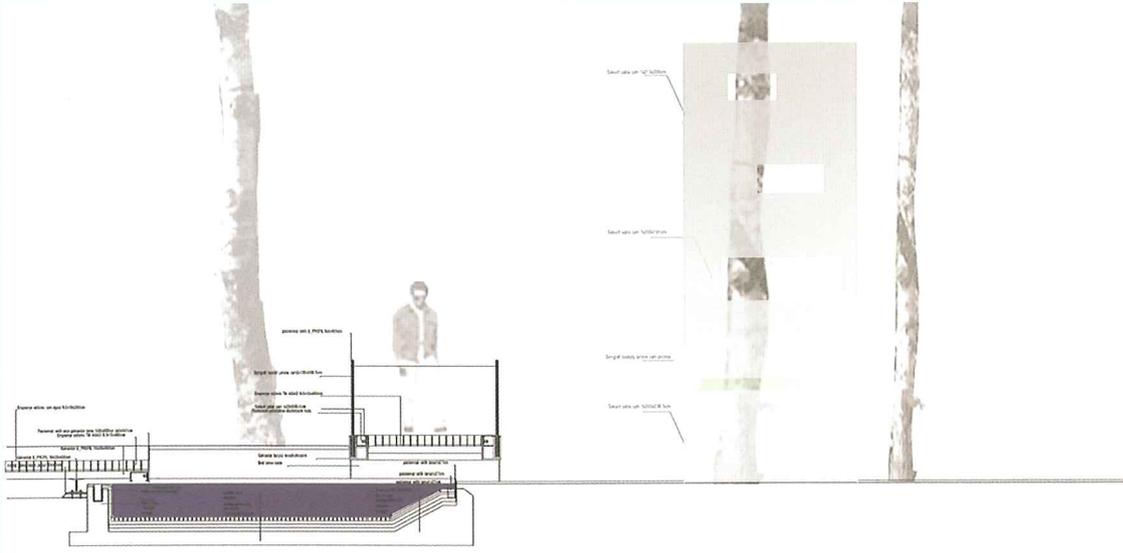
Vaziyet Planı

Ön Perspektif

Yan Perspektif

Köprü Detayı

tarihi geçmişine ışık tutan önemli kentsel hafıza izleridir.

Adını kuçulardan alan ve şehrin simgelerinden biri olan Kuçulupark yeniden düzenlenirken tasarımı belirleyen temel düşünce, doğal yaşamın kent yaşamı içinde ve kentsel süreklilik çizgisinde varedilebilmesiydi. Bu bir anlamda park içinde kentli yaşantısının gereksinimlerine karşılık veren etkinlik alanlarının, kendi içinde sürüp giden doğal yaşamla ilişkisinin bir yorumuydu.

Parkin tema bahçeleriyle renklendirilmiş forum alanı, park içindeki çeşitli etkinliklere olanak sağlayan, doğal yaşamı kentsel etkinliklerle entegre eden bir geçiş platosudur.

Parkin doğal bitki örtüsünün ve kuçu

varlığının kent yaşamının yoğun akışı içinde kendi doğal ve sakin yaşamını sürdürülmesinin amaçlandığı tasarımda, su ve onu saran alan, doğal bir peyzajla biçimlendirilmiş ve insanların bu alanla ilişkisi kontrollü hale getirilmiştir.

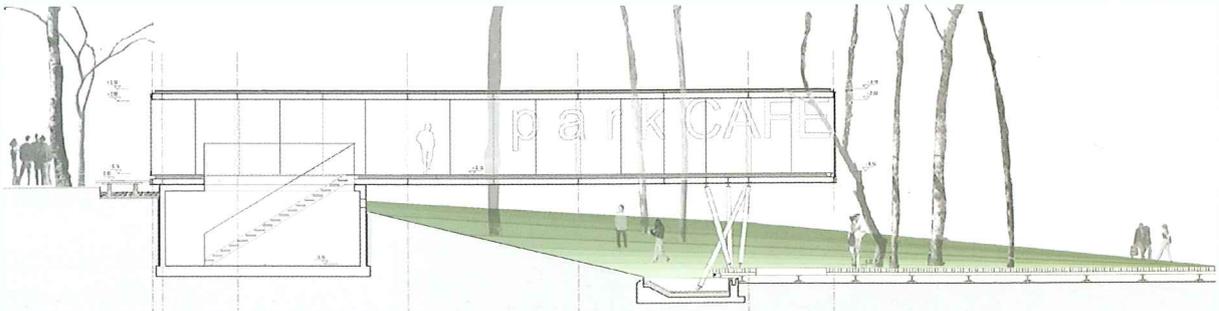
Mevcut bitki örtüsü – koruma altındaki ve korunacak ağaçların konumu – ve su izi, tasarımda belirleyici olmuş ve önerilen yeni bitkilerle park peyzajı şekillendirilmiştir.

Su içindeki ada kuçular için bir üreme alanı olarak tasarlanmıştır.

Park yaklaşımları geçmişe ait alışkanlıklar gözardı edilmeksizin yeniden yorumlanmış, park ve çevresi, Atatürk Bulvarı – Tunus Caddesi – Tunalı Hilmi Caddesi yaklaşımları yeniden düzenlenmiştir.

Park içinde yer alacak heykel bahçeleri, seyir basamakları, kafeterya, sergi ve dinlenme mekanları, su bahçeleri, oyun alanları, ışık kuleleri vs ile bu kent parkının günün her saati, yılın her mevsimi yaşayan ve her yaşta insana keyif veren bir merkez olması amaçlanmaktadır.

Zira parklar, salt kentin nefes aldığı yeşil alanlar değildir. Onlar, anlamsal ve kurgusal yorumlanışlarının gösterdiği incelelikle kentsel yaşam kültürünü yansıtan unsurlardır. Bu, tasarımcının yarattığı, kullanıcının yorumladığı ve böylelikle her defasında yenilenen dinamik bir diyalektiktir: 'Geçmişin izlerini, bugünün yaşantısını ve geleceğin beklentisini bir çizgide buluşturan ve kendini sürekli yenileyen ve yeniden yaratan'.

Kesit

ANKARA- GÜVENPARK ve Yakın Çevresi Kentsel Peyzaj Projesi Öğrenci Yarışması - 2002

PROJE EKİBİ

Pınar YILDIRIM
Mustafa DEMİRALP
 Bilkent Üniversitesi
 Peyzaj Mimarlığı ve
 Kentsel Tasarım Bölümü

YARIŞMA JÜRİ ÜYELERİ

DANIŞMAN JÜRİ ÜYELERİ
A. Betül Uyar, TMMOB Peyzaj
 Mimarları Odası
Çağatay Keskinoğlu, Doç Dr., Şehir
 Plancısı, ODTÜ Şehir ve
 Bölge Planlama Bölümü
Mehmet Ali Yardımoğlu, Mimar,
 TMMOB Mimarlar Odası
Ümit Giriş, İnşaat Mühendisi,
 TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası

ASİL JÜRİ ÜYELERİ

Metin Başal, Prof. Dr., AÜZF
 Peyzaj Mimarlığı Bölümü
 Öğretim Üyesi
Ekrem Gürenli, Ziraat Müh.,
 Peyzaj Mimarı
Baykan Günay, Doç. Dr., Şehir
 Plancısı, ODTÜ Şehir ve Bölge
 Planlama Bölüm Başkanı
Oktan Nalbantoğlu, Dr., Peyzaj
 Mimarı, Peyzaj Mimarları Odası
Selami Demiralp, Peyzaj Mimarı

Mekan?

Duvarlar, gökyüzü, yeryüzü, evren, burası ve orası, öncesi ve sonrası...sınırsız ama aslında sınırlı...biçimini yaşamdan alan, huzuru ve huzursuzluğu barındıran...zaman içinde değişen... kent?

İnsan ruhunun mekandaki sürekliliği...insanların aynı oyunu oynadıkları sahneler...her birinde yer alan, hava, su, toprak, ateş, kültür, mekan...üst üste binen imajlar kentteki somut gerçekliğin yitirilmesine neden olur...amaç tektir...kentler, insanların amaçlarına ulaşma yolunda sadece bir araçtır...bu durum kentleri aynı kılar...onları farklılaştıran, insanın, kent bileşenlerini değişik şekilde bir araya getirmesidir...kentler ve insanlar karşılıklı olarak birbirlerini etkiler ve değiştirir...bu durum kentin silüetine de yansır...

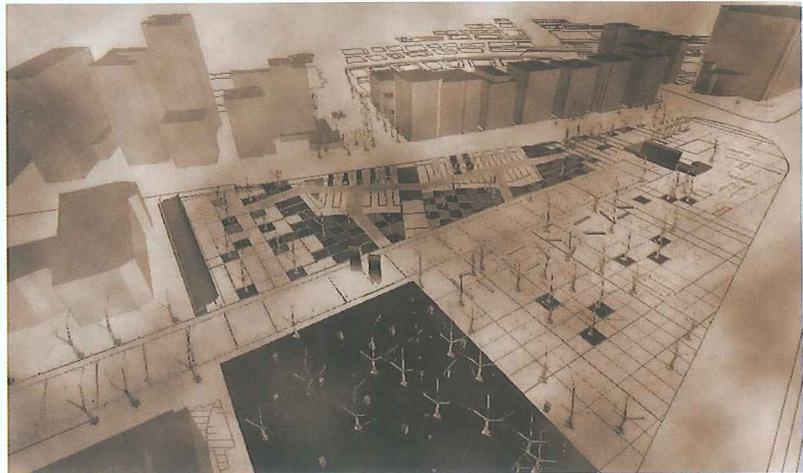
Mekan? Zaman? İnsan? Kent?

Ankyra, ancyre, engüriye, enguru, an-gara, angora ve ankara...geçmiş, geçmekte

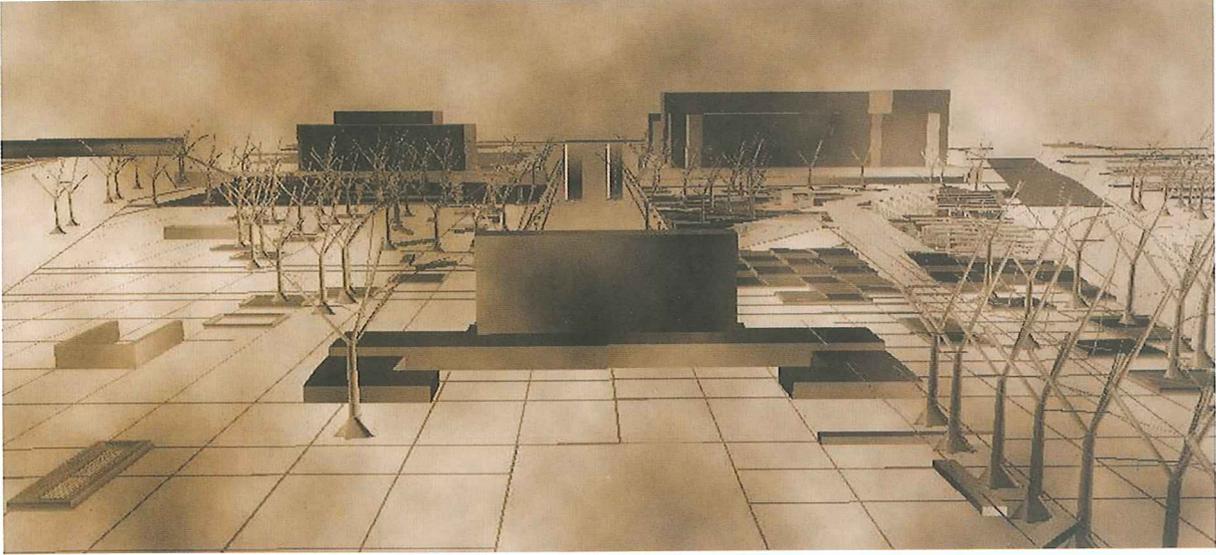
olan şu an ve gelecek...izler, çağrışımlar, algılar,yorumlar...başkent...bozkırda...memur kenti...tbmm...kırmızı plakalar kenti...atatürk bulvarı...bürokarsi kenti ankara...anıtkaбір...gri renkli kent ankara...cumhuriyetin simgesi...yoktan var edilmiş tek kent...ruhu çalınmış, ama vazgeçilmez olan...gri ama değişik tonlarda...hep aynı ritim ama farklı aletlerle...peki ya güvenpark? Güven?? Park??? Başkent merkezine sıkışıp kalmış, içine kapanık, tek açık...geçmişini özleyen, bir türlü kendisi olamayan güvenpark...eskide "yenişehir" ve eskimekte olan "kızılay"...hem merkez, hem değil...merkezin çekimi ve merkezden kaçış...birleştiğimiz ve dağıldığımız...isim ve remediğimiz, anlamını anlatamadığımız ve tanımadığımız güvenpark...

Kimlik? Kimlik? Kimlik?

Kimliğin en iyi ifadesi nedir diye sorulsa, bu, diğer insanları birbirinden ayıran parmak izi olurdu...kent...insan...parkın kimliğini düşündüğümüzde, güvenparkın bir parmak izi olsaydı, böyle olurdu...

1/1000 plan kararları

1/500 plan kararları

• Güvenpark'ın ulaşım odağı olması sebebi ile, yaya dolaşımına olanak verip, yer yer hareketi yavaşlatarak, parkı insanlara yaşatmak

• Trafik akışının daha düzenli hale gelmesi amaçlı, kavşağın merkezinde ışıklandırma

• Yer altı kenti metrodan, yeryüzüne çıktığımız noktaların ulaşım odaklarına bağlanması

• Milli müdafa caddesinin, duraklardan sonra, servis amaçlı kullanım hariç, parkın sınırlarını tanımlayacak şekilde, yeşil kullanımı ile, yaya yoluna dönüşmesi

• Kumrular sokaktan meşrutiyet caddesine uzanan yaya dolaşımının, ulaşım odağının ortasından geçip, yükselen platformlarla köprüyü bulması

• Merkezdeki yeşilin güvenparkı odak olarak, atatürk bulvarı, yüksel caddesi ve

kumrular sokak yönlerinde sürekliliği

• Meşrutiyet caddesi yaya geçiş köprülerinin kaldırılıp, seyrek ışıklı geçişlere dönüştürülmesi

• Atatürk bulvarı üzerindeki refüjde meşrutiyet caddesi ve yüksel caddesi ile, güvenparkın görsel bağlantısını destekleyecek şekilde, kısa boylu doğal peyzaj elemanlarının (çalı ve yer örtücüler) kullanılması

• Mekan yaratılmasında bitki, kot farklılıkları, ışık ve döşeme farklılaşmasının kullanılması

• Metro havalandırma ızgaralarının, görsel ve fonksiyonel olarak parka hizmet edecek şekilde oturma elemanı olarak kullanılması

• Cumhuriyet aksı çeperinde kare forma sahip, yeşili parka yaymak amaçlı, içinde sedum sp., sempervivum sp., cerastium tomentosum, gibi renk ve dokusu ile farklılaşan, yer yer kenarları oturma elemanı

olarak kullanılarak parka yayılan platformlar kullanılması

• Ulaşım odağının taşıtları (otobüs, dolmuş) için ayrılan bölümünün alt kotlarda çözümlenerek; yaya dolaşımının taşıt ulaşımı ile en az düzeyde karşılaşmasını sağlayacak şekilde; üst kottaki yaya platformu vasıtası ile durakları bulması

• Cumhuriyetin kuruluşundan buyana ankaralı'nın kimliğini oluşturan, hermann jansen'in tasarladığı hükümet kartiyesi arasından yeni meclisin tuftuğu, ikincil meydana uzanan aksın güçlendirilmesi

• Köprü'nün bitiminde konumlanmış olan çiçekçilerin, alana olumlu yönde kimlik kattığı düşünülerek, arkasında bulunan adalet bakanlığı binasının sütunlu cephesi ile arkadlı üst örtüsünün görsel bütünlük sağlayıp, mekan değiştirerek varlığının korunması

- Cumhuriyet aksı üzerinde güven anıtının karşısında, yaya dolaşımını kesmeyecek şekilde, geçirgen ve meclisi odaklayan yeni heykel önerisi

- Şairler yükseltisi, platform yüksekliklerinin oturma elemanı olarak kullanılması ile insanların güvenparkı yaşamasını sağlamak

Genel açıklamalar

*"pıtrak" = pıtır pıtır yeşil + oturak

Pıtraklar sistemi, ulaşım odağı yaya sirkülasyonu için önerilen eğimli platformların çevresinde, rampalarla beraber yükselerek geçişi vurgulamak amaçlı önerilmiştir. 5m-5m-0.4m olup içlerinde renk ve dokusuyla kontrast yaratan yer örtücü bitkilerin (sedum sp., senpervivum sp., cerastium tomentosum) bulunduğu pıtraklar sistemi, yer yer parçalanıp, yer yer bir araya gelerek, oturma mekanlarında çeşitlilik sağlarken; bir yandan da yeşilli parkın içine sokmayı hedeflemektedir. Pıtraklar sistemi parkın güney batısında konumlanan çiçekçielerin önünde ve otobüs-dolmuş duraklarının kuzeyinde kendi içlerinde alt mekanlar oluştururken, parkın doğusunda bulunan toplanma alanında seyrek olarak yeşil + oturak olarak işlev görmektedir.

*zeminin yer yer insan oturmasına olanak verecek şekilde (40cm), dikdörtgenler prizması biçiminde yükselerek parka üçüncü boyutta hareket katmasının yanında, park içindeki geçiş alanlarını kesmeden, insanlara parkı izlettirmesi hedeflenmiştir.

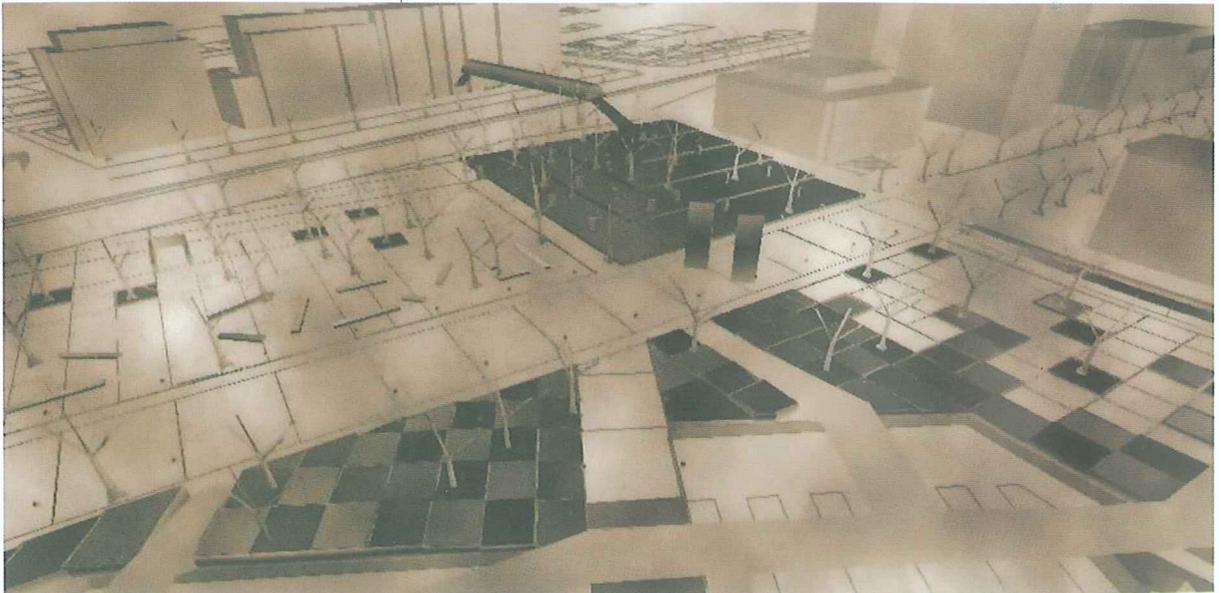
*parkın güneydoğusunda parkı izletmek amaçlı, yükselen platformların bulun-

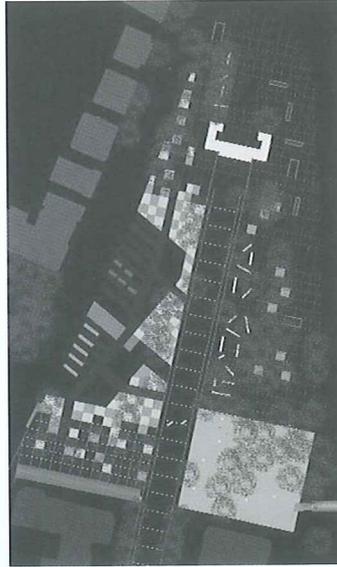
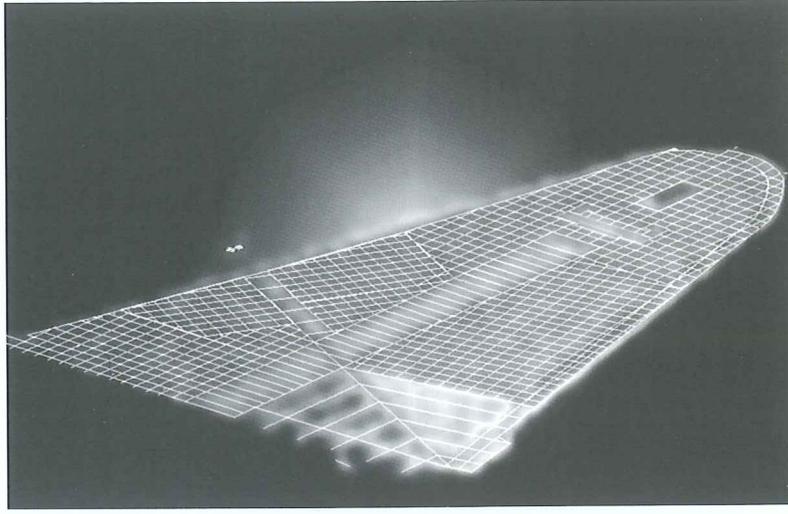

duğu alanda, ağaçların altında, platform yüksekliğinin oturma elemanı olarak işlev görmesi ve zeminden fıskıran sütunların üzerinde yazılı olan şairlerle beraber değişik bir tad yakalanmak istenmiştir.

*Ankara'nın en önemli fiziksel parçala-

rından biri olan; hermann jansen'in önerdiği tbmm ile başlayan ve hükümet kartiyesi arasından ulus'a kadar uzanan aksa bağlı kalınıp desteklendiği öneride, güven anıtının karşısına, aksı ve tbmm'yi odaklayacak, geçirgen bir heykel tasarımı önerisi getirilmiştir.

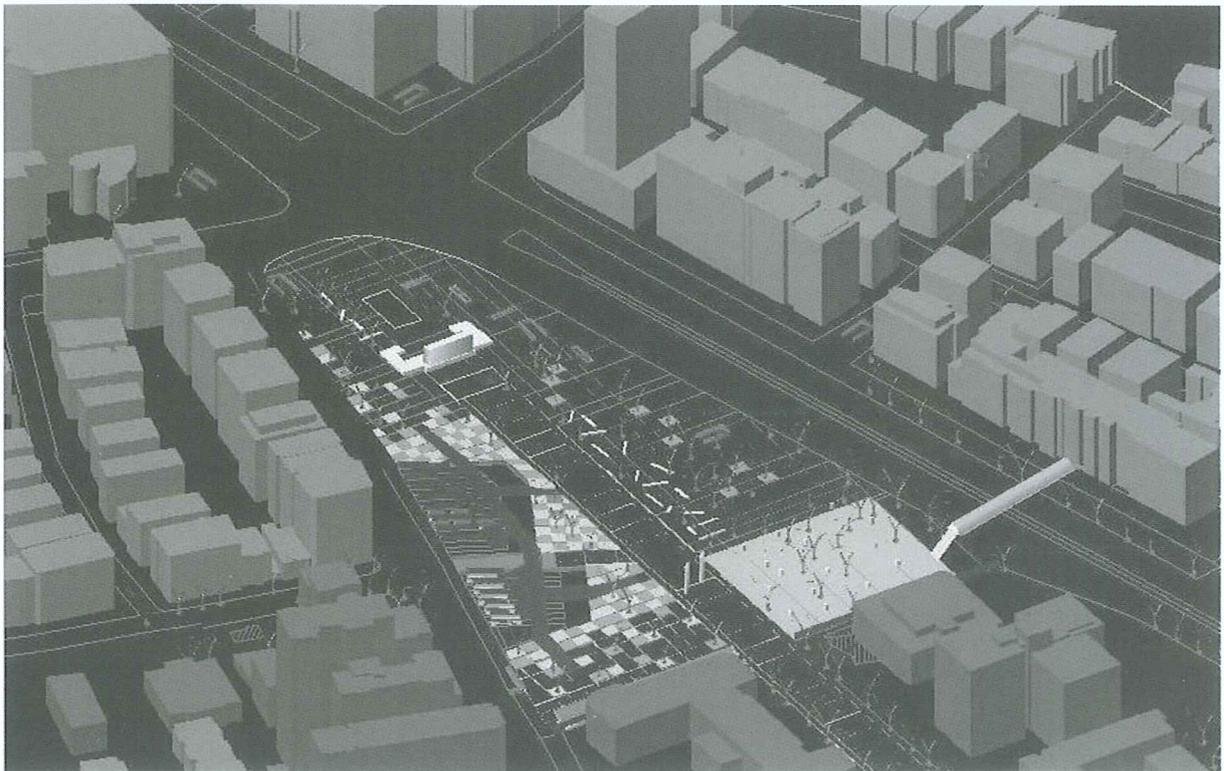
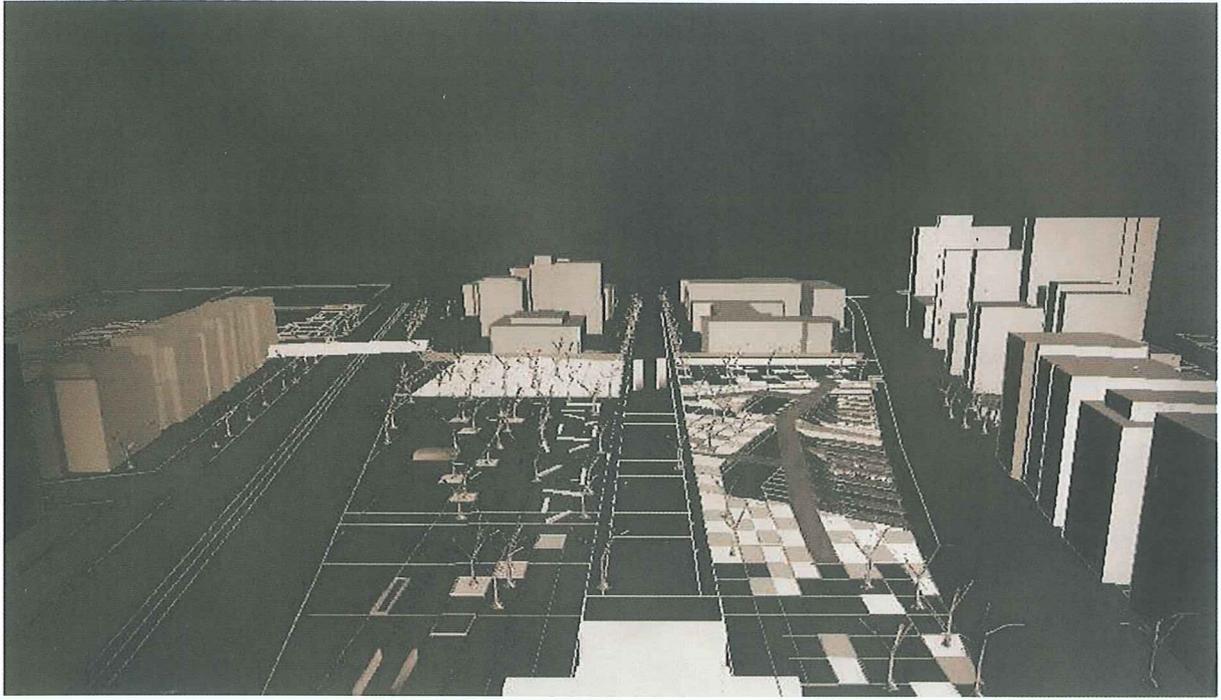

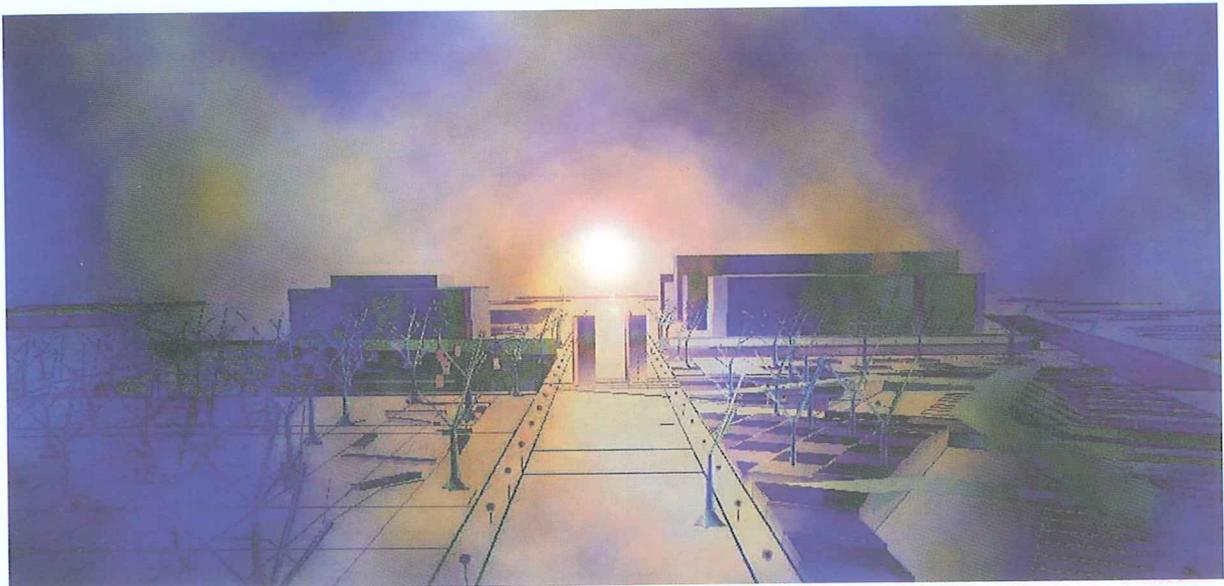
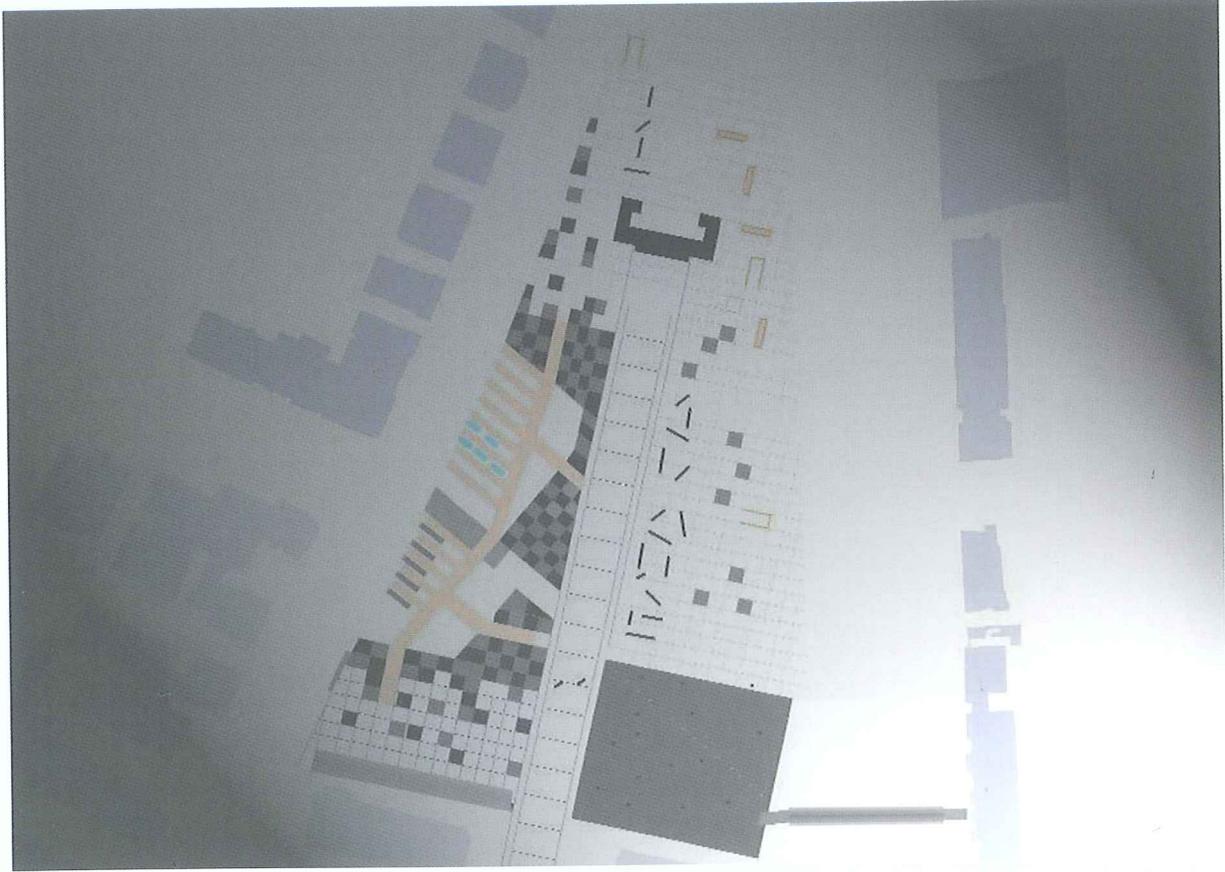
Plan

Perspektif görüntü

Projenin genel görüntüleri

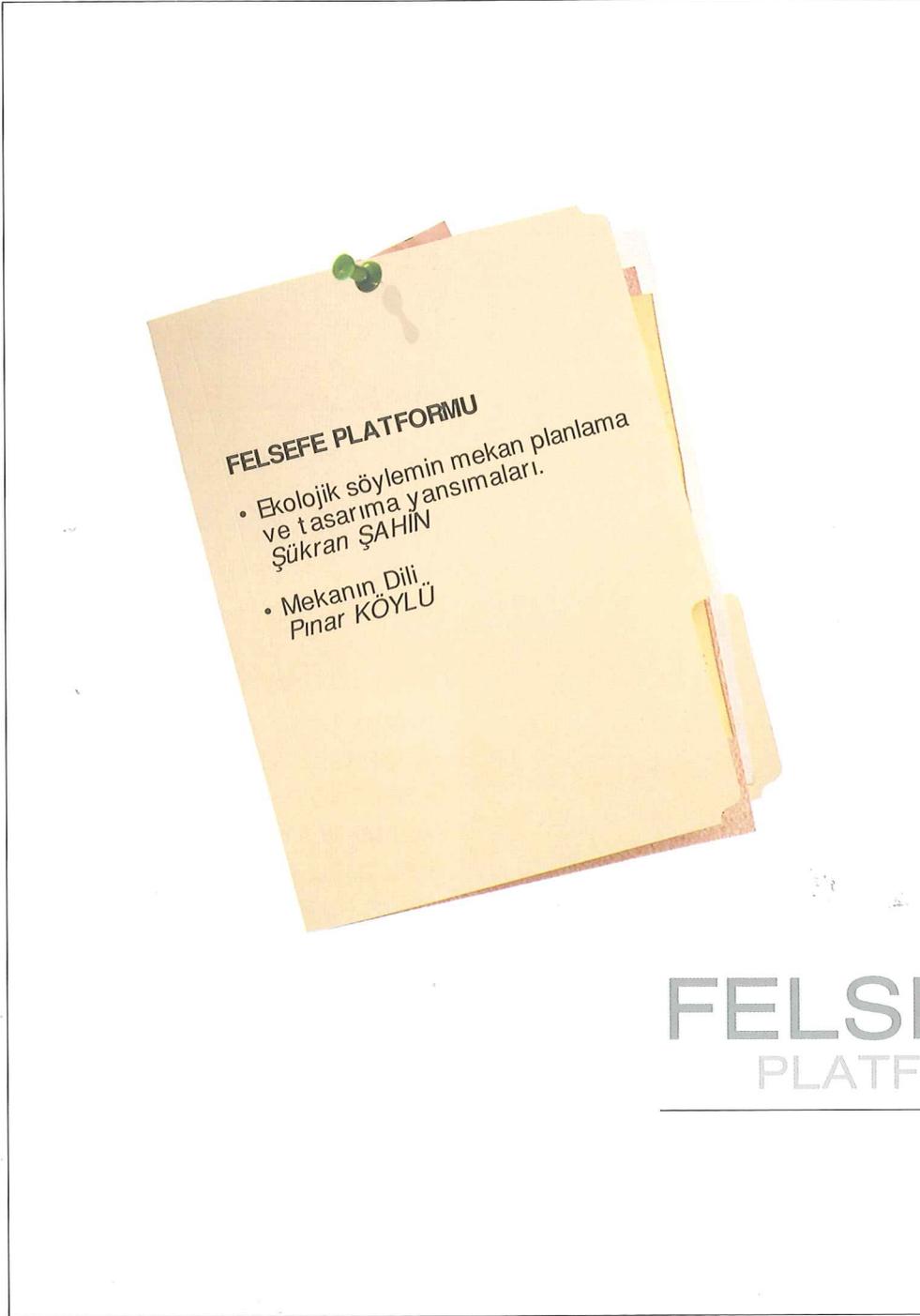
sgs SULAMA SİSTEMLERİ LTD. ŞTİ.

ANA BAYİLİKLERİMİZ

- PE KANGAL BORU ve FİTİNGLERİ
- POLİETİLEN EF-ALIN KAYNAĞI ve FİTİNGLERİ
- PPRC TESİSAT BORU ve FİTİNGLERİ
- PVC TEMİZ SU BORU ve FİTİNGLERİ
- DRENAJ BORULARI ve FİTİNGLERİ
- PVC PİSSU BORU ve EK PARÇALARI
- BAHÇE HORTUMLARI
- VANA KUTULARI
- POP-UP SPRİNKLER
- SELONOİD VANALAR
- ZAMANLAYICILAR
- FİLTRELER
- PVC SU VE ASİT VANALARI
- PE ve POLYESTER SU DEPOLARI
- HİDROFOR-POMPA

FELSEFE

PLATFORMU

Ekolojik Söylemin Mekan Planlama ve Tasarıma Yansımaları

Doç. Dr. Şülkran ŞAHİN
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Doğa felsefesi çok eskilere dayanmaktadır. Bununla birlikte ondokuzuncu yüzyılda hızlanan bilimsel ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan çevre sorunları paralelinde “çevre felsefesi”, “eko-felsefe”, “ekolojik etik” gibi kavramlar tartışılmaya başlanmıştır. Genel anlamda bu terimler, doğal dünyayı ve insanın doğal dünyayla ilişkisini inceleyen felsefi soruşturma etkinliği için kullanılmaktadır. Bu makalede, belirtilen felsefi soruşturma etkinlik alanı için “ekolojik söylem” ifadesi kullanılmıştır.

Yunanca “ev” [oikos] ve “anlama” [logos] sözcüklerinden türeyen ekoloji sözcüğü ilk olarak 1870’de bir Alman biyoloğu olan Ernest Haeckel tarafından kullanılmıştır. Ancak bu bilim dalının profesyonel statü kazanması 1930’larda gerçekleşmiştir. Ekoloji farklı yaşam biçimleri arasındaki karşılıklı ilişkiler ve bunların birbirine bağımlılığı üzerine önemle durarak, çevreleri ile ilişkileri içinde bitki ve hayvanları inceler (Porritt 1988). Diğer taraftan peyzaj ekolojisi bilimi ise canlıların çevre ile olan ilişkisinde **mekandan** yola çıkar ve genel anlamda bir alandaki canlılar ve bu canlıların çevreleri ile olan karmaşık ilişkilerini çözümlenmeye çalışır. Burada mekan (peyzaj), belirli sınırları olan ancak geçişgen; canlı/cansız elemanları ve bunlar arasındaki etkileşimlerin karmaşası dolayısıyla dinamik; ve zaman boyutunda sürekli değişim ve gelişim gösteren bir bütündür. İnsan ve insan toplulukları ise, özellikle 1970’li yıllardan sonra da peyzaj ekolojisinin inceleme konularına dahil edilmiştir.

Ekoloji biliminin planlama eylemlerinde kullanımı da ekoloji bilimin kendisi kadar yenidir. Planlama eylemlerinde ekoloji biliminden nasıl yararlanılacağına ilişkin çok sayıda eser bulunmaktadır.¹ Bu çalışmalar pratikte, ekoloji biliminden, daha özel olarak peyzaj ekolojisi biliminden nasıl yararlanılacağına

ilişkin yöntem belirlemektedir. Ne var ki bu çalışmaların ardından yarım yüzyıldan daha uzun bir dönem geçmiş olmasına karşın hala çevre sorunları yanı başımızdadır, hatta birçoklarının savunduğu gibi belki de dünya felaketlerin eşliğindedir. O halde, “ekolojik anlamda varolan ve gelişen tüm yaklaşımlar ve donanımlar yetersiz kalmaktadır” varsayımı hiç de yanlış olmayacaktır.

Bir pozitif bilim olarak ekolojiyi ve onun araçlarını çok iyi kullanma yetisine sahip olursa dahi, ekolojik söylemin eksikliği pratiğin “niçin” sorusuna cevaplamada her zaman yetersiz olacağından planlama pratiğine ekolojik çerçeve gerektiği gibi dahil edilemeyecektir. O halde, ekolojik söylemin toplumun tüm katmanlarında tartışılır olması öncelikli konudur ve ancak bu yolla ekolojik anlamda ortak bir dil birliği sağlanabilir. Bu dil birliği, ekolojik kaynakların kullanımına, gelişimine ve yönetimine hizmet eden planlama disiplinlerinin pratikteki başarılarının önemli bir anahtarıdır. Burada ki başarı, toplumsal ve doğal taleplerin sürdürülebilir anlamda sağlanabildiği bir pratiktir.

Ekolojik Söylemin Zamansal Gelişimi

Modernizm Öncesi Ekoloji ve Hümanizmin parantezleri

Luc Ferry (2000) “Ekolojik Yeni Bir Düzen” başlıklı eserinde XV. yüzyılda Avrupa’da tarım alanlarını istila eden hayvanlara karşı kilise piskoposluk yargıci aracılığıyla açılan davaları ve hayvanların bu davaları nasıl kazanarak tüzel bir değer kazandıklarını açıklamaktadır. İstisnalar dışında yargısal süreç şu aşamalardan geçiyordu: Dava, şikayetçilerin piskoposluk yargıcına

sundukları dilekçe ile başlıyordu. Bunun ardından, olguların gerçekliğinin dikkatli bir şekilde incelenmesi, sonra da hayvanların yargı önüne çıkarılmaları ve sanıkların hakkını savunmak üzere (gerektiğinde bir avukatın yardımını da isteyen) bir davavakilinin atanması kararının alınması geliyordu. Buradaki yargıya yansıyan tutum, hayvanlar alemiyle ve aynı şekilde genel olarak doğayla, modernlik öncesi, diğer bir ifade ile hümanizm öncesi kurulan ilişkilerin son derece anlamlı bir göstergesidir. Bu dönemde Avrupa'da doğa, dinsel paradigmanın bir parçasıdır. Ancak şunu vurgulamak gerekir ki, bu zaman diliminde insan-doğa ilişkisini belirleyen kilisedir. Benzer şekilde, dünyanın her yerinde toplumsal ilişkileri olduğu kadar doğa-insan ilişkilerinin de belirleyicisi inanç sistemleri olmuştur.

Özetle söylemek gerekirse, modernizm öncesinde insan, bir yandan kendisine gıda maddesini sağlayan doğayla, ona verdiği "Toprak ana" kimliği çerçevesinde bir "organik bağ" yaratmış, bir yandan da açıklayamadığı doğa ve doğal olaylar karşısında daima korku duymuştur. Ancak bu durum modernizmin ilk belirtileriyle değişmeye başlamıştır. Bu bağlamda Descartes önemli bir isimdir. İnsanları hayvanlardan son derece iyi bir şekilde ayırmak suretiyle işi, hayvanları sıradan makineler olarak düşünmeye kadar götüren Fransız filozofu Rene Descartes (1596-1650) doğa bilimcileri tarafından en çok eleştirilen alan düşünürdür. Descartes, modern insanmerkezliğin kurucu babası olmuştur.

Modernizm ve Çevre Sorunları

Modern dönemin başlangıcı aydınlanma projesidir. Özgül olarak "aydınlanma projesi" on yedinci ve özellikle on sekizinci yüzyılda batı Avrupa'da kendini gösteren ve egemen hale gelen kapsamlı bir düşünsel hareketin adıdır. Bu hareketin temelinde, insan düşüncesinin dogmatizminin koyduğu sınırları yıkarak ve onun dışına çıkarak akıl yürütme ve bilim yoluyla gerçeği kavrayabileceği kabulü yatmaktadır (Şaylan 1999).

"Aydınlanma düşüncesiyle, doğa üzerinde bilimsel hakimiyet, kaynakların kıtlığından, yoksulluktan ve doğal afetin rasgele darbelerinden kurtuluş vaat edilmektedir. "Genellikle pozitivist, teknoloji merkezli ve rasyonalist eğilimli olarak algılanan evrensel modernizm, doğrusal

gelişmeye ve mutlak doğrulara inançla, toplumsal düzenin rasyonel biçimde planlanmasıyla, bilgi ve üretimin standartlaştırılmasıyla özdeşleştirilir" (Harvey 1999).

Ne var ki, aydınlanma düşüncesi temelinde dayanarak gelişimi yönlendirme ve toplumsal düzeni sağlama yönünde idealer yaratan modernizmin, geliştirdiği ve kullandığı araçlar (planlama, teknoloji, vb.) çevresel yıkımı ve çevre sorunlarını beraberinde getirmiştir.

Ekolojik görüş içinde çevre sorunlarının kültürel, felsefi nedenleri tartışılırken, gözler bu sorunların ilk ortaya çıktığı modern Batı Uygarlığına çevrilir. Bunun nedeni, çevre sorunlarının ilk kez Batılı toplumlarda ortaya çıkmış olmasıdır. Sorunun nedenlerine yönelik bir soruşturma, krizin nedenlerini, çok doğal olarak, Batılı toplumlarda yaygın olan ya da pratiği yönlendiren inanç sistemlerinde (ideolojilerde, dinsel inançlarda v.b.), yaşam tarzında, kısacası kültürde arayacaklardır. Alt kültürcü Theodore Roszak'a göre çevre sorunlarından sorumlu modern doğa bilimi, daha net olarak modern doğa bilimine dayalı empirist-pozitivist dünya görüşüdür. İngiliz yeşil Porritt'e göre, felaketin nedeni endüstriyel ilerleme fikridir. Marxistlere göre çevre sorunlarının baş sorumlusu kapitalizmdir (Ünder 1996).

Sermaye egemen ekonomik bir yapı içinde doğa ve onun ürünleri, kullanım değerleri ile ele alınmakta var olma ve değişim değerleri ise genellikle gözardı edilmektedir. Toplumda metalaşma körüklenmektedir. Doğa bir yarar sağlama alanı haline gelmiştir. Oysa sermaye doğaya karşı yıkıcıdır, onu sürekli olarak devrimci biçimde değiştirir, üretici güçleri ise ihtiyaçların ve üretimin çok hızlı artmasını teşvik eder. Doğal kaynakları hızla tüketen bir üretim tarzı söz konusudur. Çevre ve yaşam kalitesi giderek bozulmakta, canlılar yok olmakta sonuç olarak yine insan doğal ve psikolojik dengesinden uzaklaşmaktadır. Bu durum en hızlı biçimde kentsel alanlarda ortaya çıkmaktadır. Berman'ın (1982: Harvey 1999) aşağıdaki, ifadesi bu bağlamda, yeterince açıklayıcıdır:

"Öyle görünüyor ki, kentsel gelişme sürecinin kendisi, bir yandan çorak araziye mamur bir fiziksel ve toplumsal mekana dönüştürürken, bir yandan da müteahhidin kendi içinde çorak araziye yeniden yaratmaktadır. İşte gelişmenin trajedisi böyle işler".

Modernizm Dönem Sonrası Ekoloji: Ekolojik söylem

Günümüz yaşam koşullarındaki bu olumsuz gelişmelerin başlangıcı önce buharlı makinanın, ardından elektriğin icadıyla gelişen endüstri devrimidir. Bu dönemde doğal kaynakların hızlı tüketiminin başlaması ve her çeşit üretimde kimyasal madde kullanımının artmasının ardından 1960'lı yıllarda bu faaliyetlerin çevre üzerindeki negatif etkileri görülmeye başlamıştır. Rachel Carson, doğal oluşumların birbirine bağımlı yaygın etkilerine "The Silent Spring" (Sessiz İlkbahar) (1962) adlı kitabında dikkati çekmiş, eser miktarda pestisitlerin, besin zincirine karışarak kirlilik kaynağından binlerce kilometre uzakta penguenlerde bile ortaya çıktığını göstermiştir. Carson bu yolla doğal çevrenin sürdürülebilirliğinin karmaşık yapısını etkin bir biçimde hatırlatmıştır.

1970'lerin başlarında çevre sorunlarını merkeze alan siyasal partiler kurulmaya başlamıştır. "Eko-felsefe" ("ecophilosophy") deyimini de bu yıllarda ortaya çıkarmıştır. Arne Naess, deyimini, doğal dünyayı ve insanın doğal dünyayla ilişkisini inceleyen felsefi soruşturma etkinliği için kullanmıştır (Ünder 1996). Gerçekte doğa felsefesi çok eski dönemlere (antik) dayanmaktadır. Bununla birlikte, burada sözü edilen, bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucunda ortaya çıkan çevre sorunları paralelinde gelişmiş olan çevre felsefesi, eko-felsefe, ekolojik etik vb. kavramları kucaklayan ekolojik söylemdir.

İsveçli ve 1912 doğumlu filozof Arne Naess, 1972 yılında ekolojik açıdan yüzeysel olan politikaları kritize etmek yoluyla "derin ekoloji" kavramını kullanır. Naess A ve B organizmaları arasındaki ilişkinin A ve B'nin yapısal özelliklerine bağlı olduğunu ve A ve B arasındaki etkileşim olmadığında A ve B'nin artık aynı varlıklar olmayacağını söylemiştir (Türksöy 2001).

Derin ekoloji doğaya derin bir saygıya gerektirir. Naess bunu "yaşam tarzlarına ve biçimlerine saygı", biyosferik eşitlik olarak tanımlar. Derin ekolojinin diğer önemli ilkesi "çeşitlilik" ve "simbiyoz" dur (Türksöy 2001).

Naess doğada karmaşık ilişkiler içindeki birarada varoluş ve işbirliği yeteneğini vurgular, ona göre "ya sen ya da ben" gibi davranışlar yaşam formlarının zenginliğini azaltır ve hatta aynı türde zararlanmalara sebep olur. Karmaşıklık (complexity) -karışıklık ya da güçlük olarak değil- yaşamın en

önemli özelliklerindedir ve derin ekolojinin politikasında yer alır. Birçok elementlerden ve ilişkilerden oluşan bir sistem daha iyi çalısır ve birlik haline gelir (Türksöy 2001).

Pek çok insan tarafından "derin ekoloji"nin babası olarak görülen Aldo Leopold ünlü "dağ gibi düşünme" değişiyle aslında düşünce sistemimizde ne derece değişiklik yapmamız gerektiğini ortaya koymaktadır.

İngiliz kimyager James Lovelock (1919-) "Gaia Hipotezi"nde yeryüzünü yaşayan bir canlı olarak görür. Gaia'da insan sadece bir diğer türdür, ne sahibi ne de yeryüzünün hizmetçisidir (Lovelock 1982). Büyük küçük tüm canlılar onun bir parçasıdır ve her bir canlı onun sağlığı için önemlidir. Lovelock yeryüzündeki canlıları yok etmenin doğru olmadığını bildiğimizi ancak şimdi bunu neden yapmamamız gerektiğini de bildiğimizi söyler. Yeryüzünden bir canlı türünü yok ettiğimizde kendimizden bir parçayı da yok etmiş oluruz. Çünkü hepimiz Gaia'nın bir parçasıyızdır.

Lovelock (1982) "The Ages of Gaia" başlıklı kitabında üzerinde önemle durduğu Gaia² hipotezinde yeryüzünü yaşayan bir organizma olarak nitelemektedir. Böylece bu yaşayan organizmanın tüm birimleri arasındaki karşılıklı etkileşimin ne derece önemli olabileceğini vurgulamaktadır. Dünya'da bulunan herşeyin aynı maddeden yapıldığını, havadaki oksijenin nasıl da uygun oranda durduğunu, gezegenin kendi yaşayan organizmaları tarafından kontrol edildiğini ve dünyanın böylece tek bir varlık gibi görüldüğünü ifade etmektedir.

Gaia'da tüm sistem dengededir. Okyanuslarda ve denizlerde tuz oranı milyonlarca yıldır %3.4 dür. Canlı hücrelerin %5'lik tuz oranına toleransı yoktur. Bu dengenin sağlanması birilerinin rol aldığı ortadadır. Küçük büyük tüm canlıların, yaşamı canlılar için konforlu hale getirmede potansiyel olarak önemli katkıları bulunmaktadır. İnsanın da bu yönde birçok rolü olabilir. Örneğin insan, dünyanın duyu ve sinir sistemi olabilir. Dünyanın kendisini gördüğü ve yaşadığı bir ortam olabilir.

Ekolojik söylemin en önemli isimlerinden bir diğeri de konuyla ilgili anarşist yaklaşımlarıyla ünlenmiş Kanadalı filozof Murray Bookchin (1921-) dir. Bookchin "Ekolojik Bir Toplumla Doğru" başlıklı eserinde (1996) sanayileşme, kentleşme ve kapitalizm konularında kentlerin "eko-cemaatlere" ayrılarak

ekosistemlere uygun tasarımlarını önermektedir. Teknolojinin "yaratım" potansiyelini "tahrip" kapasitesinden ayırıp, toplumla doğal dünyanın kucaklaşmasına katkıda bulunacak tarzda yeniden düzenlenmesini savunmaktadır. Ekolojik etik yönünde ise yeni bir ihtiyaç anlayışının geliştirilmesi gerektiğini; bunun medyanın dikte ettiği ihtiyaçlara değil, sağlıklı bir yaşamı destekleyen ve bireysel isteklerimizin ifadesi olan ihtiyaçlara dair bir anlayış olması gerektiğini savunmaktadır. Kanadalı filozofa göre, ekolojik kriz sosyal krizin bir sonucudur ve bu sosyal kriz, ekolojik bir görüşle (ekolojik felsefe ve duyarlılıkla) toplumun yeniden düzenlenmesi yoluyla aşılabılır (Bookchin 1996).

Bookchin çeşitlilik kavramını önemser ve nihayet ekolojinin ekosistem düzeyinde hiyerarşi taşımadığını söyler. Doğal çeşitlilik, yalnızca ekosistemi oluşturan bileşenler ne kadar çeşitli olursa, ekosistemin o kadar istikrarlı olacağından dolayı değil; çeşitliliğin kendi başına, güçlü bir evren nosyonunun parçası olarak bağımıza basmamız gereken bir değer olmasından dolayı geliştirilmelidir. Arslan "hayvanlar kralı" olmadığı gibi "en alt sınıf karıncalar" da yoktur. Bu nosyonlar doğal dünya ile ilişkimizi ve toplumsal tutumlarımızın yansımalarıdır. Bir ekosistemdeki bitkisel ve hayvansal çeşitliliğin parçası olarak yaşayan hemen herşey bütünü dengesini ve tamlığını sürdürmede karşılıklı eşit rol oynar (Bookchin 1996).

Ekoloji, Bookchin için toplumsal ekoloji olmuştur. Yani, doğa üzerinde tahakküm kavramının insanın insan üzerinde, hatta erkeğin kadın, yaşlıların gençler, bir etnik grubun diğeri, devletin toplum, bürokrasinin birey, bir sınıfın diğer sınıflar ve sömürgeci güçlerin sömürge halklar üzerinde tahakkümünden kaynaklandığına inanır. Tüm toplumsal sınıfların ve mülkiyetin ortadan kaldırılmasını savunur. Bookchin toplumsal sınıf ve tahakküm kavramlarının karşısındadır.

Michel Serres (1930-), XVIII. yüzyıl filozoflarının ünlü toplum sözleşmesi düşüncelelerinin benzeri bir "doğa sözleşmesi" önermektedir. XVIII. yüzyıl filozoflarının insanlar arasındaki ilişkileri hukuk aracılığı ile yönetmek istemiş olmalarındaki gibi, şimdi de aynı koşullar altında doğa ile olan ilişkileri gözden geçirmek gerekecektir. İnsan doğa ile olan ilişkisini tek yönlü olarak, dolayısıyla eşitsiz bir tarzda sürdüren "asalak" durumundan "ortak yaşayan" (simbiyöz) durumuna geçmek, ödünç alınanı vermekten ibaret olan takası kabul etmek durumundadır (Ferry 2000).

Hans Jonas ise "Sorumluluk İlkesi"nde hümanizme yönelik bir eleştirinin zorunluluğu ile doğanın haklarını tanıma zorunluluğu arasında kesin bir felsefi bağ kurmuştur. Anamlı bir tarzda, "Doğanın Özerk Bir Etik Hukuku Olabilir mi?" başlığını taşıyan bölümde, soruyu olumlu bir şekilde yanıtlamakta duraksamadan geçmişin bütün etiklerine özgü insanmerkezi sınırlamanın dışarıda bırakılmasını savunur (Ferry 2000).

Porritt (1988) Yeşil Politika başlıklı kitabında tüm politik uçların sağ ve solun temelinde doğa açısından yıkıcı olageldiği bu nedenle ekolojik temele dayalı yeşil politikanın gereğini savunmaktadır. Dünyanın hayat veren kaynaklarına ilişkin geleceğe yönelik kaygılarını klasik ekonomik eylemlere dayandırmaktadır. Zenginliği nicel değil nitel olarak tanımlamakta, buradaki temel ayrımı da ihtiyaçlar ve istekler üzerinden kurgulamaktadır:

... *Gandi'nin dediği gibi, "dünya herkesin ihtiyacına yetecek kadar olanını sağlar, fakat herkesin hırsını karşılamaya yetecek olanı değil". İsteklerle ihtiyaçlar arasındaki ayırım çizgisini çizmek hiç kolay değil ancak çizmemek işleri daha da zorlaştıracak. İnsan isteklerinin temelinde sınırsız olduğu anlayışı birçok ekonomik analizin başlangıç noktasıdır.* (Porritt 1988).

Çevrecilik ile ekolojik yaklaşım, semantik olarak birbiriyle yarışan kavramlar gibi görülmekle birlikte, birbirinden kesin olarak farklıdır. "Çevre" anlam olarak bir nesnenin etrafını ifade eder ki buradaki nesne insandır ve onun periferi ise doğadır. Dolayısıyla doğa merkez değil periferidir. Burada sözü edilen "insanmerkezli" bir yaklaşımdır.

Uluslararası yeşil hareketin önemli üyesi Porritt'in (1988) çevre hareketleri ile ilgili gruplamasına burada yer vermek, bireylerin kendilerini bu hareketlerde nerede olduklarını görebilmeleri açısından yararlı olacaktır.

... *Ben çevreci akımları üçe ayırmaktan yanayım. Birinci akım dönemin ekonomik bireyciliğine ve faydacı materyalist değerlerine birçok açıdan karşı çıkan ondokuzuncu yüzyıl liberalizminin mirasçıları olan doğa korumacılar ya da gelenekçilerden oluşur. Özünde endüstriyalizme karşı değildirler ve toplumu gerçekten değiştirmek değil, sadece bir gidişle batabilecek olan iyi kısımlarını korumak isterler. Bu tür çevreciler yeşil olma eğiliminde değildirler. Diğer uçta ise çok değişik bir geleneğin mirasçıları olan radikal liberter çevreciler vardır.*

Bugünkü endüstriyel sistemin karşısındadır: güncel krizin bir teknolojik durumun diğerinin yerini almasıyla çözülebileceği düşüncesini tamamen reddederler ve yeni bir yaşam biçimini desteklemeye ihtiyaç duyarlar. Radikal liberter çevreciler için toplumsal değişimi, kıyısından köşesinden zorlamak yeterli değildir, çünkü değerlerde temel bir değişiklik peşinde koşarlar. Böyle çevreciler genelde yeşildir. Bu iki akımın arasında bir yerde tartışmasız çoğunluğu oluşturan, hiçbir özel geleneğin mirasçısı olmadığı halde çevre sorunlarını kapsayan geniş bir alana yakın ilgi duyan reformistlerden söz edilebilir. Geleneksel hakim toplumsal paradigmayı destekleyen, dolayısıyla endüstriyalizme özünde karşı olmayan ve herhangi bir köklü değişim bahsinden oldukça rahatsızlık duyan reformistler, yeşil olarak adlandırılmaktan hoşlanmazlar ancak bu yöne doğru hızlı kayabilme olasılıkları vardır.

“Ekolojik” Planlama ve Tasarımın Anlamı

İçinde bulunduğumuz tarihsel süreç, sıklıkla “Ekolojik Dönem” olarak nitelendirilmektedir. Birçok eylem alanına yansımış bu yeni vizyonun, pek çok eserde 1970’lerde başladığı vurgulanan ve modernizmin bitip yeni bir dönemin başladığı söylemine dayalı postmodern³ düşüncenin bir parçası olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Mekan planlama ve tasarıma ilişkin değişen görüşler de bu yeni vizyonla ilişkilendirilebilir.

Modernist kent planları, kentteki çeşitli kullanımların birbirinden kesin çizgilerle ayrılmasına dayanır. Modernist planlamanın kente bakışı, modernizmin mekân bakışını da çok net bir biçimde yansıtır. Buna göre mekân, sadece toplumsal ilişkilerin bir ürünü, toplumsal amaçlar uğruna biçimlenmesi gereken bir şeydir. Bundan ötürü de kent mekânı sadece belli bir toplumsal proje içinde bir anlam taşır (Işık 1993). Modern düşüncede planlama, düzensizliğe düzen getiren, tesadüf ve olumsuzluğu insanca anlamlı tasarım içinde örgütleyen rasyonelite ve kavramsal amaçlılık anlamına gelir (Bookchin 1996). Bir düzen getirme arayışı içerisinde olan bu araçların modernizmin hakim olduğu dünya görüşü çerçevesinde çözmesi beklenen sorunları çözemediği gibi daha birçok sorunları da beraberinde getirdiği anlaşılmıştır. Bunun çok çeşitli sebepleri olmakla birlikte ekolojik bakımdan önemli olan bir yönü doğayı, onun elemanlarını “öteki” olarak görme eğilimidir. Modernizm doğaya hakim olma eğilimindeyken,

bu dönemde gelişen klasik ekonomik görüşler doğayı faydacı bir yaklaşımla ele almışlardır. Bugün gelinen nokta, planlama ve tasarım anlayışında temel bir değişikliğin yapılması gerektiğidir.

“Ekolojik kaygılar” açısından bu değişimin özü, artık “doğanın özden gelen bir değere sahip olduğunu algılamak”tır. Ekolojik söylemin de temeli budur. Daha açık bir ifade ile, bir ağaca sadece gölgesinden ya da odunundan yararlanma açısından bir değer biçilmesi yetersizdir. O ağacın insanın kendi izdüşümünden uzak bir varolma değeri bulunmaktadır ve bu önemlidir. Bunun planlama ve tasarıma yansımaları, zaman ve mekân boyutu içerisinde ekolojik değerleri, bileşenleri ve süreçleri dikkate alan bir eylem alanı oluşturmaktadır.

Ekolojik planlama/tasarım olarak da nitelendirilebilecek bu eylemin ortaya koyduğu ürünün toplumsal uzantısı da planlamanın/tasarımın önemli bileşenidir. Diğer bir deyişle toplumu tanımlamada mekansal öğeler ve mekansal metaforlar önemli girdilerse, ekolojik tasarımın ürünlerini kullanım biçimi ve talebi de ekolojik söylemin toplumsal yansımaları oluşturacaktır. Benzer şekilde tasarımcı, toplumun ekolojik söylemdeki yerini tasarımına yansıtılabileceği ölçüde toplumu tanımlayabilecek ya da kendi ekolojik felsefesini tasarıma yansıttığı ölçüde toplumsal dönüşüme ekolojik söylem yönünde katkıda bulunabilecektir.

Kentsel tasarımda ekolojik söylemin bir diğer (ancak sonucusu olmayan) önemi, mekân parçacıl yaklaşım kentsel tasarımın ortaya koyduğu ürünün, kent bütününde yakın çevre ile ekolojik ilişkilerinin sağlanmasında önemli bir araç oluşturmalarıdır. Diğer bir ifade ile kentsel tasarım eylemiyle bir alanda ekolojik bir ortam yaratılırken ya da var olan geliştirilirken, bu alanın sürekliliği ekolojik temellere dayandırıldığında daha geniş alanların tasarımda dikkate alınmasını gerektireceğinden, kentsel tasarımın parçacıl yapısı (fragmente) sistem bütünü ile ilişkilendirilebilecektir. Ekolojik ortamlarda fragmentasyon çok önemli sorunlar ortaya çıkartabilir. “Yeşil link”, “yeşil yol” ya da “ekolojik ağ” terimleri bu bağlamda ortaya çıkmış plan ya da tasarım ürünleridir. Bir alanın (ya da bir kent parçasının) ekosistem (ya da kent ekosistemi) bütününde çevre sistemlerden izolasyonu ekolojik anlamda sürdürülebilir sistemler yaratmamaktadır.

Alan kullanım kararlarının üretilmesinde

ekolojik yaklaşım bugün artık genel kabul görmüş bir yaklaşımdır. Planlamada ekolojik yaklaşımın temeli, 1960’larda ortaya çıkan, 1980’lere kadar “çevresel kaygı” 1980 sonrası ise buna ek olarak “yaşam kalitesi ve “sürdürülebilirlik” kavramlarını gündeme getiren gelişim ve değişimlerdir. Kaynakların hızla tükenmesi, insan aktivitelerinin etkilerinin artık yatayda kutuplara ulaşması, dikeyde ise atmosferin dışına taşması “doğaya dönüşü”, onun istek ve gereksinimlerine göre hareket etmeyi, onu korumayı ve geliştirmeyi zorunlu hale getirmiştir. Artık doğaya ve elemanlarına hakim olma düşüncesi yerine, doğa ile karşılıklı uyum (simbiyoz) içinde yaşama düşüncesi esas olmuştur. Sosyo-kültürel açıdan doğayla karşılıklı uyum içinde yaşama, bireysel, toplumsal, bölgesel, ulusal, uluslararası ve küresel kademeleri olan ancak birbirini tamamlayan eylemler bütünüdür. Teorik olarak, bir bütünün her bir parçasının istek ve gereksinimleri karşılanırken doğaya ve onun elemanlarına zarar vermemek (sıfır zararlı etki) uyum içinde yaşamaktır. Doğal çevre üzerine zararlı ya da yararlı olacak etkileri saptayabilmek ancak doğanın “nasıl çalıştığını” ve her bir elemanına düşen görevin ne olduğunu çözümlenmekle olasıdır.

Başlangıçta çevresel sorunların üstesinden gelmede teknolojiyen yararlanılması ancak bu durum sorunu lokal ölçekte global ölçeğe taşımıştır. Örneğin sanayi bölgelerinde hava kirliliğini önlemek amacıyla yüksek binaların kullanımı kirleticileri daha uzak mesafelere taşımıştır.

Benzer sorunlar sanayileşme ile birlikte genişleyen kentsel yerleşim alanlarından da kendisini göstermiştir. 1952 yılında yaşanan ve binlerce insanın ölümüne yol açan Londra felaketi yaygın olarak bilinen örneklerdendir. Londra kenti yerleşim yeri ve hava özellikleri artan yakıt kullanımıyla bir felaketi beraberinde getirmiştir. Yine önceleri bir “doğal felaket” olarak bilinen depremin oluşma riskinin insan faaliyetleriyle artış gösterebileceği bugün bilinen bir gerçektir. Baraj doldurma ve boşaltma eylemleri sismik hareketlere yol açabilmektedir. Benzer şekilde yeraltı sularının kendini besleme kapasitesinin üzerinde kullanımı vadi yamaçlarında azalan basınç nedeniyle çökme ve heyelan riskini artırmaktadır. Daha örnekleri artırılabilir bu tür olaylar planlamaya yeni bir boyut kazandırmıştır. Doğayla dengeli ve uyumlu planlama ile, diğer bir deyişle ekolojik temele dayalı planlama ile yaşama ortamlarındaki çevresel sorunların en aza indirebileceği ve üretilen kararların uzun sürede etkin olacağı anlaşılmıştır.

Örneğin kentsel alanlarda açık ve yeşil alanlar için yer aramaya gerek yoktur, onlar gerçekte olmaları gerektiği yerdedirler. Ekolojik planlama yaklaşımı bu yerleri ortaya çıkartır ve kent dışı alanla kent içi alanı birbirine ilişkilendirir. Doğada kentsel ve kırsal alan diye bir ayırım yoktur ve hiçbir sistem birbirinden izole değildir. Kentsel alanlar çevrelerinden kopartıldıklarında ekolojik fonksiyonlarda parçalanmış olur ve bunun sonuçları karşımıza çevre sorunu olarak çıkar. Doğal süreçlerin kent içinde devamlılığını sağlayacak alanlar ekolojik bir ağ oluşturur ki bu alanlar açık ve yeşil alan sisteminin önemli parçalarını oluşturur. Bu bağlamda görsel, rekreasyonel ve estetik kaygıların yanısıra açık ve yeşil alanların ekolojik fonksiyonları yer seçiminde temel kriterdir denilebilir.

Ekolojik planlama yaklaşımı ekosistem analizini zorunlu kılar. Bir ekosistemin analizi ise o sistemin formunu ve fonksiyonunu belirleyen temel ekolojik süreçlerin, organizmaların kolonizasyonun deseninin ve aynı zamanda lokal müdahalelerin analizini gerektirir. Bu analizlerin arasında, günümüzde planlamaya bir değerlendirme kriteri olarak en az yansıyanı (hatta hiç yansımadığını söylemek yanlış olmayacaktır), ekolojik süreçlerdir. Gerçekte bu süreçlerin oluşumunda ve devamlılığında rol alan faktörler, korunması, geliştirilmesi ve onarılması gerekli peyzajları belirler. Bu alanlar ekolojik anlamda koruma değeri yüksek alanları oluşturmaktadır. Örneğin bir kıyı sistemi açısından, kıyı oluşumunu belirleyen önemli süreçler dalga hareketliliği ve akarsular yoluyla sedimentasyondur. Kıyı mühendisliği yapıları ise bu süreçleri etkileyebilir ve bu müdahalelerden kaynaklanacak aşınma ve depolama olayları kıyı morfolojisinin değiştirerek kumsal oluşumunu önleyebilir ya da kıyının genişlemesine sebep olabilir.

Ekolojik yaklaşımın bir diğer özelliği bir alanın herhangi bir kullanım karşısındaki taşıma kapasitesini ortaya koymasıdır. Taşıma kapasitesi bir alanın doğal ortamın sürekliliğine zarar vermeden taşıyabileceği en fazla kişi, konut, yaban yaşamı sayısı ya da bir kullanım tipine ilişkin mekan büyüklüğü olarak tanımlanabilir. Örneğin bir su havzasında yerleşilebilir alan yüzdesi o alanın taşıma kapasitesini verir.

Diğer taraftan doğal ortamın dinamik ve değişimi planlamaya da süreklilik kazandırmış, böylece planlama ve yönetim kavramlarının ilişkilendirilmesini beraberinde getirmiştir. Plan kararlarının etkinliğinin yöne-

tim sistemleri ve programları ile sağlanabileceği anlaşılmıştır. Bu yönetim programlarında da ekolojik yaklaşım esas olmalıdır.

Yönetimde hukusal ve ekonomik boyutun yanısıra ekolojik yaklaşımının önemini basit olarak açıklayabilmek için kuşların yaşam döngüleri ile havaalanlarının ilişkisi örnek olarak verilebilir. Hava ulaşımı gerek uçuş güzergahları gerekse yerleşim alanlarıyla kuşların yaşamsal faaliyetleriyle çelişkili bir durum yaratılmaktadır. Kuşların göç yollarında seyrederken çarpışma sonucu uçak düşmeleri olmuştur. Diğer taraftan havaalanları geniş çayırları ile kuşlar için çekici ortamlardır. Bunlar planlama sonrası yönetim sorunlarıdır ve ekolojik temele dayalı önlemleri gerektirir. A.B.D.'de uçaklarla sık olarak çarpışan kuş türleri; kuğu, martı, kaz, ördek ve ötücü kuşlardır (Edington and Edington 1979).

Sonuç

Dünyada bugün yeni bir "Toplum Sözleşmesi"nin gerekliliğinden söz edilirken, aynı zamanda ekolojik söylem bağlamında bir "Doğa Sözleşmesi"nin gerekliliği konusu da gündemde yerini almıştır.

Değişen planlama ve tasarım anlayışı kentsel alan ve çevresini, modern anlayışla biçimlenmiş durağan ve keskin sınırları bulunan parçalara bölünmüş bir mekan olmak yerine, zaman ve mekan içinde dinamik, değişen ve gelişen koşullara duyarlı, bu bağlamda gelecekteki farklılıklara uyum sağlayabilecek esnekliğe sahip bir mekan olarak algılanmaktadır. Bu görüş çerçevesinde kentsel mekanın yeni biçimi, doğa ve onun süreçlerinin işleyişiyle benzer bir özellik taşımaktadır. Doğa zaman ve mekan içinde elemanlarının birbirleri ve çevreleriyle ilişkilerinden şekillenen dinamik bir ortamdır. Doğa da holizm esastır ancak bu bir bütünü oluşturan parçaların nicel toplamından ibaret bir durum (total) olmayıp, "çeşitlilik içinde birlik"tir. Günümüzde kentsel planlama ve tasarım çalışmalarında da kentin ve çevresinin doğal ve kültürel çeşitliliği dikkate alınması önemli bir parametredir.

Ekolojik söylem, planlama ve tasarıma ilişkin yöntem ve tekniklerde değişiklik talep etmektedir. Burada doğa ve onun elemanları, sadece insan gereksinimlerinin karşılandığı bir mekan olarak değil, aynı zamanda özünden gelen varolma değeriyle de dikkate alınması gerekmektedir. Diğer bir antıyla, planlama ve tasarıma yönelik

eylemler, kendini ötekini (burada doğa) yerine koyabilme ve/veya ele aldığı nesne ile bütüleşebilme kapasitesine dayalı olarak geliştirilmeli ve gerçekleştirilmelidir. Bu yakınlaşmada insanı doğadan ayıran en önemli farklılık ise, böyle hareket etmeye dair seçme kapasitesinin sadece insana ait olmasıdır, doğaya değil.

¹Bu kapsamda, Design with Nature (Ian McHARC 1969) burada yer verilebilecek en değerli kitaplardandır.

²Gaia: Yunan mitolojisinde yeryüzü tanrıçası.

³Postmodernizmin tanımı, nitelikleri konusunda Harvey'in (1999) "Postmodernli Durumu" adlı eseri önerilebilir.

Kaynaklar

Bookchin, M. 1996. *Ekolojik Bir Topluma Doğru*. Ayrıntı Yayınları, 300 sayfa, İstanbul

Carson R. 1962. *The Silent Spring*. Houghten Mifflin, USA.

Edington, J.M. and Edington M. A. 1979. *Ecology and Environmental Planning*. Chapman and Hall, UK.

Ferry, L. 2000. *Ekolojik Yeni Bir Düzen. Çeviren: Turhan İlgaz*, Yapı Kredi Yayınları-1372, Cogito-96, 200 sayfa, İstanbul

McHarg, I. 1969. *Design with Nature*. Doubleday, Garden City, NY.

Harvey, D. 1999. *Postmodernliğin Durumu*. Metis Yayınları, İstanbul.

Işık, O. 1993. *Modernizmin Kenti/ Postmodernizmin Kenti*. Birikim Dergisi, Birikim Yayınları, Sayı: 53, s. 27-34, İstanbul.

Lovelock, J. 1982. *Gaia: A New Look at Life on Earth*. Oxford University Press, UK.

Porritt, J. 1988. *Yeşil Politika*. Ayrıntı Yayınevi, 223 sayfa, İstanbul.

Şaylan, G., 1999. *Postmodernizm. İmge Kitapevi*, Ankara

Türksoy, Ö., 2001. "Prospects for Eco-Planning in a Rapidly Changing Coastal Area: Transformation in Eastern Antalya Region", ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama.

Ünder, H. 1996. *Etik ve Metafizik Görüşler, Çevre Felsefesi*, Doruk Yayıncılık, Ankara.

Mekanın Dili

Pınar Köylü

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Araştırma Görevlisi

İnsanlara fiziksel çevre tasarlama konusunda hizmet eden meslekler arasında yer alan mimarlık, peyzaj mimarlığı, şehir planlama disiplinleri için fiziksel faktörlerin yanısıra; psikolojik, sosyal ve kültürel faktörlerin de büyük önem taşıdığı bilinmektedir.

Norberg-Schulz (1988a, 1988b)'un ortak sembol sistemlerine dayanan, ortak bir düzen olarak tanımladığı kültür, çeşitli biçimlerde yansıtılmaktadır. Bu bağlamda mimari çevreler oldukça önemli bir role sahiptirler. Mimari çevreler sosyal rolleri ve ilişkileri ortaya çıkartarak; etnik ve kültürel grupların, statü farklılıklarının da göstergesi olmaktadır. Hillier (1998) da, sosyal ilişkileri düzenleyen prensiplerin ortaya çıkartılmasında mekansal düzenlemelerin önemini vurgulamaktadır.

En özelden en genele tüm insan ilişkileri mekan içinde ortaya çıkmaktadır (Markus 1993).

Rapoport (1990) mekanı; aralıkları, uzaklıkları, insanlar arasındaki, insanlarla eşyalar arasındaki ve eşyaların kendi arasındaki ilişkilerini, çevremizdeki dünyanın üç boyutlu uzantısı olarak tanımlamaktadır. Hillier (1993) ise mekanın, sadece nesnelerin objektif uzantıları ile ya da nesnelerin birincil özelliklerinin tanımlandığı genelleştirilmiş bir uzantısı şeklinde ifade edilemeyeceğini; gerçek dünyada sosyal ve kültürel dünyamızın nasıl oluştuğuna ilişkin bir anahtar yol oluşturduğunu belirtmektedir. Bu durumda, mekan sadece nesnelerin uzantısı şeklinde düşünüldüğünde, insanlara ait olaylardaki rolü anlaşılmanış olacaktır (Hillier 1996).

Preziosi (1979)'ye göre mimari sistem aslında bir ilişkiler sistemidir. İlişkiler sisteminin temelini ise anlam oluşturmaktadır. Çevrenin insanlar için sahip olduğu anlam, bu anlamların nasıl yorumlandığı ve bunlarla

nelerin iletildiği ilişkiler sisteminin önemli üç bileşenini oluşturur. Anlam; çevre ve insan arasındaki sözcüklere dayalı olmayan iletişimi ifade eder. Ancak, mekanın ve mekandaki elemanların iletildiği anlam gruptan gruba da farklılık gösterebilir (Rapoport 1990).

Mimari çevreler; gelenekler, sosyal roller, statü, gelir durumu, vb. gibi toplum yapısına ilişkin sosyal anlamda çeşitli bilgileri bünyelerinde barındırırlar. Bu bilgileri şifreleyen mimari çevreler ise dilbilime dayalı olan semiotik yaklaşımla deşifre edilebilirler.

Ferdinand de Saussure'e göre, dilin yapısı sentegmatik ve paradigmatic akslardan oluşmaktadır. Sentegmatik aks kelimelerin dizilişini ifade ederken; paradigmatic aks, bir kelimenin cümle içinde yer almadığı halde, sözü edilen konuyla ilgili diğer kelimeleri çağrıştırmasını ifade etmektedir (Gottdiener 1995).

Bir cümlede sözcüklerin dizilişi gibi, mekanı oluşturan elemanların dizilişi de kendine özgü bir düzen sergiler (Hillier 1996). Cümlelerin yapısı, diğer bir deyişle grameri, mimari çevrelerde mekanın kurgulanması olarak kendini gösterir. Mimari bir sistem bu bağlamda ele alındığında, sentegmatik aksın bir mimari sistemin kurgusunu ortaya çıkarttığını, diğer bir deyişle mimari sistemi oluşturan mekanların birbirleriyle olan ilişkilerini incelediğini söylemek mümkündür. Preziosi (1979) de mimari objelerin, çeşitli kurallarla yönlendirilen kontrastlarla ve kütleler, mekanlar, materyaller, renkler, dokular ve ölçüler arasındaki karşıtlıklarla ifade edilen, şekilsel ve üç boyutlu sentegmatik düzen içerdiğini belirtmektedir.

Kelimeler gibi, mekandaki elemanlar da aslında anlam(lar)la yüklüdürler. Cümlelerin insanlar arasında iletişimi sağlaması,

yani cümle içindeki her bir kelimenin çeşitli anlamlara sahip olması gibi, mekandaki her bir eleman ve bunların bir araya gelmesiyle oluşan mekânın bütünü de çeşitli anlamlarla iletişimi sağlar. Buna göre mimari sistemler ele alındığında, paradigmatik aksın somut bir mimari sistem içerisinde yer alan sosyal yaşantı, roller, gelenekler, vb. gibi soyut bazı kültürel unsurları ortaya çıkarttığı da söylenebilmektedir.

Kısaca ifade etmek gerekirse, mimari çevreleri sözcüklere dayalı olan dile benzetmek mümkündür. Herhangi bir mimari sistem bütünü ortaya çıkartan, anlama sahip parçalardan oluşmaktadır. Ancak, parçaların yer değiştirmesi kimi zaman sistemin kurgusunu ve/veya anlamını da değiştirebilir. Buna göre, mimari çevreler yaratırken, iletilecek anlam ve buna göre oluşturulan kurgunun bir arada düşünülmesinin gerekliliği gözardı edilmemelidir.

Kaynaklar

Gottdiener, M.1995. *Postmodern Semiotics. Material Culture and the Forms of Postmodern*

Life. Blackwell Oxford, Cambridge, İngiltere.

Hillier, B. 1993. *Specifically Architectural Knowledge. Nordisk Arkitekturforskning 6 (2), Sayfa 13-37.*

Hillier, B. 1996. *Space is the Machine. Cambridge University Press, Cambridge, İngiltere.*

Hillier, B. 1998. *A Note on the Intuiting of Form: Three Issues in the Theory of Design.*

Environment and Planning B: Planning and Design. 25 (Anniversary Issue), Sayfa:37-40.

Markus, A. T., 1993. *On Re-discovering Space-A Critical Editorial Summary. Nordisk*

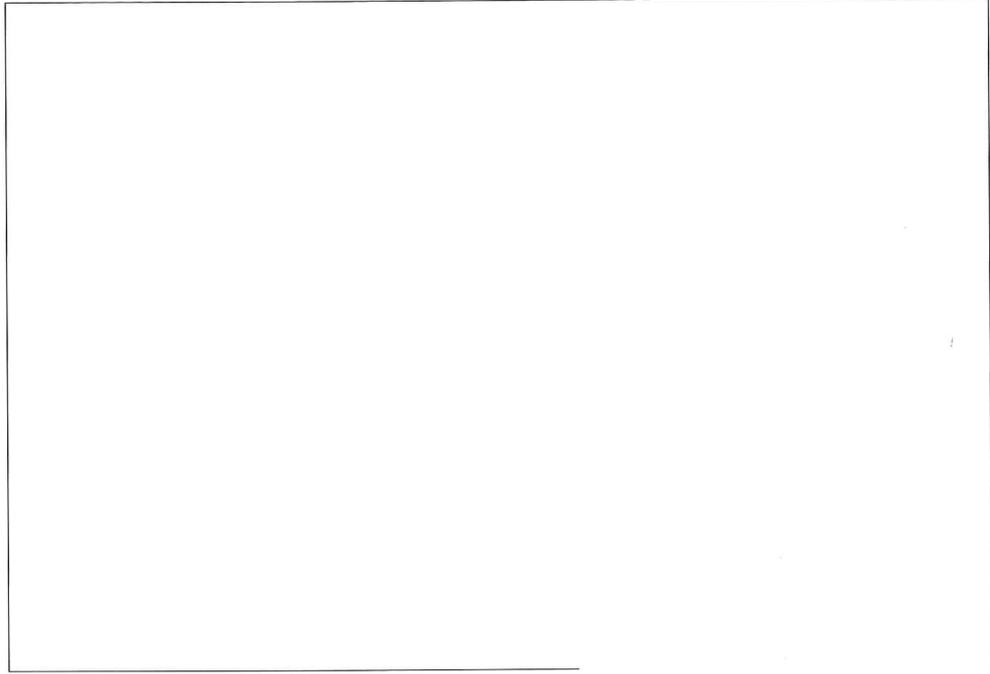
Arkitekturforskning 6 (2), Sayfa 7-10.

Norberg-Schulz, C., 1988a. *Architecture: Meaning and Place. Electra/Rizzoli, New York, ABD.*

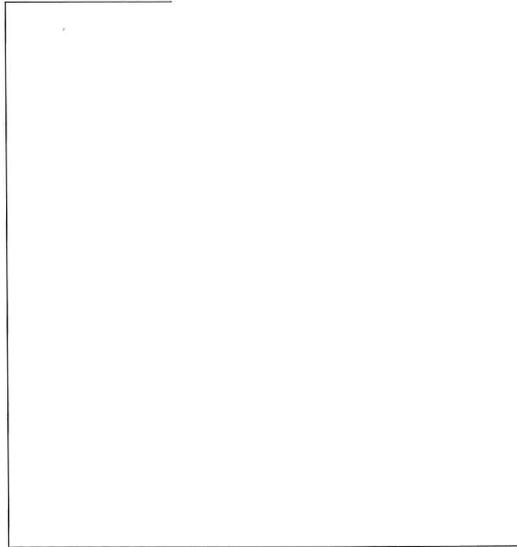
Norberg-Schulz, C. 1988b. *Intensions in Architecture. MIT Press, Massachusetts, ABD.*

Preziosi, D. 1979. *Architecture, Language and Meaning. Mouten Publishers, The Hague, Hollanda.*

Rapoport, A. 1990. *The Meaning of the Built Environment. The University of Arizona Press, Tucson, ABD.*

ELEŞTİREL
DÜŞÜNME
PLATFORMU

• "Yasa" Değil, "Tasa" Tasarısı
Oğuz YILMAZ

• Doğal Sit Sorununun Neresindeyiz
İlçin ASLANBOGA, Bülent ÖZKAN,
Erhan KÜÇÜKERBAŞ,
Bahar TÜRKİYILMAZ,
Adnan KAPLAN, Şerif HEPCAN

“Yasa” Değil, “Tasa” Tasarısı

Prof. Dr. Oğuz YILMAZ

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Öğretim Üyesi

Dünyada doğal alanların ve kaynakların korunmasına ve sürdürülebilir kullanımına yönelik olarak yapılan çalışmalara büyük önem ve hız verildiği günümüzde, Türkiye’de ülke politikaları ve ekonomi ile doğrudan ilişkili olduğu halde, çevre değerlerini ve doğal peyzajları koruma olgusunun gereksiz ve pahalı bir çevreci hareket, ülke kalkınmasının veya yatırımların önünde bir engel olarak görülmesi acı bir gerçektir.

Konuya aynı çerçeveden baktığını sandığımız hükümetimiz de, yeni kaynak arayışları çerçevesinde, daha önce ayrı ayrı yasal düzenlemelerle satışını planladığı, doğal sit alanları, kıyı alanları, orman alanları, boğaziçi koruma alanları, hazine mülkiyetindeki tarım alanları ve işgal edilmiş hazine arazilerini, **Anayasa değişikliği** öngörerek tek bir yasal çerçevede, **imar affı niteliğinde bir kanun tasarısı** olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sunmuştur.

Oysa Anayasa; Türkiye’deki kişi hak ve özgürlüklerini koruyan, sınırlarını belirleyen ve halkın kendisi tarafından oluşturularak, onaylanan bir düzen kaynağıdır. Dolayısıyla Türkiye’de Anayasa üzerinde yapılacak her türlü değişikliğin, halkın görüş ve istekleri doğrultusunda, doğrudan onların veya oluşturdukları toplum örgütlerinin katıldıkları ortamlarda tartışılması gerekmektedir.

Türk halkının, kendisini temsilen bir süre için yönetime uygun gördüğü hükümetler ise Anayasa ile ilgili girişimlerinde, halkın ve onun içinden gelen kurum ve kuruluşların görüş, öneri ve dilekleri konusunda pek ciddi davranmamaktadırlar.

Belki bu alışkanlık ile hükümetimiz de, orman ve sit alanları ile ilgili yasa değişikliği girişimlerini ilgili kitle örgütlerine veya bu işin uzmanlarını barındıran üniversitelerin

ilgili bölümlerine danışmadan ve görüş almadan gündeme getirmiştir. Orman alanlarındaki değişikliklerle ilgili yasa önerisi komisyonundan geçip TBMM’nin gündemine geldikten sonra meslek kuruluşlarının yazılı görüşü istenmiş, ancak daha sonra yazılı olarak belirtilen görüş ve önerilerin pek dikkate alınmadığı anlaşılmıştır.

Bilimsel açıdan konunun doğrudan ilgilendirdiği; özellikle doğa koruma ve planlama, sit alanları ve milli parklar konularında çalışan Peyzaj Mimarlığı bölümleri ile orman işletme konularında çalışan Orman Fakültelerinin ilgili bölümlerinden herhangi bir görüş istenmemiş veya ortak bir çalışma yapılmamıştır. Sadece bazı öğretim üeleriyle görüşme yapıldığı öne sürülmüştür.

Başta Sayın Cumhurbaşkanımız ve Yargıtay olmak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları da bu yasa önerisi ile ilgili olarak gördükleri yanlış ve eksiklikleri, gerekli işlem ve uyarıları hükümete ve gerekli mercilere iletmişlerdir.

İlgili kurumlardan, halktan ve medyadan büyük tepki alınmasını izleyen günlerde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu, Meclis Genel Kurulu’ndan geri çektiği, hazine arazilerinin satışında kolaylık sağlayan yasa tasarısının sit alanlarında belli koşullarda yapılaşmaya izin veren 5. maddesini tekrar görüşerek, özel kanunlardaki hükümler ile devletin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler saklı kalmak üzere birinci derece doğal sit alanı olarak tescil ve ilan edilen yerlerde bulunan ve yüz ölçümü 10 bin metrekare ve üzerindeki parsellerde, koruma kurullarınca onaylanmak ve toplam inşaat alanı parsel yüzölçümünün yüzde 3’ünü geçmemek üzere yapılaşmaya izin verilmesine ilişkin fıkranın madde metninden çıkarılması kararlaşmıştır.

Görüldüğü gibi, işin başında tutarlı ve bilimsel verilere dayalı olmayan, halkın görüşünü almadan, aceleye getirilmiş kararlarla yola çıkılması toplumda tepki yaratmış ve bu konuyu gündeme getiren tüm yönetim kişi ve kuruluşlar bundan zarar görmüştür. Bu tutum halkın yönetimlere güvenini de azaltmaktadır. Dolayısıyla, yasanın bundan sonra ne şekilde sunulacağı yönünde de olumsuz beklentiler bulunmaktadır.

Eğer Anayasamızın 169 ve 170. maddelerinde ve 4706 sayılı "Hazineye ait taşınmazların değerlendirilmesi" ile ilgili kanunda yapılmak istenen değişiklikler gerçekleştirilseydi "orman veya sit alanı niteliğini yitirmişti" gerekçesiyle yaklaşık 500 bin hektar arazi işgalcilere satılacak, devlet ormancılığı düzeni yıkılmış olacak, aynı zamanda bu değişiklik aşağıdaki önemli sorunları da beraberinde getirecekti;

- Yasa kapsamına girecek (doğal sit, milli park, tabiatı koruma alanı, özel çevre koruma bölgesi, yaban hayatı koruma alanı vb.) alanlarının kullanımına açılması veya elden çıkarılmasından sonra, buraların yeni kullanım biçimleri bu alanlarda önemli ekolojik zararlara yol açacaktı.

- Orman köylüsü olup, kendisi satın alamadığı için arazisi başkasına satılan yurttaşlarımızın, kentlere göç etmekten ya da ormanlarda çeşitli yasadışı yöntemlerle yeni alanlar açmaktan başka çareleri kalmayacaktı.

- Arazilerin yeni sahipleri ve yeni kullanım biçimleri, burada varolan toplumların sosyal ve kültürel değer yargılarını olumsuz yönde etkileyebilecekti.

- 169 ve 170. maddelerinde yapılması öngörülen değişikliklerle orman sınırları dışına çıkarılan alanlar üzerindeki yasa dışı yapıların affedilmesi de gündeme gelebilecekti. Bu arazilerde işgalci konumunda yaşayan insanlar, alacakları tapu ve ruhsatlarla yasal mülk edinmiş olacaklardı.

Bu süreç şu anda devam ederken, kısa yoldan vurgun yapmak isteyenler ve kara para sahipleri söz konusu arazileri satın almak için bu Anayasa değişikliğini dört gözle beklemektedirler. Kendi çıkar ve zenginliğinden başka hiçbir şeyi düşünmeyen bu kişiler, orman ve sit alanlarını hızla yok etmekte ve kaçak yapı alanlarına dönüştürmektedirler.

Avrupa Birliğine girmek için yoğun çaba gösterip, doğal alanların koruma ve geliştirilmesine yönelik "Avrupa Peyzaj Sözleşmesi" ni bile imzaladığımız bu süreçte,

eğer yasada doğru değişiklik yapılması isteniyorsa aşağıdaki koşullar mutlaka sağlanmalıdır;

1. Doğal sit, milli park, tabiatı koruma alanı, özel çevre koruma bölgesi, yaban hayatı koruma alanı vb. alanları ile ilgili temel tanım, kavram ve yasalar, eksik, çelişkili ve yanlış yönleri ilgili bilim dallarının katılımı ile giderilerek geliştirilmeli, yasa buna dayandırılmalıdır.

2. Yasa kapsamına girecek alanlar tüm yönleri ile konunun uzmanı olan bilim adamları tarafından incelenmeli, karar bu inceleme sonucundaki görüş yönünde alınmalıdır. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları, özellikle doğa korumakullanım üzerine eğitim alan tek meslek disiplini üyesi olan Peyzaj Mimarlarının başkanlığında yeniden ve daha güçlü yapılandırılmalı, bu konularda hizmet vermeye devam etmelidir. Bu kurulların aldıkları kararların delinmesine veya iptaline kesinlikle engel olunmalıdır.

3. Söz konusu alanların yasal durumu ile ilgili özellikler göz önünde bulundularak;

- A. Orman arazisi ise aşağıdaki koşullar sağlanmalıdır:

- √ Orman ekosistemini oluşturan tüm canlı ve cansız varlıkların varlığının korunması,

- √ Su ve toprak rejimine zarar verilmemesi,

- √ Orman özelliklerinin ve bütünlüğünün bozulmaması,

- √ İlişkide olduğu orman ekosistemlerinin kendisini yenileyebilme gücüne zarar verilmemesi,

- √ Ormancılık çalışmalarının etkenlik, verimlilik ve kârlılık düzeylerinin düşürülmemesi,

- B. Sit alanı ise aşağıdaki koşullar sağlanmalıdır:

- √ 1. derece doğal sit alanları, gerek bitki örtüsü ve yaban hayatı, gerek ekolojik ve peyzaj değerleri açısından doğal, özgün ve üstün nitelikleri olan yerlerdir. Bu alanların doğal değerlerinin korunarak kamu yararlanmasına açık alanlar olarak kalması,

- √ Sit kararı alınmasına gerekçe olan değer(ler)in korunması, doğrudan veya herhangi bir etkileşimle zarar görmesinin engellenmesi,

- √ İlişkide olduğu ekosistemlerin kendisini yenileyebilme gücüne zarar verilmemesi,

- √ Koruma – kullanım dengesinin çok hassas olarak gözetilmesi.

Ülkemizde yasalara uyarak yaşayan kesimlerin duyarlılığının önemsenmeyerek, yasalara uymayanları ödüllendiren yaklaşımlardan vazgeçilmelidir. Yasalara aykırı her türlü eylemi mevcut yasalarda

anında ve caydırıcı ağırlıkta cezalandırma yoluna gidilmelidir. Böylece bundan sonraki süreçte yasadışı arazi kazanımı, kaçak yapılaşma ve diğer yasa dışı girişimler özendirici olmayacaktır.

Yasa en kısa sürede ilgili bilim adamlarının ve kuruluşların görüşüne sunulmak üzere geri çekilmeli ve bu süreçte orman alanları, kıyı alanları, sit alanları ve hazine arazileri de hızla kaçak yapılaşmalardan temizlenmelidir.

Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nde Sosyal devlet olmanın gereği, olayları yalnız parasal ölçütlerle değil, toplumsal yarar ölçütleri ile değerlendirmektir.

Doğal Sit Sorununun Neresindeyiz?

Prof. Dr. İlçin ASLANBOĞA
Prof. Dr. Bülent ÖZKAN
Prof. Dr. Erhan KÜÇÜKERBAŞ
Prof. Dr. Bahar TÜRKİYILMAZ
Prof. Dr. Adnan KAPLAN
Yrd. Doç. Dr. Şerif HEPCAN

*Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
 Peyzaj Mimarlığı Bölümü,
 Bornova-İzmir*

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda 'Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi Hakkındaki Kanunun' 6. maddesi uyarınca; 'birinci derecede doğal sitlerde (D1) 10.000 metrekarenin üzerindeki parsellerin % 3 oranında imara açılmasını, koruma planı ve uygulama projeleri 21/7/1983 tarih ve 2863 sayılı kanuna göre oluşturulan alanlarda koruma kurullarınca onaylanmak kaydıyla yapılaşmaya izin verilmesini' içeren yasa tasarısı görüşüldükten sonra alt komisyona sevk edilmiştir. Çalışmalarını tamamlayan alt komisyon ilgili yasa tasarısını üst komisyona havale etmiştir. Tasarıda yer alan düzenlemeyle Devletin taraf olduğu Paris, Ramsar gibi uluslararası sözleşmelere ve (ya) Orman Kanunu, Milli Parklar Kanunu, Boğaziçi Kanunu, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu, Kıyı Kanunu gibi ulusal koruma düzenlemelerine tabi olan alanlardaki D1'ler de tasarı kapsamında dışarıda tutulmuştur.

Yasa tasarısının temel gerekçeleri ise devlet ile vatandaş arasındaki uyumsuzlukların çözüme kavuşturulması, yatırım ortamının iyileştirilmesi ve yabancı yatırımların teşvik edilmesi, yerel yönetimlerin mali yapılarının güçlendirilmesi, kişilerin mülkiyet haklarının kullanılmasına ilişkin mağduriyetlerinin giderilmesi, hazineye kaynak sağlanması olarak tanımlanmıştır.

Konunun kamuoyunda sadece yasa tasarısı kapsamında tartışılarak yapılması öngörülen uygulamanın hükümet nezdindeki gerekçeleri ya da 'bilimsel görüşe aykırı' ve 'ülkemizin doğal güzellikleri tehdit altında' kapsamında ortaya konması eksiklikler taşımaktadır. Çünkü bu yasa tasarısı gündeme gelmeden önce doğal ve kültürel sitlerin tanımı ve uygulamalarda her şey 'bilimin öngörüsüne' göre mi işliyordu? Mevcut yasal mevzuata karşın doğal sitlere yönelik uygulamalarda yasadışı uygulamalar yaşanmıyor muydu? Bu noktada sorunun kökeni gündemde olan yasa tasarısından ziyade doğal sit kavramı ve uygulamalarında görülmeli, mevcut

sorunlarla birlikte ilgili yasa tasarısı bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Dünyadaki doğal ve kültürel mirasın korunmasına dair 1972 Paris Sözleşmesi (Dünyadaki Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair) referans alınarak hazırlanan 23.07.1983 tarih ve 18113 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 2863 sayılı (3386 sayılı kanunla değişik) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu; ayrıcalık niteliklere sahip kültürel ve doğal varlıkların koruma altına alınmasını amaçlamaktadır. Paris Sözleşmesi evrensel ölçekte, eşsiz, yeri doldurulamaz ve istisnai değerdeki kültürel ve doğal miras eğer ülkenin ekonomik, bilimsel ve teknik kaynaklarının yetersizliği nedeniyle korumaya alınmamışsa; korunması, muhafazası, teşhiri, yenileştirilmesi için gerekli yasal, bilimsel, teknik, idari, mali önlemleri almanın, araştırma ve eğitim yapan ulusal ve bölgesel merkezlerin kurulması ve geliştirilmesini desteklemenin ve bu alandaki bilimsel araştırmaları teşvik etmenin bütün ulusların ödevi olduğunu kabul etmektedir.

Ancak ülkemizde öncelikle doğal peyzajları koruma olgusunun halen ülke kalkınmasının veya yatırımların önünde bir engel hatırlıksız olarak görülmesi koruma kavramının özünü ve amacını kamuoyunda yanlış mecralara yönlendirmekte, doğal sit aracı da bu kapsamda yanlış tanımlanmaktadır. Doğal sit tanımı ve uygulamalarında boşluklu ve birbirleriyle çelişen ifadelerin olması, korumacılık faaliyetlerinin devlet politikalarında yeterince desteklenmemesini, ülkemiz doğal peyzajlarının her türlü arazi rantına dayalı baskıların odağında kalmasını getirmektedir. Bu konuda öncelikle doğal sit uygulamasının diğer doğa koruma statülerinde ve politikalarında yerinin ne olduğunun net bir şekilde tanımlanması gerekir. Yoksa yakın tarihli yerel bir gazetede belirtildiği gibi bir futbol sahasının bir bölümünün doğal sit olması gibi trajikomik durum hem doğal sitlerin ve diğer koruma

uygulamalarının varlığını hem de kamuoyunun korumacılık uygulamalarına olan güvenini zedelemektedir.

Yasal mevzuatta konu ele alınacak olursa; doğal sit tanımı, dereceleri ve yapılaşma kriterleri birbirine taban tabana zıttır. Çünkü doğal sit tanımı sadece eşsizlik, özellik ve güzellik gibi olağanüstülükler içeren bir yer tarifinde bulunurken, derecelendirilmesi tamamıyla yapılaşma koşullarına endekslenmiştir. Özellikle D1 tanımında yine özellik ve güzellik yanısıra ender bulunma özellikleri üzerinde durulmakta, sadece bilimsel çalışmalara olanak sağlanacağı belirtilmekte iken alt başlıklarda, koruma kurullarının izin vermesi koşulunda, içeriği ve çevreye etkisi yeterince açık olmayan kullanımlara (iskele, balıkçı barınağı, otopark, yol, kafeterya gibi) yer verilerek yapılaşmanın, sit derecesinde düşüşlerin ve bir anlamda yasadışı kullanımların yolu açılmaktadır. Aynı alana ilişkin olarak kamu kurumlarının zaman içinde farklı kararlar alması ve karar değişiklikleri, yetersiz denetleme gibi uygulamalar doğal sit aracını tutarsız bir hale dönüştürmektedir. Burada doğal sit kuramı, tanımı ve uygulanması konusunda çelişiklerden ve subjektif değer yargılarının egemenliğinden bahsedilebilir.

Resmi kurum ve kuruluşlar, yerel yönetimler, arazi sahipleri ve yatırımcılar gibi çeşitli kesimler birbirleriyle sürekli çatışma halindedir. Bu çatışmaların odağında, sit kararlarının tek başına, karmaşık ve çok yönlü yapı gösteren, ülke ve bölge ölçekli fiziksel planlama sorunlarını çözmede kullanılması yatmaktadır. Doğal sit sorununu sadece bir koruma uygulaması olarak düşünmek eksiklikler taşımaktadır. Çünkü doğal sitler ülke doğal kaynaklarına yönelik koruma politikalarını ve bu kaynakların paylaşımı, üretim ilişkileri gibi bir ayağı bilimsel çalışma ve koruma ile diğer ayağı ise ülke politikaları ve ekonomi ile doğrudan ilişkili bir konudur. Bu konuda ülke ölçeğinden yerel ölçeklere kadar yönetimlerin politikalarını ya da önceliklerini kamuoyu önünde net bir şekilde ortaya koyması gerekir. Çünkü korumanın gerekliliği ve ülke yaşamına olan katkısına inanılmayan bir ortamda koruma ile yatırımlar arasında yer yer zıkkaklar kaçınılmazdır. Örneğin yasa tasarısında yaşanan gelişmelerin yanısıra TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun kabul ettiği Maden Kanunu tasarısı uyarınca; orman, milli parklar, ağaçlandırma, tarım, mera, sit alanları, su havzaları, karasuları ve turizm bölgelerinde madencilik faaliyetlerine de olanak sağlanması, D3'de bile yasak olan

'atık ve benzeri malzemenin dökülmesi' gibi uygulamaların tüm doğal sitlerde yaşanıyor olması önemli tutarsızlıklardır.

Korumacılık ile fiziksel planlama kavramları ve süreçleri arasında dayatılan çelişkiler nedeniyle, bu iki olgu birbirini etkisizleştirme yönünde işletilmektedir. Kısa erimli ve rant odaklı planlama yaklaşımları marifetiyle doğal sitlerin sıklıkla dereceleri düşürülmekte veya sit kapsamından çıkarılmaktadır.

Konu yasa tasarısı kapsamında ele alınacak olursa; D1'lerde yapılaşma oranından söz edilmesi bile doğal sitin ruhuna aykırıdır. Çünkü önemli olan ilan edilen doğal sitin ne şekilde korunacağı ve geliştirileceğidir. Bu suretle doğal sit sınırları içindeki canlı yaşam ortamlarında doğal süreçlerin ve ilişkili olarak ekolojik döngülerin planlama aracı marifetiyle korunarak geliştirilmesi ve yönetimi söz konusu olmalıdır. Nasıl bir yapılaşma öngörüreceği değildir. Bu hususta bilimsel çalışmalar kapsamında ve objektif kriterlere dayalı olarak doğal sitlerin belirlenmesi, korunması, geliştirilmesi ve yönetimine yasal bir çerçeve kazandırılmalıdır. Bilimsel çalışma temelli kararlar üzerinde oynamalar söz konusu olmayacağı için doğal sitlere yönelik verilecek kararların ciddiyeti ve kamunun korumacılık ve sitler konusundaki duyarlılığı artarak yapılaşmanın ya da yatırımların önünde bir engel olarak görülme düşüncesi yerini bilimsel temele dayalı ve varlığını yasalardan alan bir doğal ve kültürel varlıkların korunması düşüncesine bırakacaktır.

Bu durumda sorun yasa tasarısı ile mevcut doğal sit tanımı ve uygulamaları kapsamında ele alınmalı, bilimsel ve objektif kriterler bağlamında yeniden yapılanma çalışmaları üzerinde durulmalıdır.

Diğer yandan özel yasalar ve uluslararası sözleşmelerle korunmayan ve 10.000 metrekarenin üstündeki parsellerin satılacağı hususu da doğal sit aracı ile çalışmaktadır. Çünkü gerçekte doğal sit aracı özel yasalar ve uluslararası sözleşmeler dışında kalan yerlerdeki koruma çalışmalarında işlev görmelidir. Yani doğal sitin tanımı ve ne olması gerektiği, hangi koruma statüsünde işleyeceği net bir şekilde ortaya konmadığı için diğer koruma araçlarıyla karıştırılarak, belirsizlik ortamında içeriği boşaltılan bir araca kolaylıkla dönüştürülebilmektedir. Bu nedenle ülke ve yerel politikalarda üzerinde en rahat değişiklikler yapılabilecek bir araç ya da kaynak olarak görülmektedir.

Oysa doğal sit kavramı, parsel boyutundan beldeye ve giderek (alt) bölge boyutuna kadar uzanım gösteren fiziksel mekanların ya da peyzajların yönlendirilmesinde etkin rol oynaması gereken bir koruma uygulamasıdır. Böylesine farklı içerikteki yerlerde uygulama alanı olan doğal sitler; doğal sistem döngüsünde, canlı yaşam ortamlarının sürekliliğinde ve de arazi kullanımları üzerinde belirleyicilik taşımaktadır.

Sonuç olarak yeniden yapılandırma çalışmalarını yönlendirmesi gereken hususları aşağıdaki başlıklar halinde ele almak gerekirse;

1) Doğal sitlerdeki derecelendirme uygulaması kaldırılmalıdır. Yani bir alana ya doğal sit kapsamındaki ya da değildir.

2) Doğal sit uluslararası sözleşmelerde ve ulusal yasalarda tanımlanan yürürlükteki koruma statülerinden farklı olarak bulunduğu ortamın (yerel ölçekten (alt) bölge ölçeğine kadar uzanan doğal peyzajlarda) karakteristiğini yansıtan ya da bu kapsamda ayrıcalık özellikleri nedeniyle önem taşıyan canlı yaşam ortamları olarak tanımlanmalıdır. Bu sayede doğal sitlerin belirlenmesinde evrensellik, olağanüstülük gibi diğer koruma uygulamalarında yerine oturan bir anlayışın yerine doğal sit kendi özgün yapısına kavuşturulmalıdır.

3) Doğal sitlerin belirlenmesi ve sınıflandırılması bilimsel araştırma ve nesnel kriterleri temel alan ekolojik planlama çalışmalarına ve koruma stratejilerine dayanmalıdır. Planlama çalışmasında temel sorun ağırlıklı olarak yapılaşma sınırı ya da yoğunluğundan ziyade doğal sit kapsamında canlı yaşam ortamlarının nasıl korunacağı ve yönetileceğidir. Bu noktada koruma alanlarının planlanması ve yönetimi; bölge ölçeğinden başlayıp yerel ölçeğe kadar uzanan entegre fiziksel planlama yaklaşımını ve bu kapsamda üretilecek doğal sit kararlarını gerekli kılmaktadır.

4) Konu öncelikle ülke, bölge ve yerel düzeylerde Türkiye coğrafyasının (peyzajlarının) ve canlı yaşam ortamlarının korunması ve yaşatılması, doğal ve kültürel kaynaklarının kullanımı, üretim ilişkilerinin ve değer yargılarının tanımlanması sorunudur. Sadece ülke doğal zenginliklerinin korunması sorunu değildir. Bu yaklaşım sorunun ülke düzeyindeki önemini ortaya koyacaktır.

28.6.2003 tarihli Radikal Gazetesi 'yorum sayfasında' yayınlanan bu yazının, dergimizde tekrar basımı için gerekli izin alınmıştır.

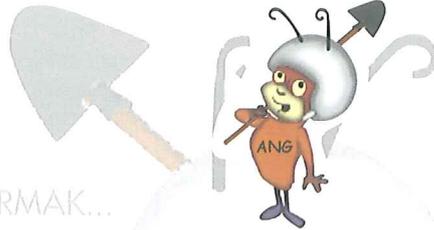
güzel her bahçenin,
sorunsuz her yeşil alanın altında

Beytorf

ORGANİK TOPRAK

Bey-Tarım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Osman Gazi Mah. Bilali Habeşi Cad. No. 32 Samandıra-İstanbul
Tel: 0216. 561 48 48 - 311 43 30 Fax: 0216. 311 46 72
www.beytorf.com

İŞİMİZ
İŞİNİZİ
KOLAYLAŞTIRMAK...

ANG MADENCİLİK FİDANCILIK İNŞAAT LTD. ŞTİ.
İnönü Mah. Kartal Cad. 127 K.dağı/Kadıköy / İSTANBUL
www.angbahce.com e-mail: info@angbahce.com
Tel: 0216 575 85 95 - 575 85 66 - 0532 400 87 89

ÜRÜNLERİMİZ
ŞERME RULO ÇİM
RULO ÇİM UYGULAMASI
TORF (dökme ve ambalajlı)
KAYRAK ve DOĞAL TAŞ
VEJETASYON TOPRAĞI

REFERANSLARIMIZDAN BAZILARI

Sporyapı	Yeşildünya
Acar İnş. Peyzaj	Ldg İnşaat
Alioğlu fidanlığı	Lider süs bitkileri
Nema bahçe kültür.	Delta İnşaat
B.Çamlıca Fidanlığı	Betula peyzaj

ANG KAYRAK OCAĞI (BOLLU)

RULO ÇİM UYGULAMASI (SPOR YAPI)

ANG TORF

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği

*Resmi Gazete:
6 Haziran 2002 tarih ve 24777 sayı*

Birinci Bölüm

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar

Amaç

Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı, Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 - Bu Yönetmelik;

a) Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu ile Çevresel Etki Değerlendirmesi Ön Araştırma Raporunun hangi tür projeler için isteneceği ve içereceği konuları,

b) Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esasları,

c) Çevresel Etki Değerlendirmesi için Kapsam Belirleme ve İnceleme Değerlendirme Komisyonunun oluşturulması ile ilgili çalışmaları,

d) Yönetmelik kapsamına giren projelerin işletme öncesi, işletme sırası ve işletme sonrası dönemde izlenmesi ve denetlenmesini,

e) Çevresel etki değerlendirme sisteminin, çevre yönetiminde etkin ve yaygın biçimde uygulanabilmesi ve kurumsal yapısının güçlendirilmesi için gerekli eğitim çalışmalarını kapsar.

Dayanak

Madde 3 - Bu Yönetmelik 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 10 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve Kısaltmalar

Madde 4 - Bu Yönetmelikte geçen;

Bakanlık: Çevre Bakanlığı'nı,

Çevre: Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak

etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı,

Etki: Bir projenin hazırlık, inşaat ve işletme sırasında ya da işletme sonrasında, çevre unsurlarında doğrudan ya da dolaylı olarak, kısa veya uzun dönemde, geçici ya da kalıcı, olumlu ya da olumsuz yönde ortaya çıkması olası değişiklikleri,

Etki Alanı: Gerçekleştirilmesi planlanan bir projenin işletme öncesi, işletme sırası ve işletme sonrasında çevre unsurları olarak olumlu veya olumsuz yönde etkilediği alanı,

Proje: Gerçekleştirilmesi planlanan yatırıma ait inşaat çalışmaları, diğer tesisat ya da planların uygulanması veya yer altı kaynaklarının değerlendirilmesi işlemi,

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED): Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar veremeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin saptanarak değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve denetlenmesinde sürdürülecek çalışmaları,

Çevresel Etki Değerlendirmesi Süreci: Gerçekleştirilmesi planlanan projenin çevresel etki değerlendirmesinin yapılması için 8 ve 17. maddelerde belirtilen başvuru ile başlayan ve işletme sonrası çalışmaların uygun hale geldiğinin belirlenmesi ile sona eren süreci,

Proje Tanıtım Genel Formatı: Gerçekleştirilmesi planlanan projenin özelliklerini, yerini, olası etkilerini ve öngörülen önlemleri içeren, projeyi genel boyutları ile tanıtan raporun hazırlanması sırasında esas alınacak Ek-III deki genel formatı,

ÇED Raporu Özel Formatı: ÇED Raporlarının hazırlanmasında esas alınmak üzere; Kapsam Belirleme ve İnceleme Değerlendirme Komisyonu tarafından projenin önemli çevresel boyutları göz önüne alınmak suretiyle Ek-III deki proje tanıtım genel formatında belirtilen ana başlıklar altında ele alınması gereken konuları tanımlayan formatı,

ÇED Raporu: Ek-I listesinde yer alan veya Bakanlıkça "ÇED Gereklidir" kararı verilen bir proje için belirlenen özel formata göre hazırlanacak raporu,

ÇED Ön Araştırması: Ek-II listesinde yer alan projelere ÇED uygulanmasının gerekli olup olmadığının belirlenmesi amacıyla sürdürülecek çalışmaları,

ÇED Ön Araştırma Raporu Seçme, Eleme Kriterleri: ÇED Ön Araştırma Raporunun hazırlanmasında esas alınacak Ek-IV deki kriterleri.

ÇED Ön Araştırma Raporu: Ek-II listesinde yer alan projeler için hazırlanacak raporu,

ÇED Gereklidir Kararı: Ek-II listesindeki projeler için çevresel etkilerinin önemli olduğu ve ÇED Raporu hazırlanması gerektiğini belirten Bakanlık kararını,

ÇED Gerekli Değildir Kararı: Ek-II listesindeki projeler için önemli çevresel etkileri olmadığı ve ÇED Raporu hazırlanmasına gerek bulunmadığını belirten Bakanlık kararını,

Duyarlı Yörelere: Çevresel etkilere karşı biyolojik, fiziksel, ekonomik, sosyal ve kültürel nitelikli özellikleri ile duyarlı olan veya mevcut kirlilik yükü çevre ve halk sağlığını bozucu düzeylere ulaştığı belirlenen yörelerle, ülkemiz mevzuatı ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler uyarınca korunması gerekli görülen Ek-V de yer alan alanları,

ÇED Olumlu Kararı: ÇED Raporu hakkında Kapsam Belirleme ve İnceleme Değerlendirme Komisyonunca yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun saptanması üzerine gerçekleşmesinde sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararını,

ÇED Olumsuz Kararı: ÇED Raporu hakkında Kapsam Belirleme ve İnceleme Değerlendirme Komisyonunca yapılan

değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle uygulanmasında sakınca görüldüğünü belirten Bakanlık kararını,

Komisyon: Proje için verilecek özel formatın kapsamını, kriterlerini belirlemek ve bu ilkeler doğrultusunda hazırlanan ÇED Raporunu inceleyip değerlendirmek üzere Bakanlık tarafından kurulan Kapsam Belirleme ve İnceleme Değerlendirme Komisyonunu,

Proje Sahibi: Bu Yönetmeliğe tabi bir projenin her aşamada yürütülmesini üstlenen gerçek ya da tüzel kişiyi,

İzleme Denetleme: "ÇED Gerekli Değildir" veya "ÇED Olumlu" kararı alındıktan sonra uygulama aşamasına geçen projenin, bu kararın verilmesine esas ilkeler doğrultusunda ve çevre değerlerini olumsuz etkilemeyecek biçimde yürütülmesi için yapılan çalışmaların bütününe ifade eder.

İkinci Bölüm

Genel Hükümler

Yetki

Madde 5 - Bu Yönetmeliğe tabi projeler hakkında "ÇED Olumlu", "ÇED Olumsuz", "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararlarını verme yetkisi Bakanlığa aittir. Ancak Bakanlık gerekli gördüğü durumlarda "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararının verilmesi konusundaki yetkisini, sınırlarını belirleyerek valiliklere devredebilir.

ÇED Raporu veya ÇED Ön Araştırma Raporu Hazırlama Yükümlülüğü

Madde 6 - Bu Yönetmelik kapsamındaki bir projeyi gerçekleştirmeyi planlayan gerçek ve tüzel kişiler; ÇED'e tabi projeler için ÇED Raporu, ÇED Ön Araştırmasına tabi projeler için ÇED Ön Araştırma Raporu hazırlamak, ilgili makamlara sunmak ve projelerini verilen karara göre gerçekleştirmekle yükümlüdürler.

Kamu kurum ve kuruluşları, bu Yönetmelik hükümlerinin yerine getirilmesi sürecinde proje sahiplerinin isteyeceği her türlü bilgi, doküman ve görüşü vermekle yükümlüdürler.

Bu Yönetmeliğe tabi projeler için "ÇED Olumlu" kararı veya "ÇED Gerekli Değildir" kararı alınmadıkça bu projelere hiç bir teşvik, onay, izin, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez, proje için yatırıma başlanamaz.

Üçüncü Bölüm

ÇED Uygulama Yöntemi

ÇED'e Tabi Projeler

Madde 7 - Bu Yönetmeliğin;

- Ek-I listesinde yer alan projeler ile,
- Ek-II listesinde bulunup "ÇED Gereklidir" kararı verilen projeler için ÇED Raporu hazırlanması zorunludur.

ÇED Sürecinin Başlatılması ve Komisyonun Kuruluşu

Madde 8 - Proje sahibi, dilekçesi ekinde Ek-III de yer alan proje tanıtım genel formatı esas alınarak hazırlanmış dosya ile Bakanlığa başvurur.

Bakanlık, başvuru dosyasındaki bilgi ve belgeleri uygunluk bakımından inceler. Uygun hazırlanmadığı anlaşılan dosya tamamlanmak üzere proje sahibine geri verilir. Proje sahibi, eksiklerini tamamlayıp dosyayı yeniden Bakanlığa sunar. İnceleme sonucunda dosyanın uygun hazırlanmadığına karar verilmesi halinde Bakanlık tarafından başvuru dosyasındaki bilgiler dikkate alınarak, ilgili kurum ve kuruluş temsilcileri, Bakanlık yetkilileri ile proje sahibi ve/veya temsilcilerinden oluşan bir komisyon kurulur. Bakanlık, proje sahibinden başvuru dosyasını komisyon üyelerinin sayısı kadar çoğaltmasını ister. Bu fıkrada öngörülen işlemler on işgünü içinde tamamlanır.

Bakanlık başvuru dosyasının bir kopyasını, toplantının tarihi ve yerini belirten bir yazı ekinde komisyon üyelerine gönderir ve projenin genel bir değerlendirilmesini yapmak üzere komisyonu ilk toplantıya çağırır. Komisyona Bakanlık temsilcisi başkanlık eder ve komisyonun sekreteryası hizmetleri Bakanlıkça yürütülür.

Bakanlık, gerekli gördüğü hallerde, projenin konusu, türü ve proje için belirlenen yerin özelliklerini de dikkate alarak, üniversiteler, enstitüler, araştırma ve uzman kuruluşları, meslek odaları, sendikalar, birlikler, sivil toplum örgütlerinden temsilcileri de komisyon toplantılarına üye olarak çağırabilir.

Komisyonunda kurum ve kuruluş temsilcisi olarak görev yapan üyelerin, yeterli mesleki bilgi ve deneyime sahip olmaları ve temsil ettikleri kurum ve kuruluşlar adına görüş vermeye yetkili kılınmış olmaları esastır.

Komisyunun Bilgilendirme Toplantısı

Madde 9 - Komisyunun bilgilendirme amaçlı ilk toplantısında proje sahibi, proje hakkında komisyonu bilgilendirir.

Komisyon, halkın katılımı toplantısı öncesinde proje sahibi tarafından projeyi tanıtıcı bilgilerin nerelerde, ne süre ile ve hangi araçlarla duyurulacağı konusunu kararlaştırır.

Bu toplantıda, proje uygulama yerinin incelenmesi, halkın katılımı toplantısı ve kapsam belirleme toplantısının tarihi, proje sahibi ile komisyon tarafından birlikte belirlenir ve Bakanlık tarafından valiliğe bildirilir. Halkın katılımı, kapsam belirleme ve özel format verme işlemleri, bilgilendirme toplantısından sonraki 30 işgünü içerisinde tamamlanır.

Gerek bilgilendirme toplantısında gerekse ÇED sürecinin herhangi bir aşamasında projenin öngörülen alanda gerçekleştirilmesinin mevzuat açısından mümkün olmadığına anlaşılması halinde durum bir tutanakla belirlenir. Böyle bir tespitin ÇED Raporunun sunulmasından önceki bir aşamada yapılması durumunda proje sahibine, projenin öngörülen alanda gerçekleştirilmesinin mevzuat açısından mümkün olmadığı bildirilir. Bu tespitin ÇED Raporunun sunulmasından sonraki aşamada yapılması durumunda ise "ÇED Olumsuz" kararı verilir.

ÇED Sürecine Halkın Katılımı

Madde 10 - Komisyunun bilgilendirme toplantısından sonra, halkı yatırım hakkında bilgilendirmek, projeye ilişkin görüş ve önerilerini almak üzere proje sahibi tarafından halkın katılımı toplantısı düzenlenir. Komisyon, toplu olarak ya da aralarında görevlendirecekleri üyeleri aracılığı ile proje uygulama yerini inceler ve halkın katılımı toplantısına katılır. Bu işlemler ile ilgili giderler proje sahibi tarafından karşılanır.

Halkın katılımı toplantısı için projeden en çok etkilenmesi beklenen yöre halkının kolaylıkla ulaşabileceği merkezi bir yerin seçilmesine özen gösterilir. Toplantı yeri valilik ve proje sahibi tarafından belirlenir ve Bakanlığa bildirilir.

Proje sahibi, toplantı tarihini, saatini, yeri ve konusunu belirleyen bir ilanı ulusal düzeyde yayımlanan bir gazetede halkın katılımı toplantısından en az beş gün önce yayınlatır.

İl Çevre Müdürünün başkanlığında yapılan halkın katılımı toplantısında, projenin çevresel etkileri yönünden halkın bilgilendirilmesi

ve buna karşılık görüş, öneri ve kaygılarının belirlenmesi sağlanır. Başkan katılımcılardan görüşlerini yazılı olarak vermelerini isteyebilir. Toplantıdaki konuşmaların derlendiği tutanak, bir sureti valilikte kalmak üzere Bakanlığa gönderilir.

Halkın proje hakkında bilgilendirilmesi ve projeye yönelik görüşleri, komisyon tarafından projeye özgü ÇED raporu özel formatı belirleme, kapsamaştırma ve inceleme değerlendirme aşamalarında dikkate alınır.

Halkın katılımı toplantısı çalışmaları ile ilgili sekreteryaya hizmeti, İl Çevre Müdürlüğü tarafından yürütülür.

Kapsam Belirleme ve Özel Format Verme İşlemleri

Madde 11 - Proje için hazırlanacak ÇED Raporunun içeriğine ilişkin kapsam belirleme işlemleri, halkın katılımı toplantısından sonraki ilk komisyon toplantısında gerçekleştirilir ve sonuç bir tutanakla belirlenir.

Kapsam belirleme çalışmalarında; projenin önemli çevresel etkileri göz önüne alınarak Ek-III deki proje tanıtım genel formatında ana başlıklar altında ele alınması gereken konular detaylandırılır. Formata ilave edilmesi ya da formattan çıkarılması gereken hususlar tespit edilir. Halkın katılımı toplantısında belirlenen görüşler de dikkate alınarak ÇED Raporu özel formatı belirlenir.

Bu toplantıda komisyon, ÇED Raporunu hangi meslek dallarından kişilerin katılımı ile hazırlanması gerektiğine de karar verir.

Bakanlık, ÇED Raporu özel formatını ve raporu hazırlayacak çalışma grubu ile ilgili bilgileri proje sahibine verir.

Verilmiş olan özel format bir yıllık süre için geçerlidir. Proje sahibi bir yıl içinde ÇED Raporunu Bakanlığa sunmakla yükümlüdür. Bu süre içinde ÇED Raporu sunulmaz veya gerekçesi belirtilerek ek süre isteminde bulunulmaz ise başvuru geçersiz sayılır. Proje sahibinin süre uzatım talebi uygun bulunursa altı ayı geçmemek üzere ek süre verilir.

ÇED Raporunun Bakanlığa Sunulması

Madde 12 - ÇED Raporu, proje sahibi tarafından bir dilekçe ekinde Bakanlığa sunulur. ÇED Raporunun özel formata uygunluğu ve belirlenen çalışma grubunca hazırlanıp hazırlanmadığı hakkındaki inceleme Bakanlık tarafından yedi işgünü içinde

sonuçlandırılır. ÇED Raporunun özel formata uygun olmadığı ve/veya belirlenen çalışma grubunca hazırlanmadığının anlaşılması halinde, bu hususların yerine getirilmesi için rapor proje sahibine iade edilir. Düzeltilen ÇED Raporunun altı ay içinde Bakanlığa sunulmaması durumunda başvuru geçersiz sayılır.

Özel formata uygun olduğu ve belirlenen çalışma grubu tarafından hazırlandığı tespit edilen ÇED Raporu, proje sahibi tarafından yeterli sayıda çoğaltılarak Bakanlığa sunulur. Bakanlık, ÇED Raporunu incelemek ve değerlendirmek üzere yapılacak toplantının tarihini ve yerini belirten bir yazı ekinde raporu komisyon üyelerine gönderir.

Proje ile ilgili inceleme değerlendirme sürecinin başladığı ve ÇED Raporunun halkın görüşüne açıldığı Bakanlık ve valilik tarafından uygun araçlarla halka duyurulur.

ÇED Raporunu incelemek isteyenler, Bakanlık merkezinde veya İl Çevre Müdürlüğünde duyuru tarihinden itibaren otuz gün içinde raporu inceleyerek proje hakkında Bakanlığa veya valiliğe yazılı görüş bildirebilirler. Valiliğe bildirilen görüşler Bakanlığa iletilir. Bu görüşler Komisyon tarafından dikkate alınır. Bu süre geçirdikten sonra bildirilen görüşler dikkate alınmaz.

Komisyunun Çalışma Usulü ve ÇED Raporunun İncelenmesi

Madde 13 - Komisyon ÇED Raporunu, ilk inceleme değerlendirme toplantısından sonraki otuz işgünü içinde inceler ve değerlendirir.

Komisyon üye sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Komisyon üyeleri, temsil ettikleri ve yerel kurum ve kuruluşları ilgilendiren konulardaki yetki, görev ve sorumlulukları çerçevesinde görevlendirilirler, kurum ve kuruluşları adına görüş bildirirler. Komisyon başkanı, üyelerden görüşlerini yazılı olarak vermelerini isteyebilir. Yazılı görüş veren kurum temsilcilerinin sonraki toplantılara katılmamaya ilişkin istemleri komisyon başkanınca değerlendirilir.

Komisyon, proje sahibinden projesi ile ilgili geniş kapsamlı bilgi vermesini, araç gereç sağlamasını, yeterli kabul edilebilir kuruluşlarca analiz, deney ve ölçümler yapmasını veya yaptırmalarını isteyebilir. Komisyon gerekli görürse, görevlendireceği üyeleri aracılığı ile projenin gerçekleştirilmesi planlanan yerde ve benzer tesislerde inceleme yapabilir. Su, toprak vb. analizlerinde, tartışmalı

durum olması halinde tanık numuneye başvurulabilir. Yetkili uzman kurum ve kuruluşlardan görüş alabilir. Bu işlemlerde gerekli harcamalar proje sahibi tarafından karşılanır.

ÇED Raporunda önemli eksiklik ve yanlışların görülmesi durumunda komisyon, bunların giderilmesini proje sahibinden veya ilgili kurumlardan ister. Bu durumda, inceleme değerlendirme çalışması durdurulur. Eksiklikler tamamlanmadan veya gerekli düzeltmeler yapılmadan komisyon çalışmalarına devam edilemez.

Proje sahibinin ÇED Raporunda gerekli görülen düzeltmeleri yapıp yeniden Bakanlığa sunmasından sonra, komisyon Bakanlıkça toplantıya çağırılır. Toplantının yapılması ile birlikte inceleme değerlendirme süreci kaldığı yerden işlemeye başlar.

Proje sahibinden ÇED Raporunda değişiklik yapması en çok iki kez istenebilir. Yapılan düzeltme komisyonca yeterli görülmez ise durum bir tutanakla saptanır ve başvuru Bakanlıkça geçersiz sayılır.

Komisyon tarafından, inceleme değerlendirme toplantıları sırasında;

- ÇED Raporu ve eklerinin yeterli ve uygun olup olmadığı,
- Yapılan incelemelerin, hesaplamaların ve değerlendirmelerin yeterli düzeyde veri, bilgi ve belgeye dayandırılıp dayandırılmadığı,
- Projenin çevreye olabilecek etkilerinin kapsamlı bir şekilde incelenip incelenmediği,
- Çevreye olabilecek olumsuz etkilerin giderilmesi için gerekli önlemlerin tespit edilip edilmediği,
- Halkın katılımı toplantısının usulüne uygun yapıp yapılmadığı, halkın katılımı toplantısında üzerinde durulan konulara yeterince çözüm getirilip getirilmediğine ilişkin inceleme ve değerlendirmeler yapılır.

Komisyon çalışmalarını, birinci fıkrada belirtilen süre içinde sonuçlandırır. Komisyonun değerlendirmeleri, üyeler tarafından imzalanmış bir tutanakla saptanır.

Nihai ÇED Raporları ve İlgili Dokümanların Bakanlığa Sunulması

Madde 14 - Proje sahibi inceleme değerlendirme toplantılarının sona erdirilmesinden sonraki otuz gün içinde aşağıdaki belgeleri Bakanlığa sunar:

- Komisyon tarafından incelenerek son şekli verilen nihai ÇED Raporu,
- Nihai ÇED Raporu ve eklerinin taahhüdü altında olduğunu belirten taahhüt yazısı ve noter onaylı imza sirküleri.

Kamu kurum ve kuruluşlarından imza sirküleri istenmez.

Birinci fıkrada belirtilen belgeler öngörülen süre içinde sunulmaz ise "ÇED Olumsuz" kararı verilir.

ÇED Olumlu veya ÇED Olumsuz Kararı

Madde 15 - Bakanlık, komisyonun rapor hakkındaki çalışmalarını dikkate alarak on işgünü içinde proje için "ÇED Olumlu" ya da "ÇED Olumsuz" kararı verir, bu kararı proje sahibine ve ilgili kurum ve kuruluşlara yazılı olarak bildirir.

Valilik, alınan kararı uygun araçlarla yöre halkına duyurur.

"ÇED Olumlu" kararı verilen proje için beş yıl içinde yatırıma başlanmaması durumunda "ÇED Olumlu" kararı geçersiz sayılır.

"ÇED Olumsuz" kararı verilen projeler için "ÇED Olumsuz" kararı verilmesine neden olan koşulların tamamında değişiklik olması durumunda proje sahibi yeniden başvuruda bulunabilir.

Dördüncü Bölüm

ÇED Ön Araştırması Uygulama Yöntemi

ÇED Ön Araştırmasına Tabi Projeler

Madde 16 - Aşağıdaki projeler ÇED ön araştırmasına tabidir:

- Ek-II listesinde yer alan projeler,
- Bu Yönetmelik kapsamında yer alan projelerin, gerek yatırım gerekse işletme döneminde mevcut durumlarında yapılmak istenen değişikliklere ilişkin projeler,
- Bu Yönetmelik kapsamı dışında bulunan faaliyetlerin mevcut durumlarında yapılmak istenen ve bu faaliyetlerin Yönetmelik kapsamına girmeleri sonucunu doğuracak olan değişikliklere ilişkin projeler.

ÇED Ön Araştırması Başvurusu ve İnceleme

Madde 17 - Proje sahibi, projesi için ÇED uygulamasının gerekli olup olmadığı araştırılması amacıyla bir dilekçe ekinde Ek-IV'e göre hazırlayacağı ÇED Ön Araştırması Raporunu valiliğe sunar.

Valilik, proje için hazırlanan ÇED Ön Araştırması Raporunu Ek-IV de yer alan

kriterler çerçevesinde 10 işgünü içinde inceleyer. Rapor kapsamındaki bilgi ve belgelerde eksikliklerin bulunması halinde bunların tamamlanmasını proje sahibinden ister.

ÇED Ön Araştırma Raporunun uygun bulunması halinde proje hakkında halkın bilgilendirilmesi işlemlerine başlanması gerektiği proje sahibine bildirilir.

Halkın bilgilendirilmesi yöntemi, valilik ve proje sahibi tarafından birlikte belirlenir. Proje sahibi 20 işgünü içerisinde halkı bilgilendirmek, görüşlerini almak ve sonuçlarını valiliğe sunmakla yükümlüdür. Halkın bilgilendirilmesi ile ilgili işlemler valiliğin gözetimi altında yapılır. Bu işlemlerle ilgili giderler proje sahibi tarafından karşılanır.

Valilik gerekli gördüğü hallerde proje alanını yerinde inceleyebilir veya inceletebilir.

Valilik, proje sahibi tarafından 5 nüsha olarak çoğaltılan ÇED Ön Araştırma Raporunu, halkın bilgilendirilmesi işlemi ile ilgili bilgi ve belgeleri içeren dosyayı ve varsa yerinde inceleme raporu ile diğer belgeleri 7 işgünü içerisinde Bakanlığa sunar.

ÇED Gereklidir veya ÇED Gerekli Değildir Kararı

Madde 18 - Bakanlık proje ile ilgili belgeleri Ek-I ve Ek-II sayılı listeler ile Ek-IV de yer alan kriterler çerçevesinde inceleyer. Bakanlık, değerlendirme aşamasında gerekli görülmesi halinde 13. maddenin üçüncü fıkrasındaki işlemlerin yapılmasını isteyebilir ve ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerini alabilir. Projenin öngörülen alanda gerçekleştirilmesinin mevzuat açısından mümkün olmadığını anlaşılması halinde Bakanlıkça bu durum proje sahibine bildirilir.

Bakanlık 45 işgünü içinde inceleme ve değerlendirmelerini tamamlayarak proje hakkında "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararını verir, kararı valiliğe ve proje sahibine bildirir. "ÇED Gerekli Değildir" kararı verilebilmesi için proje sahibinden nihai ÇED Ön Araştırma Raporu ve eklerinin taahhüdü altında olduğunu belirten taahhüt yazısı ve noter onaylı imza sirküleri alınır. Kamu kurum ve kuruluşlarından imza sirküleri istenmez. Bu belgeler Bakanlıkça verilen süreler içinde sunulmaz ise başvuru geçersiz sayılır.

Valilik, alınan kararı uygun araçlarla yöre halkına duyurur.

"ÇED Gerekli Değildir" kararı verilen proje için, beş yıl içinde yatırıma başlanmaması durumunda "ÇED Gerekli Değildir" kararı geçersiz sayılır.

"ÇED Gereklidir" kararı alınan projeler 7. madde uyarınca ÇED'e tabidir. Beş yıl içinde 8. maddeye göre ÇED sürecinin başlatılmaması durumunda ÇED ön araştırması geçersiz sayılır.

Beşinci Bölüm

İzleme ve Denetleme

Yatırımın İzlenmesi ve Denetlenmesi

Madde 19 - Bakanlık, "ÇED Olumlu" kararı veya "ÇED Gerekli Değildir" kararı alınan projelerle ilgili olarak, ÇED Raporu veya ÇED Ön Araştırma Raporu ile öngörülen ve proje sahibi tarafından taahhüt edilen hususların yerine getirilip getirilmediğini izler ve denetler. Bakanlık bu görevi yerine getirirken gerekli görmesi durumunda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapar.

Proje sahibi, "ÇED Olumlu" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararını aldıktan sonra ilgili mevzuat uyarınca aldığı diğer izin ve ruhsatlar ile yatırımın başlangıç, işletme ve işletme sonrası dönemlerine ilişkin raporları Bakanlığa iletmekle yükümlüdür. Bu bilgiler Bakanlık tarafından halkı bilgilendirmek üzere valiliğe gönderilir.

Yönetmeliğe Ayrık

Uygulamaların Durdurulması

Madde 20 - Bu Yönetmelik kapsamındaki projelerde;

a) "ÇED Olumlu" ya da "ÇED Gerekli Değildir" kararı alınmadan yatırıma başlandığının saptanması durumunda, valilik tarafından yatırım durdurulur. "ÇED Olumlu" ya da "ÇED Gerekli Değildir" kararı alınmadıkça durdurma kararı kaldırılmaz.

b) "ÇED Olumlu" kararı ya da "ÇED Gerekli Değildir" kararı verildikten sonra, proje sahibi tarafından ÇED Raporu veya ÇED Ön Araştırma Raporunda taahhüt edilen hususlara uyulmadığının saptanması halinde sözkonusu taahhütlere uyulması için valilikçe bir defaya mahsus olmak üzere altmış işgününe kadar süre verilebilir. Bu süre sonunda taahhüt edilen hususlara uyulmaz ise yatırım durdurulur. Yükümlülükler yerine getirilmedikçe durdurma kararı kaldırılmaz.

Altıncı Bölüm

Çeşitli Hükümler

Sürelerin Uzatılması ve Durdurulması

Madde 21 - Bu Yönetmelikte belirtilen süreler, proje sahibinin istemi ve Bakanlıkça uygun görülmesi üzerine veya Bakanlığın doğrudan gerekli gördüğü hallerde, gerekçesi belirtilerek Bakanlık tarafından uzatılabilir veya durdurulabilir. Proje sahibine raporlarla ilgili eksiklikleri gidermesi ve ilave işlemler yapması için verilen süreler ÇED ve ÇED ön araştırması sürecine dahil değildir.

Proje Sahibinin Değişmesi

Madde 22 - Proje sahibinin herhangi bir nedenle değişmesi durumunda yeni sahibi, önceki sahibinin taahhüt ve yükümlülüklerini başka bir işleme gerek kalmaksızın yüklenmiş sayılır ve bunu bir yazı ile Bakanlığa bildirir.

Anlaşmazlıkların Çözümü

Madde 23 - Bu Yönetmelik kapsamındaki işlemler konusunda herhangi bir anlaşmazlık olması halinde Bakanlık kararı esas alınır.

ÇED Uygulamalarının Güçlendirilmesi

Madde 24 - Bakanlık, ÇED uygulamalarına ilişkin olarak, gerektiğinde yerli ve yabancı kurum ve kuruluşlar ile işbirliği halinde her türlü eğitim, plan, program ve proje çalışmaları yapabilir, kitap, kitapçık, rehber ve her çeşit doküman hazırlayabilir, seminer ve toplantılar düzenleyebilir.

Askeri Projeler

Madde 25 - Askeri projelerle ilgili ÇED uygulamaları Bakanlık ve ilgili kurum arasında yapılacak protokollerle belirlenir.

Entegre Projeler

Madde 26 - Bu Yönetmeliğe tabi birden fazla projeyi kapsayan entegre bir projenin planlanması halinde, Bakanlıkça entegre proje için tek ÇED veya ÇED Ön Araştırma Raporu hazırlanması istenebilir.

Tebliğler

Madde 27 - Bakanlık, gerekli gördüğü hallerde bu Yönetmeliğin uygulanmasına ilişkin olarak tebliğler çıkarabilir.

Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

Madde 28 - 23/06/1997 tarih ve 23028 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çevresel

Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği ve tebliğleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1- 07/02/1993 tarih ve 21489 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği ile 23/06/1997 tarih ve 23028 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği hükümlerine tabi oldukları halde söz konusu yönetmeliklerde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen faaliyetlere bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Geçici Madde 2- 23/06/1997 tarih ve 23028 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'ne göre, valilikler tarafından verilmiş yer uygunluk kararları gereği Bakanlık veya valilikçe format verilmiş faaliyetler için, bu Yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren bir yıl içinde proje sahibi tarafından ÇED Raporu veya ÇED Ön Araştırma Raporu hazırlanarak Bakanlık ya da valiliğe sunulması halinde, anılan yönetmelik hükümleri uygulanır. Bu süre içinde raporların sunulmaması halinde verilmiş olan formatlar geçersiz sayılır. Bu süre uzatılmaz.

Geçici Madde 3- Bu Yönetmeliğin yürürlük tarihinden önce, ÇED veya ÇED Ön Araştırma Raporları hazırlanarak Bakanlık veya valiliğe sunulan faaliyetlere, tabi oldukları yönetmelik hükümleri uygulanır.

Geçici Madde 4- 07/02/1993 tarihinden önce uygulama projeleri onaylanmış veya çevre mevzuatı ve ilgili diğer mevzuat uyarınca yetkili mercilerden izin, ruhsat veya onay ya da kamulaştırma kararı alınmış veya yatırım programına alınmış veya mevzi imar planları onaylanmış projelere ve bu tarihten önce üretim ve/veya işletmeye başladığı belgelenen faaliyetlere bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz.

Geçici Madde 5- 23/06/1997 tarihinden önce ilgili mevzuatı gereğince güzergahı belirlenen veya yatırım programına alınan petrol ve gaz boru hatları, enerji nakil hatları, otoyollar, ekspres yollar, devlet yolları ve il yolları projelerine bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz.

Geçici Madde 6- Mobil ve yüzer elektrik santralleri ve bu santrallerin enterkonekte şebekeye bağlantısını sağlayacak enerji iletim hatları, santrallerde kullanılacak petrol, petrokimyasal veya kimyasal ürün depoları ile limanlar, iskeleler ve rıhtımlara

ilişkin faaliyetlere 31/12/2002 tarihine kadar bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz.

Yürürlük

Madde 29 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 30 - Bu Yönetmelik hükümlerini Çevre Bakanı yürütür.

EK-I

Çevresel Etki Değerlendirmesi Uygulanacak Projeler Listesi

1. Rafineriler

- a) Ham petrol rafinerileri
- b) 500 ton/gün üzeri taşkömürü ve bitümlü maddelerin gazlaştırılması ve sıvılaştırılması projeleri
- c) Doğalgaz sıvılaştırma ve gazlaştırma tesisleri

2. Termik güç santralleri

- a) Toplam ısı gücü 200 MWt (Mega-watt termal) ve daha fazla olan termik güç santralleri ile diğer yakma sistemleri
- b) Nükleer güç santralleri ve diğer nükleer reaktörlerin kurulması ve sökümü (max. gücü sürekli termik yük bakımından 1 kilovatt aşmayan, atom çekirdeği parçalanabilen ve çoğalan maddelerin dönüşümü, üretimi amaçlı araştırma projeleri hariç).

3. Radyasyonlu nükleer yakıtlar

- a) Nükleer yakıtların yeniden işlenmesi
- b) Nükleer yakıtların üretimi veya zenginleştirilmesi
- c) Radyasyondan arınmış nükleer yakıtların veya sınır değeri üzerinde radyasyon içeren atıkların işlenmesi
- d) Radyasyonlu nükleer yakıtların nihai bertarafı işlemi
- e) Yalnız radyoaktif atıkların nihai bertarafı işlemi
- f) Yalnızca radyasyonlu nükleer yakıtların (10 yıldan uzun süre için planlanmış) veya nükleer atıkların üretim alanından farklı bir alanda depolanması

4. Demir ve çeliğin ergitilmesi ile ilgili tesisler

- a) Cevherden hadde mamulü üreten tesisler
- b) Kurulu kapasitesi 100.000 ton/yıl ve üzeri olan hurdaya dayalı sıvı çelik üreten tesisler
- c) Kurulu kapasitesi 100.000 ton/yıl ve üzeri olan haddehaneler
- d) Kurulu kapasitesi 100.000 ton/yıl ve üzeri döküm tesisleri

5. Kurulu kapasitesi 50 000 ton/yıl ve üzeri demir dışı metallerin ergitildiği tesisler

6. Asbest çıkartılması ve asbest içeren ürünleri işleme veya dönüştürme projeleri
  - a) Asbest madeni işletmeleri ve zenginleştirme tesisleri
  - b) 10.000 ton/yıl ve üzeri kapasiteli, son ürünü asbestli beton olan tesisler
  - c) Son ürün olarak friksiyon (sürtünme) maddesi üreten 50 ton/yıl ve üzeri kapasiteli tesisler
  - d) 200 ton/yıl ve üzeri asbest kullanan diğer tesisler

7. Fonksiyonel olarak birbirine bağlı çeşitli birimleri kullanarak endüstriyel ölçekte üretim yapan kimya tesisleri

- a) Organik kimyasalların üretimi
- b) İnorganik kimyasalların üretimi
- c) Fosfor, azot ve potasyum bazlı basit veya bileşik gübrelerin üretimi

8. Yollar, geçişler ve havaalanları

- a) Şehirlerarası demiryolu hatları
- b) Pist uzunluğu 2.100 m ve üzeri olan havaalanları
- c) Otoyollar, ekspres yollar ve devlet yollarının (Bu yollardaki köprü ve tünel geçişleri dahil) yapımı.
- d) (c) bendinde belirtilen yollarda yapılan 5 km ve daha fazla uzunluktaki şerit genişletme çalışmaları

9. Su yolları, limanlar ve tersaneler

- a) 1.350 DWT ve üzeri ağırlıktaki deniz araçlarının geçişine izin veren kıta içi su yollarının yapımı ve kıta içi su yolu trafiği için yapılacak olan limanlar,
- b) 1.350 DWT ve üzeri ağırlıktaki deniz araçlarının yanaşabileceği liman, iskele ve rıhtımlar,
- c) Yük ve yolcu gemilerinin yapım, bakım, onarımı amaçlı tersaneler
- d) Gemi söküm faaliyetleri
- e) Yat limanları

10. Tehlikeli atıkların kimyasal işleme tabi tutulması veya yakılması için kurulan bertaraf ve geri kazanım tesisleri veya araziye depolanmaları

11. Alanı 10 hektardan büyük veya depolama hacmi 100 ton/gün ve üzeri olan katı atık depolama tesisleri

12. Atık barajları, atık havuzları

13. 10 milyon m³/yıl ve üzeri yeraltı suyu çıkarma veya suyu yeraltında depolama projeleri

14. Boru ile içme suyu taşımaları dışında kalan büyük su aktarma projeleri

- a) Olası su sıkıntısını önlemek amacı ile akarsu havzaları arasında, 100 milyon m³/yıl ve üzeri su aktarma projeleri
- b) (a) bendi dışında, uzun dönemli yıllık ortalama akışı 2 milyar m³'ü aşan bir akarsu havzasından diğer bir akarsu havzasına söz konusu akışın % 5'i ve üzeri miktarda su aktarma projeleri

15. Su depolama tesisleri (göl hacmi 100 milyon m³ ve üzeri veya göl alanı 15 km² ve üzeri barajlar)

16. Entegre tesisleri

17. Kümes hayvanları ve domuzun yetiştirildiği, kapasiteleri aşağıda belirtilen tesisler

- a) Tavuk veya piliç yetiştirme tesisleri (Bir üretim periyodunda 60.000 adet ve üzeri tavuk, 85.000 adet ve üzeri piliç)
- b) Domuz besi çiftlikleri (30 kg ve üzeri, 3.000 baş üzeri)
- c) Dişi domuz üretim çiftlikleri (900 baş ve üzeri)

18. Orman ürünleri ve selüloz tesisleri

- a) Selüloz üretim veya işleme tesisleri, selüloid üretim veya işleme tesisleri
- b) Kereste veya benzeri lifli maddelerden kağıt hamuru üretim tesisleri
- c) 200 ton/gün ve üzeri kapasiteli her çeşit kağıt, karton veya mukavva üretim tesisleri

19. Madencilik projeleri. Ruhsat hukuku ve aşamasına bakılmaksızın;

- a) 25 hektar ve üzeri çalışma alanında (kazı ve döküm alanı toplamı olarak) açık işletme ve cevher hazırlama tesisleri
- b) 150 hektarı aşan (kazı ve döküm alanı toplamı olarak) çalışma alanında açık işletme yöntemi ile kömür çıkarma ve cevher hazırlama tesisleri
- c) Kıрма eleme dışında biyolojik, kimyasal, elektrolitik ya da ısı işlem yöntemleri uygulanan, 20.000 ton/yıl ve üzeri nihai ürün elde edilen cevher zenginleştirme tesisleri (demir cevheri hariç)

20. Taşocakları Nizamnamesi kapsamında bulunan 25 hektar ve üzeri alandan hammadde çıkarılması veya her türlü işlemden geçirilmesi projelerinden 100.000 m³/yıl ve üzeri kapasitede olanlar.

21. Çimento fabrikaları veya klinker üretim tesisleri

22. 154 kV (kilovolt) ve üzeri gerilimde

15 km den uzun enerji iletim tesisleri (iletim hattı, trafo merkezi, şalt sahaları)

23. 500 ton/gün ham petrol ve 500.000 m³/gün doğalgaz çıkartılması

24. Petrol, doğalgaz ve kimyasalların 40 km den uzun ve 600 mm ve üzeri çaplı borularla taşınması projeleri

25. 30.000 m³ ve üzeri kapasitede olan petrol, doğalgaz, petrokimya ve kimyasal madde depolama tesisleri

26. Patlayıcı ve parlayıcı maddelerin üretildiği tesisler

27. Kurulu gücü 50 MW üzeri olan nehir tipi santraller

28. Tarım ilaçları ve/veya farmasötik ürünlerin etken maddelerinin üretildiği tesisler

29. PİL ve akü üretim tesisleri

30. Şeker fabrikaları

EK-II Çed Ön Araştırması Uygulanacak Projeler Listesi

(Ek-I listesinde yer alan alt sınırlar bu listede üst sınır olarak alınır.)

Kimya, petrokimya, ilaç ve atıklar

1. Kimyasalların üretimi, petrolden yağlama maddesi üretimi veya ara ürünlerin işlenmesi, atık yağ geri kazanımı için projelendirilen tesisler

2. Toplam depolama kapasitesi 1000 m³ ve üzeri kapasitede olan doğalgaz, petrokimya, petrol ve kimyasal ürün depoları (Perakende satış istasyonları bu kapsamın dışındadır)

3. Toplam depolama kapasitesi 500 ton ve üzeri kapasitede olan patlayıcı ve parlayıcı madde depoları

4. Tarım ilaçları ve farmasötik ürünlerin, boya ve cilaların, elastomer esaslı ürünlerin ve peroksitlerin üretildiği veya elastomer esaslı ürünlerin işleme tabi tutulduğu tesisler

5. Katı atıkların yakılması ve kompostlaştırılması için yapılan tesisler ile depolama, aktarma istasyonları

6. Nüfusu 20.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerine ait atık su arıtma tesisleri

7. Sabun veya deterjan üretimi yapılan tesisler

Metalurji, makine imalatı ve tekstil

8. Demiryolu metal malzemelerinin üretimi

9. Hava taşıtlarının yapım veya onarım tesisleri

10. Demir çelik veya demir dışı metal tesisleri (1.000 ton/yıl ve altında kapasiteli tesisler ile atölye tipi çalışmalar hariç)

a) Demir çeliğin ergitildiği, üretildiği tesisler

b) Haddehaneler

c) Döküm fabrikaları

d) Sıcak dövme tesisleri

e) Boru üretimi yapan tesisler

f) Metal kaplama tesisleri

g) Demir dışı metallerin ergitildiği tesisler

11. Tekstil

a) Terbiye işlemlerinden kasar (haşıl sökme, ağartma, merserizasyon, kostikleme v.b.) boyama, apre birimlerini birlikte içeren iplik, kumaş veya halı fabrikaları

b) Boyama işlemi yapan iplik, kumaş veya halı fabrikaları

c) Sentetik iplik üretim tesisleri

d) Yün veya tiftiği ovalanması, yağının alınması veya ağartmasının yapıldığı endüstriyel tip tesisler

e) Kök boya ile boyama veya kasar birimlerinden her hangi birini içeren iplik, kumaş veya halı fabrikaları

12. Motor ve motorlu taşıt araçları

a) Motorlu taşıtların üretim veya montajının yapıldığı tesisler

b) İçten yanmalı motor üretim tesisleri

13. Cam veya cam elyafı üretim tesisleri

14. Ek-I veya Ek-II listelerinde yer alan projelere ilişkin ihtisas sanayi bölgeleri

15. Ham deri işleme tesisleri (işlenmiş ham deriden son ürün elde eden tesisler hariç)

16. Her çeşit kağıt, karton veya mukavva üretim tesisleri

17. Yıllık kapasitesi 100.000 adet ve üzerinde olan lastik kaplama tesisleri

18. Lastik üretim tesisleri (iç ve dış motorlu taşıt ve uçak lastikleri, kolon, sırt kauçuğu, kord bezi vb)

Tarım, orman, su kültürü ve gıda

19. Hayvan ve bitki ürünleri ile ilgili projeler

a) Bitkisel ham yağ veya rafine yağ elde eden tesisler veya entegre yağ tesisleri

b) Hayvansal yağların üretimini yapan tesisler

c) Nişasta üretimi yapan tesisler

d) Fermantasyon ile alkollü içki üreten tesisler veya malt tesisleri

e) Su ürünleri işleme tesisleri

f) 5.000 lt/gün ve üzeri kapasiteli süt veya süt ürünleri işleme tesisleri

g) 11/09/2000 tarih ve 24167 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kırmızı Et ve Et Ürünleri Üretim Tesislerinin Kuruluş, Açılış, Çalışma ve Denetleme Usûlü ve Esaslarına Dair Yönetmelik uyarınca 1. veya 2. sınıf ruhsata bağlı hayvan kesim tesisleri,

h) Rendering tesisleri

i) 10.000 tavuk/gün ve üzeri veya eşdeğeri kesim kapasiteli kanatlı kesim veya işleme tesisleri

j) Büyükbaş ve küçükbaş hayvan besisi tesisleri (500 adet ve üzeri büyükbaş, 1000 adet ve üzeri küçükbaş kapasiteli)

k) 30 ton/yıl ve üzeri kültür balıkçılığı projeleri

l) Sigara fabrikaları

m) Tarım arazilerinin yeniden yapılandırılması ile ilgili projeler

n) İşlenmemiş veya yarı işlenmiş alanların yoğun tarım amacı ile kullanımını amaçlayan projeler

o) Tarımsal amaçlı su yönetimi projeleri

p) Orman alanlarının başka amaçla kullanıma dönüştürülmesi projeleri

r) Maya Fabrikaları

Ulaşım, altyapı ve kıyı yapıları

20. Altyapı tesisleri

a) Su depolama tesisleri (Göl hacmi 10 milyon m³ ve üzeri veya göl alanı 1 km² yi aşan baraj veya göletler)

b) Akarsu havzaları arasında su aktarma projeleri (Ek-I de yer almayanlar)

c) Kıta içi su yollarının yapımı (Ek-I de yer almayanlar)

d) Taşkın önleme veya başka amaçla akarsu yataklarının düzenlenmesi

e) Limanlar, iskeleler, rıhtımlar (Ek-I de yer almayanlar)

f) Balıkçı barınakları, römorkör barınakları

g) Rekreasyon amaçlı, denizden 10.000 m² ve üzerinde alan kazanılması projeleri

h) Erozyonla mücadele etmek için kıyılarda yapılan çalışmalar ve kıyının değişimine neden olabilecek deniz kenarında yapılan çalışmalar; dalgakıran, mahmuz, mendirek, set vb. (bunların bakımı, onarımı hariç)

i) Demiryolu hatları (Ek-I de yer almayanlar)

j) Demiryolu taşımacılığında kullanılan aktarma amaçlı tesisler, demiryolu terminallerinin yapımı

k) Tramvaylar, yükseltilmiş ve yeraltından geçen demiryolu hatları, yolcu taşıma için kullanılan benzer hatlar (metrolar, hafif raylı taşıma sistemleri, vb.)

l) Havaalanları (Ek-I de yer almayanlar)

m) İl yolları

n) Çekem yerleri (yat ve teknelere karaya çekme, bakım, onarım, konaklama, denize indirme hizmetleri sunan ve/veya tekne imalatı yapan tesisler)

o) 1 milyon m³/yıl ve üzeri yeraltı suyu çıkarma veya yeraltında depolama projeleri

Enerji

21. Kurulu gücü 10 MW ve üzeri olan nehir tipi santraller

22. Rüzgar enerji santralleri (rüzgar çiftlikleri)

23. Jeotermal kaynağın çıkartılması ve jeotermal enerji kullanan tesisler (Isı kapasitesi 5 MWT-megawatt termal ve üzeri)

24. Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su elde edilmesi ve/veya nakledilmesi için kurulan endüstriyel tesisler (Ek-I de yer almayanlar)

25. 154 kV ve üzeri gerilimdeki enerji iletim tesisleri (Ek-I de yer almayanlar)

Turizm, spor, konut ve eğitim tesisleri

26. Toplu halde projelendirilen konutlar (200 konut ve üzeri)

27. Turizm konaklama tesisleri (50 oda ve üzeri oteller, tatil köyleri, turizm kompleksleri, vb.)

28. Eğitim kampüsleri

29. 50.000 m² ve üzeri daimi kamp ve karavan alanları

30. Temalı parklar (halkın eğlenmek amacı ile para ödeyerek girdiği, geniş alanlara kurulu parklar)

31. Kayak alanları ve mekanik tesisleri

32. Arabalar ve motosikletler için kalıcı yarış ve test alanları

33. Spor kompleksleri ve hipodromlar

Madencilik

34. Madencilik projeleri: Ruhsat hukuğu ve aşamasına bakılmaksızın;

a) Madenlerin çıkartılması (Ek-I de yer almayanlar)

b) 5.000 m³/yıl ve üzeri kapasiteli blok ve parça mermer, dekoratif amaçlı taşların çıkartılması, işlenmesi ve yıllık 100.000 m³ ve üzeri kapasiteli mermer kesme, işleme ve sayalama tesisleri.

c) 1.000.000 m³/yıl ve üzerinde metan gazının çıkartılması ve depolanması

d) Karbondioksit ve diğer gazların çıkartıldığı, depolandığı veya işlendiği 10.000 ton/yıl ve üzeri kapasiteli tesisler

e) Taşocakları Nizamnamesi'ne göre bir hammaddenin çıkarılması veya her türlü işleme sokulması (25.000 m³/yıl ve üzeri)

f) 50.000 ton/yıl ve üzeri tuzun çıkarılması ve/veya her türlü tuz işleme tesisleri

g) Cevher hazırlama veya zenginleştirme tesisleri (Ek-I de yer almayanlar)

h) Aynı sahada toplam 3.000 m ve üzerinde sondajla yapılan aramalar

35. Klinker öğütme tesisleri veya hazır beton üretimi veya ön gerilimli beton eleman üretimi yapan tesisler

36. Kömür işleme tesisleri

a) Havagazı ve kok fabrikaları

b) Kömür briketleme tesisleri

c) Kömür yıkama tesisleri

37. Petrokok, kömür ve diğer katı yakıtların depolama, sınıflama ve ambalajlama tesisleri (perakende satış birimleri hariç)

38. Tuğla veya kiremit üretimi yapan tesisler (atölye tipi tesisler hariç)

39. Seramik veya porselen üretimi yapan tesisler (atölye tipi tesisler hariç)

40. Sabit asfalt hazırlama (plent) tesisleri

41. Kireç fabrikaları

42. Ek-I de yer alan projeler kapsamında bulunmakla birlikte, yeni bir metot veya ürün denemek ve geliştirmek amacı ile hazırlanan ve iki yıldan uzun süreli olmayan projeler.

EK- III

Proje Tanıtım Genel Formatı

Başlık Sayfası

Proje sahibinin adı, adresi, telefon ve faks numarası

Projenin adı

Proje için seçilen yerin adı, mevkii

Raporu hazırlayan çalışma grubunun / kuruluşun adı, adresi, telefon ve faks numaraları

Raporun hazırlanış tarihi

İçindekiler listesi

Bölüm I: Projenin tanımı ve amacı

Proje konusu, yatırımın tanımı, süresi, hizmet amaçları, önem ve gerekliliği,

Projenin fiziksel özelliklerinin, inşaat ve işletme safhalarında kullanılacak arazi miktarı ve arazinin tanımlanması.

Önerilen projeden kaynaklanabilecek önemli çevresel etkilerin genel olarak açıklanması (su, hava, toprak kirliliği, gürültü, titreşim, ışık, ısı, radyasyon vb.)

Yatırımcı tarafından araştırılan ana alternatiflerin bir özeti ve seçilen yerin seçiliş nedenlerinin belirtilmesi.

Bölüm II: Proje için seçilen yerin konumu

Proje yeri ve alternatif alanların mevkii, koordinatları, yeri tanıtıcı bilgiler.

Bölüm III: Proje yeri ve etki alanının mevcut çevresel özellikleri

Önerilen proje nedeniyle kirlenmesi muhtemel olan çevrenin; nüfus, fauna, flora, jeolojik ve hidrojeolojik özellikler, doğal afet durumu, toprak, su, hava, (atmosferik koşullar) iklimsel faktörler, mülkiyet durumu, mimari ve arkeolojik miras, peyzaj özellikleri, arazi kullanım durumu, hassasiyet derecesi (Ek-V deki Duyarlı Yörelere listesi de dikkate alınarak) ve yukarıdaki faktörlerin birbiri arasındaki ilişkileri de içerek şekilde açıklanması.

Bölüm IV: Projenin önemli çevresel etkileri ve alınacak önlemler

1. Önerilen projenin aşağıda belirtilen hususlardan kaynaklanması olası etkilerinin tanıtımı. (Bu tanım kısa, orta, uzun vadeli, sürekli, geçici ve olumlu olumsuz etkileri içermelidir.)

a- Proje için kullanılacak alan,

b- Doğal kaynakların kullanımı,

c- Kirleticilerin miktarı, (atmosferik koşullar ile kirleticilerin etkileşimi) çevreye rahatsızlık verebilecek olası sorunların açıklanması ve atıkların minimizasyonu.

2. Yatırımın çevreye olan etkilerinin değerlendirilmesinde kullanılacak tahmin yöntemlerinin genel tanıtımı.

3. Çevreye olabilecek olumsuz etkilerin azaltılması için alınması düşünülen önlemlerin tanıtımı.

Bölüm V: Halkın katılımı

1. Projeden etkilenmesi olası halkın belirlenmesi ve halkın görüşlerinin ÇED çalışmasına yansıtılması için önerilen yöntemler,

2. Görüşlerine başvurulması öngörülen diğer taraflar.

3. Bu konuda verebileceği diğer bilgi ve belgeler

Bölüm VI: Yukarıda verilen başlıklara göre temin edilen bilgilerin teknik olmayan bir özeti

Notlar: İstenilen bilgilerin toplanması sırasında girişimcilerin karşılaştığı sorunlar.

Ekler: Proje Tanıtım Raporu'nun hazırlanmasında kullanılan ve çeşitli kuruluşlardan sağlanan bilgi ve belgeler ile raporda kullanılan tekniklerden rapor metninde sunulamayan aşağıdaki belgeler;

1. Proje için belirlenen yer ve alternatiflerinin varsa; çevre düzeni, nazım, uygulama imar planı, vaziyet planı veya plan değişikliği teklifleri

2. Yatırımcı için projesi ile ilgili olarak daha önceden alınmış izin, onay, ruhsat veya ilgili kurumlardan alınmış belgeler vb.

3. Proje için seçilen alana ilişkin arazi kullanım durumu

Notlar ve kaynaklar

Proje tanıtım raporunu hazırlayan çalışma grubunun tanıtımı:

Adı soyadı, mesleği, özgeçmiş, referansları ve rapordan sorumlu olduğunu belirten imzası.

Proje tanıtım raporu, projenin türü ve yeri dikkate alınarak ilgili meslek dallarından ve en az üç kişiden oluşan çalışma grubunca hazırlanmalıdır.

EK-IV

Çed Ön Araştırması Raporunun Hazırlanmasında Esas Alınacak Seçme Eleme Kriterleri

Başlık Sayfası

Proje sahibinin adı, adresi, telefon ve faks numaraları

Projenin adı
Proje için seçilen yerin adı, mevkii
Projenin tanımı ve amacı
Raporu hazırlayan çalışma grubunun / kuruluşun adı, adresi, telefon ve faks numaraları:
Raporun hazırlanış tarihi:

1. Raporun teknik olmayan özeti

2. Projenin nitelikleri

Projenin niteliklerinde aşağıda verilen hususlar göz önüne alınmalıdır

- Projenin kapasitesi, kapladığı alan vb.
- Çevresinde bulunan diğer tesislerle etkileşimi
- Doğal kaynakların kullanımı
- Atık üretimi
- Kirlilik ve çevre üzerine etkileri
- Kullanılan teknoloji ve malzemelerden kaynaklanabilecek kaza riski

3. Projenin yeri

Projeden etkilenmesi muhtemel alanın hassasiyeti değerlendirilirken aşağıda verilen hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

- Mevcut arazi kullanımı
- Jeolojik ve hidrojeolojik özellikler ile doğal afet durumu
- Bölgedeki doğal kaynakların durumu, kalitesi ve yenilenebilirliği
- Ek-V deki Duyarlı Yörelere listesi dikkate alınarak (sulak alanlar, kıyı kesimleri, dağlık ve ormanlık alanlar, tarım alanları, milli parklar, özel koruma alanları, nüfusça yoğun alanlar, tarihsel, kültürel, arkeolojik, vb. önemi olan alanlar) doğal çevrenin değerlendirilmesi

4. Mevcut çevreye olası etkilerin nitelikleri

Projenin olası önemli etkileri yukarıda 2. ve 3. maddelerde belirtilen kriterlerle ilişkili olarak aşağıda verilen hususlar dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

- Etki alanının genişliği (coğrafik alan ve etkilenen nüfus)
- Etkinin niteliği ve özelliği, süresi, sıklığı ve yenilenebilirliği

5. Projenin ve yerin alternatifleri

6. Sonuçlar

Burada, yapılan tüm açıklamaların özeti ile projenin önemli çevresel etkilerinin sıralandığı ve alternatiflerin karşılaştırıldığı genel değerlendirmesi yapılacaktır.

Ekler: ÇED Ön Araştırma Raporu'nun hazırlanmasında kullanılan ve çeşitli kuruluşlardan sağlanan bilgiler, belgeler ile rapor içerisinde kullanılan tekniklerden rapor

metninde sunulamayan aşağıdaki belgeler.

1. Proje için belirlenen yer ve alternatiflerinin varsa; çevre düzeni, nazım, uygulama imar planı, vaziyet planı veya plan değişikliği teklifleri.

2. Yatırımcı için projesi ile ilgili olarak daha önceden alınmış izin, onay, ruhsat veya ilgili kurumlardan alınmış belgeler vb.

3. Proje için seçilen alana ilişkin arazi kullanım durumu.

Notlar ve Kaynaklar

ÇED Ön Araştırma Raporu'nu hazırlayanların tanıtımı

Adı soyadı, mesleği, özgeçmiş, referansları ve rapordan sorumlu olduğunu belirten imzası.

Seçme eleme kriterlerine göre hazırlanmış ÇED Ön Araştırma Raporu, projenin türü ve yeri dikkate alınarak ilgili meslek dallarından ve en az üç kişiden oluşan çalışma grubunca hazırlanmalıdır.

Ek-V

Duyarlı Yörelere

Bu Yönetmelik kapsamında bulunan projelere ilişkin yapılacak çalışmalar sırasında başvurulması gereken mevzuatın dökümü aşağıda yer almaktadır. Mevzuatta olabilecek değişiklikler bu bölümün ayrılmaz bir parçasıdır.

1. Ülkemiz mevzuatı uyarınca korunması gerekli alanlar

a) 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 2. maddesinde tanımlanan ve bu Kanunun 3. maddesi uyarınca belirlenen "Milli Parklar", "Tabiat Parkları", "Tabiat Anıtları" ve "Tabiat Koruma Alanları",

b) 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu uyarınca Orman Bakanlığı'nca belirlenen "Yaban Hayatı Koruma Sahaları ve Yaban Hayvanı Yerleştirme Alanları",

c) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 2. maddesinin "a - Tanımlar" bendinin 1, 2, 3 ve 5 inci alt bentlerinde "Kültür Varlıkları", "Tabiat Varlıkları", "Sit" ve "Koruma Alanı" olarak tanımlanan ve aynı Kanunun ilgili maddeleri uyarınca tespiti ve tescili yapılan alanlar,

d) 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu kapsamında olan Su Ürünleri İstihsal ve Üretilen Sahaları,

e) 04/09/1988 tarih ve 19919 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nin 17. ve

01/07/1999 tarih ve 23742 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelikle değişik 18, 19 ve 20. maddelerinde tanımlanan alanlar,

f) 02/11/1986 tarih ve 19269 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği'nin 49 uncu maddesinde tanımlanan "Hassas Kirlenme Bölgeleri",

g) 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9 uncu maddesi uyarınca Bakanlar Kurulu tarafından "Özel Çevre Koruma Bölgeleri" olarak tespit ve ilan edilen alanlar,

h) 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'na göre koruma altına alınan alanlar,

i) 6831 sayılı Orman Kanunu gereğince orman alanı sayılan yerler,

j) 3621 sayılı Kıyı Kanunu gereğince yapı yasağı getirilen alanlar,

k) 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanun'da belirtilen alanlar,

l) 4342 sayılı Mera Kanunu'nda belirtilen alanlar,

m) 30/01/2002 tarih ve 24656 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği'nde belirtilen alanlar.

2. Ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler uyarınca korunması gerekli alanlar

a) 20/02/1984 tarih ve 18318 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi" (BERN Sözleşmesi) uyarınca koruma altına alınmış alanlardan "Önemli Deniz Kaplumbağası Üreme Alanları"nda belirtilen I. ve II. Koruma Bölgeleri, "Akdeniz Foku Yaşama ve Üreme Alanları",

b) 12/06/1981 tarih ve 17368 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi" (Barcelona Sözleşmesi) uyarınca koruma altına alınan alanlar,

ı) 23/10/1988 tarih ve 19968 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol" gereği ülkemizde "Özel Koruma Alanı" olarak belirlenmiş alanlar,

ii) 13/09/1985 tarihli Cenova Bildirgesi gereği seçilmiş ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı tarafından yayımlanmış olan "Akdeniz'de Ortak Öneme Sahip 100 Kıyısız Tarihi Sit" listesinde yer alan alanlar,

iii) Cenova Bildirgesi'nin 17. maddesinde yer alan "Akdeniz'e Has Nesli Tehlikede Olan Deniz Türlerinin" yaşama ve beslenme ortamı olan kıyısız alanlar,

c) 14/02/1983 tarih ve 17959 sayılı

Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Dünya Kültür ve Tabiat Mirasının Korunması Sözleşmesi"nin 1 ve 2. maddeleri gereğince Kültür Bakanlığı tarafından "Kültürel Miras" ve "Doğal Miras" statüsü ile koruma altına alınan kültürel, tarihi ve doğal alanlar,

d) 17/05/1994 tarih ve 21937 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi" (RAMSAR Sözleşmesi) uyarınca koruma altına alınmış alanlar.

3. Korunması gereken alanlar

a) Onaylı çevre düzeni planlarında, mevcut özellikleri korunacak alan olarak tespit edilen ve yapılaşma yasağı getirilen alanlar (Tabii karakteri korunacak alan, biyogenetik rezerv alanları, jeotermal alanlar v.b.),

b) Tarım Alanları: Tarımsal kalkınma alanları, sulanan, sulanması mümkün ve arazi kullanma kabiliyet sınıfları I, II, III ve IV olan alanlar, yağışa bağlı tarımda kullanılan I. ve II. sınıf ile özel mahsul plantasyon alanlarının tamamı,

c) Sulak Alanlar: Yaban hayatın yaşama ortamı olan, doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatl, acı veya tuzlu, denizlerin gel-git hareketlerinin çekilme devresinde derinliği 6 metreyi geçmeyen sular, bataklık sazlık ve turbalıklar ile bu alanların kıyı kenar çizgisinden itibaren kara tarafına doğru ekolojik açıdan sulak alan kalan yerler,

d) Göller, akarsular, yeraltı suyu işletme sahaları,

e) Bilimsel araştırmalar için önem taşıyan ve/veya nesli tehlikeye düşmüş veya düşebilir türler ve ülkemiz için endemik olan türlerin yaşama ortamı olan alanlar, biyosfer rezervi, biyotoplar, biyogenetik rezerv alanları, benzersiz özelliklerdeki jeolojik ve jeomorfolojik oluşumların bulunduğu alanlar.

(Kaynak: <http://www.cevre.gov.tr>)

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliklerinin Karşılaştırılması

Araş. Gör. Nuriye Peker Say*
Peyzaj Mimarı Deniz Babuş*
nursay@mail.cu.edu.tr
deniz_err@hotmail.com.tr

Prof. Dr. Muzaffer Yücel*
myucel@mail.cu.edu.tr

**Çukurova Üniversitesi,
Peyzaj Mimarlığı***
Bölümü, Balcalı, Adana.
Tel: 322-338 65 45
Fax: 322-338 61 95

Giriş

Çevresel Etki Değerlendirmesinin dünyadaki 33 yıl, Türkiye'deki 10 yıllık geçmişi incelendiğinde, konunun ortaya çıkmasından bu yana, yasal sistem içerisinde yer alması ve uygulanmasında çok yol katedilmiştir. Dünyada en hızlı yayılım gösteren yasal düzenlemelerden bir tanesi olan ÇED bu gün 100'ü aşkın ülkede uygulanmaktadır. Konunun öneminin vurgulanması artık geride kalmış, daha etkin ve güvenli bir ÇED çalışması nasıl yapılmalı ve nasıl bir yasal sistem içerisinde gerçekleştirilmeli tartışmaları devam etmektedir.

ÇED sisteminin işleyiş prosedürü ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Her ülke kendi değerlendirme süreçlerini, idari ve alışagelmış yasal sistemleri içerisinde uygulamaktadır. Ülkenin idari yapısı, nüfusu, eğitim durumu, çevre sorunlarına karşı duyarlılığı konuyla ilgili yetkili kurumların değişiklik göstermesi vb. konular bu farklılığın temel nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir çok gelişmekte olan ülkede, farklı çevreler tarafından ÇED kavramının kabul edilmesi zaman almıştır. Ayrıca proje sahipleri, kamuoyu, yetkili kurumlar açısından bu sisteminin işleyişinde sorunlar yaşanmaktadır. Bu nedenle özellikle bu ülkelerde zaman zaman yasal prosedürle ilgili değişiklikler gündeme gelmektedir.

Aslında ÇED kavramsal içeriği nedeniyle değişken ve esneklik özelliğine sahiptir. Bu nedenle zaman içerisinde yenilenmesi ve güncellenmesi, değişen ve gelişen teknolojiye adaptasyonu açısından önemlidir.

Ancak, ülkemizde ÇED yönetmeliğindeki değişikliklerin temel nedeni, sistemin uygulanmasına yönelik sorunlar bulunmasıdır.

Türkiye'de 10 yıldır yasal olarak uygulanan ÇED ile ilgili yönetmelik üç defa değiştirilmiştir.

- 07.02.1993 Tarihli 1. ÇED Yönetmeliği (yürürlükten kaldırılmıştır)
- 23.06.1997 Tarihli 2. ÇED Yönetmeliği (yürürlükten kaldırılmıştır)
- 06.06.2002 Tarihli 3. ÇED Yönetmeliği (yürürlüktedir)

Son günlerde Çevre Bakanlığı, 4. ÇED Yönetmeliğine yönelik yeni bir taslak üzerinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Türkiye'de 7 Şubat 1993 Tarihli ilk ÇED Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesinden sonra ÇED Raporlarının hazırlanmasında, inceleme değerlendirme sürecinde ve Bakanlığın görüş bildirmesi gibi uygulamanın değişik aşamalarında karşılaşılan sorunları gidermek ve ÇED Yönetmeliğini daha açık bir hale getirmek için 23 Haziran 1997 tarihinde 23023 Sayılı Resmî Gazetede 2. ÇED Yönetmeliği yayınlanmıştır (Yücel ve Peker Say, 1998).

Yaklaşık 5 yıl yürürlükte kalan bu yönetmelik, ülkemizin Avrupa Birliği'ne girme çalışmaları kapsamında yeniden gündeme gelmiştir ve Avrupa Birliği standartlarına %60 oranında uygunluğu sağlanarak değiştirilmiştir. Halen yürürlükte olan bu Yönetmelik 6 Haziran 2002 tarihinde 24777 Sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

Yürürlükte Olan ÇED Yönetmeliği

Yönetmelik 6 ana bölümde yer alan 30 madde'den ve 5 adet ekden oluşmaktadır.

1. Bölüm: Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar

2. Bölüm: Genel Hükümler (Yetki, ÇED Raporu veya ÇED Ön Araştırma Raporu Hazırlama Yükümlülüğü)

3. Bölüm: ÇED Uygulama Yöntemi

4. Bölüm: ÇED Ön Araştırma Uygulama Yöntemi

5. Bölüm: İzleme ve Denetleme

6. Bölüm: Çeşitli Hükümler

Ek-I ÇED Uygulanacak Projeler Listesi

Ek-II ÇED Ön Araştırması Uygulanacak Projeler Listesi

Ek-III Proje Tanıtım Genel Formatı

Ek-IV ÇED Ön Araştırması Raporunun Hazırlanmasında Esas Alınacak Seçme Eleme Kriterleri

Ek-V Duyarlı Yöreler

Yönetmelik ÇED prosedürünün işleyişi ile ilgili olarak aşağıdaki konuları kapsamaktadır.

- Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu ile Çevresel Etki Değerlendirmesi Ön Araştırma Raporunun hangi tür projeler için isteneceği ve içereceği konular,

- Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esaslar,
- Çevresel Etki Değerlendirmesi için Kapsam Belirleme ve İnceleme Değerlendirme Komisyonunun oluşturulması ile ilgili çalışmalar,

- Yönetmelik kapsamına giren projelerin işletme öncesi, işletme sırası ve işletme sonrası dönemde izlenmesi ve denetlenmesi,

- Çevresel Etki Değerlendirmesi sisteminin, çevre yönetiminde etkin ve yaygın biçimde uygulanabilmesi ve kurumsal yapısının güçlendirilmesi için gerekli eğitim çalışmaları.

Şekil 1'de bir ÇED raporunun hazırlanması ve yasal prosedürünün tamamlanması sürecinde yapılması gerekenler ÇED Yönetmeliğindeki ilgili maddeler ve süreler belirtilerek, Türkiye'de uygulanan ÇED prosedürü şematize edilmiştir.

Buna göre ÇED Raporu hazırlanması gerekli faaliyetler;

- Yönetmeliğin Ek-I Bölümünde yer alan "ÇED Uygulanacak Faaliyetler Listesi"nde yer alan faaliyetler ile,

- Yönetmeliğin Ek-II Bölümünde yer alan "ÇED Ön Araştırması Uygulanacak Faaliyetler Listesi"nde yer alan ve haklarında "çevresel etkileri önemlidir" saptaması yapılan faaliyetler için ÇED Raporu hazırlama zorunluluğu vardır.

Yürürlükte olan ÇED Yönetmeliğinde yapılan en önemli değişiklikler şu şekilde sıralanabilir:

- Önceki Yönetmelikte hem ÇED hem de ÖN ÇED süreci proje sahibinin valiliğe başvurusu ile başlarken, bu yönetmelikte ÖN ÇED için yine valiliğe başvuru yapılmakta, ÇED süreci ise Çevre Bakanlığı'na başvuru ile başlamaktadır.

- Bu yönetmelikle birlikte ÇED Raporu hazırlayacak kurum ve kuruluşlara "**Yeterlik Belgesi**" verilmesi uygulamasına son verilmiştir. Yönetmeliğe göre proje sahibinin Bakanlığa başvurusunun ardından "**Kapsam Belirleme ve İnceleme Değerlendirme Komisyonu**" kurulacaktır. Bu komisyon faaliyetin türüne göre özel format düzenlemek ve ÇED Raporunu hazırlaması gereken çalışma grubunu belirlemek ve ÇED Raporunu inceleyip değerlendirmekle yetkili olacaktır.

- Yürürlükte olan Yönetmeliğin uygulamasıyla ilgili en önemli değişikliklerden bir diğeri de "**Halkın Katılımı Toplantısı**"nın ÇED Raporunun hazırlanmasından önce düzenlenmesidir. Daha önceki iki yönetmeliğe göre de bu toplantı Raporun hazırlanmasından sonra inceleme değerlendirme sürecinin son aşamalarında gerçekleştirilmekteydi.

- En son çıkarılan ÇED Yönetmeliğinin 24. Maddesi, diğer yönetmeliklerde yer almayan ve ÇED uygulamalarının güçlendirilmesine yönelik bir ifade içermektedir. Buna göre, Bakanlık ÇED uygulamalarına ilişkin olarak gerektiğinde yerli ve yabancı kuruluşlarla işbirliği yaparak, her türlü eğitim, plan, program ve proje çalışmalarını yapabilir. Çeşitli dökümanlar hazırlayabilir, seminer ve toplantılar düzenleyebilir.

- Yürürlükte olan Yönetmeliğe göre ÇED'e ve ÇED Ön Araştırmasına tabii faaliyetler listesinde değişiklikler yapılmış, önceden ÇED kapsamında olan bazı faaliyetler ÖN ÇED kapsamına alınmıştır. Örneğin, tekstil ve halı fabrikaları, motor ve motorlu taşıt araçlarının üretim ve montajı, toplu konut projeleri, turizm tesisleri buna örnek olabilecek bir kaç faaliyetlerdir.

- ÇED sürecinde en çok tartışılan konulardan biri, raporların inceleme değerlendirme aşamasının uzun süreler alması ve bu konunun proje sahipleri ve çalışmayı yürüten ekip açısından zaman ve ekonomik kayıplara yol açmasıdır. Son çıkarılan yönetmelikte süreler azaltılmış, inceleme değerlendirme süreci 60 işgününden 30 iş gününe düşürülmüştür.

- Yönetmeliğin Ek-V'inde "Duyarlı Yöreler" başlıklı bir liste sunulmuştur. Yönetmelik kapsamında bulunan projelere ilişkin yapılacak çalışmalar sırasında başvurulması gereken mevzuatın dökümü niteliğinde hazırlanmıştır.

Bir önceki yönetmelikte bulunmayan bu konu, 1993 tarihli ilk ÇED Yönetmeliği'nde "Hassas Yöreler" olarak eklerde yer almış ve bu bölgelerde yapılacak olan faaliyetler ÇED kapsamında değerlendirilmiştir.

- Yönetmeliğe göre gerçekleştirilen ÇED Ön Araştırma süreci için bir önceki yönetmelikte olduğu gibi valiliğe başvurulmaktadır. Proje sahibi Yönetmeliğin ekinde yer alan "**ÇED Ön Araştırması Raporunun Hazırlanmasında Esas Alınacak Seçme Eleme Kriterleri**"ne göre raporunu hazırlamaktadır. Önceki Yönetmeliğe göre "seçme eleme kriterleri" yerine "ÇED Ön Araştırma Raporu Genel Formatı" kullanılmaktaydı.

Yönetmeliğin uygulanmasında çıkan bazı sorunlar daha önceden olduğu gibi, Yönetmeliğin 5. Maddesine dayanılarak genelgeler yoluyla çözümlenmeye çalışılmıştır. Örneğin, yürürlükte olan Yönetmeliğe dayanılarak hazırlanan 26 Şubat 2003 tarih ve ....2779 sayılı Bakanlık yazısıyla ÇED Ön araştırma uygulamasında değişiklikler yapılmıştır. Daha önceden ÖN-ÇED için karar verme dahil tüm prosedür Bakanlık tarafından takip edilirken, bu genelge değişikliği ile hem komisyon oluşturulması, hem de karar verilmesi valiliklere bırakılmıştır. Ayrıca genelgeye 22 maddeden oluşan bir "Eleme-Kontrol Listesi" eklenmiş, ÖN ÇED sürecinin sonucunda komisyonun kararına göre "**ÇED Gerekli Değildir Belgesi**"ni almak için 350 000 000 TL'nin Bakanlık Döner Sermaye işletmesine yatırma zorunluluğu getirilmiştir.

ÖN-ÇED prosedürünün nasıl işleyeceği ÇED Yönetmeliği ve ilgili genelge dikkate alınarak son hali ile Şekil 2'de verilmiştir.

Yukarıda sıralanan değişiklikler Çizelge 1'de üç yönetmeliğin (1993, 1997, 2002) karşılaştırılması şeklinde düzenlenmiştir.

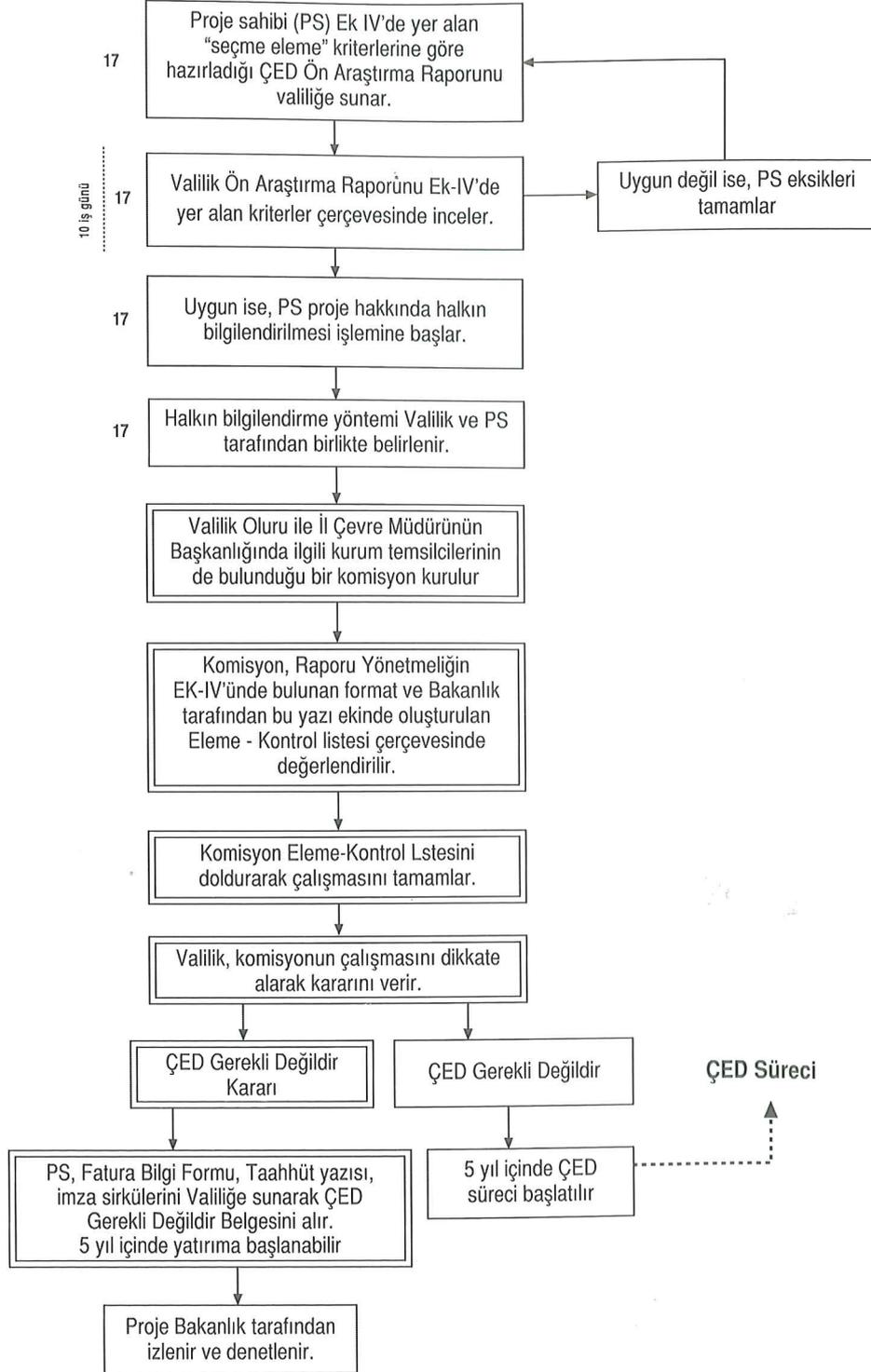
Sonuç

7.2.1993 tarihinde ÇED Yönetmeliği yürürlüğe girene kadar Çevre Bakanlığı tarafından 29 faaliyetten Teknik Rapor istenmiş ve çevreye etkileri belirlenmiştir (Yücel, 2001). Çevre kirliliğinin önemli oranda önlenmesine yönelik büyük umutlar bağlanan ÇED Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesinden bu yana yaklaşık 550 faaliyete ÇED uygulanmış, yaklaşık 5000 adet faaliyete ise ÖN ÇED uygulanmıştır (3.1.2000 tarihi itibarıyla 441 ÇED 3399 ÖN-ÇED Raporu karar bağlanmıştır).

ÖN ÇED

- 16 -EK-II'de yer alan projeler
-Değişiklik yapılacak projeler

Şekil 2. 26 Şubat 2003 Tarih ve ...2779 sayılı Çevre Bakanlığının yazısı doğrultusunda değiştirilen ÇED Ön Araştırma süreci

Çizelge 1. Türkiye'de Uygulanan ÇED Yönetmeliklerinin Karşılaştırılması.

Konu	1993 Tarihli ÇED Yönetmeliği	1997 Tarihli ÇED Yönetmeliği	2002 Tarihli ÇED Yönetmeliği
ÇED Sürecinin Başlatılması	Proje Sahibi Proje özeti ile Bakanlığa Başvurur.	Proje Sahibi Proje özeti ile Valiliğe Başvurur.	Proje Sahibi "Proje Tanıtım Genel Formatı" (Ek 3) ile Bakanlığa Başvurur.
Faaliyet Yerinin Tetkiki	Faaliyet alanının mevzuat açısından uygunluğu, proje sahibi tarafından yaptırılmakta, ilgili kurum ve kuruluşlardan uygun olup olmadığı kararı alınmaktadır.	Proje sahibinin valiliğe başvurusundan sonra, 30 iş günü içerisinde Valilik uygun olup olmadığına karar verir.	Sürecin ilk aşamalarında gerçekleştirilen ve ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin de katıldığı komisyonun bilgilendirme toplantısında karar verilir.
Rapor Hazırlama Yetkisi	En az üç farklı meslek grubundan, en az lisans seviyesinde eğitim görmüş üç yıl ve üstü mesleki tecrübeye sahip kişiler yapabilir.	ÇED Raporu ve ÇED Ön Araştırma Raporu hazırlayacak kurum ve kuruluşlar Bakanlıktan "Yeterlilik Belgesi" almak zorundadır.	ÇED Raporunu değerlendirecek olan komisyon, raporun hangi meslek dallarından kişilerin katılımı ile hazırlanacağına karar verir.
ÇED Raporunun Hazırlanması	Bakanlık her proje için özel format verir	Bakanlık her proje için özel format verir	Kapsam Belirleme Toplantısında çerçevesi çizilen özel format verilir.
İnceleme Komisyonu	Bakanlıkça "İnceleme Değerlendirme Komisyonu" teşkil edilir.	Bakanlıkça "İnceleme Değerlendirme Komisyonu" teşkil edilir.	Bakanlıkça "Kapsam Belirleme ve İnceleme Değerlendirme Komisyonu "
Halkın Katılımı	ÇED Raporunun Bakanlığa sunulmasından sonra	ÇED Raporunun Bakanlığa sunulmasından sonra	ÇED Raporunun hazırlanıp Bakanlığa sunulmasından önce
ÇED Raporunun İncelenmesi	Raporun Bakanlıkta inceleme süresi 12 hafta	60 iş günü (12 hafta)	30 iş günü
ÇED Uygulanacak Faaliyetler	Ek I'de yer alan 31 Faaliyet	Ek I'de yer alan 38 Faaliyet	Ek I'de yer alan 30 Faaliyet
ÇED Ön Araştırma Sürecinin Başlatılması	Proje sahibi ÇED Ön Araştırma Kontrol Listesi ve Değerlendirme matrisini doldurarak Bakanlık Taşra Teşkilatına başvurur.	Proje sahibi faaliyet özetiyle Valiliğe başvurur.	Proje sahibi Ek IV'de yer alan "seçme eleme kriterleri"ne göre rapor hazırlar ve Valiliğe başvurur.
ÇED Ön Araştırma Raporunun Hazırlanması	Bakanlık, proje sahibine her proje için hazırlanan uygun formatı verir.	Valilik, Proje sahibine her proje için hazırlanan uygun formatı verir.	Ek IV'de yer alan "seçme eleme kriterleri"ne göre rapor hazırlanır.
ÇED Ön Araştırma Raporunun İncelenmesi Ve Karar Verme	Ön İnceleme Değerlendirme Komisyonu inceler, Mahali Çevre Kurulu kararını verir.	Ön İnceleme Değerlendirme Komisyonu inceler, Mahali Çevre Kurulu kararını verir.	Valilik tarafından oluşturulan komisyon Eleme - Kontrol Listesine göre inceler ve değerlendirir. Valilik kararını verir.

Ancak bu uygulamanın Türkiye açısından yeni olması ve gerek Bakanlığın gerekse kamuoyunun konuya karşı hazırlıksız olması, uygulamada bazı sorunlarla karşılaşılmasına neden olmuştur. Bu durum zaman zaman bazı çevrelerde (örneğin; basın, sivil toplum örgütleri, üniversiteler) ÇED kavramına karşı bir güvensizlik ortamının oluşmasına yol açmıştır.

Yönetmeliğin uygulanmasıyla ilgili sorunları gidermek için, bazı hükümleri ortadan kaldırarak, bazı hükümleri değiştirerek yönetmelik yenilenmiştir. Gerek 2. ÇED Yönetmeliği, gerekse 3. ÇED Yönetmeliği bu gibi sorunları gidermeyi amaçlamıştır. Ancak sorunların çözümünüyle ilgili yeterli başarı sağlanamamıştır. Bu nedenle 3. ÇED Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesinin ardından 1 yıl geçmeden Bakanlık yeni bir yönetmelik taslağı hazırlamıştır.

Her yeni yönetmelikle birlikte sorunlar farklı boyutlarda devam etmektedir. Sözü geçen ve ÇED uygulamasında karşımıza sorun olarak çıkan konuları 3 ana başlıkta toplamak mümkündür.

- Raporların etkin ve güvenilir bir düzeyde hazırlanmaması, hatta işletme halindeki tesislere dahi ÇED Raporu hazırlanması,
- Halkın katılımının etkin bir şekilde gerçekleştirilememesi,
- Raporların hazırlanması ve değerlendirilmesinin mümkün olan en kısa sürede gerçekleştirilmeye çalışılması.

Bu sorunların çözümüne yönelik öneriler aşağıda sıralanmıştır.

- Yürürlükte olan ÇED Yönetmeliğinin kapsamında yer alan ÇED sisteminin etkin bir şekilde uygulanması ve kurumsal yapısının güçlendirilmesi için gerekli eğitim çalışmalarının düzenlenmesi olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.
- Proje sahipleri, sivil toplum kuruluşları, kamuoyu, Bakanlık içerisinde ve diğer kamu kurumlarında görev yapan çalışanların ÇED hakkında yeterli bilgiye sahip olması, süreç içerisinde inceleme değerlendirme ve halkın katılımı aşamasında daha etkin sonuçların daha kısa sürede alınmasını sağlayacaktır.

Bu amaç doğrultusunda Çevre Bakanlığı çeşitli kurslar ve seminerler düzenlemelidir.

- Ülkemizde ÇED uygulamasından sorumlu kurum olarak Bakanlık, ülke içerisinde gerekli eğitim çalışmalarına ek olarak

dünyadaki ÇED ile ilgili gelişmeleri takip etmelidir. Gelişmiş ülkelerdeki farklı uygulamalar, uluslararası organizasyonlardaki (AB, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, vb.) yeni gelişmeler izlenmelidir.

- Bakanlık bu amaçla düzenli bir şekilde her yıl "ÇED kongresi" düzenlemelidir. Ayrıca Uluslararası Etki Değerlendirme Birliği (IAIA) nin her yıl düzenlediği, Dünya Bankasının, BM ve 100'ü aşkın ülkeden katılımın gerçekleştirildiği kongrelere Bakanlıktan temsilcilerin de katılımı sağlanmalıdır.

- Konuyla ilgili yasal düzenlemede yapılacak olan bir değişiklik kısa sürede, üzerinde fazla tartışılmadan yapılmamalı, farklı çevrelerden görüş alınarak, gelişmiş ülkelerdeki yenilikler doğrultusunda, açık bir politika çerçevesinde gerçekleştirilmelidir.

- Çevre Bakanlığı, ülke genelinde çevre ile ilgili envanter çalışması yapmalıdır. Gerek alan çalışmaları, gerekse farklı kurumlardan çevresel konularla ilgili bilgi toplayarak bir veri bankası kurulmalıdır. Böyle bir çalışma, yapılacak olan ÇED Raporlarında temel verilerin elde edilmesi aşamasında harcanan zaman kayıplarının önüne geçecektir.

- Bakanlık içerisinde kurulacak bir bilgi ağı ile çevre ile ilgili envanterlerin bilimsel araştırmalar için kullanımına olanak sağlanmalıdır.

Kaynaklar

Peker Say N., M. Yücel, 2003. Çevresel Etki Değerlendirmesi, Kimya Mühendisleri Odası Güney Bölge Şubesi Sorumlu Müdürlük Sertifikalı Eğitim Programı, Adana.

Yücel M., N. Peker Say, 1998. Yeni ÇED Yönetmeliğinin Getirdikleri Götürdükleri. Peyzaj Mimarlığı, Özel Sayı, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Yayını. Ankara.

Yücel M., 2001. Çevresel Etki Değerlendirmesi, Baki Kitabevi, Yayın No: 24, Adana.

Türkiye’de Stratejik Çevresel Değerlendirme (SÇD) Çalışmaları

Arzu UÇAR
Şehir Plancısı, Çevre ve Orman
Bakanlığı, ÇED ve Planlama Genel
Müdürlüğü

Stratejik Çevresel Değerlendirme (SÇD) politika, program ve planlar ile bunların alternatiflerinin olası çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerinin değerlendirildiği, etkin halk katılımının sağlandığı ve sonuçların çevresel raporla sunulduğu kapsamlı bir çevre yönetim aracıdır.

Avrupa Fon Çalışmaları başlığı altında SÇD uygulama alanları İşletimsel Programlar ve Program Metinleri, Avrupa Birliği (AB) Destekli Çalışmalar ve Bölge Planları olarak üçe ayrılmıştır. Uygulamada ise daha çok plan ve programlar şeklinde gelişme göstermiştir. Burada kastedilen planlar fiziki planlar (üst ölçekli arazi kullanım planları), programlar ise sektörel düzeydeki gelişmelerin ve sosyo-ekonomik yapılanmaların ele alındığı programlardır. Dünya’da ise kendi ÇED yönetmeliklerinin prosedürünü takip ederek yürüten Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Hollanda, Kanada ve Yeni Zelanda gibi birkaç ülke dışında henüz yasal bir zemine sahip olmayan SÇD kabul gördüğü her ülkede farklı uygulamalara konu olmaktadır. Örneğin ABD’de plan ve programlara SÇD uygulanırken, Hollanda, Yeni Zelanda’da plan, program ve politika ve kabine kararlarına uygulanmaktadır (Therivel et al 1999).

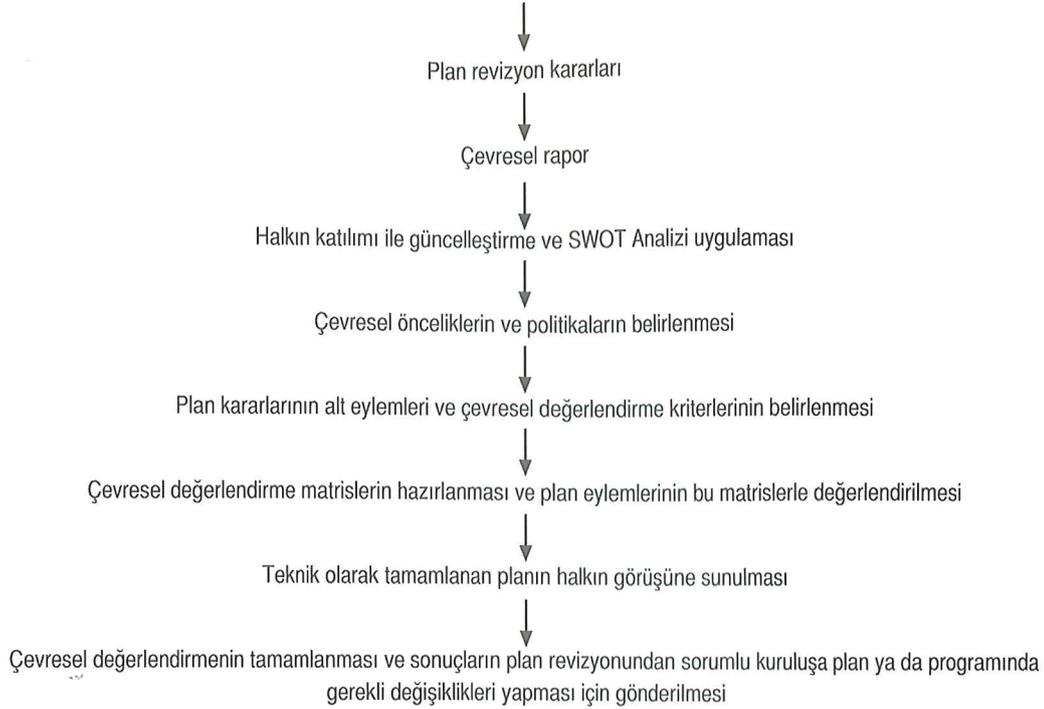
Dünyada ÇED prosedürü yıllardır uygulanmaktadır. Ancak ÇED uygulamalarında sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, çevre kirliliğinin önlenmesi konularında yeterli başarının elde edilememesi üzerine, daha etkin çevre yönetim araçları arayışına gidilmiştir. Bu çerçevede, 1991 yılında imzaya açılan “Espoo Sözleşmesi” (Sınır Aşan ÇED Sözleşmesi) eki protokolü olan ve Avrupa Ekonomik Komisyonu ve Birleşmiş Milletler (BM) çalışmaları yürütülen, BM SÇD Protokolü Taslağı 26-27 Şubat 2001 tarihlerinde Sofya’da yapılan II. Taraflar Konferansı ile üye ülkelerin görüşlerine sunulmuş, 2003

Mayıs ayında Kiev’de yapılan Bakanlar Toplantısı ile de sözleşmeye taraf ülkelere imzalanmıştır.

Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler çatısı altında yürütülen SÇD çalışmalarının sonuçlanmasını beklemeden “Bazı Plan ve Programlara SÇD Uygulanmasına İlişkin 27.06.2001 gün ve 2001/42/EC Sayılı Direktif”i yayımlamış ve üye ülkelerin üç yıl içerisinde çıkartılan direktif doğrultusunda kendi yönetmeliklerini çıkartmasını istemiştir (Aydemir ve Aydın 2002).

Ülkemizde ise henüz SÇD ile ilgili çalışmaların dayanak olacağı yasal düzenleme ve sürecin uygulanmasında rehber teşkil edecek bir araç bulunmamaktadır. Ancak AB Mevzuatına uyum için hazırlanan “Ulusal Uyum Programı” çerçevesinde AB SÇD mevzuatına uyum sağlayacağımız taahhüt edilmiştir. Bu doğrultuda, Hollanda Hükümeti’nin AB aday ülkelerinin birliğe uyum sürecinde kurumsal yapılarını güçlendirmek için kullanıma açtığı MATRA programı çerçevesinde mülga Çevre Bakanlığı tarafından “Çanakkale ve Yakın Çevresindeki Çevre Düzeni Planı Revizyonuna SÇD Uygulanmasına İlişkin SÇD Pilot Projesi” Ocak 2002-Aralık 2003 tarihleri arasında başarıyla yürütülmüş ve tamamlanmıştır.

Pilot projenin ilk aşamasında, mevcut verilerden hareketle Çanakkale ilinin sosyo-ekonomik yapısını güçlendirmek amacıyla bölgede yapılan toplantılarla “plan revizyonu” yapılmasına karar verilmiştir. Yöredeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının, belediyelerin, sivil toplum örgütlerinin ve meslek, sanayi, ticaret odalarının temsilcilerinin katılımı ile yapılan toplantılarda; tarıma dayalı sanayi, rüzgar kaynaklı enerji sektörü ve bölgenin tarihi, kültürel ve ekolojik ürünlerine dayalı turizmin geliştirilmesi kararlarını

Şekil 1. Çanakkale SÇD Pilot Projesi Akış Şeması

temel alan Çevre Düzeni Planı revizyonu ile SÇD süreci başlamıştır. (Şekil 1. Çanakkale SÇD Pilot Projesi Akış Şeması)

Revizyon sonrasında bir "çevresel rapor" hazırlanmış, Çanakkale'de yapılan toplantılarla sivil toplum kuruluşlarına ve halka anlatılmıştır. Yine aynı toplantıda tartışılarak güncellenen çevresel rapora SWOT (Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threats, İçsel Güçler-İçsel zayıflıklar-Dışsal olanaklar-Dışsal tehditler) analizi uygulanmış, çevresel öncelikler ve politikalar belirlenmiştir. Sonraki aşamada plan kararlarının alt eylemleri ve çevresel değerlendirme kriterleri tespit edilip bir matris yoluyla değerlendirilerek rapor teknik olarak da tamamlanmıştır.

Yapılan tüm çalışmalar ve tamamlanan rapor mümkün olan en çok sayıda kişiye ulaşması açısından mülga Çevre Bakanlığı'nın web sayfasında yayınlanmış, özet halinde tüm sivil toplum kuruluşlarına ve bölgedeki yerel, bölgesel kurumlara dağıtılmış, yerel gazetelerde ilan edilmiştir.

Projenin üçüncü aşaması olarak yukarıdaki süreçle bilgilendirilen bireylerin bir araya geldiği "halkın katılımı" toplantıları gerçekleştirilmiş, katılımcıların görüşleri alın-

mıştır. Bu görüşlerin de dikkate alınarak hazırlanan rapora son şekli verilerek plan revizyonundan sorumlu kuruluşa çevresel değerlendirme ile birlikte iletilerek ulaşılan sonuçların planlamaya yansıtılması istenmiştir.

Pilot proje SÇD sürecinde halkın katılımının projeye olumlu etkilerinin gözlenebildiği bir örnek olmuştur. Bunun yanında teoride tahmin edilemeyen fakat uygulamada karşılaşılan veri eksikliğinin süreçte oluşturabileceği olumsuz etkiler de proje sayesinde görülmüştür.

Ayrıca mülga Çevre Bakanlığı, "AB SÇD Direktifinin Türkiye İçin Uyumlaştırılması ve Uygulanması Projesi" adı altında Hollanda Hükümeti MATRA Programına yeni bir proje ile başvuru yapmış ve proje kabul edilmiştir. "Türkiye İçin Taslak bir SÇD Yönetmeliğinin Uyumlaştırılması ve Uygulanması Projesi" 2003 yılının Ocak ayında başlayıp Aralık 2004'te bitecek olup iki yıl sürelidir. Proje kapsamında AB SÇD Direktifinde belirtilen sektörler çerçevesinde sektör temsilcileri ve etkilenen tüm tarafların katılımı ile taslak bir SÇD yönetmeliği hazırlanacak ve bu yönetmeliğin işlerliği turizm gelişimine ilişkin bir pilot proje ile test edilecektir. Proje süresince proje ortakları SÇD ko-

nusunda bilgilendirilecek ve SÇD uygulamalarında başvurulabilecek el kitapları hazırlanacaktır. Bir taslak yönetmeliğin hazırlanmasının yanı sıra, projenin ana amaçlarından biri de SÇD konusunda Türkiye'deki kurumsal altyapıyı geliştirmek ve ülkemizi ileride uygulamaya geçecek bu sürece hazırlanacaktır.

Türkiye İçin Taslak Bir SÇD Yönetmeliğinin Uyumlaştırılması ve Uygulanması Projesi üç aşamadan oluşmaktadır. Bunlardan ilki AB SÇD Yönetmeliğinde belirtilen sektörlerle ilgili planlama çalışmalarını ülkemizde yürüten tüm kurum ve kuruluşların da katılımı ile ülkemiz için taslak bir SÇD Yönetmeliği hazırlanmaktadır. 2003 yılı Ocak ayından beri süregelen ilk aşamada, eliyeye yakın kurum ve kuruluş, üniversiteler, meslek odaları, gönüllü kuruluşların katıldığı iki toplantı ile katılımcıların bilgilendirilmesi sağlanmıştır.

Proje kapsamında AB SÇD Yönetmeliğinde Kapsam başlıklı 3. Madde'de "...Tarım, ormancılık, balıkçılık, enerji, endüstri, taşımacılık, atık yönetimi, su yönetimi, telekomünikasyon, turizm, kent ve kırsal planlama ya da arazi kullanımı...." olarak tanımlanan başlıklar çerçevesinde sektörel grup

toplantıları yapılarak, Taslak Yönetmeliğin eklerini hazırlama çalışmalarına başlanmıştır (European Community 2001). Bu kapsamda her sektör Çevre Bakanlığı ÇED ve Planlama Genel Müdürlüğü Çevre Planlama Dairesi uzmanlarının başkanlığında kendi içinde toplantılar düzenleyerek eklerde yer alabilecek faaliyetler hakkında tartışmıştır. Sektörel çalışmalar sürerken Çevre Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı temsilcileri, Hollanda'daki SÇD ve ÇED süreci çalışmalarını yerinde izlemek amacıyla bir eğitim ve halkın katılımı toplantısına katılmıştır. Taslak Yönetmeliğin hazırlanması çalışmaları halen sürmektedir.

İkinci aşama ise, bu yönetmeliğin işlevinin test edileceği bir pilot proje uygulamasıdır. Pilot proje, Turizm Bakanlığı'nın Antalya-Manavgat ve Serik yörelerinde yürütmeye başlayacağı "Turizmin Geliştirilmesi ve Çeşitlendirilmesi" planlama çalışması için Çevre Bakanlığı'ndan görüş istemesi ile şekillenmiş, gerekli görüşmelerden sonra iki Bakanlığın bu çalışmayı birlikte yürütmesi konusunda anlaşmaya varılmıştır.

Son aşama, pilot projenin sonuçlarından elde edilen tecrübe ve derslerden Taslak Yönetmeliğe geri besleme yapılmasıdır. Bu aşamada Taslak Yönetmelik proje çıktılarına göre gözden geçirilecek ve projeden elde edilen sonuçlar belirlenecektir.

Her iki pilot proje ile de amaçlanan, Türkiye'nin AB'ye uyum sürecini tamamlamasını sağlamanın yanında, çevre yönetiminde dünyanın eriştiği noktaya erişmektir. Proje düzeyindeki ÇED çalışmalarının yetersizliklerini giderme arayışları sonucunda ortaya çıkan SÇD'nin de yasal bir zemine oturtulması ile plan, program ve hatta politikalar bazında karar vermeye geçiş sağlanacaktır. Böylece üst ölçeklerde alınan stratejik kararlar da daha sağlıklı ve sürdürülebilir olacaktır. Yenilenebilir veya yenilenebilir tüm kaynakların tükenme tehlikesi ile karşı karşıya kaldığı dünyamızda, sürdürülebilirliğin sağlanıp gelecek kuşaklara daha iyi bir çevrenin bırakılması hedefine erişmede bu denli önemli yer teşkil eden çevre yönetim sistemlerinden biri olan SÇD'nin ülkemizde de yakından takip ediliyor olması önemlidir.

Kaynaklar

Aydemir Şenol, Aydın Mustafa, Ekim, 2002
"Stratejik Çevresel Değerlendirme (SÇD) ve Türkiye'deki Uygulaması", İTÜ Taşkışla 10. Ulusal Bölge Planlama Kongresi.

European Community, 27 June 2001,
Directive 2001/42/EC Of The European Parliament And Of The Council Of 27 June 2001 on The Assessment Of The Certain Effects Of Certain Plans And Programmes On The Environment.

Therivel Riki, Wilson Elizabeth, Thompson Steward, Heaney Donna, Pritchard David, 1999
Strategic Environmental Assessment.

www.tr.net

TR.NET

sales@tr.net

TÜRKİYE'NİN İNTERNETİ

güvenli veri transferi

basit ağ tasarımı

düşük telekom maliyeti

düşük donanım maliyeti

düşük bakım ve destek maliyeti

kolay yönetim

365 gün 24 saat teknik destek

mpls

VPN

hizmeti bizimle
hiç olmadığı kadar avantajlı...

Merkez ODTÜ Yerleşkesi, Teknokent ODTÜ İkiizleri Önü Bulvarı, 06531, Ankara

TR.NET Ankara Ofis Vakıfbank Bilgi İşlem Dairesi, 1. Kat, Anadolu Bulvarı, Macunköy, 06370,

Ankara Tel: +90 (312) 591 0050 Faks: +90 (312) 591 0099 Yardım Masası: +90 (312) 295 9595

TR.NET İstanbul Ofis Halaskargazi Caddesi, No:243, Kat:6 80260 Osmanbey / İstanbul

Tel: +90 (212) 233 7667 Faks: +90 (212) 241 1312 Yardım Masası: +90 (216) 542 9000

Etkinlikler

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Genel Merkezi tarafından gerçekleştirilen önemli etkinliklerden bazıları;

• 31 Mayıs / 01-02 Haziran 2002 tarihlerinde, Ankara DSİ Salonunda gerçekleştirilen TMMOB Genel Kurulu'na delegasyonumuz ile geniş katılım sağlanmıştır.

• 02 Haziran 2002 tarihinde, Odamız Genel Merkezi'nde Şube ve Temsilciliklerimizin katılımı ile "Koordinasyon Toplantısı" yapılmıştır.

• 31.05.2002 tarihinde "Yapı Tesis ve Onarım İşlerine Katılma Yönetmeliği" ile ilgili olarak, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Karne Komisyonu Başkanı ile görüşülerek kendisine bununla ilgili bir dosya sunulmuştur.

• TMMOB Peyzaj Mimarları Odası WEB Tasarımı peyzaj mimarlığı öğrencisi Oğuz ATEŞ tarafından tasarlanmış ve 25.06.2002 tarihinde, WEB hattı için TR-NET firması ile anlaşma yapılmıştır.

• TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası ile "Ziraat Mühendisleri Odası Ana Yönetmeliği" konusunda görüşmeler yapılmış, bu konu ile ilgili TMMOB'de yapılan toplantılara Odamız adına Rahime TUNÇTAN AKBAŞ ve A. Betül UYAR katılmıştır.

• TMMOB'ce sekreteryaya yürütücülüğü TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası'na verilen ve Kamu İhale Kanunu kapsamındaki "Danışmanlık Hizmetleri'nin düzenlenmesine yönelik olarak yapılan bir dizi toplantıya Odamız adına Songül TOP ve Oya AKKAN katılmıştır.

• TMMOB'ce sekreteryaya yürütücülüğü TMMOB Makina Mühendisleri Odası'na verilen "Mühendislik Mimarlık Hizmetleri Şartnamesi" konulu çalışma için yapılan bir dizi toplantıya Rahime TUNÇTAN AKBAŞ, Nuriye ÇAKIRCA ve A. Betül UYAR katılmıştır.

• TMMOB'ce sekreteryaya yürütücülüğü TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası'na verilen "İhale İlanları Esasları ve İhalelere Katılma Yönetmeliği" konulu çalışma için yapılan bir dizi toplantıya Ayşegül ORUÇKAPTAN katılmıştır.

• "Kamu İhale Kanunu" ile ilgili olarak oluşturulan ve yürütücülüğünü A. Betül UYAR'ın yaptığı TMMOB Komisyonu'nun yapmış olduğu bir dizi toplantıya, Odamızı temsilen Oya AKKAN ve Rahime TUNÇTAN AKBAŞ katılmıştır.

• MEER toplantılarında Odamızı M. Emin BARIŞ ve Ayşegül ORUÇKAPTAN temsil etmiştir.

• 2001 yılında başlayan ve halen devam eden süreçte, İmrahor Vadisi ile ilgili yapılan toplantılarda, Odamızı A. Betül UYAR temsil etmektedir.

• 27.08.2002 tarihinde, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Tarımsal Üretim Geliştirme Genel Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan toplantıda, Rahime TUNÇTAN AKBAŞ ve A. Betül UYAR tarafından "Sınırdışı Süs Bitkileri Çoğaltım Materyali İthalat Uygulama Genelgesi" ile ilgili Odamız görüşleri, bir dosya halinde kendilerine sunulmuştur.

• 24.09.2002 tarihinde, Odamız Yönetim Kurulumuz, Yenimahalle Belediye Başkanı Sayın Tuncay ALEMDAROĞLU ile mesleki denetim ve proje vize uygulamaları hakkında bir görüşme gerçekleştirmiştir.

• 20 Ekim 2002 tarihinde Ankara Abdi İpekçi Parkı'nda yapılan, "Savaşa Karşı Sesimizi Yükseltmek İçin, Bağımsızlık, Demokrasinin İçin, Halkımızın İnsanca Yaşamaları İçin, Ülkemize, Mesleğimize, Geleceğimize Sahip Çıkıyoruz." mitingine katılım sağlanmıştır.

• 14.12.2002 tarihinde TMMOB'de yapılan "Oda Başkanları Toplantısı"na, Odamız Başkanı Rahime TUNÇTAN AKBAŞ katılmıştır.

• 17.12.2002 tarihinde, Odamızdan istenen Bilirkişi listeleri hazırlanarak, TMMOB'ye sunulmuştur.

• 16.12.2002 tarihinde yapılan toplantıda, 2003 yılına ait TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Hizmet Karşılığı Bedeller belirlenmiştir.

• TMMOB bünyesinde kurulan; Tarım ve Ormancılık, Mühendislik – Mimarlık, Çevre Politikaları, Doğal Kaynaklar, Kentleşme, GIS, Arazi Yönetimi komisyonlarına çalışmak üzere katılacak Odamız üyelerini saptamak üzere bir dizi toplantı yapılmıştır.

• 06.01.2003 tarihinde yapılan "TMMOB 50. Yılı Etkinlikleri" organizasyon toplantısına katılım sağlanmıştır.

• 17.02.2003 tarihinde yapılan "Savaş Karşıtı Platform" etkinliğine katılım sağlanmıştır.

• TMMOB tarafından; 21.02.2003 tarihinde yapılan "Oda Yazmanları", 07.03.2003 tarihinde yapılan "Oda Başkanları" toplantılarına, katılım sağlanmıştır.

• 01.03.2003 tarihinde Ankara'da tüm Savaş Karşıtı Platformların katılımı ile gerçekleştirilen Mitinge, Odamız üyelerinin katılımı sağlanmıştır.

• 11.03.2003 tarihinde TMMOB'de yapılan "Serbest Mühendis / Mimar – Müşavirlik (SMM)" toplantısına, Meltem ÖZ katılmıştır.

• 13.03.2003 tarihinde yapılan, "Maden Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı" toplantısına, Odamız Başkanı Rahime TUNÇTAN AKBAŞ katılmıştır.

• 15.03.2003 tarihinde, Ankara Harb-İş Salonunda yapılan "TMMOB II. Danışma Kurulu" toplantısına katılım sağlanmıştır.

• 18.03.2003 tarihinde yapılan "Avrupa Birliği (AB) Teknik Mevzuatı" konulu toplantıya, Murat MEMLÜK katılmıştır.

• 21.03.2003 tarihinde yapılan Oda Başkanları toplantısına Rahime TUNÇTAN AKBAŞ katılmıştır.

• 28.03.2003 tarihinde yapılan "Arazi Yönetimi (Kırsal ve Kentsel Alan Düzenlemesi,

Kamulaştırma, Taşınmaz Değerler" toplantısına Ayşegül ORUÇKAPTAN katılmıştır.

• 05-06 Nisan 2003 tarihlerinde, TMMOB tarafından Ankara DSİ Salonunda gerçekleştirilen "II. Mühendislik – Mimarlık Kurultayı"na Odamız Yönetim Kurulu üyeleri ile Odamız delegasyonu katılmıştır.

• TMMOB Mimarlar Odası SMM Yönetmeliği ile ilgili olarak yapılan toplantılara, Odamız adına Rahime TUNÇTAN AKBAŞ, Songül TOP, Ayşegül ORUÇKAPTAN ve Oya AKKAN katılmıştır.

• Odamız, "Anayasa'nın 163. ve 170. Maddelerinde Değişiklik Yapılması" ile ilgili olarak başlatılan Faks Eylemine katkı koymuştur.

• 08 – 11 Mayıs 2003 tarihlerinde Yalova'da gerçekleştirilen "Süs Bitkileri Fuarı"na, Odamız İstanbul Bölge Şubesi ve Bursa Bölge Temsilcimiz katılmıştır.

• 14.05.2003 tarihinde Odamız Başkanı Rahime TUNÇTAN AKBAŞ, İstanbul Bölge Şubemizi ziyaret etmiş ve Şubemiz Yönetim Kurulu üyeleri ile birlikte İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı Sayın Ali Müfit GÜRTUNA ile bir görüşme gerçekleştirmiştir.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Adana Bölge Şubesi tarafından gerçekleştirilen önemli etkinliklerden bazıları;

• 12.03.2002 tarihinde ÇEAŞ-Berke Barajı ile ilgili olarak TMMOB bünyesinde ortak basın açıklaması yapılmıştır.

• 21.03.2002 tarihinde Adana Kent Konseyi Çevre Kozası çalışmalarına oda bazında katılım sağlanmış ve Yürütme Kurulu'na bir üyemiz seçilmiştir.

• 29.03.2002 tarihinde PEMÖT toplantısının ilki gerçekleştirilmiştir.

• 02.04.2002 tarihinde Basın – Oda ilişkileri ve gündemde daha yoğun yer alabilmek için Milliyet Gazetesi Bölge Müdürü ve Doğan Haber Ajansı Bölge Müdürü ile bir toplantı yapılmıştır.

• 05.04.2002 tarihinde II. PEMÖT toplantısı yapılmıştır.

• 17.04.2002 tarihinde Adana Meslek Odaları Birliği Platformu kurulmuştur. (TMMOB, Tabipler Odası, Baro, Eczacılar

Odası, Diş Hekimleri Odası, Veterinerler Odası, Serbest Muhasebeciler Odası)

• 03.05.2002'de III. PEMÖT toplantısı yapılmış ve PEMÖT II. Genel Kuruluna hazırlık çalışmaları ile Odamızın katkıları konularında görüş alış verişinde bulunulmuştur.

• 05.06.2002 tarihinde Dünya Çevre Günü dolayısı ile İ.K.K. adına Odamızdan basın açıklaması yapılmıştır.

• 11.06.2002 tarihinde Adana İli, Yüreğir İlçesi otoban bağlantı yollarının alternatifleri ile ilgili olarak bir toplantı yapılmış, belirlenen üç alternatiften biri onaylanarak uygulamaya geçilmiştir.

• 25.06.2002 tarihinde Adana Valiliği başkanlığında Seyhan nehri kuzey kıyısı ile ilgili olarak yapılacak çevre düzeni planını oluşturacak komisyon üyeleri saptanmış, TMMOB'a bağlı ilgili odalardan birer temsilcinin katılacağı komisyona Peyzaj Mimarları Odası Adana Bölge Şubesi Yönetim Kurulu'ndan bir temsilcimiz katılmıştır.

• 04.07.2002 tarihinde Adana Meslek Platformu'nun kamuoyuna duyurulması amacı ile bir basın toplantısı yapılmıştır.

• 02.08.2002 tarihinde Adana'daki ilçe belediyelerinde uygulanması gereken ruhsatlı inşaatlarda peyzaj projesi zorunluluğunun Yüreğir İlçe Belediyesi'nde de uygulanması için Yüreğir Belediyesi Başkan Yardımcısı ile görüşme yapılmıştır.

• 05.08.2002 tarihinde Adana Valiliği'nde Seyhan Nehri kuzey kıyısındaki yapılaşmaların engellenmesi için çevre düzeni planı ile ilgili geniş katılımlı toplantı yapılmıştır. Adana Valisi'nin başkanlığında konu ile ilgili ortak bir deklarasyon hazırlanmıştır.

• 19.08.2002 tarihinde Adana İli, Seyhan İlçe Belediyesi Meclisi'nde onaylanan; Merkez Camii ve çevresinde yapılan ve Seyhan Nehri kıyısı rekreasyon alanlarının yanlış kullanımına yol açacak imar tadilatına, odamız resmi itirazını yapmıştır.

• 18.09.2002 "Temiz Toplum – Temiz Siyaset İçin Sivil İnisiyatif" toplantılarına odamızın katılımı sağlanmıştır.

• 23.09.2002 tarihinde Adana İli, Yüreğir İlçesi, Menekşe Köyü ilave nazım imar planına uygun uygulama imar planına, Odamız tarafından, Yüreğir İlçe Belediyesi'ne "Kıyı

kenar çizgisinin öne alınması ile birlikte bölgedeki alanların imara açılması – yoğunluk artırımı” konusunda, resmi olarak itiraz edilmiştir.

• 02.10.2002 tarihinde Adana İli Vilayet Konağı'nda Vali Yardımcısı ve Bayındırlık İl Müdürlüğü yetkilileri ile Seyhan Nehri iki kıyısı arasında yapılan iki köprü ve arasında kalan köylerin çevre düzeni planına yönelik inceleme toplantısı yapılmıştır.

• 04.10.2002'de Adana Eczacılar Odası yeni hizmet binasının çevre düzenlemesi Odamız tarafından yapılmıştır.

• 11.10.2002'de TMMOB Bölge Toplantısı Adana'da yapılmıştır. Aynı gün TMMOB olarak ABD'nin Irak'a saldırısını eleştirel yaklaşımla basın açıklaması yapılmıştır.

• 21.10.2002'de EMO eski Yönetim Kurulu Üyesi Hasan BALIKÇI'nın öldürülmesi dolayısı ile basın açıklaması yapılmıştır.

• 11 – 15 Kasım 2002 tarihleri arasında Çukurova Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Peyzaj Mimarları Odası ve Einheld Üniversitesi arasında ortaklaşa gerçekleştirilen Peyzaj Mimarlığında bilgisayarla tasarım ileri kursu başarıyla tamamlanmıştır. 35 öğrenci – yüksek lisans ve serbest meslek sahibi oda üyelerimizin katılımı ile Yüreğir Belediyesine ait bir yeşil alanın çevre düzenleme projeleri yapılmıştır.

• 08.01.2003'te Adana Organize Sanayi Bölgesine ait yeşil alan ve çevre bakım işleri ihalesi peyzaj mimarlarının katılımı ile yapılmıştır.

• 01.12.2003 tarihinde Adana Kent Konseyinde değerlendirilmek amacıyla; Adana'nın sorunları odalar bazında ele alınmış, bunun yanısıra odamız ve mesleğimiz ile ilgili sorunlar teknik bir rapor halinde sunulmuştur.

• 22.02.2003'te yaz kursu niteliğinde Tubitak ile yapılacak Eylül ayındaki çalışmanın odamız etkinliği olması açısından ortak yapılması kararlaştırılmıştır.

• 12.03.2003 tarihinde PEMÖT – Peyzaj Mimarları Odası ortak çalışmalarından biri olan “Kariyer Günleri”nin ilki yapılmıştır.

• Adana Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği “En Güzel Bahçe – Balkon – Teras Yarışması”na Peyzaj Mimarı bir üyemiz, jüri üyesi olarak katılmıştır.

• 19.03.2003 tarihinde Adana İ.K.K. olarak İş Güvenliği Yasa Tasarısı ile ilgili ortak rapor hazırlanmıştır.

• 11.06.2003 tarihinde “Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Yasa Tasarısı” ve “Sit Alanlarının İmara Açılması” Konuları ile ilgili ayrıntılı rapor ve açıklama için Mimarlar Odası, Peyzaj Mimarları Odası ve Şehir Bölge Plancıları Odası ortak bir çalışma başlatmıştır.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi tarafından gerçekleştirilen önemli etkinliklerden bazıları;

• 02 – 07 Nisan 2002 tarihinde, TÜYAP Beylikdüzü'nde Pet ve Çiçekçilik Fuarı'nda Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi Standı açılmıştır.

• 04 Nisan 2002 tarihinde, Eresin Otel Topkapı'da Yeni İhale Yasası Toplantısı yapılmış ve Yönetim Kurulundan Ahsen ERÜNSAL, Gülay ÖZDABAK ve Görgün ÖZDEMİR Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi'ni temsilen toplantıya katılmıştır.

• 09 Nisan 2002 tarihinde, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi ziyaret edilmiş ve Yönetim Kurulu Üyemiz Gülay ÖZDABAK ve Nihan A. GÜLMEZ, Oda-Üniversite işbirliğini sağlamak ve geliştirmek üzere Dekanlık nezdinde temaslarda bulunmuşlardır.

• 11 – 14 Nisan 2002 tarihlerinde, İNTERTEKS Lütfi Kırdar Spor ve Sergi Sarayı'nda düzenlenen BAHÇE 2002 Fuarı'nda Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi olarak stand kurulmuştur.

• 13 Nisan 2002 tarihinde, Maslak Kasırları ve Atatürk Arboretumu'na bir gezi düzenlenmiştir. Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi olarak üyelerimiz için düzenlediğimiz “Teknik Gezi”de, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Arş.Gör. Sayın Mehmet TOKCAN bittki türleri ile ilgili yaptığı açıklamalarla konularımıza yardımcı olmuştur. Kendisine buradan teşekkür etmek isteriz.

• 16 Nisan 2002 tarihinde, Ankara'da düzenlenen Peyzaj Günleri 2002 Fuarı'na Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen Başkanımız Ahsen ERÜNSAL ve İl. Başkanımız Gülay ÖZDABAK katılmışlardır.

• 18 Nisan 2002 tarihinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir ve Planlama Müdürlüğü'ne bir brifing verilmiştir. “Ömerli Havzası Kartal-Paşaköy, Pendik-Kurnaköy, Kurdoğmuş ve Emirli Köyleri, Maltepe-B.Bakkalköy ve Kartal-Yakacak” yerleşmelerinin nazım plan çalışmalarını başlatmış olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir ve Planlama Müdürlüğü'nün, Peyzaj Mimarları Odası, Mimarlar Odası, Ziraat Mühendisleri Odası, Orman Mühendisleri Odası, Şehir Plancıları Odası'ndan görüş istemesi üzerine, Yönetim Kurulumuz tarafından görevlendirilen Hülya D. ATILGAN, Odamızı temsilen toplantıya katılmıştır.

• 25 Nisan 2002 tarihinde, “Hazineye Ait Taşınmazların Malların Değerlendirilmesi” ile ilgili olarak MMO'da İstanbul İKK Sekreterliği tarafından organize edilen çalışmaya Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen İl. Başkanımız Gülay ÖZDABAK katılmıştır. 29 Nisan 2002 tarihinde aynı konu ile ilgili birifinge ise Şubemizi temsilen Yönetim Kurulu Üyemiz Nihan A. GÜLMEZ katılmıştır.

• 13 Mayıs 2002 tarihinde, İKK Yıldız Dışkarakol Binası'nda; İstanbul İl Koordinasyon Kurulunun daveti üzerine Meslek Odalarının Yeni Dönem Şube Yönetim Kurulları ile Tanışma Toplantısı yapılmıştır.

• 15 Mayıs 2002 tarihinde, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde Yönetim Kurulu Üyelerimiz Ahsen ERÜNSAL ve Gülay ÖZDABAK, peyzaj mimarlığı mesleğinin hali hazırda içinde bulunduğu sorunları görüşmek üzere Sayın Prof. Dr. Semra ATABAY'a ilettikleri görüşme talebinin kabul edilmesi sonucu toplanmışlardır.

• 30 Mayıs 2002 tarihinde, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi'de düzenlenen PEMAT Toplantısına, Yönetim Kurulu Başkanımız Ahsen ERÜNSAL ve İl. Başkanımız Gülay ÖZDABAK Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen katılmışlar ve söz alarak peyzaj mimarlarının uygulamada karşı karşıya kaldıkları mesleki sorunlarla ilgili olarak görüş bildirmişlerdir.

• 30 Mayıs 2002 tarihinde, YÖN FM Radyo'da Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen Yönetim Kurulu Üyemiz Nihan A. GÜLMEZ ve Üyemiz Hülya D. ATILGAN, Peyzaj Mimarlığı mesleği ile ilgili tanıtım konuşması yapmışlardır.

• 30 Mayıs – 1 Haziran 2002 tarihinde, Özel Darüşşafaka Lisesi'nde düzenlenen ve Odamızın da davetli olduğu Üniversite Meslek Tanıtım Fuarı'nda, üyelerimiz Pelin SARAÇOĞLU ve Nihan GÜNAY, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen öğrencilere Peyzaj Mimarlığı mesleğinin tanıtımını içeren birer konuşma yapmışlardır.

• 12 – 19 Haziran 2002 tarihinde, İzmir'de Bilkent Üniversitesi. Pezaj, Mimarlığı ve Kentsel Tasarım Bölümü öğrencilerinin "İzmir Alsancak-Liman Bölgesi Mezuniyet Projeleri"nin sergilendiği ve Odamızın davetli olduğu açılışta, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen üyemiz Evrim GÖKÇEN hazır bulunmuştur.

• 15 Haziran 2002 tarihinde, bir gezinti teknesinde Boğaz turu yaparken üyelerimizle bir akşam yemeğini paylaşmanın keyfi yaşanmıştır.

• 11 Temmuz 2002 ve 22 Temmuz 2002 tarihlerinde, Gemi Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi'nde yapılan Özlük Hakları Komisyon Toplantısı'na, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen Yönetim Kurulu Üyemiz Gülbin GÖNEN katılmıştır.

• 11 – 15 Eylül 2002 tarihlerinde, Çorluda düzenlenen 10. Trakya Tarım Fuarı'na, izleyici katılımcı olarak Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen Yönetim Kurulu İl. Başkanı Gülay ÖZDABAK, Yönetim Kurulu Üyemiz Durcan CENGİZ ve üyemiz Özer ÇALIŞ katılmışlardır.

• 04 Ekim 2002 tarihinde, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nin Öğrenim Yılı Açılışı'nda, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi Başkanı Ahsen ERÜNSAL, mesleğin sorunlarını ve yeni mezun peyzaj mimarlarının karşı karşıya kaldıkları problemleri dile getiren bir konuşma yapmıştır.

• 16 Ekim 2002 tarihinde, Grand Hotel – Haliç'te yapılan "Avrupa Birliği ÇED Direktifi ile Çevre Bakanlığı ÇED Yönetmeliği Uyum ve Uygulama Projesi" konulu toplantıda Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen İl. Başkanımız Gülay ÖZDABAK ve Yazman Üyemiz Nihan A. GÜLMEZ katılımcı olarak hazır bulunmuşlardır.

• 21 – 22 Ekim 2002 tarihinde, Yıldız Teknik Üniversitesi – İstanbul Goethe Enstitüsü'nde düzenlenen Yuvarlak Masa Toplantısı'nda ki "Avrupa Peyzaj Sözleşmesi ve Türkiye" konulu oturumda, İl. Başkanımız Gülay ÖZDABAK, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen konuşmacı olarak yer almıştır.

• 16 – 17 Ekim 2002 tarihlerinde, yapılan Lise Söyleşileri'nde; Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi'ni temsilen Ataköy Lisesi'nde Pelin SARAÇOĞLU, Nuri Cıngıllıoğlu Lisesi'nde Nihan GÜNAY, Özel Esayan Ermeni Lisesi'nde Aslı BOZBAY, İstanbul Atatürk Lisesi'nde ise Selda KURAL birer konuşma yapmıştır.

• 26 Ekim – 03 Kasım 2002 tarihleri arasında, Beylikdüzü'nde yapılan TÜYAP Kitap Fuarı'nda İstanbul İKK çatısı altında (23 Mühendis – Mimar Odalarının İstanbul Şubeleri) Şubemiz mesleki yayınlarını sergilemiştir. Stand görevlisi olarak Gülay ÖZDABAK ve Özer ÇALIŞ bulunmuştur.

• 08 Kasım 2002 tarihinde, K.Çekmece Belediye Meclis Salonu'nda yapılan Küçük Çekmece Teknik Kongresi Hazırlık Çalışmaları'na, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen Yönetim Kurulu Üyemiz Nihan A. GÜLMEZ katılmaktadır. 22-24 Mayıs 2003'de yapılacağı duyurulan Kongre Eylül 2003'de gerçekleştirilecektir.

• 15 Kasım 2002 tarihinde, SOYAK Toplu Konut AŞ'de düzenlenen bir seminerde, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi'ni temsilen Yönetim Kurulu Üyemiz Görgün ÖZDEMİR tarafından, peyzaj mimarlığı proje ve uygulamalarında geçen meslek terimleri ve uygulamaları hakkında firma çalışanlarına genel bilgi verilmiştir.

• 07 Ocak 2003 tarihinde düzenlenen Bahçeşehir Üniversitesi Seminer Programı'na Ahsen ERÜNSAL ve Gülay ÖZDABAK konuşmacı olarak katılmıştır.

• 20 Şubat 2003 tarihinde Gemi Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi'nde yapılan Özlük Hakları Komisyon Toplantısı'na, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen İl. Başkanımız Gülay ÖZDABAK ve Yazman Üyemiz Nilgün ÖZDİNGİŞ katılmıştır.

• 05 Mart 2003 tarihinde, Kadıköy Belediyesi ile Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi arasında "Çalışma Protokolü"

yapılması için Kadıköy Belediye Başkanı Sayın Selami ÖZTÜRK, Şubemize bir ziyarette bulunmuş ve kendisiyle bir öngörüşme yapmıştır.

• 10 Mart 2003 tarihinde, Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi'nde yapılan Şube Başkanları ve Sekreterler Toplantısı'na, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen İl. Başkanımız Gülay ÖZDABAK ve Yazmanımız Nilgün ÖZDİNGİŞ katılmıştır.

• 12-16 Mart 2003 tarihinde Beylikdüzü'nde CNR, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemiz ve Ağaç A.Ş.'nin organizasyonu ile gerçekleştirilen Florist 2003 Fuarı'nda; Şubemiz tarafından düzenlenen "Kentsel Mekan Tasarımı" konulu Seminer bölümünde, açılış konuşmasını Başkanımız Ahsen ERÜNSAL yapmıştır. Üyemiz İstanbul Teknik Üniversitesi Doktora Öğrencisi Gökçen FİRDEVS YÜCEL "Hollanda'daki Efteling Parkı'nın Kentsel Mekan Tasarımı Açısından İncelenmesi"; Üyemiz Yüksek Peyzaj Mimarı Hülya D. ATILGAN "Kentsel Mekan Tasarımında Peyzaj Süreci"; Bahçeşehir Üniversitesi Yrd. Doç. Yıldız AKSOY "Kentsel Mekan Tasarımında Bitkisel Elemanların Kullanılması" başlıkları altında dinleyenleri bilgilendirmişlerdir. Oturum Başkanlığını Yönetim Kurulu Üyemiz Durcan CENGİZ yapmıştır.

• 13 Mart 2003 tarihinde, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi'nde yapılan Özlük Hakları Toplantısı'na Şubemizi temsilen Yazman Üyemiz Nilgün ÖZDİNGİŞ katılmıştır.

• 30 Mart 2003 tarihinde, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi'ni temsilen Yönetim Kurulu Üyemiz Görgün ÖZDEMİR tarafından SOYAK Toplu Konut A.Ş. çalışanlarına, "Budamanın Genel İlkeleri" konulu bilgi verilmiş, örnek uygulamalar yapılmıştır.

• 10 Nisan 2003 tarihinde, Mimarlar Odası İstanbul Şubesi'nde yapılan Yeni İş Yasası Toplantısı'na, Şubemizi temsilen Yazman Üyemiz Nilgün ÖZDİNGİŞ katılmıştır.

• 17-20 Nisan 2003 tarihinde, İNTERTEKS'te düzenlenen BAHÇE 2003 Fuarı'nda, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi olarak bir stand kurulmuştur.

• 22 Nisan 2003 tarihinde, Ömerli Havzasında yapılmak istenen 18 Delikli Golf Sahası ve Dinleme Tesisleri ile ilgili olarak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Planlama Müdürlüğü'nün Peyzaj Mimarları Odası, Ziraat Mühendisleri Odası, Şehir Plancıları Odası, Orman Mühendisleri Odası'ndan görüş istemesi üzerine, yapılan toplantıya katılmak üzere Şubemizi temsilen Yazman Üyemiz Nilgün ÖZDİNGİŞ görevlendirilmiştir.

• 24 - 27 Nisan 2003 tarihinde, Harbiye'de bulunan Askeri Müzede düzenlenen II. Uluslararası Kent Mobilyaları Fuarı'nda, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi olarak bir stand kurulmuştur.

• 25 Nisan 2003 ve 08 Mayıs 2003 tarihlerinde yapılan, Özlük Hakları Komisyon Toplantılarına, Şubemizi temsilen II. Başkanımız Gülay ÖZDABAK ve Yazman Üyemiz Nilgün ÖZDİNGİŞ katılmıştır.

• 08-11 Mayıs 2003 tarihinde Yalova İskele Meydanı'nda düzenlenen Flower Show Yalova Süs Bitkileri Fuarı'nda, Şubemizce açılan standta, II. Başkanımız Gülay ÖZDABAK, Yönetim Kurulu Üyemiz Durcan CENGİZ bulunmuştur.

• 23 Mayıs 2003 tarihinde, KASDAV Acıbadem Gönüllüleri En Güzel Balkon En Güzel Bahçe Yarışması Komitesinin jüri üyesi katkısına yönelik yazılı talebi üzerine, Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubemizi temsilen üyemiz Pelin SARAÇOĞLU jüride görev almıştır.

• 25-27 Mayıs 2003 tarihinde, Bahçeşehir Üniversitesi'nde düzenlenen Yuvarlak Masa Toplantısı'nda, "Afete Dayanıklı Ekolojik Yerleşim" konusunda, Şubemizi temsilen II. Başkanımız Gülay ÖZDABAK konuşmacı olarak katılmıştır.

• 30,31 Mayıs - 02 Haziran 2003 tarihleri arasında, Depreme Karşı Alınacak Önlemler Afete Karşı Sivil Koordinasyon ile ilgili olarak Mehmet Beyazıt Lisesi'ndeki, Odamızın davetli olduğu açılışta Başkanımız Ahsen ERÜNSAL katılımcı olarak hazır bulunmuştur.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi tarafından gerçekleştirilen önemli etkinliklerden bazıları;

• 27-28 Mayıs 2002 tarihinde, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ege PEMÖT işbirliği ile "Öğrenciler Mesleği Tartışıyor" adlı Öğrenci Sempozyumu düzenlenmiştir.

• 02.06.2002 tarihinde, Urla Bay Balıkçı Restaurant' ta TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi bahar yemeği ile "Urla Yarımadası'nın Tarihi ve Arkeolojik Yapısı" konulu konferans gerçekleştirilmiştir.

• 09.07.2002 tarihinde, İzmir, Çiğli, Mavişehir'de bulunan İkinci Derece Doğal Sit Alanı'nın bir bölümünün Birinci Derece Doğal Sit Alanı'na dönüştürülmesi önerimizi içeren bir yazı hazırlanarak İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'na, İzmir Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Dairesi Başkanlığı'na, T.C. Kültür Bakanlığı İzmir 1 No' lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu' na, T.C. Kültür Bakanlığı İzmir 2 No' lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na, T.C. Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiştir ve konu izlenmektedir.

• 02.07.2002 tarihinde, Karşıyaka Belediyesi 'nin yapacağı Nazım Ormanı ve Kentsel Rekreasyon Alanı ile ilgili Karşıyaka Belediyesi'nde Belediye yetkilileri ile bir toplantı yapılmış ve konuyla ilgili olarak Şubemiz belediyeye danışmanlık yapmaya başlamıştır. Konu ile ilgili toplantılar sürmektedir.

• 28.08.2002 tarihinde, Manisa Belediyesi'nde Belediye Başkanı ile bir toplantı yapılmış ve Manisa Belediyesi'nin yapacağı Atatürk Anıtı Çevresi Kentsel Rekreasyon Alanı ile ilgili açacağı proje yarışmasının, Odamız yarışmalar yönetmeliğine göre düzenlenmesi konusunda prensip kararı alınmıştır ve süreç izlenmektedir.

• 16.09.2002 tarihinde, İzmir Büyükşehir Belediyesi Parklar ve Bahçeler Müdürlüğü ile bir toplantı yapılmış ve Odamızın mesleki denetimi ile ilgili protokol imzalanması ve diğer işbirliği konuları ele alınmıştır, ve süreç devam etmektedir.

• 11.10.2002 tarihinde, üyelerimiz için İzmir Botanik Serası bahçesinde "Birliktelik ve Dayanışma Kokteyli" düzenlenmiştir.

• 09.11.2002 tarihinde, üyelerimiz için Ay Havuz Ltd. Şti. sponsorluğunda Hilton Oteli Burak Reis Salonunda, "Mimari ve Süs Havuzları" konusunda bir seminer gerçekleştirilmiştir.

• 27.11.2002 tarihinde, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi- Ege PEMÖT işbirliği ile Odamız hakkında "Öğrencileri Bilgilendirme Toplantısı" düzenlenmiştir.

• 11.12.2003 tarihinde, AUTOCAD 2000 2D I. Dönem Kursu düzenlenmiştir.

• 19.12.2003 tarihinde, Prof .Dr. Engin NURLU tarafından "Avrupa Peyzaj Sözleşmesi" konulu konferans gerçekleştirilmiştir.

• 23 .01.2003 tarihinde, T.C. Çevre Bakanlığı İzmir Çevre İl Müdürlüğü'nün işbirliğiyle ve Odamız Üyesi Elif TORUSDAG tarafından "Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği ve Uygulaması" konulu konferans gerçekleştirilmiştir.

• 23.01.2003 tarihinde, Torbalı Anadolu Lisesi'nde Peyzaj Mimarlığı mesleği ile ilgili olarak "Öğrencileri Bilgilendirme Toplantısı" düzenlenmiştir.

• 20.03.2003 tarihinde, "Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması ve Peyzaj Mimarlığı" konulu konferans, Peyzaj Yüksek Mimarı Alpay TIRIL tarafından gerçekleştirilmiştir.

• 30.03.2003 tarihinde, TMMOB Şehir ve Bölge Plancıları Odası İzmir Şubesi ile ortaklaşa Bergama'ya bir gezi düzenlenmiştir.

• Mart ayında şubemiz bülteni yayınlanmıştır.

• 24.04.2003 tarihinde, "Peyzaj Mimarı Gözüyle Avrupa Kentlerinden İzlenimler" konulu konferans, Yrd. Doç. Şerif HEPCAN tarafından gerçekleştirilmiştir.

• 08.05.2003 tarihinde, Şubemiz "Yaz'a Merhaba Yemeği"ni gerçekleştirmiştir.

• "Konak Meydanı Tasarımı" ile ilgili ve Birinci Derece Doğal Sit Alanlarında % 3 yapılaşma izni verilmesi ile ilgili yasal düzenlemeler hakkında, Şubemiz çeşitli basın açıklamalarında bulunmuştur.

Bir Sempozyumun ardından (Pemöt II. Ulusal Peyzaj Mimarlığı Öğrenci Sempozyumu) 27-28 Mart 2003/Ankara

Portfolyo dergisi 3. sayısında yayınlanan bu yazı, gerekli izin alınarak basılmıştır.

*Öğrenciydi onlar
Ceplerinde taşıdıkları kimliklerin
ötesindeydiler*

*Sinemaya, tiyatroya gittiler
Gazete, kitap okudular
İlk kez o zaman oy kullandılar
-izm'leri, -ist'leri öğrendiler
Tartıştılar*

*Zaman zaman susturulsalar da
Kimisi farkındaydı
Kimisi hala değil
Oysa gelecek onlarındı*

*Öğrenciydi onlar
Ceplerinde taşıdıkları kimliklerin
ötesindeydiler*

Kimi zaman yaşamın acımasızlığı karşısında savrulduğunu, kimi zamansa ona karşı güçlü olduğunu hisseder insan. Bazen dünyanın ve yaşamın anlamsızlığını, bazen de tam tersini savunur. Oysa "**algılayabildiği kadarını yaşayacağı**nın" bilincinde olan insan, bu gerçeklikten hareketle ve varlığı gereği, dünyayı daha yaşanabilir kılmak, yaşamdan alınan zevki maksimuma yükseltebilmek, onun insanı sürüklemesine izin vermeden, insanın yaşamı sürüklemesini sağlamak için bir şeyler yapmaya çalışır durur...

İşte bütün bu sayılanların, dünyasının ve de mesleğinin sorunlarının bilincinde olan, bu sorunlara karşı duyarlı davranmayı kendine görev biçmiş öğrenciler, 1998 yılında bu ruha bir beden hediye ederek Peyzaj Mimarlığı Öğrenci Topluluğu'nu (PEMÖT) kurmuşlardır. PEMÖT bünyesindeki öğrenciler, 1998'den itibaren, gerek örgütlü ve toplumsal gerekse de bireysel bir takım

çalışmalarla sürekli olarak, kendilerine "ne yapabiliriz" sorusunu sorarak, mümkün olduğunca da fazla cevap üretmeye çalışarak ellerinden gelen gayreti gösterme ve bu sorunlarla boğuşma mücadelesinde olmuşlardır, olmaya devam etmektedirler.

"Mesleğin etik değerler çerçevesinde doğru tanıtımı ve gelişiminin sürdürülebilirliği, çevrenin korunması ve çıkar politikaları uğruna heba edilmiş önlenmesi" gibi bizler için birinci derecede önem taşıyan konularda başarı sağlayabilmek adına, "öğrenci örgütlülüğünün öneminin farkında olmak, duyarlı her öğrencinin görevidir" düşüncesinden hareketle, PEMÖT örgütlülüğü, mevcutta var olan meslek odası ile ilişkiye geçirilerek güçlendirmeye çalışılmış ve TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Öğrenci Üye Komisyonu'nun kuruluşunda büyük rol oynamıştır.

Kurulmuş olduğu andan itibaren, ana hedefi, düşünen, soran, sorgulayan, çözüm arayan ve üreten öğrenciler yaratmak olan PEMÖT; bugüne kadar yaratılmasında katkısının olduğu her şey ile adını daha fazla duyurmaya ve örgütlülüğünü güçlendirmeye devam etmektedir.

PEMÖT'ün, bu gittikçe güçlenen örgütlülüğünün en son halkası olan 2. Ulusal Peyzaj Mimarlığı Öğrenci Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Öğrenci Topluluğu'nun (AnkaraPEMÖT) organizasyon sorumluluğunda, 27-28 Mart 2003 tarihlerinde, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Sosyal Tesisleri Toplantı Salonu'nda gerçekleştirilmiştir. Sempozyuma Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nden 3, Anadolu

Üniversitesi'nden 1, Çukurova Üniversitesi'nden 15, Ege Üniversitesi'nden 15, İstanbul Üniversitesi'nden 14, Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden 3, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi'nden 3 kişi olmak üzere, şehir dışındaki üniversitelerden katılım sağlanmıştır. İki gün boyunca toplam ziyaretçi sayısı 200 kişiyi geçmiştir.

Sempozyuma; Anadolu Üniversitesi öğrencileri 1, Ankara Üniversitesi öğrencileri 4, Çukurova Üniversitesi öğrencileri 3; Ege Üniversitesi öğrencileri 5, İstanbul Üniversitesi öğrencileri 8, Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencileri 1 bildiri ile katılım sağlamışlardır. Oturum başlıkları Eğitim, Peyzaj Mimarlığında Yeni Çözümler ve Mesleklerarası İlişkiler, Mesleki Sorunlar ve Staj ile Mesleğin Hukuksal Durumu olarak belirlenmiştir.

İki gün boyunca 10:30 - 17:30 saatleri arasında devam eden sempozyumda, oturumlar, üçer ve dörder bildiriden oluşmuştur. Her bildiri için 15 dakika sunum süresinin verilmiş olması, sunumları gerçekleştiren kişilerin bu süreyi aşmama konusunda gösterdikleri gayretle birlikte geriye kalan

zamanın en iyi şekilde kullanılmasına olanak yaratmış ve bildirilerin ardından gelen tartışmalara daha fazla vakit kalmasını sağlamıştır. Tartışmalar, son derece verimli ve yüksek bir katılım oranının sağlandığı zaman dilimlerine dönüşmüştür. 8 farklı üniversiteden gelen öğrencilerin bulunduğu bu tartışma ortamı, hem genel hem de mesleki anlamdaki eğitim farklılıklarının ortaya konması, bunun artı ve eksilerinin tartışılması, öğrencilerin mesleğe ve mesleğin sorunlarına nasıl bir açı ile baktıklarının irdelenmesi, bu ve bunlarla ilgili bir çok konuya çözüm önerileri getirilmesi gibi konular, tartışmaları cazip hale getiren faktörlerin başında yer almaktadır. Bütün bunlarla beraber, tartışmalara akademisyenlerin de katılımı, öğrenci-akademisyen arasındaki ilişkinin ortaya konması ve geliştirilmesi açısından oldukça yarar sağlamıştır. Aynı platformda tartışan öğrenci ve akademisyenler, birbirlerini eleştirmişler, birçok konuda fikir birliğine varmışlar, "geleceğe dair neler yapılabilir"i sormuşlar ve çözüm aramaya çalışmışlardır.

Sempozyumun son gününün, son

tartışmasına gazeteci Sayın Bekir Coşkun'un katılımı sağlanmıştır. Bekir Coşkun'un katılımı, özellikle iki gün boyunca konuşulup, tartışılan konulara bir bütünlük kazandırmış, meslek dışından –hem de gazeteci kimliğine sahip– birinin anlattıkları, öğrenci ve akademisyenlerin anlattıklarına çok farklı bir boyut yüklemiştir. Konuşmaya başladığı ilk andan itibaren öğrencilerle sıcak bir ilişki yakalamayı başaran Bekir Coşkun birkaç gün sonra gazetesindeki yazısında sempozyumu değerlendirirken"

..... Önceki gün **Peyzaj Mimarlığı Öğrenci Topluluğu'nun (PEMÖT)** düzenlediği sempozyumda, genç peyzaj mimarları ile söyleşiye gittim. Onlar; kaybettiğimiz doğayı avuç avuç taşıyıp, betonu-demiri delerek insanlara sunmak isteyen gençler." tanımlamasını yaparak **'PEMÖT'**ün genç peyzaj mimarları, cep harçlıklarını vererek sempozyumlar düzenliyorlar." diyerek, aslında sadece Peyzaj Mimarlığı Öğrencileri'nin değil, bütün öğrencilerin ve dünyanın sorunlarına değinmiştir.

PEMÖT'ün gerçekleştirmiş olduğu bu ulusal öğrenci sempozyumu gibi, uluslararası, ulusal ve yerel ölçekte yapılan bütün öğrenci çalışmaları, aslında öğrencilerin gelecekte sahibi olacakları mesleklerini nasıl temsil edeceklerinin, dünya sorunlarıyla nasıl başa çıkmaya çalışacaklarının, kendi mesleklerinin ve diğer meslek disiplinlerinin temsilcileriyle ne yönde ilişkiler geliştireceklerinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla öğrenciler bu gibi konulara yönlendirilmeli, eldeki imkanlar en uygun şekilde kullanılmalı, çeşitlendirilmeli ve bu çalışmalar desteklenmelidir. Bütün bunlardan güç alan öğrenci, işte bu durumda "**cebinde taşıdığı kimliğin ötesinde**" ki kişi olacak ve yüklenmiş olduğu bu misyonla daha güzel şeyler üretmeye başlayacaktır.

Sempozyumumuzun gerçekleştirilmesinde emeği geçen herkese teşekkürü bir borç biliriz...

* Üniversite isimleri alfabetik sıraya göre yazılmıştır.

Sempozyum Düzenleme Komitesi

Özgür Yerli, Leyla Uçkaç, Zeynep Ünver, Elif Boyacı, Seçil Sözeri

(Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Lisans Öğrencileri TMMOB PMO Öğrenci Üye Komisyonu Üyeleri)

Program

27 Mart 2003 Perşembe

Sabah; karşılama ve kahvaltı

AÇILIŞ KONUŞMALAR

10:30 – 10:45

Senem Gökçe OKULLU
(Ankara PEMÖT Başkanı)

10:45 – 11:00

Prof. Dr. Nusret ARAS
(Ankara Üniversitesi Rektörü)

11:00 – 11:15

Prof. Dr. Yetkin GÜNGÖR
(Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı)

11:15 – 11:30

Prof. Dr. Halim PERÇİN
(Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölüm Başkanı)

11:30 – 11:45

Rahime TUNÇTAN
(TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Genel Başkanı)

11:45 – 12:00

Erdal KUTLU
(PEMÖT Genel Başkanı)

12:00 – 12:15

ARA

12:15 – 13:00

I. OTURUM "Eğitim"

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Metin BAŞAL

• **Başak Eroltu**

(İstanbul Üniversitesi - Lisans Öğrencisi)
"Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı Eğitiminin Gelişim Süreci"

• **İnci Kır, Mehmet Ziya Hazeral**

(Ege Üniversitesi - Lisans Öğrencileri)
"Mevcut Eğitimle Peyzaj Mimarı Profili"

• **İşıl Ünal**

(İstanbul Üniversitesi - Lisans Öğrencisi)
"Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Tasarım Eğitiminin Yeri"

13:00 – 13:25

Tartışma

13:25 – 14:30

Öğle Yemeği

14:30 – 15:15

II. OTURUM "Eğitim"

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Halim PERÇİN

• **Gülnur Ozan**

(İstanbul Üniversitesi - Lisans Öğrencisi)
"Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı Eğitimi ve Sorunları"

• **Burcu Ertan, Oğuz Ayoğlu**

(Ankara Üniversitesi - Lisans Öğrencileri)
"Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı Eğitiminin Örgütlenmesine Yönelik Bir Öneri"

• **Münever Hacıfazlıoğlu**

(Karadeniz Teknik Üniversitesi - Lisans Öğrencisi)

"Peyzaj Mimarlığı Eğitimindeki Sorunlar Ve Çözümleri"

15:15 – 15:40

Tartışma

15:40 – 16:00

ARA

16:00 – 17:00

III. OTURUM "Peyzaj Mimarlığında Yeni Çözümler ve Mesleklerarası İlişkiler"

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Oğuz YILMAZ

• **Gökçe Okullu, Kenan Şener**

(Ankara ve Anadolu Üniversitesi - Lisans Öğrencileri)

"Ekolojik Savrulmalara Karşı Toplumsal Ve Ekonomik Sistemler Dahilinde Birlikte Evrim Sorunu Ve Çözümü"

• **Duygu Soysal, Eylem Pala, Mehmet Ziya Hazeral**

(Ege Üniversitesi - Lisans Öğrencileri)

"Yeni Nesil Peyzaj Mimarları"

• **Onur Şatır**

(Çukurova Üniversitesi - Lisans Öğrencisi)

"Peyzaj Mimarlığında Doğallık Kavramı (Mesleki Doğallık)"

• **Belma Hekim, Sedef Soykam**

(İstanbul Üniversitesi - Lisans Öğrencileri)
"Mesleklerarası İlişkilerde Peyzaj Mimarlığının Yeri"

17:00 – 17:30

Tartışma

18:00 -----

Eğlence

28 Mart 2003 Cuma

10:00

Fakülte'de buluşma

10:30 – 11:15

IV. OTURUM "Peyzaj Mimarlığında Yeni Çözümler"

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Yalçın MEMLÜK

• **Leyla Uçkaç, Meltem Kaymakoglu,**

Özgür Yerli

(Ankara Üniversitesi - Lisans Öğrencileri)
"Ankara Örneğinde, Kentleşme Olgusu Temelinde Açık Ve Yeşil Alan İstemlerinin İrdelenmesi Ve Yeşil Kuşak Önerisi"

• **Fatmagül Bolat**

(Çukurova Üniversitesi - Lisans Öğrencisi)
"Le Notre Proposal Çerçevesinde Peyzaj Mimarlığı Öğretimi"

• **Burcu Ertan, Oğuz Ayoğlu**

(Ankara Üniversitesi - Lisans Öğrencileri)

"El Emeği Makineye Karşı"

11:15 – 11:40

Tartışma

11:40 – 12:00

ARA

12:00 – 13:00

V. OTURUM "Mesleki Sorunlar ve Staj"

Oturum Başkanı:

Erdal KUTLU (PEMÖT Başkanı)

• **Zeynep Pak**

(İstanbul Üniversitesi - Lisans Öğrencisi)

"Mesleğimiz ve Geleceğimiz"

• **Eda Erasla**

(İstanbul Üniversitesi - Lisans Öğrencisi)

"Peyzaj Mimarlığının Ülkemiz Sektöründeki Yeri Ve Sorunlarının Değerlendirilmesi"

• **Esra Erkmen, Yeliz Ülkü**

(Ege Üniversitesi - Lisans Öğrencileri)

"Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Staj Tecrübesi: E.Ü. Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğrencileri Örneği"

• **Ilca Güneşli**

(İstanbul Üniversitesi - Lisans Öğrencisi)

"Peyzaj Mimarlığı Öğretiminde Staj Programlarının Yeri"

13:00 – 13:35

Tartışma

13:35 – 14:45

Öğle Yemeği

14:45 – 15:45

VI. OTURUM "Mesleğin Hukuksal Durumu"

Oturum Başkanı:

Betül UYAR (TMMOB Saymanı – PMO Eski Genel Başkanı)

• Erdal Kutlu, Ersin Turan

(Ege Üniversitesi - Lisans Öğrencileri)
"PMO'ya Geçiş Süreci Ve PEMÖT"

• Aliye Çakır

(İstanbul Üniversitesi - Lisans Öğrencisi)

"Peyzaj Mimarlığı Mesleğinin Mevcut Hukuksal Durumunun Değerlendirilmesi"

• M. Akif Erdoğan, Volkan Deneri

(Çukurova Üniversitesi - Lisans Öğrencileri)

"Peyzaj Mimarlığı Öğrencisi Gözüyle Avrupa Peyzaj Sözleşmesi ve Getirdikleri"

• Erdal Kutlu, Ersin Turan

(Ege Üniversitesi - Lisans Öğrencileri)
"Türkiye'de Yapı Üretimi ve Denetimi Sürecinde Peyzaj Mimarlığı"

15:45 – 16:30

Tartışma

(Katılımcı: Bekir COŞKUN)

16:30 – 17:00

Katılım Belgeleri'nin verilmesi

Yer:

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Eski Binası

(Ziraat Fakültesi Toprak ve Bitki Koruma Bölüm binaları arasındaki bina / DIŞKAPI)

Bilgi için:

Özgür YERLİ (0 536 499 22 69)

Zeynep ÜNVER (0 535 891 34 14)

PEMÖT
(PEYLAJ MİMARLIĞI ÖĞRENCİ TOPLULUĞU)
2. ULUSAL
PEYLAJ MİMARLIĞI
ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU
"GELECEĞİN MESLEĞİ, MESLEĞİN GELECEĞİ"

SON DUYURU

27 - 28 mart 2003

ANKARA

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü Eski Binası
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Dışkapi - Ankara

OTURUM BAŞLIKLARI:

- Eğitim
- Peyzaj mimarlığında yeni çözümler ve mesleklerarası ilişkiler
- Mesleki sorunlar ve etaj
- Mesleğin hukuksal durumu

KATKIDA BULUNANLAR:

PEMÖT SEMPOZYUM DÜZENLEME KOMİTESİ
İletişim ve bilgi için Organizasyon Sorumlusu:
ankaraPEMÖT
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü 06510 Dışkapi/ANKARA
Tel: 0536 499 22 69 (Özgür Yerli)
0535 891 34 14 (Zeynep Ünver)
E-mail: pemotsempozyum2003@yahoo.com
Afis Tasarımı: Ögüz Ayoğlu - Özgür Yerli

Yarışma Yönetmeliği Hikayesi

Rahime TUNÇTAN AKBAŞ
TMMOB
Peyzaj Mimamları Odası Başkanı

24 Aralık 2002 tarih ve 24973 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği"; yasal-yönetimsel alanda, Odamız'ın kuruluşunun onuncu yılını kutlamaya hazırlandığımız bu süreçte mesleki açıdan elde ettiğimiz, önemli bir kazanım olmuştur.

1998 yılında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yüksek Fen Kurulu tarafından "Mimarlık ve Mühendislik Yarışma Yönetmeliği" olarak bilinen ve yıllardır kullanılan yönetmeliğin revizyonuna ihtiyaç duyulmuş, bu sebeple TMMOB, Karayolları Genel Müdürlüğü, İller Bankası, Bayındırlık ve Bakanlık Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü, Ankara Büyükşehir Belediyesi vb. kamu kurum ve kuruluşlarından görüş istenmiştir.

TMMOB de ilgili bütün odalardan görüş istemiş, bir dizi toplantı sonucunda, ortaklaşarak TMMOB görüşü oluşturulmuştur.

Yüksek Fen Kurulu toplantılarına TMMOB adına A.Betül Uyar ve Nüvit Soylu, İller Bankası adına da Rahime Tunçtan Akbaş katılmıştır. Toplantılar haftada bir yada iki gün olmak üzere bir yıl sürmüştür.

Temel amaç, Mimarlık ve Mühendislik dışında gelişen Peyzaj Mimarlığı, Şehir ve Bölge Planlama, Plastik Sanat Eserleri vb. meslek alanlarındaki yarışmalarda eski yönetmeliğin yetersiz kalması nedeniyle gereksinimlere cevap verecek yeni bir yönetmeliğin hazırlanması idi.

1999 yazında biten çalışma, 17 Ağustos depremi ile birlikte Yüksek Fen Kurulu tarafından beklemeye alınmıştır.

Aradan üç yıl geçtikten sonra, 2002 yılı yazında Kamu İhale Kurumu'nun gündemine giren ve Yüksek Fen Kurulu'nun uyarısı ile kaldığı yerden başlayan çalışmamız, yine bir dizi toplantı ile Kamu İhale Kanunu normlarına göre düzenlenerek, 24 Aralık 2002 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Bu süreçte; üniversitelerin peyzaj mimarlığı bölümlerinden görüş istenmiş olup,

Çukurova ve Ege Üniversiteleri Peyzaj Mimarlığı Bölümlerinden yazılı görüş, Ankara ve Bilkent Üniversiteleri Peyzaj Mimarlığı Bölümlerinden sözlü görüşler alınmıştır.

Katkı koyan tüm meslektaşlarımıza teşekkür ederiz.

Bununla aynı süreçte başlayan ve paralel yürüten diğer bir çalışmamız ise "Mimarlık, Mühendislik Hizmetleri Şartnamesi"nin revizyonudur.

Burada da temel amaç; Peyzaj Mimarlığı çalışmaları ile "Peyzaj Uygulama Yaklaşık Maliyeti"ni belirlemek ve yapı tanımı içindeki Peyzaj Mimarlığı ile açık ve yeşil alan tanımı içindeki Peyzaj Mimarlığı'nın çerçevesini tanımlamaktır.

Yapı tanımından yola çıkan ve onu baz alan eski şartname, meslek alanımızı tanımlamakta yetersiz kalmakta ve gereksinime yanıt verememektedir. Bu nedenle de açık ve yeşil alan planlamasında baz alınacak "Peyzaj Yaklaşık Maliyeti"ne ve işin tanımlanmasına gereksinim duyulmaktadır. 17 Ağustos depremi ile ara verilen bu önemli çalışmanın da tekrar gündeme alınmasını bekliyoruz.

Kamu İhale Kanunu'nun 23.maddesinde ".....peyzaj mimarlığı....."vurgulanmaktadır.

Yarışma Yönetmeliği ile meslek alanımızla ilgili yarışmalarda ekip başı olamamak, jüride yer alamamak vb. mağduriyetlerimiz sona ermiştir. Yarışmalar Yönetmeliği'nin sonunda yer alan eklerdeki "Peyzaj Tasarım Yarışmalarında Verilecek Ödüllerin Hesap Tablosu (Tablo 2.)", "Peyzaj Uygulama Yaklaşık Maliyeti" esas alınarak hazırlanmış ve ilgili kurumun bunu ayrıca resmen ilan etmesi gereği belirtilmiştir.

Tüm bu yasal-yönetimsel çalışmalar, Peyzaj Mimarlığı Mesleği'ni "Peyzaj Mimarı" yapmalıdır ilkesinden hareketle, emek yoğun bir süreci içermektedir. Bu anlamda; meslek alanımıza sahip çıkarak, gönüllülük ilkesi içerisinde, toplumsal faydayı ön planda tutmak koşuluyla tüm meslektaşlarımızın katkı ve desteğini bekliyoruz.

TBMM Bahçesi'nde Metro İstasyonu Olur mu?

*Bir sabah geçiyordun
"Bir sabah geçiyordun" ne demek
Nasıl, niçin, nereden
Bil ki böyle bir eksiklik var*

Edip Cansever

Doç. Dr. Şükran ŞAHİN
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Yazının başlığını belirlemede, Hürriyet Gazetesi yazarlarından Emin ÇÖLAŞAN'ın 29 Haziran 2003 tarihli yazısından esinlendik. Ankara Büyükşehir Belediyesi Çayyolu-Kızılay Metro inşaatı TBMM Bahçesinde bir istasyon plânını içermektedir (Şekil 1). Böyle bir girişim, birçok yönden kabul edilebilir değildir. Bunun nedenleri aşağıda tartışılmıştır. Kent plânlama, bir çok teknik çözümlerin geliştirmesinden önce, kentsel (Ankara kenti söz konusu olduğunda ulusal) kimlik açısından kültürel bir birikimle gerçekleştirilmesi gereken bir eylem alanıdır. Hızlı biçimde ve katlımsız üretilen kararlar böyle bir yaklaşımın gözden kaçmasına neden olacaktır. Bu yazının amacı TBMM Metro İstasyonu uygulamasının yanlışlığını ortaya koymaktır.

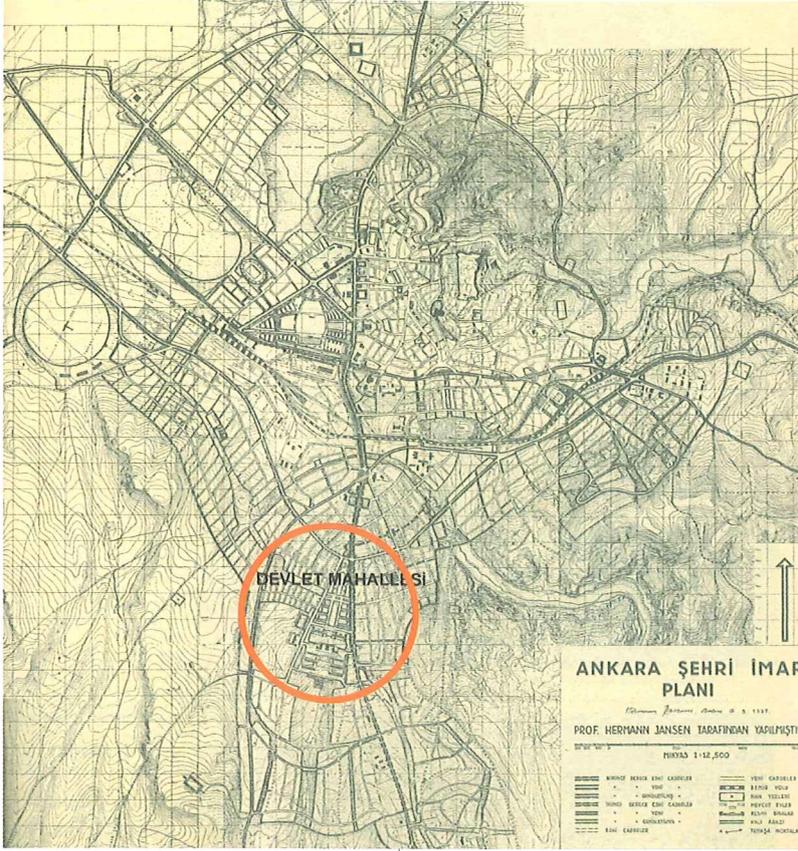
"Ankara TBMM Binası ile Park ve Bahçeleri, kendisini oluşturan tarihsel değerleri ve bulunduğu yer çevresinde bütünlük kurduğu diğer mekansal unsurlarla, sadece Ankara'nın değil ulusumuzun sahip olduğu en değerli hazinelerdendir.

Cumhuriyetin kuruluşunun hemen ardından modern bir Türkiye yaratma çabasına girilmiş ve kentleşme olgusu modernleşmenin simgesi olarak görülmüştür. Bu bağlamda, bir yandan başkent Ankara'nın İmar çalışmalarına ve bununla bağlantılı olarak ülkenin yönetim merkezini oluşturacak TBMM binası ile diğer yönetim binalarının hızla inşaatına öncelik verilmiştir. Modern Türkiye yaratma hedefiyle yola çıkılan bu ilk yapılaşma eylemlerinde yarışmalar bir araç olarak ortaya çıkarken, başlangıçta yabancı mimarların çalışmaları belirleyici olmuştur. 1928 yılında açılan ve Prof. H. Jansen'in kazandığı Ankara İmar Plânı proje yarışması, 1938 yılında açılan ve Prof. C. Holzmeister'in kazandığı TBMM Binası proje yarışması, 1965 yılında açılan ve Prof. Dr. Yüksel ÖZTAN'ın kazandığı TBMM Park ve bahçeleri Proje Yarışması bu kapsamda en önemli adımlardır.

Prof. Jansen, İmar plânında Çankaya yolu ile Dikmen yolu arasında kalan üçgen alan

Şekil 1. Ankara mevcut ve olası raylı sistem hatları (kaynak: www.ego.gov.tr.)

Şekil 2. Hermann Jansen Plânı'nda (1932) Devlet Mahallesi (Kaynak: Mimarlık Dergisi Mart 1970, Sayı 77)

Devlet Mahallesi (Bakanlıklar) olarak belirlenmiştir (Şekil 2). Bu mahalle, Kızılay'da Güven Anıtı ile başlamakta, Bakanlık binaları ile kademeli yükselerek devam etmekte ve en yüksek noktasında TBMM binası ile son bulmaktadır. Buradan anlaşılacağı üzere, TBMM Binası park ve bahçeleriyle Jansen plânı ile belirlenen Devlet (Bakanlıklar) Mahallesi bütünü içinde olup, bugünkü

Atatürk Bulvarı ve Dikmen Caddesi arasında kalan üçgen alanda tüm bakanlık binalarını en üst noktada birleştiren bir konumdadır. Bu plâna bağlı olarak yarışmaya açılan ve Prof. Holzmeister tarafından tasarlanan TBMM Binası, 6 Ocak 1961'de hizmete açılmıştır. Ardından 1965 yılında yarışmaya açılan ve Prof. Dr. Yüksel ÖZTAN'ın kazandığı TBMM Park ve Bahçeleri'nin tasarımında, TBMM

Binası'nın mimarı Prof. Holzmeister'in öngördüğü peyzaj elemanlarına (basamaklar, sahanlıklar, çevre duvarları vb.) sadık kalınarak bugünkü durumuna (Milli Egemenlik parkı dahil) getirilmiştir. Kuşkusuz, Meclis Parkı bir bütün olarak binası ile birlikte korunması gereken, 38 yıllık maddî-manevî çabaların ürünüdür.

Park ve bahçeleri ile bir bütün olan TBMM binasının Bakanlıklar ile bağına koparacak herhangi bir uygulama, kente plânlama yoluyla ve büyük uğraşlarla bugüne kadar kazandırılmış en önemli uygulamaların yitirilmesi anlamına gelmektedir. Çünkü Kızılay- Çayyolu Metrosu için TBMM Bahçesi'ne bir istasyon inşaatı yukarıda sözü edilen bütünün organik bağıni zedeleyecektir. Diğer taraftan, Jansen plânına dayalı olarak gelişen, Holzmeister'in yapısal mimarî tasarımı ve nihayet bununla bütünleşen Öztan'ın peyzaj tasarımı Metro uygulaması ile önemli ölçüde değişime uğrayacaktır. Kentsel peyzaj kimliğinin zedelenmesinin yanısıra kültürel ve tarihi öğeler de bu kapsamda zedelenmektedir.

Sonuç olarak, Çayyolu-Kızılay Metro Bağlantısının TBMM İstasyonu projesi kabul edilebilir değildir. Güvenpark'tan güneye doğru TBMM Binası ile Park ve Bahçeleriyle birlikte Devlet Mahallesi tarihi ve kültürel bir değer olarak korunması gerekli bir mirastır (Şekil 3). TBMM Metro İstasyonu uygulamasından ivedilikle vazgeçilmesi ve başka çözüm yollarına başvurulması gereklidir. Yeni çözüm yollarının arayışı ise Devlet Mahallesi'nin tarihi ve kültürel kimliği dolayısıyla, ilgili ve deneyimli kişilerin katılımları ile gerçekleştirilmelidir.

Şekil 3. Devlet Mahallesi üçgeninde TBMM Binası ve Bahçesi ile diğer yapılar (Kaynak: Prof. Dr. Yüksel Öztan'ın arşivinden)

TMMOB'den Haberler

*Derleyen: Oya AKKAN
TMMOB Denetleme Kurulu Üyesi*

Gats Süreci

Emek Platformu 13 Mart 2003 tarihinde bir açık mektup yazarak Başbakan'a ve ilgili bakanlara GATS süreci ile ilgili sorular sormuştur.

Ülkemizin 1986 - 1994 Uruguay Raundu sonucunda imzalamış olduğu Hizmet Ticareti Genel Anlaşmasının halen devam etmekte olan ikinci tur müzakereleri hakkındaki çeşitli kaygılarımızı sizinle paylaşmak ve Hazine Müsteşarlığı da dahil olmak üzere çeşitli kaynaklardan edindiğimiz, 1994 yılı metnine ilişkin bilgilerin yanı sıra 2000 yılında başlayan yeni müzakerelerle ilgili duyumların yanıtlarını alabilmek amacıyla bir yazı yazmıştır.

Diğer pek çok düzenlemenin yanı sıra, anlaşma metninde yer alan üye devletlerin "en çok kayırlan ülke (MFN) ilkesine sadık kalmaları zorunluluğu" ile liberalizasyon seviyelerinde negatif bir değişiklik yapmama taahhüdünün, Emek Platformunun bütün bileşenlerini doğrudan ilgilendirdiği bir gerçekliktir. Diğer yandan, söz konusu ilke (MFN) ile ilgili olarak alınmış olan istisnaların uygulama süresi 5 yılı doldurduğunda DTÖ Hizmetler Ticareti Konseyince incelemeye alınacağı ve bu istisnaların geçerlik süresinin ilkesel olarak 10 yılı aşamayacağı ; "Nitelik koşulları ve prosedürleri, teknik standartlar ve lisans koşulları"nın, "hizmet ticareti için gereksiz engeller oluşturmaması"nın zorunlu olması ve nelerin "gereksiz engel" sayılıp, nelerin sayılmayacağına ilişkin hiç bir kriterin belirlenmemiş olması; anlaşmanın, Hükümetlerin yalnızca ticari amaç dışında ve herhangi bir başka hizmet sunucusuyla rekabet etmeksizin sundukları hizmetler haricindeki bütün sektörlerdeki tüm hizmetleri kapsaması dolayısıyla kamu yararı bulunan eğitim, sağlık, ulaşım, enerji ve su hizmetleri gibi yaşamsal alanları da kapsayan yapısı; Emek Platformu bileşenlerinin endişelerini daha da arttırmakta ve

bu denli bağlayıcı , kapsamlı bir anlaşmanın detaylandırma sürecine nasıl olup ta kamu çalışanları ve işçi sendikaları da dahil olmak koşuluyla tüm sosyal aktörlerin dahil edilmediği sorusunu yanıtız bırakmaktadır.

II. Mühendislik - Mimarlık Kurultayı

TMMOB II. Mühendislik ve Mimarlık Kurultayı 5 - 6 Nisan 2003 tarihlerinde, 643 deleg ve 71 konuk üyenin katılımı ile toplanmıştır.

Birinci günde, Mesleki Yeterlilik – Mesleki Yetkinlik ve Mesleki Denetim– Mesleki Eğitim başlıkları altında Yerel Kurultaylar tarafından sunulan karar taslakları tartışılmış ve delegelerin oyları ile TMMOB'nin bundan sonraki dönemde bu alandaki çalışmalarını yönlendirecek kararlar alınmıştır.

Birinci gün çalışmaları, Kurultay sonuç bildirgesi için dünyada ve Türkiye'deki gelişmelerle ilgili görüşmelerle sona ermiştir.

Kurultay'ın ikinci gününde karar taslaklarının görüşülmesi ve karara bağlanması gündem maddesine devam edilerek Örgüt Birimlerinin Hizmet Üretimi, Mesleki Davranış İlkeleri ve Örgüt Misyonu başlıkları altında kararlar alınmış ve Kurultay çalışmaları Sonuç Bildirgesinin görüşülerek karara bağlanması ile sona ermiştir.

Bingöl Depremi

01 Mayıs 2003 günü saat 03.27'de Kandilli Rasathanesi Deprem Araştırma Enstitüsü verilerine göre; Bingöl'ün Kuzey Batısında ve kente yaklaşık 15 km uzaklıkta, 10 km derinlikte 6.4 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Deprem Doğu Anadolu Fay zonunda oluşmuştur ve orta büyüklükte bir depremdir.

(* Haberler ile ilgili geniş bilgi için bakınız:
www.tmmob.org.tr

Depremden hemen sonra, TMMOB ve Odaları deprem bölgesinde incelemelere başlamışlar ve konu ile ilgili olarak 2 Mayıs 2003 tarihinde tüm gözlemleri değerlendirerek, sosyal devletten ve toplum yararı ilkesinden vazgeçilmesinin sonuçlarının her alanda olduğu gibi Bingöl depremde de karşımıza çıktığını dile getirmişlerdir.

Her depremden sonra olduğu gibi, bu kez de üzgün, bu kez de isyan içinde olduğumuzu, Ülkemizdeki deprem gerçeğini görmek gerektiğini belirterek, halkımızın doğal afetler karşısında çaresiz kalmamasını sağlayacak önlemlerin alınması için daha kaç bin kişinin ölmesi gerektiğini, daha kaç bin çocuğumuzu yitirmemiz gerektiğini sorgulamış ve İktidara, sorumluluklarının gereğini yerine getirmesi için çağırıda bulunmuşlardır.

Maden Yasası

"3213 Sayılı Maden Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı" Türkiye Büyük Millet Meclisi Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu'nca oluşturulan alt komisyonda görüşülmüş ve Meclis Genel Kurulu'na gönderilmeden önce son şeklinin verilmesi amacıyla üst komisyona gönderilmiştir.

6309 sayılı Maden Kanunu'nun yerine 1985 yılında çıkarılan 3213 sayılı yasa, sektörün sorunlarına çözüm getirememiş ve bu nedenle yıllar içerisinde sürekli olarak değişikliğe uğramıştır. Yasada yapılan kısmi değişikliklerin de sektörün sorunlarının aşılması ve sektörün geliştirilmesi ile ilgili çözümleri üretememesi nedeniyle, 2000 yılından itibaren bazı yasal değişiklikler yapılmasına ilişkin çalışmalar başlatılmıştır. Ancak, bu çalışmalar da sektörün gelişmesine yönelik beklenen düzenlemeleri getirememiştir.

Söz konusu yasa ile ilgili olarak, TMMOB görüşlerini 15 ilkede özetleyerek 15 Mayıs 2003 tarihinde kamuoyuna açıklamıştır. Bu ilkelerin ve anlayışın, ya yeni bir tasarıya ya da yasalaşma sürecindeki tasarıya yansıtılması zorunludur. Milyonlarca yılda oluşan madenlerimiz halkımızın malıdır, halkımızın çıkarları göz önünde tutularak tarihi ve kültürel varlıklarımız ve doğal dengeyi gözeterek bilimin ve teknolojinin eriştiği düzeye uygun olarak, diğer doğal kaynakların da değerlendirilmesine olanak sağlayacak biçimde işlenmelidir. Kısa vadeli parasal kaynak arayışlarına feda edilmesi, kural dışı ve hızla

tüketilmesi kabul edilemez. Çünkü yerlerine yenisini koymamız mümkün değildir.

İş Yasası

Kuralsızlaştırma emekçilerin haklarını ve kamu varlıklarını yok etmeye devam etmektedir. İş Yasası'nın TBMM'de kabul edilmesi üzerine, 23 Mayıs 2003 tarihinde TMMOB Başkanı Kaya Güvenç bir açıklama yaparak yasa hakkındaki görüşlerini kamuoyuna duyurmuştur.

İş Kanunu, sermaye çevrelerinin istekleri doğrultusunda değiştirilmiştir. Böylece, işçi sendikaları konfederasyonlarının, meslek kuruluşlarının ve çalışanların diğer örgütlerinin karşı çıkmalarına karşın, işçilerin yıllar önce elde ettikleri kazanılmış haklarını geri alan, çalışma yaşamını esnekletiren, kuralsızlaştıran düzenlemelerin yasalaşması yolunda önemli bir adım atılmıştır.

Ülke kaynaklarının uluslararası tekelin emrine sunulmasının yanısıra TBMM'nde kabul edilen, üyelerimizin büyük bölümünü ilgilendiren ve emekçiler için kölelik anlamına gelen İş Kanunu, işçilerin çalışma yaşamının kuralsızlaştırılarak, kölelik koşullarının kabul edilmesi; bir bütünün, bir ekonomi politikasının parçaları olarak gündeme getirilmektedir.

Yabancı Yatırımlar Yasası

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Kaya Güvenç, 3 Haziran 2003'te TMMOB'nde bir basın toplantısı düzenleyerek Doğrudan Yabancı Yatırımlar Yasa Tasarısını değerlendirmiştir.

Doğrudan yabancı yatırımlarda "ülke ekonomisinin gelişmesine yararlı olmak" amacı kaldırılarak, yerine "yabancı yatırımcıların haklarını korumak" amacı getirilmektedir.

Tasarı özetle, doğrudan yabancı yatırımları özendirmek için bütün koşulları ve izinleri ortadan kaldırmakta, yabancı yatırımcı tanımının kapsamını genişletmekte, uyuşmazlıklarda uluslararası tahkime başvurma yolunu açmakta, her türlü yetkiyi Hazine Müsteşarlığına bırakmaktadır.

Yasanın özellikle amaç maddesinin, toplum yararını gözetken, kalkınma planlarına ve stratejilerimize, teknolojik düzeyin yükseltilmesine katkıda bulunan, istihdam yaratan, vb. yatırımlara izin verilmesi şeklinde değiştirilmesi gerekmektedir. Bu değişiklikler yapılmadan kamu yararının

gözetilmesi de, ülke ekonomisinin geliştirilmesi de olanaksızdır.

Olmayı gereken böylesi bir düzenleme değildir. Ancak, siyasi iktidar IMF'ye verilen niyet mektuplarındaki taahhütlerin ve FIAS (Yabancı Yatırımlar Danışmanlık Hizmetleri) tarafından belirlenen ilkelerin ürünü olan yaklaşımı tercih etmiştir. Bu Tasarı, iş yasa-sı, maden yasa-sı, orman alanlarının satılması, sit alanlarında yapılaşma, vb. düzenlemelerle birlikte bir bütünün parçasıdır. Ülkemizin sorunlarının uluslararası sermaye tarafından dikte ettirilen düzenlemelere bağlı kalarak çözülmesi mümkün değildir.

TMMOB, Karşı Dava Açtı

Özelleştirme Yüksek Kurulu'nca 24/2/2003 tarih ve 2003/4 nolu kararı gereği;

1) Karayolları Genel Müdürlüğü'nün varlıklarından Edirne-İstanbul-Ankara, Pozantı-Tarsus-Mersin, Tarsus-Adana-Gaziantep, Topkapı-İskenderun, İzmir-Çeşme ve İzmir-Aydın otoyollarının işletmeye açık kesimleri ile Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprülerinin özelleştirme kapsamına alınarak, mali ve hukuki açıdan hazırlık işlemlerine tabi tutulmalarına,

2) Hazırlık işlemlerinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ve Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ile işbirliği içerisinde yürütülmesine,

3) Hazırlık işlemlerinin 3 ay içerisinde tamamlanmasına" karar verilmiştir.

TMMOB, kararın iptali yönünde Danıştay'a dava açmıştır.

TMMOB Konut Kurultayı

Kurultay, 6 - 8 Ekim 2003 tarihlerinde toplanıyor.

TMMOB Ulaştırma Politikaları Kongresi

Kongre, 16 - 17 Ekim 2003 tarihlerinde toplanıyor.

TMMOB Türkiye 4. Enerji Sempozyumu

"Küreselleşmenin Enerji Politikaları, Ulusal-Kamusal Enerji Politikaları" konulu Sempozyum 10 - 12 Aralık 2003 tarihlerinde toplanıyor.

TMMOB Sanayi Kongresi

"Küreselleşme ve AB Süreçlerinin Ülke Sanayii ve Mühendislerine Etkileri" konulu Kongre 19 - 20 Aralık 2003 tarihlerinde toplanıyor.

PEYZAJ MİMARLIĞI KATALOĞU

BÖLÜMLER

**PLANLAMA/HİZMETLER/
YAYIN**
PLANNING/SERVICES/PUBLICATION

**YAPISAL MALZEMELER
VE EKİPMANLAR**
STRUCTURAL MATERIALS AND
EQUIPMENTS

BİTİRME İŞLERİ
FINISHING WORKS

TESİSAT
INSTALLATION

**AYDINLATMA-ELEKTRİK
ELEKTRONİK-İLETİŞİM
GÜVENLİK SİSTEMLERİ**
LIGHTING - ELECTRICAL - ELECTRONIC
COMMUNICATION - SECURITY SYSTEMS

**PEYZAJ PROJE/PLANLAMA
UYGULAMALARI VE TAKİBİ**
LANDSCAPE PROJECT/PLANNING
APPLICATION AND PURSUIT

**PEYZAJ YAPI VE
ÇEVRE DONATILARI**
LANDSCAPE CONSTRUCTION AND
ENVIRONMENT EQUIPMENTS

**BİTKİ/TOPRAK/
KORUMA**
PLANT/EARTH/CONSERVATION

**PEYZAJ/TARIM/İNŞAAT
İŞ MAKİNA VE EKİPMANLARI**
LANDSCAPE/FARMING/CONSTRUCTION
WORK MACHINES AND EQUIPMENTS

- PEYZAJ MİMARLIĞI KATOLOĞU
- KATODİSK-PEYZAJ İNTERAKTİF CD
- www.peyzajweb.com İNTERNET SİTESİ

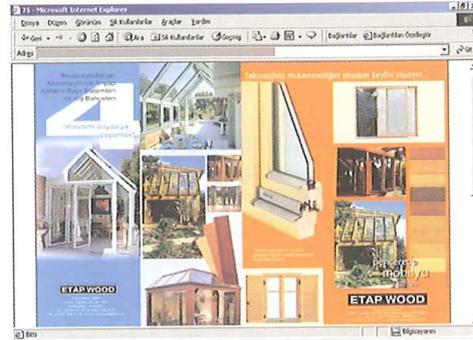
İNTERNET SİTESİ
www.peyzajweb.com

PEYZAJ MİMARLIĞI KATALOĞU

Peyzaj Mimarlığı Kataloğu İnternette...

Kataloğumuzda yer alan firmaların, ürün, hizmet, marka ve adres bilgileri ile standart görseltanımlarının yanısıra firmaların web sayfalarına linkler www.peyzajweb.com sitesinden yer alacaktır.

- çağımızın en gelişmiş iletişim sistemi olan internet ile binlerce ticari kuruluşu ürün ve hizmetlerinizi tanıtmak,
- Bugüne kadar ulaşamadığınız hedef kitle ve potansiyel müşterilerinizin, bu ticari platformla size kolayca ulaşmasını sağlayacaktır.

**İNTERAKTİF CD
KATODİSK-PEYZAJ**

PEYZAJ MİMARLIĞI KATALOĞU

Peyzaj Mimarlığı Kataloğu elektronik ortamda... Katalog düzenine bağlı olarak hazırlanan içeriği ile, katılımcı firmaların web adreslerine link verilerek daha geniş bilgi sunulması sağlanmıştır.

KATALOG

PEYZAJ MİMARLARI ODASI
TMMOB

Landscape Architecture
Catalogue 2003-2004

**PEYZAJ
MİMARLIĞI**
2003-2004

Geniş kapsamlı
mesleki katalog için
oluşturduğumuz
işlevsel rehber ve
kalıcı etkin adres

PEYZAJ MİMARLIĞI
KATALOGU'nda
buluşmak üzere...

ÇIKIYOR

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ
PEYZAJ MİMARLARI ODASI
UCTEA CHAMBER OF LANDSCAPE ARCHITECTS

PEYZAJ MİMARLIĞI KATALOGU

Yazarlara Not

Yazarların makalelerini aşağıda belirtilen kurallar ile hazırlamaları gerekmektedir:

- Başlıklar mümkün olduğunca kısa olmalıdır.
  - Her yazarın adı, soyadı, unvanı, çalıştığı kurumu (bölüm, enstitü, firma vb.), adresi (cadde, sokak, posta kodu, semt ve kent adı), telefon ve faks numaraları ile e-posta adresleri, birden fazla yazar olması durumunda kiminle iletişim sağlanacağını belirtmelidir.
  - Metinde alt başlıklar kullanılabilir. Varsa giriş bölümünden önce bir alt başlık kullanılmalıdır.
  - Varsa teşekkürler kaynaklardan önce yapılmalıdır. Varsa ekler kaynaklardan sonra olup, her birinin başlığı olmalıdır.
  - Tablolar, şekiller vb. numaralandırılmalıdır.
- Sayfalarda 2 aralık kullanılmalı tüm kenarlarda 2.5 cm boşluk bırakılmalıdır. Yazıda Times New Roman / 12 punto kullanılmalıdır. Makaleler 4000 kelimeyi (yaklaşık 15 sayfa) geçmemelidir. Tüm tablolar ve şekiller metin içinde belirtilmiş olmalıdır.
- Varsa başlık hiyerarşisi aşağıdaki biçimde yapılmalıdır.

Birinci Derece Başlık, 14 Punto bold

İkinci Derece Başlık, 12 Punto bold / italik

Üçüncü Derece Başlık, 12 punto normal-altı çizgili

- Yazı içerisindeki doğrudan alıntılar tırnak içinde ve italik yazılmalıdır.

Kaynak Gösterimi: Sadece metin içinde yer alan kaynaklar yazılmalıdır. Metin içinde kaynak gösterimi yazar adını, çalışmanın tarihini içermelidir. Örneğin Kılıç (2001) ya da (Kılıç 2001) iki yazar "Kılıç ve Yıldırım (2001) şeklinde gösterilirken daha fazla yazarlı kaynaklar Kılıç vd. (2001) şeklinde belirtilmelidir.

"Kaynaklar" başlığı altında listelenecek yararlanılmış eserler 2 aralıkla yazılmalıdır. Dergi isimleri kısaltılmamalıdır. Aşağıda kaynak gösterimi verilmiştir.

Barış M.E., Erdoğan R. ve Dilaver Z., 1997. Bitki Materyali. Park ve Bahçeler İçin Bakım ve Onarım El Kitabı'ndan Sayfa 5-28, E. Barış ve R. Erdoğan (ed), MESA, Ankara.

Food and Agriculture Organization, 1984. Lond evaluation for forestry. Forestry Paper 48, Sayfa 123, FAO, Roma.

Kaplan A., 2000. Peyzaj Mimarlığı Meslek Disiplinine Eleştirel Bir Bakış. Sayfa 191/214, Peyzaj Mimarlığı Kongresi 2000 19/21 Ekim 2000, Ankara.

Treweek J., 1999. Ecological Impact Assessment. Blackwell Science, Sayfa 178, İngiltere.

Dip Notlar: Dip not kullanılmamalıdır. Bilgiler metinle bütünleştirilmelidir. Bununla birlikte dip not kesin olarak gerekiyorsa, metin sonunda kaynaklar bölümünden önce, numaralandırılarak ve genel yazım kurallarına uyularak yazılmalıdır.

Fotoğraflar ve Renkli Sunular: Okuyucunun metinde tanımlanan konuları algılayabileceği siyah-beyaz resimlerin kullanılması istenen bir durumdur.

Makale Gönderme Adresi: Orijinal metin, üç kopyası ve tüm ek materyaller Yayın Kurulu'na gönderilebilir.

Peyzaj Mimarlığı Dergisi

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
Şehit Adem Yavuz Sok. No: 14/17
06640 Yenışehir / ANKARA
Tel : 0312 419 64 24
Tel&Faks : 0312 418 15 06

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI ÜYE KAYIT FORMU
UCTEA CHAMBER OF LANDSCAPE ARCHITECTS

Üye No : Konumu:
Adı, Soyadı :
Kayıt Tarihi :
Bağlı Olduğu Şube : İmza
Faaliyette Bul. İl :
Doğum Tarihi ve Yeri :

FOTOĞRAF

Mezun olduğu üniversite: Mezuniyet Tarihi: Diploma No:
Yüksek lisans eğitimi aldığı üni/bölüm: Mezuniyet Tarihi: Diploma No:
Mesleği: Ünvanı:

Ev Adresi:

Posta Kodu: Semt/İlçe: İl:
Ev Telefonu Gsm:
E-Mail:

Üyenin Çalıştığı Kurum/Şirket:

Vergi Numarası: SMM TARİH/NO: BTB TARİH/NO:

İş Adresi:

Posta Kodu: Semt/İlçe: İl:
İş Telefonu Faks:
E-Mail:

ÜYENİN NÜFUS KAYITLARINA İLİŞKİN BİLGİLERİ

Uyruğu : İl :
Cüzdan No : İlçe :
TC Kimlik No: Mahalle :
Baba Adı : Sayfa/Hane :
Ana Adı : Cilt No :
Medeni Hali : Eski Soyadı :
Ver. Tarihi :

KAYITTA GEREKLİ BELGELER

Diploma/Çıkış Nüfus Belgesi İkametgah Belgesi Fotoğraf

PEYZAJ MİMARLARI ODASI GENEL MERKEZİ / ..... BÖLGE ŞUBESİ

ÜYE ÖDENTİ FORMU

ADI SOYADI : .....

ODA SİCİL NO : .....

BAĞLI OLDUĞU BİRİM: .....

PMO GENEL MERKEZ

PMO ADANA BÖL.ŞUB.

PMO ANTALYA BÖL.ŞUB.

PMO İSTANBUL BÖL.ŞUB.

PMO İZMİR BÖL. ŞUB.

DOĞUM TARİHİ : .....

ADRES : .....

İL : .....POSTA KODU: .....

TELEFON : .....FAX: .....

E-MAİL : .....

GEÇMİŞ YILLARA AİT ÜYE AİDAT BORCUMUN (2002 YILI ÖNCESİNE AİT BORÇLAR).....AYINDAN İTİBAREN
.....TAKSİTTE VE HER AYIN .....İNDE KREDİ KARTI HESABIMA BORÇ OLARAK KAYDEDİLMESİNİ İSTİYORUM VE BU İŞLEMLER
İÇİN TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI GENEL MERKEZİ/ ..... BÖLGE ŞUBESİNİ YETKİLİ KILIYORUM.

2002 YILINA AİT ÜYE AİDAT BORCUMUN,2002 YILI ARALIK AYI SONUNA KADAR ,.....AYINDAN İTİBAREN
.....TAKSİTTE VE HER AYIN .....İNDE KREDİ KARTI HESABIMA BORÇ OLARAK KAYDEDİLMESİNİ İSTİYORUM VE BU
İŞLEMLER İÇİN TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI GENEL MERKEZİ/ .....BÖLGE ŞUBESİNİ YETKİLİ KILIYORUM.

1 OCAK 2003 TARİHİNDEN İTİBAREN, ÜYE AİDAT BORÇLARIMIN, AİT OLDUĞU YIL İÇİNDE.....AYINDAN İTİBAREN
TAKSİTTE VE HER AYIN.....İNDE KREDİ KARTI HESABIMA BORÇ OLARAK KAYDEDİLMESİNİ İSTİYORUM VE BU İŞLEMLER
İÇİN TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI GENEL MERKEZİ/ .....BÖLGE ŞUBESİNİ YETKİLİ KILIYORUM.

KREDİ KARTINA İLİŞKİN BİLGİLER

KART NO : .....

SON KULLANMA TARİHİ : ...../20.....

VISA: MASTERCARD: DİĞER:.....

TARİH:...../...../.....

İMZA:

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI ŞUBE VE TEMSİLCİLİKLERİ

**PEYZAJ MİMARLARI ODASI
GENEL MERKEZİ**
ADRES :ŞEHİT ADEM YAVUZ SOK.
NO: 14/17
KIZILAY / ANKARA
TEL :0 (312) 419 64 27
FAKS :0 (312) 418 15 06
WEB :www.peyzajmimoda.org.tr
E-POSTA :peyzaj@peyzajmimoda.org.tr

ADANA BÖLGE ŞUBESİ
ADRES :REŞAT BEY MAHALLESİ
ORDU CADDESİ AKYAZICI APT.
NO: 26 / A SEYHAN / ADANA
TEL / FAKS:0 (322) 458 77 47

ANTALYA BÖLGE ŞUBESİ
ADRES : GENÇLİK MAHALLESİ
19 MAYIS CADDESİ
AHMET SÖNMEZ APT.
NO: 30 / 7 ANTALYA
TEL / FAKS: 0 (242) 311 53 27

İSTANBUL BÖLGE ŞUBESİ
ADRES :KURBAĞALIDERE CADDESİ
SELAMET APT. NO: 57 /11
HASANPAŞA
KADIKÖY / İSTANBUL
TEL / FAKS:0 (216) 336 57 00
E-POSTA :peyzajmimarlariodasi@yahoo.com
peyzaj2000@hotmail.com

İZMİR BÖLGE ŞUBESİ
ADRES :860. SOKAK NO: 2 AĞA HAN
KAT: 2 DAİRE : 606
KONAK / İZMİR
TEL / FAKS:0 (232) 489 35 08

BURSA BÖLGE TEMSİLCİLİĞİ
ADRES :ALTIPARMAK CADDESİ TAHİR
SOKAK ZAFER APT. B BLOK
NO: 9 / 1
ALTIPARMAK / BURSA
TEL :0 (224) 549 03 43
FAKS :0 (224) 220 04 99

KOCAELİ BÖLGE TEMSİLCİLİĞİ
ADRES :ANKARA CADDESİ
KAVALA İŞHANI
KAT: 2 NO: 37 KOCAELİ
TEL :0 (262) 325 91 67
FAKS :0 (262) 324 58 64

MERSİN İL TEMSİLCİLİĞİ
ADRES :ÇANKAYA MAHALLESİ
4721 SOKAK TEKNİK İŞHANI
NO: 40 / 2 MERSİN
TEL / FAKS:0 (324) 238 66 88

MUĞLA İL TEMSİLCİLİĞİ
ADRES :P.K. : 69 48400
BODRUM / MUĞLA
TEL / FAKS:0 (252) 313 28 65

2003 YILI PMO BTB ve SMM DOSYA AÇTIRMA ÜCRETLERİ

2003 YILI I.YARIYIL (2002 yılı dosyası olanlar) : 100,000,000,-TL
 2003 YILI I. YARIYIL (İlk kez dosya açtıranlar) : 130,000,000,-TL

2003 YILI II. YARIYIL (2002 yılı dosyası olanlar) : 130,000,000,-TL
 2003 YILI II. YARIYIL (İlk kez dosya açtıranlar) : 150,000,000,-TL

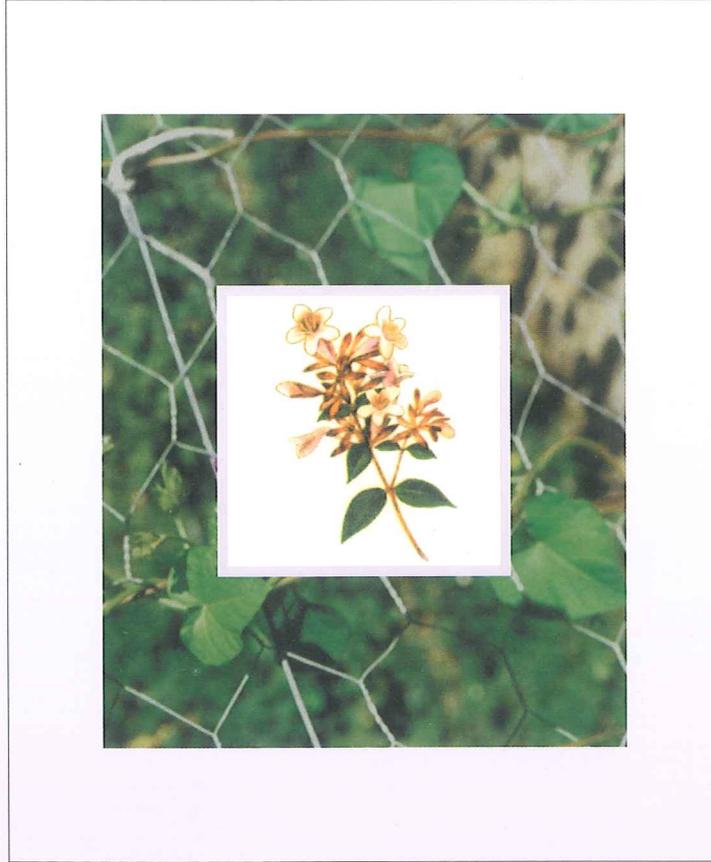
ÜYELİK BELGESİ: BTB,SMM. İhale Dosyası vb. işlemleri dışında
 (Örneğin: İş, nüfus dairesi işlemleri, vb. başvurular için) düzenlenecektir.
 Belge ücreti ise 15,000,000,-TL

TİCARİ KAYITLI ÜYELİK BELGESİ: SMM,BTB,Proje, TUS, Danışmanlık,
 ihale vb. hizmet başvuruları için verilecektir. Belge ücreti ise : 20,000,000,-TL. dir.

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI GENEL MERKEZİ TARAFINDAN BELİRLENEN 2003 YILI 1. YARIYIL ASGARİ ÜCRET BİRİM MALİYETLERİ

HİZMETİN CİNSİ	HİZMET SINIFI ALT GRUBU	HİZMET SINIFLARI				
		I	II	III	IV	V
ÇİM ALAN OLUŞTURMA	1	4,416,832,-	5,416,662,-	6,418,446,-	7,418,244,-	9,307,622,-
MEVSİMLİK VE PERENNİAL ÇİÇEKLERLE ALAN DÜZENLEMESİ	2	28,607,514,-	31,281,598,-	35,821,248,-	37,707,630,-	46,382,470,-
ÇALI DİKİM YOLUYLA BİTKİ DÜZENLEMESİ	3	15,150,660,-	18,903,754,-	22,653,894,-	26,405,370,-	34,169,520,-
AĞAÇ DİKİM YOLUYLA BİTKİ DÜZENLEMESİ	4	5,791,060,-	8,443,746,-	11,398,650,-	14,335,650,-	18,707,308,-
BAHÇE-PEYZAJ YAPILARI VE ÇEVRE DONATI ELEMANLARI	5	59,042,542,-	84,299,788,-	168,599,278,-	252,490,302,-	401,489,742,-
YAPISAL VE BİTKİSEL PEYZAJ MİMARLIĞI HİZMET KARŞILIĞI (YM M2 TL)	6	22,498,392,-	27,588,978,-	48,700,174,-	67,582,734,-	101,903,672,-

**“ÖRGÜTLÜ BİR
 PEYZAJ MİMARLIĞI MESLEĞİ İÇİN
 ODAMIZA ÜYE OLUNUZ.”**

- Peyzaj uygulamalarında
- Sulama sisteminde
- İç mekan bitki tasarımında
- Gölet süs havuzu yapımında
- Rulo çim uygulamasında
- Sera ve Süs Bitkilerinde

Çözüm **abelia**

Çatalmeşe Mah. Turgut Özal Cad. No: 183 Orman Kışlası Karşısı Alemdar-Ümraniye/İSTANBUL
Tel: 0216 429 60 95 Faks: 0216 429 60 96 e-mail: abelia_peyzaj@mynet.com

Turkçim

HAZIR DOĞAL ÇİM

Turkçim

HAZIR DOĞAL ÇİM
sadece bir kaç saat içinde bahçenize, parkınıza veya oyun alanlarınıza serilebilen yoğun ve güçlü kökleriyle yaşayan canlı ve yemyeşil doğal bir halıdır.

Turkçim

HAZIR DOĞAL ÇİM
çiftliklerimizde Türk, Alman ve Avusturya firmalarının teknoloji ve know - howları ile en gelişmiş tohum varyetelerinden üretilen ve rulo olarak hasat edilen doğal canlı çimdir.

Doğanın
yemyeşil
çözüm
rehberi

Doğanın yemyeşil çözüm rehberi

Turkçim
HAZIR DOĞAL ÇİM
TPI
TÜRK GRASS PRODUCERS
IS FURNISHING
UYESİDİR

